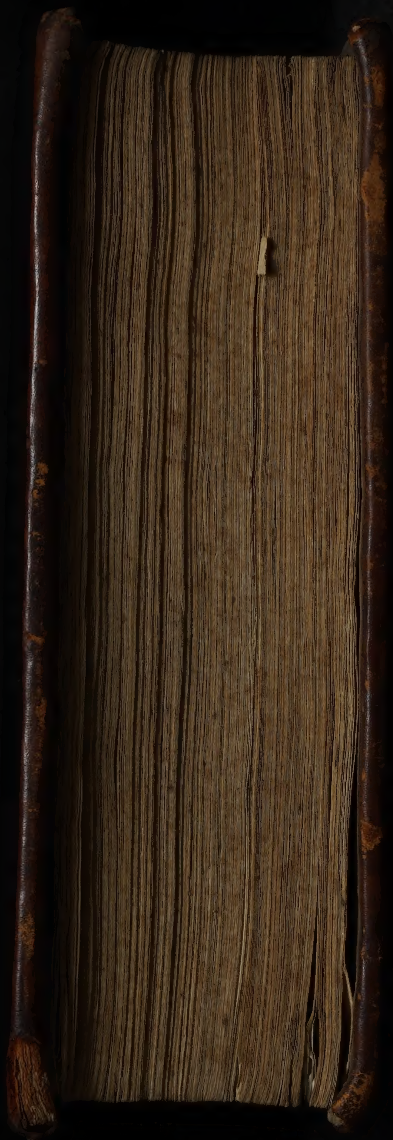
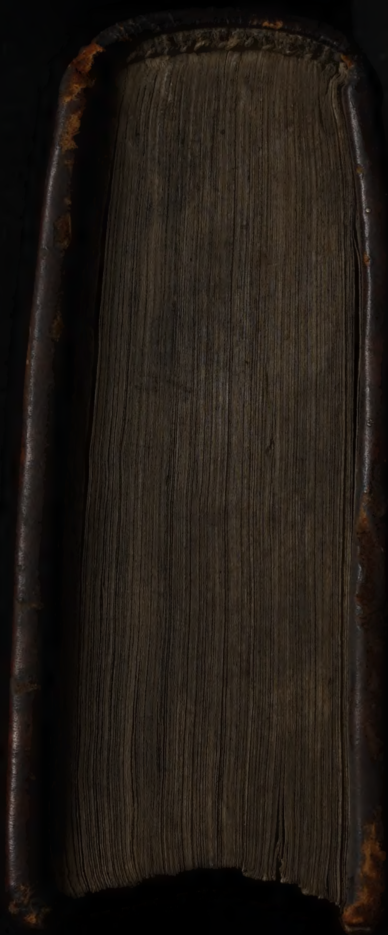
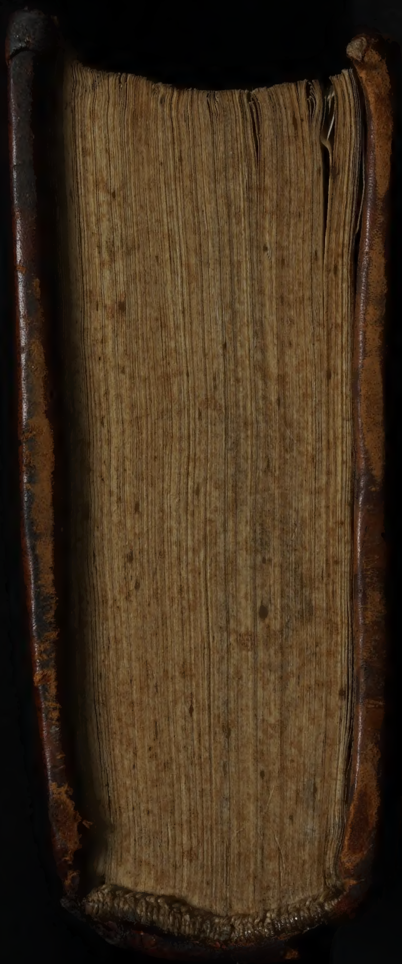

LVD. SEPT.
MEDIOLAN

SETTALA

Animadversionum. Dupl. with Pt 2 'De naevis' bound first.

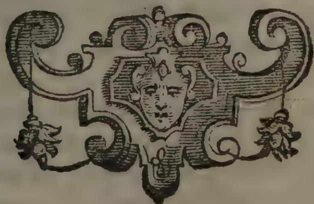
LVDOVICI SEPTALII

PATRICII MEDIOLANENSIS,
Protophysici Generalis Status Mediolani, & Actiuæ
Scientiæ Publici in Patria Professoris.

Animaduersionum, & Cautionum Medicarum,

LIBRI DVO.

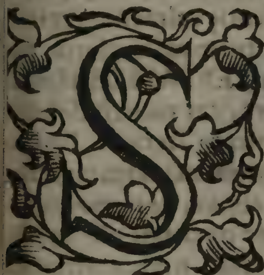
Septem alijs iam editis additi, Animaduersiones, quę
ad Vulnera curanda, & quæ ad componenda
Medicamenta pertinent, continentes.

Patauij, Apud Paulum Frambottum. MDCXXX.

Typis Iosephi Sardi, & Fratrum.
Superiorum Permissu.

?erilluſtri ac Excellentiſſ. Medico
ENATORI SEPTALIO L. F.
Patricio Mediolanenſi
Paulus Frambottus
F. O.

I verum eſt, quod in Phædro litterarum monumentis conſignauit Diuinus ille Plato, Animam humanam inſita propenſione voluntatis ad Bonum eligendum ac diligẽdum, & naturali quadam inclinatione Mentis ad Verum intelligendum, ;uaſi duabus Alis, ad Superos eleuari: næ ſupra moralium conditionem ad Heroicum ac ferè Diuinum radum elata dicenda nobis eſt eſſe tua SEPTALIORVM Familia, Doctiſſime SENATOR: In ea ſiquiem plerique viri tum Sanctitate, tum Sapientia, maimè ſuſpiciuntur: ſed præ ceteris vt per eximiam haritatem ſummo Bono voluntate coniunctiſſimus nter Beatos colitur Sanctus SENATOR SEPTA.IVS, olim Mediolanenſium Archiepiſcopus, a quo

nomen

nomen SENATORIS in eadem Prosapia nactus es
ita per spectatam Doctrinā Primo Vero mente pro
ximus inter Sapientes eminet LODOVICVS SE
PTALIVS, nunc Mediolanensium Archiater, Pate
tuus; qui Philosophiam & Medicinam tum pluriun
voluminum editione, tum Lectura Canobiana, tun
mirifica Medendi Praxi adeò illustrauit, vt nomini
immortalitatem sibi viuens apud omnes gentes iam
comparauerit. Horum Tu nunc æmulator egregius
& probatis moribus ad SENATORIS Sanctitudinem
pergere videris, & liberalium Artium studijs, velut
Septenis alis, ad paternæ Sapientię culmen egregio c
natu scandere satagis. Quamobrem auitæ gloriæ, pa
ternæque virtutis hæres, inter SEPTALIOS Heroa
Orbi clues, eumque Te præbes, cui meritò debeant
literatorum hominum monumenta sacrari. Ego ve
rò, qui dudum magno tuo Genitori mancipatus, tuam
etiam in clientelam ingredi cupio, commodum à
planum ad eam iter mihi nunc paratum esse perspi
ciens per huius Operis à Patre tuo, nostræ tempesta
tis Æsculapio, literis commendati, & à me typis ex
cusi, dedicationem; lubens ac libens occasionem
hanc arripui. Spero namque gratam Tibi fore conclu
sum in paternæ virtutis monumento summum erga
Te animi mei cultum. Vale Vir sublimis, & me in
clyto Parenti tuo deuinctissimum, amare, ac fouere
perge. Patauij Calend. Iunij. MDC.XXX.

LV-

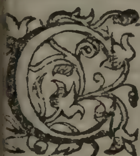
LVDOVICI SEPTALII PATRICII MEDIOL.

rotophysici generalis Status Mediolani, & Actiuæ Scientiæ publici in Patria Professoris,

nimaduersionum, & Cautionum Medicarum

LIBER OCTAVVS.

Continens eas quæ ad Vulnerum curationem pertinent.

VM tres esse curatricis medicinæ partes, διαιτητικὴν quæ victu medetur, φαρμακευτικὴν quæ medicamentis, & χειρουργικὴν quæ manuali opere, ab antiquis, & recentibus medicis receptum sit; cur postrema pars hæc adeo necessaria à reliquis duabus seiuncta sit, vix animo causam oncipere valeo, nisi forte inani quodam fastu aliqui de orum dignitate detrahi sibi censentes timerent, ne si ma- *Chirurgicæ partis præstantia*

nibus operationes has exercuissent, inter operarios,& m
nuales artifices connumerarentur. sed si finis medici, c
sanitas est, vnde rei cuiusque præstantia ,& nobilitas
sumi debet, consideretur; nunquam quispiam affirma
rit, quacunque ratione ea introducatur, illud dignitat
ac nobilitati suæ esse obfuturnm. Sed demus secare, v
re,luxata membra reponere, fracturas componere, te
brare,& id genus sexcenta,si non alia ratione,saltem co
suetudine quadam, ingenuo homine indigna ab aliquib
iudicari; aut certè animi imbecilitate alios ab ijs operati
nibus absterreri; aut ob oculorum aut manuum affecti
nem aliquam impediri; certe imperfectam possidere ha
scientiam quilibet iudicari poterit, qui in tertia hac cur
tricis parte aut se non exercuerit,aut saltem eius præcept
& hanc curandi rationem optimè non calluerit; cum
medicinæ pars sit necessaria,& antiquos illos proceres H
pocratem, Galenum, Celsum, Paulum, & ex Mauritan
præstantissimos quosque in ea parte maximè excelluis
constet. Conquesti propterea sunt non pauci ex phili
tris,quod cum cautiones, & animaduersiones in medic
rum gratiam, & vtilitatem publicas fecerim,quæ ad m
dici decorem, ad ægrorum victus rationem, ad sanguin
euacuationem, ad pharmaceuticem, ad febrium, & mo
borum omnium particularium curationem attinent; pra
stantissimam hanc partem adeo necessariam, in qua eti
multo pauciores scriptis se se exercuerunt, tam alto sile
tio præterierim. Quorum iustis querelis vt ex parte s
tisfacerem, decreui etiam in ea ingenium exercere, tu
quod in illa tam multos errores committi videam in an
qua Hip. & Gal. & antiquorum omnium curandi ratio
ne; tum potissimum quod nouus hic curandorum vuln
rum modus totus in fouendo ferè solum calore natural
præcipuo naturæ benè operantis instrumento positus ian
in multis Italiæ partibus receptus,doctè admodum ac ex
quisitè à Cæsare Magate libris duobus de vera medica

Chirurgicæ obseruatiores cur hic additæ.

tione

ſione vulnerum, ſiue de vulneribus raro tractandis explicatus, & defenſus, & à me pluribus curationibus, & experimentis confirmatus id perſuadebat: vt in poſterũ mortales omnes cognoſcant, veram hanc eſſe vulnerum omnium, potiſſimnm autem capitis, curandi rationem: quod per illam tutò, citò, & iucundè, quæ tria in omni medendi ratione procurari debent, homines ad ſanitatem deducantur. Quæ res, quamuis virum oẽm bonum, & ingenuũ medicum inuitare deberet ad eam amplectendã, ſumma tamẽ hominum auaritia potius effecit, vt quamplurimos habeat aduerſarios: & mihi difficillimum fuerit hanc perſuadere illamq; apud noſtros introducere: & niſi fæliciſſimi curationum huiuſmodi euentus veritatem hãc oſtendiſſent, vix fieri potuiſſet, vt modus hic curandorum vulnerum, potiſſimum capitis, à quopiam reciperetur; quod breuis hæc curandi ratio non omnibus placeat. Et quoniam primo loco in erroribus mihi verſandum eſt, qui in curatione vulnerũ potiſſimum capitis contingunt; cum etiam antiquam illã ex Hip. Gal. & alijs depromptam non reijciendam cẽſeã, ſi præcepta ab illis tradita ſeruentur: licet nouam faciliorẽ, tutiorem, & iucundiorem præferẽdam ſemper crediderim; in vtramq; & cautiones & animaduerſiones apponere optimum iudicaui, ſed dum in noua hac recenſenda curandi rõne, & in conuincẽdis multis erroribus verſabor, ingenuè profiteor quæ in vulneribus curãdis potiſſimũ capitis à me proponentur ex accuratiſſimis illis duob. libris excerpſiſſe, atq; pro arctiſſimo hoc meo ſcribendi genere breuiſſimè & cõpẽdiosè tradidiſſe: vnde etiam medicos oẽs adhortor, vt ex vberrimo illo fonte totã hanc, & integrã curãdorũ vulnerũ nouã rationẽ hauriãt; vt, quæ ab eo firmiſſimis rationibus ad fæliciũ experimentorũ confirmationẽ adducta ſunt, ipſi etiã nouis experimẽtis ſuis poſſint comprobare.

Vulnerũ curandorũ nouus modus præſtãtiſſimus.

Cæſaris Magati laus.

Vulnerũ curandorũ dupl. modus, antiquus nouus

1. Vulnerum curandorum rationem duplicem eſſe, & maximè inter ſe oppoſitam temporibus ijs noſtris animaduerto; Antiquam vnam, quam Hip. Gal. & reliqui omnes

Medicinæ proceres & tradiderunt, & tum ipsi, tum cæte omnes medici ad nostra vsque tempora sectati sunt; qu quotidie, quin & bis, & sæpius in die soluuntur vulnera deteguntur, filis absterguntur, recentibus medicamentis, v aiunt, nutriuntur; linamentis, penicillis, turundis, licinijs tentis etiam dictis, splenijs, faldellis appellatis, vbi cau sunt, aut simplicibus, aut vnguentis, aut linimentis imbuti impositis. Alteram nouam, nostris temporibus natam, pe multa iam Italiæ loca vagantem, ac receptam, in qua ra rò deteguntur soluunturue vulnera; tegumento fouentur, & citò curantur sine vllo turundarum spleniorumue vsu. Primam illam ab antiquis inuentam, & à posterioribus receptam, & approbatam, tot seculis experientia confirmatam, per quam tot vulnerati pristinæ sanitati sunt restituti, reprobare nunquam auderem. At nouam hanc posteriorem & faciliorem esse, minus molestam, & quod maioris est momenti, securam magis, & per quam multo plures sanitati restituuntur, quilibet oculis, & obseruatione multarum curationum facile cognoscere poterit. neque vero ea suis caret fundamentis, quæ vbi prius ostendero, quomodo in vsum reuocanda sit adducam, difficultatesque dissoluam, quæ contra eam adduci solent; & in hoc præter institutum aliquanto plus me extendam, quod in re noua, & à quamplurimis exagitata versemur, quæ apud multos speciem habet paradoxi, quod veterum sapientum doctrinam peruertere videatur, & ipsius Medicinæ candorem inuertere. Et quoniam duo continet noua hæc medendi ratio, antiquæ & consuetę contraria; primum non esse quotidie, & frequenter soluenda, & detegenda vulnera, alterum ablegandas esse turundas, licinia, & quas faldellas appellant; in primo insistemus primo loco in vniuersum; mox etiam secundum comprobare tentabimus, vt ad particulares curationes, & cautiones animaduersionesque circa illas tradendas versari possimus.

Medendorum vulnerum noua rō longè præstātior.

2. Primo igitur assero faciliorem, breuiorem, minus

mo-

noleſtam , longeq; tutiorem curandi eam rationem vul-
erum tam ſimplicium quam compoſitorum,& cauorum,
n qua rarò ſoluuntur, & deteguntur , ſed tegumento fo-
entur, eo modo, quo mox ſumus explicaturi. & quidem
x ratione ; cum natura omnium morborum ſit medica ,
Medicus miniſter , & medicamenta inſtrumenta .ſ; enim
aro ſit generanda , ſi oſſa fracta firmanda, ſi agglutinan-
um,ſi excrementa expellenda , præſtat hoc natura : Me-
icus igitur huc ſpectare debet , vt natura munia ſua exer-
ere valeat : & cum medicus illius ſit miniſter,naturæ lan-
uentis robur augere debet , & quæ ipſam offendunt , aut
mpediunt,auertere, & remouere . quamobrem in eo artis
epoſita eſt perfectio,vt laboranti naturæ,quam melius fie-
i poſſit, ſuccurratur. qui igitur curandi modus fælicius id
ræſtat , potior proculdubio erit cenſendus . Si igitur mo-
um hunc vulnerum curandorum nouum cum antiquo in
oc conferamus, facilè illius præſtantia omnibus erit ma-
ifeſta. Conſtàt autem ſi tegumento, vt dicemus, vulneri
ppoſito,calorem partis foueamus,raroque vulnus detega-
nus,magis naturam foueri, illiuſque calorem conſeruari,
& à quamplurimis,quæ illi officere poſſent,& impedimen
o eſſe,defendi;quam ſi communi modo quotidiè ſoluan-
ur vulnera, detergantur , eiſdemque medicamenta, lina-
nentis ſeu penicillis excepta imponantur: vnde neceſſe
ſt,dum vulnus crebrò denudatur, & ambienti exponitur,
alorem naturalem vulneratæ partis non leuiter offendi ;
um quoniam ob naturalis tegumenti, ſcilicet carnis defe-
ctum, eius ſubiectum diſſoluitur; tum etiam quia ob am-
bientis qualitatem illius ſymmetria peruertitur, cum ſem-
per ambiens ſit latentibus noſtri corporis partibus, & natu-
rali noſtro calore frigidior; vnde etiā copioſiora excremen-
ta impedimento actioni ipſius naturæ futura , generantur.
Addendum,partem, ob vulnus, diſſolutionem caloris , &
refrigerationem , debiliorem redditam , obnoxiam etiam
magis reddi ad fluxiones humorum excipiendas : quin

præterea ex frequenti vulneris solutione, ex contrectatione,& motu partis,ex detersione,penicilliorumque & linamentorum impositione,quæ etiam nõ raro materiam supprimunt,& compressione quandoque; dum ad pus eliciendum partes circumpositas premunt; & noua deligatione semper aliquis dolor, & sæpe etiam vehemens excitatur, non leuis fluxionis occasio esse potest. Amplius quoties vulnus soluitur,ac detegitur, toties interturbatur, & à proprio munere distrahitur natura. Neq; verò viget vtilitates, quas ex quotidiana vulnerum detectione prouenire asserunt; recentis medicamenti; quod naturam modo ad pus promouendum, modo ad generandam carnem adiuuet quotidiana applicatione; & crebra vulneris ab omnibus excrementis absterfione. Iam enim ostensum est, non esse necessariam quotidianam illam absterfionem, quæ fit & manuali operatione per se, vel cum medicamentis abstergentibus; verùm ex accidenti tantum, ob defectum caloris naturalis, & ob intemperiem partis vulneratæ: & quod medicamenta quotidiè non imponatur. Iam enim docuimus naturam perficere, quod à medicamentis expectari solet; maiusque damnum ex quotidiana medicamentorum impositione proficisci quàm vtilitatem. sed docebimus præterea non omninò hac curandi noua ratione, destituta medicamentorum auxilijs relinqui vulnera; satis tamen raram esse debere illorum appositionem: vt inferre liceat, verissimum esse quod à Gal. 6. Meth. med. c. 2. dicebatur, methodum non solùm meliora medicamenta, quam prius, verum etiam vniuersum curationis modum inuenire posse. & 5. de san. tuenda ca. 11. fidem eius, quod ratione inuentum est, experientiam comprobare. & quod 6. Met. med. 2. præcedere debere, quæ à vera methodo perficiscitur, remediorum inuentionem; huic verò experientiam ad certiorem etiam fidem subscribere. In Magno hoc nostro valetudinario in quo per annos quadraginta medendis ægris operam dedi, cùm in portione illa cuius curam susce-

peram

eram spatio vnius anni plerique ex vulneratis in capite
trari, secus quam optabam, antiquo more frequenti vul-
erum solutione, detectis vulneribus, turundis, licinijs, fal-
ellis appositis, frequentibus terebrationibus, & scalpturis
lent medicati, & plerique interijssent: occasione Asten-
bellicum Chirurgus, cui illorum cura demandari sole-
t, discessisset, operario, qui illi inseruiebat, iniunxi, vt no-
a hac medendi forma vteretur, tegumento, inunctione
biorum ex oleo Hispanæ, vel oleo abietino, & solum bis
it ter detecto vulnere, semel tantum terebratione in vsum
icta, raro etiam scalpro, testor Deum, & præfectos viros
r illustres, & ministros omnes, qui adhuc viuunt ex qua-
ordecim vulneratis in capite, vnum solum interijsse; &
ter hos tamen tres fuerant vulnerati cum ossis caluariæ,
membranarum incisione, vnus ex casu ab alto cum os-
retrocessione, & duo cum rima in osse. sed cum Chi-
rgus iterum redijsset, nolletque vlla persuasione ab an-
quo curandi more recedere, & infeliciter curationes suc-
derent, persuasionibus, ratione, & exemplis tandem con-
ctus manus dedit, vt nouus is curandi modus introduce-
tur, aquieuit, felici iam successu. ex quorum vulnerum
uratione, vt quæ magis negocij, quam reliqua, curantibus
fferant, vulnerum in alijs corporum partibus existentium
urandi modus collectus est, & paulatim introducitur.
Quod si facilitatem, & celeritatem curationis specte-
ius, affirmare certò possimus, multo facilius in hac
mnia transigi, quod ne vigesima quidem pars excre-
ientorum generetur, nec semper in ea necessarium est
ssa abscedere, quod in longum protrahere solet cura-
ones. Quod si etiam vulnus sit non sine ossis abscef-
a, quilibet comperiet longe citius os abscedere nouo
oc curandi modo, quam communi; & sæpius etiam in
inori longe quantitate. Si igitur facilius, & celerius hoc
iodo sanantur vulnera, asserendum etiam erit, tutius id
erfici: cum enim natura sit, quæ vulnera sanat, si citius

ſanitas introducitur : ſignum eſt aduerſus impedimen
præualere naturam . at quò magis præualet hæc, eò mag
tutò fieri curationem, nemo, arbitror, inficiabitur. Quod
tertiam partem à Gal. traditam 14. Meth. met. c. 13. re
ſpiciamus, vt curatio fiat quantum magis fieri poſſit ſin
dolore, quis negauerit hanc præualere, qui conſiderau
rit, quantum æger diſcrutietur, cum Medicus accedit a
diſſolutionem vulneris, importunamque illam abſterſi
nem, turundarum vel ſpleniorum introductionem, & me
dicamentorum appoſitionem. At per noſtrum modum l
beratur à tot animi anguſtijs, à corporis doloribus. Lib
rantur vero etiam à tot expenſis. Hincque modus is ade
difficilis eſt ad perſuadendum chirurgis.

Argum. ſolutio corũ qui illi aduerſantur.

3. Neque tamen, quæ aduerſus hunc curandi modun
obijciuntur, vim vllam habent. Primo enim duplex illu
excrementorũ genus, quæ in omnibus vulneribus generar
dicebat Gal. 4. Meth. med. tenue, & craſſum; quę carni
generationem impedire idem dicebat 3. Meth. 9. nihi
faciunt; quando calore natiuo partis conſeruato, eorun
minima pars generatur, cuius tenuior pars per inſenſibilen
halitum diſſoluitur, craſſior verò, quæ minima eſt, per id
neum paratum effluxum à natura extra pellitur; aut pe
interualla detergitur; neque in id quod adeo noxium eſt
iniurias nempe ambientis incurrimus, neque calorem diſ
ſipamus; neque periculum eſt, ne ex retento pure vlcu
reddatur ferinum, quod verendum admonebat Hip. lib. d
locis in homine; nam robuſta natura per paratum efflu
xum illud expellit. Cum prętere a per hanc curandi ra
tionem tota curatio naturę committatur; non adeo ſæp
detegenda erunt vulnera, neque adeo frequenter mutand
ſunt medicamenta, & cùm eo modo citò ſanitas introdu
catur, ſatis erit vna, aut altera, aut ad ſummum tertia de
tectione, ad morbi ſtatum cognoſcendum, abſtergenda pau
ca illa excrementa, & ad mutationem, ſi opus fuerit, me
dicamentorum. Neque frequens inſpectio neceſſaria eſt

ad

humectationis partis cognitionem, vt proportione correspondentia medicamenta ſiccantia applicare poſſimus, quod requiri cenſebat Galen. 3. Meth. 3. quia in noſtro curandi modo, excrementorum cura medicamentis apt[...] non committitur, ſed naturæ, & naturali calori; ideo in ea fouenda maxime in eo inſiſtitur. At ſaltem, inquiunt, quotidie ſoluemus, vt ſtatum vulneris cognoſcamus, futura prouideamus, & præſentia cognoſcamus, & quod agendum ſit inueniamus. Quaſi verò etiam mentis [...]lis quamplurima medici non proſpiciant! pruritus, [...]ſio, forma doloris, fœtor, ſanguinis fluxus, dolor cum [...]ſu, febris horrifica, grauitas in parte, puris effluentis [...]ditio, & alia multa admonebunt de conditione vulne[...] & puris, illiuſue retentione, inflammatione, gangræna, [...]alijs, quæ detectionem perſuadent, vt auxilijs præſto eſ[...] poſſimus, aut eleuato à parte inferiori aliquantulum te[...]mento multa videre, & in multis prouidere poterimus. [...]dunt, quomodo præceptum Hip. lib. de Officina med. [...]cias, & lintea debere eſſe munda, ſi adeo raro ſoluantur [...]lnera, verum erit? At lintea ipſi medicamentis ſuper[...] ſuperponebant, quæ cum pure conſpurcarentur, & [...]ritum, & inflammationem inducere poterant. At nos [...]ra, & munda cauis vulneribus apponimus, vel potius ſu[...]ponimus, ad munditiem, exſiccationemque vulneris, & [...]tis calorem fouendum. Præterea quam minimum pu[...] in huiuſmodi curatione generatur, quod etiam eff lu[...]m habet: quin præterea non prohibemus conſpurcata [...]andoque lintea detrahere, mundaque illorum loco ſup[...]nere, modò fiat citra vulneris detectionem. Appoſita, [...]cunt, nec mutata lintea exitus halituum ſupprimunt. 2. [...] off. med. 26. & Galen. 6. Meth. c. 5. vnde vulnerata [...]rs diſtenditur, & morſus in parte excitant; partis tempe[...]m viciant, & ſanitatem impediunt. Verum neque deli[...]tiones adeò ſtrictæ eſſe debent, vt exhalationem impe[...]ant, & ſi puri ad exitum paratum eſt effluuium, ſubtiliori

liori exhalationi multò magis paratus erit exitus: quamuis per quotidianam detectionem magis comm dè exhalent hi vapores : maius tamen sequitur mal ex dissolutione caloris, & spirituum, quam ex illorum e poratione bonum. cum præterea multa sint ad præsa attinentia, quę sine vulneris inspectione laterent, cū tamen eorum cognitio sit necessaria: vt quæ scribunt ab Hip. primo predict. T. 18. quinta Aphor. 65.66.67. 6. sect. Aph.4. omnia ad præsagia ex varia vulnerum co ditione desumpta facienda; quæ non nisi quotidiè solu vulneribus præsagiunt: Frequens illa detectio eā mai festa solum faciet; tegumentum autem perseuerans absc det. Ad quod dicendum præsagia huiusmodi in vulner ria quauis curatione esse necessaria, & statum vulneris e se cognoscendum. At quod ad cognitionem status vuln rum, & superuenientium symptomatam necessaria cebra detectio, id est quod negamus. Iam enim oste sum est, quomodo sine ea inspectione satis hæc cognosc mus. At, inquiunt, arcenda est à vulneribus mordicatio i la, & pruritus, quæ sæpe adeo infestant, vt ferri nequean ex Hip. & Gal. pri. de Fract. 39. & ideò ob pruritum vo luit partem etiam fractam dissolui, & aqua tepente fouer & id faciendum dixit Gal. vt serosi & salsi vapores ibi re tenti difflari possint, leniatur dolor, & tollatur prurigo: i verò non obtineri potest, nisi per vulneris solutionem va poribus acribus, & humoribus ichorosis euacuatis. Respo dendum, rarò id euenire, aut saltem non adeo vehemer ter, vt ad solutionem vulneris vrgeat: quod si perferri no possit; si aliter consuli non potest, soluendum erit vulnus id verò non erit per se ratione illius morbi; sed ob anne xum symptomata, & paulò post casus adducemus in qui bus soluendum erit vulnus; quandoque enim ob vrgenten affectum à regulari curatione recedere cogimur; imo qu doque morbum omnino negligimus, vt symptomati vr genti obsistamus: & aliquando etiam nouum morbum in duci-

mus, & quasi insanabilem, vt periculum ex alio peri- ; vel ipsam mortem inde imminentem effugiamus . ddunt, dicebat Hip. modum illum, qui sanitatem in- , non esse immutandum ; at per modum antiquum, quem sępe soluuntur, deteguntur, absterguntur vul- ,& noua sępe medicamenta induuntur, experientia do- multa vulnera ad sanitatem perduci; igitur eo relicto, n introducemus ? At idem Hip. lib. de veteri med. nouam semper artibus, & potissimum medicinæ posse accessionem. Sic multa ex antiquis ab Hip. ip- Galen. tradita exoluerunt, melioribus multis nostris poribus repertis. Non negamus communi illo curan- odo sanari vulnera, quia tamen noua hæc medendi tutior est, facilior, breuior, & cum minori dolore ; & stia; præstat in hac omnino insistere. Sed adhuc in- nt ; non esse methodum vniuersalem : quasi verò in ibus methodis, & regulis suæ non adsint exceptiones. e ob hanc causam cautiones has medicas in vnum gi; quod in hoc etiam curandi modo præstabo, vbi docuero, quomodo hac curandi vulnera in genere ne procedendum sit; tradam enim occasiones, in qui- ab ea sit recedendum, & soluenda, & detegenda vul- : neque enim regulæ medicæ perpetuæ sunt veritatis imo necessarias dicere possumus, quod ab ijs receden- non sit, nisi adiunctorum ratione. Regula medica est cessionibus ab alimentorum exhibitione abstinendũ at quandoq; in accessione nutrire ægrum cogimur. In fractura iubet Hip. l. de fract. post appositionem feru- n non soluendum esse vulnus, nisi post vigesimũ diẽ : ẽ ipse scribebat, si ferulis alligatis; aliqua, ne ossa pro- habeant, suboriatur suspicio, aut quod sit aliud quod antẽ hominem infestet, circa dimidium illius tẽporis, etiam parum ante, soluendum esse, & religandum, & libr. pr. de fract. cap. 43. dicebat. semper medicus at- ere debet ei, quod magis vrget; nec huiusmodi præ-

cepta perinde atque lex habenda sunt, quam violare n sit, vbi omnia secundum rationem non succedant. Vrg præterea non esse bonam methodum hanc medendi, q non sit vniuersalis, nec omnibus huiusmodi malis idon namque si vulnus fuerit cauto telo inflictum in parte uosa; sit item angustum, & stricti orificij, vt pus exeat, cesse erit quotidie manibus comprimendo pus exprime & præcipuè, si orificium sursum spectet, aliter ferinum cus fieret; Prçterea in linguç vlceribus inanis erit is mod cum nulla reperiatur materia, quæ tamdiu adhærere p sit, nec deligatio adhiberi possit, nec tegumentum: qu idem eueniet in vulneribus internarum partium. Dic dum enim; quod licet morbus per se requirat talem cu di modum, quandoque tamen conformatio, vel situs p tis, eum non admittit. Qui quotidie soluunt vulnera a tiquo more, quomodo illum defendent in linguæ, hepat pulmonum, & aliarum internarum partium vulneribu quomodo ellychnia, tentasue vnguentis illitas apponent, extrinsecus lintea vnguentis, aut alijs medicamentis illit Neque reijciendus est modus is curandi, quod Hip. & a tiqui illi, illum non tradiderunt. Artes enim perfectæ fi per additamenta: nec primi omnia inuenerunt, quam principia inuenerint. vnde multa inueniri possunt, & dies inueniuntur, multaque adhuc latere censendum e quæ temporis beneficio cognoscentur.

Spleniorũ & turundarum vsus damnãdus & cur.

4. Cum noua hæc medendorum vulnerum ratio rara inducat vulnerum solutionem, & rarissimam eorumde detectionem: non erit dubitandum per eam reijci à ta curatione genus omne turundarum, penicillorum, & sim lium: absurdum enim esset tanto temporis interuallo t rundas, ellychnia, spleniaue, siue sicca, siue medicament imbuta, quæ iam etiã, & pure, & serosis humoribus reple intumuerunt, in cauo vulnere firmari; quibus, & distend rentur partes, & dolorem inferrent, & retineretur pus, quo maiorem putredinem dum conciperet, ferinum vlcus i duce-

ceret, de quo Hip. lib. de locis in homine. Quod cum
eò in huiusmodi morbis sit consuetum, & omnibus fa-
liare; operæpretium me facturum arbitror, si diligen-
s rem expendero. Vt igitur veritatem hac in re eruere
iliùs possim, finem perpendere expediet, ad quem in v-
n splenia hæc sunt deducta. Si Guidonis Cauliacensis
us consideremus octo, in quibus linamentis vtendum,
ines varios, paucissimos inueniemus, in quibus illis vti
ediat. Non enim, vt aperta seruentur caua vulnera, vt
profundis ichores abstergi possint, & pus expurgari;
enim ostensum est tegumento, & linteis foto calore na
li, paucissima generari excrementa, & ichorosa, &
sa, paucissimamque saniem; quæ cùm temperatam
tantiam producat caloris natiui vigor, parato arte ef-
uio, in fundo non firmatur, sed effluit. Non solum au-
, quod secundo loco proponit linimenta in carnis ge-
tionem faciunt, sed apertè obstant; per illa enim impe-
r natura ijs quasi oppressa. In alteratis ab aere, tertiò
essaria esse dicit, vt mundificentur. At illorum potius
ositio ambienti præbet occasionem os alterandi, & car-
; quam alterationem rara nos detectione maximè eui-
us. In contusis, quem quartum casum facit, si in mol-
ta carne puris generatio attenditur, ad eam splenia
l faciunt, aut turundæ; cum ostensuri simus illas potius
se: si in duro, vt in caluaria, tunc turundas recipimus,
ndo manuali operatione opus est, vel ossa abscindenda
int, vt dicemus. Tantum abest autem, vt apostemate
rantibus, aut vlceratis vulneribus conueniant turundæ,
splenia; vt manifestum reddat experientia nihil esse,
l magis dolores excitet, & inflammationes, quam ho-
vsus. Non negamus soluenda in his casibus esse vul-
, & sæpius manu medica succurrendum: at negamus
ræstari vulneris per se ratione; sed ad id cogimur su-
ienientium morborum causa.

i. Finis enim, cuius gratia fuere inuenta, verus multi-

plex

Finis ſpleniorum, & quem in vſum veniant.

plex eſt : nam & vt alicuius vlceris orificium hians ſeruetur, quo pus liberum habeat exitum, ne ſerium cus ex retento pure reddatur, de quo Hip. lib. de loci homine : Et vt os magis amplum reddatur, vel in am tudine, quam habet, ſeruetur, vt ſi qua manualis ope in oſſe ſit præſtanda, quod in vulneribus capitis cum læſione ſæpenumero contingit; vel aliquod in vulnere tentum corpus extrahi debeat, id fieri commodè poſſit que illorum ope idoneum medicamentum parietibus neris melius hæreat.

Splenia non neceſſaria ad puris expurgationem.

6. Neque verò ex primo dicto turundarum fine, erat vt hians vulneris anguſti os aperiatur, nos in cōm vſum trahere poterunt in quo penicilli introducuntu puris & excrementorum liberam expurgationem dil to vulnere, & effluxu parato : tantum enim abeſt, v frequentem hunc vſum turundarum & ſpleniorum ef xus liber puri comparetur, vt potiùs per ea materia neatur, in illiſque imbibatur, atque os obſtruatur, efflu que impediatur : ad abſtricti enim orificij dilatation vt facilior materiæ effluxus paretur, bis aut turundis ſimplicibus ex filis lineis aut ex ſpongia compreſſa & torta, aut ex medulla ſambuci, aut cannæ ſorgi, vel ra gentianæ ſolum reſpicientes, illis aliquando parcè v dum dicebamus, non pro vera, & immediata vulneris ratione, vt illi faciunt. quinimo hæc quandoque in v venire poſſunt, non ad vulneris veram curationem ſe vnio partium & agglutinatio impediatur, aut ob cōpl tum alterum affectum, vel vt portio aliqua oſſis, aut a rius rei liberum exitum obtinere queat. At ſi vulnus lat ſit & profundum, nullus turundarum aut ſpleniorum ſe pro curatione vſus eſſe poteſt; ſiquidem quod gener tur in vulnere, deliteſcere in tali vulnere ac retineri poterit. neque periculum eſt labia, prius quam oport poſſe vniri, cum ſupponamus in magno & cauo vul non parum inter ſe diſtare, potiſſimum cum in eo ge

vul

lnerum non coalescere partes disiunctæ possint, ante
am caro subiecta noua sit producta vt nec hæc bona
oducitur, nisi conueniens in eius generatione præcedat
positio, quæ iunctam habeat puris generationem, & ex-
rgationem. Qua ratione dicebat Hip. lib. de vlceribus.
cera non purgata non committi, quamuis adducantur;
si etiam adducantur, neque etiam sponte sua coire.

7. Neque etiam admittenda sunt splenia hæc, ne clau-
tur pars superior vulneris, ante quam profunditas vul-
ris carne sit repleta: assiduus enim excrementorum ef-
ixus per externas partes vulneratas impedit labiorũ coi
nem ante repletionem cauitatis carne; maximè cũ scia-
is citius semper generari carnem in fundo, vbi calor na-
ralis est robustior. mirum enim apparet naturæ artifi-
im in vulnerum curatione, dum benè operatur, quę pau-
im cauitatem repleat, & vniat, orificium seruans ad ex-
mentorum expurgationem, donec cauitas repleta, & ní
sit amplius, quod expurgari postulet. Spleniorũ vsus non necessarius ne in parte superiori caro crescat.

8. Neque dubitandum est, mollem illam, & fungosam
rnem generari, ob quam linamenta censent aliqui esse
cessaria. In hoc enim curandi generare, in quo calor na-
ralis fouetur, neq; tot vnguenta humida introducuntur,
n succrescit caro hæc mollis, aut saltem non tanta, quæ
ris expurgationem possit impedire; si qua verò leuiter
ccrescit, in vna aut altera detectione puluisculis exsiccã-
us, aut lineis filis siccis facilè tolli potest. Neque ad fungosam carnẽ impediendã.

9. At ne quidem splenia admittenda sunt, vt illis me-
antibus medicamenta, & profundas partes, & parietes
rinque vulneris attingant. iam enim suppositum est non
e necessariam hanc crebram medicamentorum applica
onem, sed potius noxiam: quod si quandoq; necessaria
erit vis alicuius medicamenti; neq; etiam necessitas nos
lucet id præstandi per splenia, vel faldellas, vt vocant, vt
medicamenti id præstet: ad hanc enim rem præstandã
al. 3. Meth. 4. non turundis vtitur, sed medicamentum
liquat Neque ad sananda labia vulneris.

liquat, vt quaquauersus, & ad fundum permeet. sem
enim supponimus idoneum effluxum adesse pro exp
gatione materiæ. nos vt dicemus semel, aut iterum, te
soluto vulnere, stylo cum filis parietes vulneris, & pa
necessarias delinimus.

Penicillorum, & turundarum damna.

10. Turundarum igitur, penicillorum, & splenion
vsus per se in vulnerum curatione, & non nisi tribus i
iam enarratis casibus, aliunde desumpta occasione, inut
est, imò noxius, omninoque ablegandus. Partem en
comprimunt, ac distendunt, eidemque sunt oneri, vnde,
ad commouendam fluxionem sunt idoneæ pure, & aff
xu materia imbibitæ; & partem distendunt; & mala c
cepta qualitate vulneri quam maximè officiunt. Hoc
super habent, quod pus, & imbibitione, & obstruendo
tius supprimant quam euacuent; nisi sint cannulatæ. Hi

Hip. penicillorum vsus deprobatus.

Hip. 5. Epid. in Massiliensi, cui currus onustus super
stas inductus costas confregit, reprehendit medicos, qu
inductis penicillis, pure retento, mortem induxerint. Hi
lib. de vlceribus in principio impeditum effluxum pu
per turundas reprehendit, & passim per totum illum
brum videre licet nullam penicillorum, spleniorumue p
curatione mentionem fecisse: sed illitionum, & inspersi
num liquorum; cum eorum alioqui in fistularum curati
ne mentionem fecerit. Libro quoque de vulneribus ca
tis apertè linamenta reprobat, nisi ad amplum reddendu
vulnus, quando in osse operari oporteat. Vnde absolu
ea in capitis vulneribus reijcit dicens: Vlcus in capite n
lo humore humectare conuenit, ac ne vino quidem, neq
cataplasmate contegere, neque linamentis curationem f
cere. & infra: At in reliquo capite vlcus neque liname
tis, neque cataplasmatis, neque deligatione curare aporte
si non & sectione opus habet. quin nec lib. de fracturis,
articulis, vbi de fractis & luxatis agit cum vlcere, vlla
spleniorum aut turundarum facit mentionem. Neque
tiam quæ ad vsum turundarum confirmandum afferunt
al-

aliquid concludunt. Quod enim per huiusmodi in cauis vulneribus dicunt parandam esse viam exitui puris, ne eo retento vlcus ferinum reddatur, aduersus eos concludit; ex ijs enim potius exitui puris via occluditur, quo retento & mala qualitas in eo concipitur, & fluxioni maiori ad partem laborantem datur occasio, & partis vulneratæ distentioni; vnde & dolores, & inflammationes, & retenta materia, & prauis halitibus eleuatis, febres non rarò excitantur. Addere illud certè possumus turundarum, & spleniorum hac impositione protrahi morbos; quod tamen aliquibus non displicere video dum enim splenijs vulnus replent ægrorum crumenas exhauriunt. Non igitur splenijs, & tentis, faldellis, replendo vulneris cauitatem, exitus puri, paratur, sed impeditur; si verò vulnus vacuum relinquitur, materia purulenta nullum reperiens impedimentum facile effluere potest. At dicet quispiam si turundæ tot mala inuehunt, quomodo ex ipsorum vsu tot vulnerati sanitati restituuntur? Natura medica morborum est, & robusta errores corrigit; cumque frequentius soluatur vulnus & detegatur, diutius in cauitate non retinetur sanies; & quamuis maior puris quantitas generetur, expurgatur tamen, & adiacentes partes puriores redduntur, vnde succrescit caro, & tandem fit partium agglutinatio, & cicatrix. At ex nostro hoc medendi modo natiuus calor vegetus remanet, non difflantur spiritus, melius naturales actiones celebrantur, & subinde minor excrementorum, & puris quantitas generatur, caro bona citius succrescit, facilior fit agglutinatio labiorum, & magis, æqualis, & denique pulchrior cicatrix, & sine cauitate [illegible]

11. Ex ijs, quę hactenus dicta sunt, facile colligere possumus, quod licet in curandis vulneribus multæ sint indicationes curatiuæ vniuersim, glutinandi, suppurandi, carnem generandi, cicatricem inducendi; in duos tamen scopos per modum hunc curandi propositum reduci, con- Vulnerũ curandorũ in noua hac curãdi rõne indicationes.

seruationem,& robur caloris naturalis; cuius proprium est ea, & alia similia munia perficere ; atque in remotionem eorum,quę impedire,& irritum facere illius opus possunt: quamuis etiam actione hac calori naturali & eius action succuratur,& ijs,quæ illius actionem impediant,illumque debiliorem reddant; quamuis in ijs sæpe ope medici natura indigeat; vt cum peregrina corpora,quæ in vulnere fuerint manuali operatione sunt auferenda; quando distantia labia,si conglutinare oporteat, ad mutuum contactum deducuntur. Vt verè affirmare possimus Medicum in curandis morbis nullis minorem partem habere,quam in curandis vulneribus. In curanda enim febre quamuis in omnibus operibus concurrat natura,dum tamen medicamentis materiam calori febrili subtrahimus, dum sanguinem secta vena euacuamus, dum refrigerantibus calorem febrilem extinguimus, operari vere medicum dicemus. At solutam vnitatem nullùm tollit medicamentum,siue simplex sit, siue cum cauitate, sed quicquid necessarium est, natura perficit,nisi impediatur : & propterea dicebat Gal. 4. Meth. 3. siue vulnera simplicia sint,siue cum cauitate, si quis diligenter æstimet,ex fugiendis,& prospiciendis ijs quæ naturæ officiunt, sanatio perficitur. At hic videmus secundo scopo Galenum intentum, remouendi impedimenta vnionis vulnerum, nullam potioris fecisse mentionem roborandi,fouendi,atque conseruandi naturalis caloris, qui pręcipuum est instrumentum ipsius naturæ. Scimus enim incisa cute, & naturali tegumento, quo naturalis calor per omnes partes dispersus continetur,imbecillem reddi naturam, partis illius debilitato calore, illi in operibus inseruiente,tum dissipata eius substantia, tum occursu qualitatis extraneæ ambientis,quem antea non fuerat experta. Vt mirari non parum subeat, quomodo Galen. de ijs,quę ex imbecillitate caloris proueniunt,adeò fuerit sollicitus, remedia excogitans, quæ ichores & genita excrementa absumerent,causam verò generationis ipsorum negle-

Galenus nullam caloris naturalis fouendi in vulnerum indicationibus habuit rationem.

lexerit; vt proinde crediderit, curationem nullam vlne-
um transigi posse sine vsu exsiccãtium, & detergentium;
t eo etiam deuenerit primo Meth. 4. vt asseruerit, debere
uiusmodi medicamenta vndique vulneris partes tange-
. At enimuero id faciendum esset, quia ob imbecillita-
em caloris in dies multa generantur excrementa ex cute
aturali operculo aperta, & quotidie arte parato, soluto,
etecto vulnere, spiritibus dissolutis, & ambientis frigidi-
ate illi inducta. Quod si hoc fugiemus, tegumentoque
pto spirituum dissolutio impediatur, & externa refrige-
atio, foueaturque illo, paucissima producentur excremen-
a & bene disposita, quæ aut per insensibilem habitum, vel
ensibiliter per effluxum, vt dicemus, paratum facile ef-
luent. cum vero difflatio caloris, & spirituum, & refrige-
atio illius, & partis, fit ex naturali tegumento inciso, cum
ubito illud resarcire nequeamus, illius loco aliquod arte
rit parandum, quod ad naturalis conditionem accedat,
ed vt suppleat caliditate aliqui præualens.

12. Vulnera licet passim à Gal. in simplicia, & com- Vulnera oĩa sunt caua.
osita diuidantur, hæcque caua appellet; certum tamen e-
iam est, quæ simplicia dicuntur itidem etiam caua esse,
um in labiorum disiunctione necessarium sit cauitatem
desse, cùm ensis ad penitiora peruenerit; sed simplex dici-
ur, quia neque cutis, neque caro deficit, & per simplicem
abiorum vnionem cauitas repletur, & nihil amplius rema
et nisi, vt apposité partes glutinentur. at veri caui vul-
eris cauitas non potest repleri, nisi per nouam carnis ge-
erationem. Duo hæc genera vulnerum quamuis dissi- Vulnera omnia cur diuidãtur in simplicia & caua.
milia sint, & in aliquibus diuersam, vt dicemus, habeant
urationem, in vno tamen conueniunt, quod præcipua cu-
andi in vtroque ratio & indicatio posita sit in fouendo
alore naturali tegumento aliquo non multum dissimili à
egumento nuturali cutis. In qua re in vniuersum pro-
onenda erit generica curandi ratio, & tegumenti genus
genericum; vt more nostro exceptiones, & cautiones, ani-

maduerſioneſque addere poſſimus. mox verò curationes particulares reſpectu varietatum ſimilarium partium, & organicarum, à quibus magnam etiam varietatem modi curandi deſumendam docebat Galenus 3. Meth. 19. diſtinctè addemus ſuas ſemper in curando exceptiones, cautiones,& animaduerſiones more noſtro.

Vulnerum ſimpliciũ in carne ratio.

13. Oblato itaque vulnerato ſano alioqui & boni habitus, in quo neque inciſum ſit vas aliquod magnum, neque neruus læſus, ſed in carne ſimplici facta ſit continui ſolutio; niſi tantum ſanguinis effluxerit quantum expedire videbitur, vt & vulnus ſiccius reddatur, fluxioniſque tollatur omnis occaſio, permittendum erit, vt effluat; mox vero ſupprimendus erit; quod facillimè obtinebitur, cum ſupponamus ex capillaribus carnis venulis venire, vel ſi vis filis, aut intinctis in vino aliquo auſtero, aut adſtringente, vel aqua ſimili mox diligenter vulnere emundato, ne quid inter vulnera contineatur, adducenda erunt labia ad mutuum contactum, vel ſutura, vel glutine hinc inde colligatis labijs. Scito deligatione & bene aptatis faſcijs id etiam tentari, quas deligationes agglutinatiuas appellare ſollent; ſed quoniam eorum tantummodo vulnerum labia adducta conſeruare poteſt, quæ per longitudinem muſculorum ſunt inflicta, aut lèuiter per obliquum (cum enim tranſuerſa ſunt, deligatio non ſufficit, ſed, vt dicebat Galenus 3. Meth. vltimo, tum ſuturis, tum fibulis in his vtendum eſt) tum etiam quod in ſolis artubus vti deligatione puſſumus, quoniam in opere peragendo cernere non poſſumus, quomodo labia ſe habeant, & num labia decenter ſint diſpoſita; præterquam quod periculum etiam imminet ne dum faſcia circumuoluitur, & labia conſtringuntur, lintei aliqua pars corrugata intra vulneris labia compræhendatur, non multum in vſum ducendam cenſerem, aut certè multo rarius. Labijs igitur ad mutuum contactum ſimilibus remedijs deductis, conuenienti tegumento veſtienda erit pars: & quamuis ſatis ſit fouere naturalem calorem, &

ro-

borare, aut corpulentia, aut qualitate; eligibilius tamen
erit, si actionem naturæ agglutinandi adiuuet exsiccandi
cultate cum aliqua adstrictione, quo defluens sanguis pro
ulneratæ partis nutritione ab omni superflua humiditate
xpurgetur, & ad quandam visciditatem deducatur, vt fa-
le fiat gluten, & labia facilius connecti possint. Tale qui-
em medicamentum sit resina terebinthina, vel abietina;
uibus, si fluidiores fuerint, addi poterit ceræ aliqua portio
d consistentiam aliquam. Tachamacha etiam ad hunc
sum erit maxime accommodata; & vt melius extendi pos
t, emollietur cum aliquo oleo eiusdem facultatis, vt oleo
e momordica, vel hypericino completo pro quarta vel
uinta parte: Balsamum peruanum conueniet; si molle fue-
t, cum cera ad consistentiam deducetur; si album grũmo-
m emollietur, vt Tachamacha. vt & succus contentus in
lliculis vlmi incrassatus. placet & ceratum Barbarum, &
almeum. Placet magis Tachamacha cum cerato de beto-
ica composita, cum leui portione olei de momordica. Pa-
ari præterea poterunt ex arte ex vulnerarijs herbis, sym-
hyto, ophioglosso, sanicula, pilosella, polygono, bistorta, &
milibus bene coctis, & per seraceum traductis, additis aloe,
rcocolla, sanguine draconis, subtilissimè pulverizatis &
esina terebinthina, & abiegna exceptis. Horũ aliquod extẽ
etur super linteum lineũ bene contextum, longitudinis, &
atitudinis, vulneris magnitudini correspondentis, ita vt
ulnus tegat, & aliquid etiam de adiacentibus partibus ap-
rehendat. Deinde illi superponentur tot lintea duplicata
el triplicata, quot satis sint ad fouendum calorem natu-
em partis, & ad arcendas iniurias aeris ambientis. Inde de-
gatio retentiua adhibenda est.

Nunc instituti mei est, animaduersiones & cautiones ad-
ere, & more meo exceptiones regularum apponere.

14. In simplici hoc vulnere non statim sistendus est san- *In vulneribus sãguis nõ statim sistendus.*
uis fluens, sed considerata quantitate effluxi, priusquam
d medicum venerit, & corporis habitu, & vita anteacta,

permittemus sanguinem effluere, vt prudentiæ medici visum erit. sic enim, & siccior, & gracilior reddetur, minus apta inflammationi, & fluxioni.

Sanguine fluente ex vulnere nõ esse vulnus cõsuendũ.

15. Hinc reprehendẽdi sunt, qui vulnus cõsuunt fluente adhuc sanguine; vnde inter adducta labia collecto sanguine, concreto, putrefacto, & suppurato inflammatio, producitur, & agglutinatio impeditur.

Ante vulnerũ curationẽ peregrina corpora auferenda.

16. Antequam etiam veræ curationi manum apponamus, peregrina omnia corpora, pili, grumi, & similia intra vulnus contenta auferenda sunt, & abstergenda vel linteo, vel molli lana, vel xylo, stylo aduolutis, vel etiam si opus sit vino subdulci calente.

Fasciarũ & deligationũ quãta vtilitas, & varietas

17. In vulnerum deligationibus, & fasciis parandis quanta adhibenda sit diligentia, & quanti fecerint duo illa lumina Hip. in lib. de officina med. & Gal. ibidem & lib. de fasciis ostendunt, vt non solum in ijs exposcant aut agglutinationem, vel retentionem, vel expulsionem, & vt tutò finem intentum ex ea obtineri possit, aut ex ea nihil incommodi eueniat, sed etiam vt aspectu sint iucunda: quam quidem elegantiam in omnibus etiam artis operibus attendendam præcipiebat Hip. quapropter in ijs aliquantisper erit insistendum, & primo vt adducta labia conseruare valeat; firma esse debet, & valida, non fragilis & lacera: vnde Gal. 3. Meth. c. 4. dicebat. oportet autem, quod circumijcitur, neque molle nimium sit, neque algæ modo fragile, quò tutò contineat, sufficientemque habeat latitudinem; quam communiter statuunt quinque digitorum transuersalium in femore, quatuor in crure, trium in brachio, & vnius in digito.

Fasciarũ latitudo varietas & qualitas.

18. Varianda tamen erit in latitudine pro vulneris magnitudine: neque enim vulnus solum comprehendere debet, verum etiam aliquid sanæ partis tam in superiori, quam in inferiori parte, ne vulnus tanquam zona vinciat, quod importunum esse docebat Hip. 3. de fract. T. 8.

19. Sufficientem habeat longitudinem, vt toties mem-

orum circundare possit quoties opus sit ad labia adducta conseruanda. Fasciarũ longitudo quæ.

Hyberno tempore,& frigida aut ventosa constitutione pluribus circumuolutionibus vti oportet, vt pars laborans melius ab ambientis iniurijs protegi possit, quamuis si triplicatis linteis more nostro vulnus protegatur nō adeo necessaria erit multiplicata hæc circumuolutio.

20. Sit æqualis,& eminentijs carens,ne inæqualem reddant deligationem. Vnde Gale. lib. de fascijs dicebat: Careant quoque eminentijs,ita vt nullas oras habeant,à lateribus aut contextas, aut inuersas, consutasque: neque etiam fila aut fibræ extent: vt enim quæ eminent inæqualem reddunt deligationem;ita,quæ extant, impediunt,ne expeditè circumducatur. Fasciarũ qualitas quæ.

21. Ne autem detrimentum aliquod afferat fascia; mollis esse debet,ne premat nimium duritie;& leuis,ne sit onerosa;suturis inæqualibus careat,& alijs eminentijs,quibus possit comprimere,& dolorem inferre. Fasciarũ substantia quæ.

22. Sit albi coloris; vt quod ex vulnere perfluit possit facilius obseruari. Fascia sit coloris albi.

23. Munda sit,& tenuis;sordida enim turpitudinem affert; & tenuis, ne circumuoluta nimium affert tumorem. Hinc Hip. lib. de ijs,quæ in offic. med. fiunt,sect. 2. T.9 de fasciæ mundæ tenues,leues, molles. & l. 29. lintea paranda sunt leuia,tenuia,munda,mollia,lata, suturis carentia,& eminentijs,integra, idest, firma, vt possint extensiones, ferre. & per lintea Gal.ibi intelligit fascias. quod lib. de fascijs confirmauit. Fascsa sit munda & tenuis.

24. Parata fascia apta deligatio est instituenda,quæ oras addnctas perfectè conseruet: quod vt fiat, ex duobus initijs circumducendum est vinculum,vt monebat Gal. 3. Meth. 4. & Celsus lib. 5. c. 26. plicari enim debet fascia ex vtroque capite ad medium, ab opposita vulneris parte initium sumendo, primaque & secunda reuolutio supra vulneris labia deduci debet, Deligatio quomodo facienda.

Deligatio ora vulnera vtrinq; cõprehendat.

25. In qua operatione illud animaduertendum, vt fascia aliquid de sana parte vtrinq; compræhendat. neq; enim deligandum est vulnus tãquam zonac. Sic.n. nec perfectè aut labia deduceret, aut cõtineret, doloremq; inferret.

Deligatio neq: arcta, neq; laxa nimis.

26. Non sit nimium laxa deligatio quia inquit Gal. 3 Meth. 4. nihil efficeret: non enim adducta labia contineret; neque nimis arcta, quia comprimendo dolorem inferret.

Deligatio quãdo esse debet inæquales.

27. Annotauit Celsus lib. 5. c. 26. si ab altera parte caro magis recesserit, fascia ab ea magis attrahetur; si æque ab vtraq; transuersè compræhendere oras debet; aut si id vulneris ratio non patitur, media primum inijcienda est, vt tamen in vtramque partem ducatur. Talis deligatio non solum adducta labia conseruat, sed etiam partem à fluxione defendit.

Puluilli triangulares maximè vnioni inseruiũt.

28. Auicenna 44. Tract. 1. cap. 8. pulcherrimum ligandi vulneris modum tradidit, quo, si in coniungendis labijs quis vtatur, aptissimè id præstabit. eadem deligandi ratione vtitur. ex duobus enim initijs circumducit vinculum. verum in maioribus vulneribus, vt melius fiat, & conseruetur labiorum adductio, excogitauit duos puluillos triangulares, & vtrinque vnum apponebat, ita vt amborum latera secundum vulneris longitudinem disposita, quæ proinde vulneris longitudinem excedere oportet, se respicerent; inde ex duobus initijs deligabat. Et magis faciunt ad labiorum adductionem triangulares isti plumaceoli, quam si quadrati essent, aut si lintea multipliciter plicata apponerentur; quia fascia super triangularis plumaceoli angulum ducta impellit plumaceolum vna cum subiecto labro ad contrariam partem, &, vt idem dicebat Auicenna, coarctat super fissuram tantum, quod non sic fieret, si quadrati essent. Quinimo in nostra hac curandi ratione tegumenti vicem gererent plumaceoli: parantur enim ex lana molli, gossypio, aut tenui stuppa linteo tenui excepta, aliqui se hanc intentionem adimple-

re

melius credunt, si hosce puluillos aliquo liquore made-cerint, puta si vino, vel oxycrato, vel albo oui, vel aliquo milis facultatis medicamento illinierint.

29. Verum in adducendis labijs vix animus conquiescit sola deligatione; sed si linteo, quod pro operimento ad-bendum esse diximus, in aliquo ex propositis medica-entis agglutinantibus intincto, & vulneri superposito de-atio hæc Auic. superaddatur cum plumaceolis, optimè nsultum existimarem. Labia vulneris quõ adducẽda.

30. Sutura in genere hoc vulnerum multo frequentior ; sed quoniam pro ratione vulneris, & partis laboran- varianda est forma consuendi, in modo labiorum v-endorum, in acus forma, in punctis disponendis, in fili alitate, & aliis; non immorabor in ijs tradendis, cum ec limites cautionum excedant. Illud primum animad-rto, non esse consuenda labia, vbi, per distantiam labio-n cauum adeo vulnus cognouerimus, vt nisi ex fundo scente carne repleatur cauitas ad facilitanda cicatricem, ratio sperari non possit: subcrescente enim in cauitate ne, multa inde incommoda nascuntur, & in irritum abit nis noster labor cum dedecore artificis, & duplici dolore rotantis. In suturis quæ spe-ctanda. Sutura nõ adhibenda in multũ hiãte vulnere.

31. Non placet Celsi consilium in sutura facienda hoc simplici in carne vulnere, quod ora vulneris ex o non coniungantur; vt si quid intus humoris concre-it, possit emanare. species enim vulneris ad hoc nos n cogit: & si non ex toto coniungantur, quomodo du-itur ad contactum mutuum labia, & quomodo aggluti-i rectè poterunt; & quomodo non deformis inducetur atrix. Celsi sẽtentia refutata de sutura faciẽda nõ vniẽte. Sutura vbi nõ vtẽdũ.

32. Semper cauendum erit in hac operatione, ne venæ, eriæ, nerui, tendinesue, acu traijciantur. sutura quõ faciẽda in musculo lato tendine operto.

33. Sed quid agendum, si carnosa pars musculi tendi-lato contegatur? si enim solam cutem consuamus, disle-æ musculi partes inconglutinatæ permanerent; si musculũ

eum tendine consuamus, conuulsionis periculum acutēdi[r]
traiecto quasi certum incurremus: Gal. consilium sequ[e]
mur 5. de compos. med. sec. genera, c. 2. denudandus er[it]
musculus à tendine, & sola carnosa pars sine tendine vn[a]
cum cute erit suenda.

Sutura cruentis quando adhibēda.

34. Quamuis autem non statim flaente adhuc sangui[ne]
ne ad suturam labiorum esse deueniendū iam docuerimus
sed expectandum effluxus sufficientem sanguinis quanti-
tatem, & vt vel ex se, vel arte supprimatur: exercenda ta-
men erit hæc operatio, dum recens adhuc est vulnus, &
cruentum, nec labia adhuc rigida euaserint: nisi enim tra-
henti facile obsequantur, sutura cum ipsis inferetur, & do-
lores superuenient, & forsan caro à filo abrumpetur. Et ho[c]
est, quod Celsus de sutura & fibulis loquens dicebat. Neu-
tra enim vim desiderat: sed eatenus vtilis est, qua cutis du-
centem quasi sua sponte subsequitur.

Vnionis per fibulas præstātia.

35. In tertia ratione deducendi vulnera, quæ fibulis an-
tiquitus visitatis, non multum fortasse à nostra per glute[m]
ratione distinctis illud constanter affirmo; hanc omnibu[s]
videri mihi præferendam, quod citra dolorem operan[tur]
suam præstet: sed in ea illud erat incommodi, quod cun[m]
non nisi post sex horas exsiccetur, & ante exsiccationen[m]
nullius sit vsus, & interim, nisi vulneris labia adducantu[r]
contraherentur, rigidaque euaderent, & minimè obsequen-
tia, ex quo etiam recta vnio persici non potest: vnde ple-
rique prius suturam adhibent, postea glutem, cui diligen-
tissimus Cæsar Magatus glutine ex arte parato, & quo[d]

Fibularum diligentia ex Magato sumēda

semper paratu haberi potest occurrit: cerato parato, quo[d]
ad manus promptum semper esse potest, vt statim sine su-
tura labijs discissis occurrere possimus. quale sit, ex qui-
bus, & quomodo componendum quomodo etiam per fi-
bulas sit in vsum ducendum, ex accuratissimo eius libro d[e]
vera medicatione vulnerum colligi potest: adeo enim di-
ligenter rem hanc prosequitur, vt superfluus sim, si hoc lo-
co illa repeterem.

36. Vni-

36. Vnitis aut adductis ad agglutinationem vulnerum ab initio labiis, quamuis in hoc curandi modo paucissima generari soleant excrementa, si tamen ob vulneris magnitudinem suspicio adsit, ne generentur excrementa aliqua, vel ichores, & situs inducendus erit aptus ad effluxum, & effluuia in vulnere, & tegumento erunt relinquenda. Vnitis labijs quid præstandũ

37. Post vero ad fluxionem inhibendam, & impediendam inflammationem repellentibus vtendum erit, & si vrgeat periculum præsentaneæ affusionis humorum, intercipientibus, quæ constringendo & refrigerando repellant, & angustiores vias, per quas fluunt humores, reddant, vt posca, vino granatorum, vino austero, omphacio, succo plantaginis, solatri, addito vino austero, aut leui aceti vel omphacij portione, linteis in ijs madefactis duplicatis, aut triplicatis, & sæpius permutatis, donec transeat fluxionis periculum in partibus adiacentibus. non vigente verò adeo hac indicatione, contenti esse poterimus oleo rosato simplici, vel ex oliuis immaturis. Fluxio q̃uo inhibenda.

38. Defensiuum, quo passim vtuntur ex bolo Armena, sanguine draconis, & oleo rosato & similibus, non omnino probatur; eum enim paulo post exsiccetur, & hæreat parti, nonnisi vi possit detrahi, quin & poros cutis obstruens calorem non naturalem in parte, cui hæret, accendit, potius fluxioni præbet occasionem, quam ipsam prohibeat. Defensiua cõiter visitata non multũ probanda.

39. In huiusmodi vulneribus simplicibus, si sanis & bene habitis corporibus contigerint, non semper mittendus est per sectam venam sanguis; nec semper purgandum, aut omnino tenui victu semper vtendum: si enim multus sanguis effluxerit, aut non multo sanguine corpus refertum esse cognouerimus, cum magnus non adsit morbus, nec talis immineat, ob fluxionem, & inflammationis periculum, cumque plethoram non adesse supponamus, aut nulla sanguinis missione, aut parca opus erit; quod pruden medici erit committendum. cum autem cacochymum non supponamus corpus, non semper necessariam indicamus Vulnera in sanis simplicia sanguinis missionẽ, purgationem, & victum q̃uo reijciam.

mus

mus purgationem, aut saltem non nisi blandam ex syr.ro
sol. manna, & similibus, cum decoctione thamarindorum
tenuis autem victus ratio in iuuenibus & bene habitis sæp
solet humores acuere, ac biliosum sanguinem reddere; &
propterea quantitas quidem erit imminuenda, at ad tenu
tatem ducere sæpè nocuum cognoui.

Vulnerum cauorum duplex apud antiquos & recentes curandi ratio

40. Caua vulnera carnis generationem exposcunt, siu quid telo, & vulnerante causa sit de motum, aut contusum vt in pus verti necessarium sit; siue quia labia adeo diss deant, aut rigida sint, & contracta, aut quia vulnus sit ad cò profundum, vt nulla arte secundum omnes partes addu ci possit, & iō requiratur carnis generatio, qua cauitas re pleatur, & ita restituatur pristina vnitas; hoc vt præter duplici hactenus via, & antiquos & recentes medicos ince sisse video, & omnes ex præcepto Hip. lib. de vlceribus, vb habet: At vero recentiora vulnera omnia, tum ipsa, tur circumsitæ partes minimè inflammationem incurrent, quis quamcitissimè suppuret, & pus ab osculo vulneris in terceptum non supprimatur: aut si quis aduertat, vt om nino non suppurentur, præterquam necessario, eoque pa cissimo pure, & sicca sint quammaximè ex medicame to non molesto. Ex qua Hip. sententia, duplex vlceris c tu curandi modus apud antiquos, & recentiores medicos manauit. Alij enim siccantibus medicamentis ad hoc vtu tur, vt quam paucissimum pus generetur, cum Hip. & Ga videant vulnera passim exsiccanda scripsisse. sic aqua ar te, balsamis, & peruano, & arte facto, oleo ex herbis e siccantibus facto, oleo Hispanæ, oleo hyperici officin rum, & similibus linamenta illinunt, vel imbuunt, & p vulnus disponunt, & in profundioribus ad fundum insti lant, aut in angustis per turundam imponunt: & extri secus linteum apponunt iisdem medicamentis refertum tandem puluillos & lintea superponunt, atque quotid detecto vulnere bis hoc modo vulnus tractant. Al prius suppurantibus puris generationem promouent dig

sti-

iuo appellato, quod etiam vario modo parant ex there-
entina lota & vitello oui, addunt aliqui farinam tritici,
ollinem thuris alij; alij oleo rosato, terebentina, & cera
quis portionibus ad ignem simul ductis; alij alijs, vt in
ontusis bellico fulmine. in quibus bis in die medentes in-
stunt, donec vulnus dolore vacet, rubor euanuerit, &
bia æqualia & mollia reddita sint; mox ad abstergen-
a transeunt, mundificatiuo vocato, vel terebentina & o-
o rosato mixtis, vel farina hordei, & melle rosato, &
ij alijs. Deinde rubente sine dolore vulnere, & medio
odo inter humidum & siccum constituto ad sarcotica
niunt, vt cauitas carne repleatur, & vtuntur puluери-
s ex aloe, thure, iride, aristolochia rotunda, myrha,
umia, sarcocolla; alij ex æquis portionibus thuris,
yrrhæ, & aloes puluisculum ad hoc paratum habent, &
rato tum de betonica vtuntur. Variandaque hac &
utanda censent ex Galeni præcepto 3. Meth. 38. &
imo pro varietate temperamenti totius, & partis af-
ctæ, & temporis anni. & dum in vulneribus vtuntur,
s vulneri inspergunt, superponuntque fila euulsa, siue
imbibendam superfluam humiditatem, post cera-
n aliquod exsiccans adiungunt, vt diapalma, cera-
n barbarum, de betonica, & huiusmodi: quotidie au-
n semel & bis soluto vulnere medicamenta imponunt.
ndem ad epulotica deueniunt, vt loco cutis deperdi-
cicatrix induci possit, exsiccantibus, & adstringen-
us, vt exsiccata carne, & indurata, cicatrix loco cu-
induci possit, vt docuit Galenus 3. Meth. cap. 5. ad
od præstandum vtuntur cerato diapalma, barbaro, de
usa, de thutia, & similibus, aut filamentis aridis,
mbibant si quid emanauerit humiditatis, & sicca ca-
eddatur; & in hoc etiam quotidie vulnus curant.
c secundo curandi modo scimus vsum fuisse Celsum
6. cap. 26. & Auicennam, & reliquos Mauritanos;
x recentioribus plerosque.

Quæ quidem recipien lę sed non æquales nouo do curãdi.

41. Duæ hæ vulnerum cauorum curandorum ration[e] cum antiquæ sint, præstantissimos habuerint & habea[nt] sectatores, à fontibus Hip. & Gal. fluxerint, tot experim[en]tis sint firmatæ; nullo modo à nobis reprobari possunt, se[d] tanquam bonæ recipi debent. sed cum per nouum hu[nc] modum medendi, quotidie quilibet obseruare possit ægr[os] tutius curari, & longè facilius, citius, & cum minori mol[e]stia, quin & cum paucioribus expensis; cum breuiori tem[]pore sanitas subsequatur, & paucissimis visitationibus ind[i]geant, nescio cur hæc ipsa cæteris non sit præferenda.

Sarcoticis nõ sunt per se adstringentia misferenda.

42. Cum tamen consuetæ curandi rationes non sint r[e]probandæ, in ijs more nostro etiam aliquid erit animadu[er]tendum. & primò euitandus maximè erit error aliquorun[m] qui non animaduertentes in qua re posita sit natura sarc[o]ticorum, & qua ratione ad carnem generandam introdu[]cantur, adstringentia admiscent; cuiusmodi est mastix, sa[n]guis draconis, bolus armena, terra lemnia, & huiusmodi. hoc enim non parum differre docuit Gal. 3. Meth. 4. 2. de compos. med. per gen. cap. 20. glutinantia & sarc[o]tica siue carnem generantia: quod in glutinantibus ma[ior] esse debeat siccitas, quàm in sarcoticis. quæ enim carne[m] producere debent, detergendi vi debent esse prædita, vt n[on] solum siccent humiditates superfluas, sed sordes abstergã[t] at glutinatoria neque detergere debent, neque expurgar[e] sed potius substantiam in vnum cogere. quam facultate[m] habere scribit medicamenta austera & adstringentia, quibus, dum carnem produci procuramus, maximè caue[n]dum monet, ne sordes vulneribus affigant magis, quam f[a]cile possit absolui, vt docuit Gal. 6. de compos. med. p[er] gen. cap. 5.

Agglutinãtia & sarcotica varianda pro varietate natura.

43. In glutinantium & sarcoticorum vsu video pract[i]cantes sæpenumero aberrare; ijsdem fere in omnibus nat[u]ris in omnibus partibus vtentes: cum non omnis natura e[an]dem agglutinantia & sarcotica exposcat; sed siccior & v[a]lentior, valentiora, & ficciora; humidior, & imbecillior d[e]bilio-

liora, vt docuit Gal. 3. Meth. 7. à quo mutatus est Paulus lib. 4. c. 4. & Auic. Quarta quanti Tr. 1. c. 4. & 11. 4. primi Doct. 5. c. 28. ex quibus quilibet perpensis naturis totius, & partium, iisque consentientibus aut dissentientibus poterit colligere, quo ordine agglutinantiũ, & carnem generantium vtendum sit. Valentioribus & ficcioribus aristolochiæ radix, & panaces tanquam valentiora cõueniunt: minùs siccantia, & imbecilliora, vt farina hordei, barum, thus: media inter hæc sunt erui farina, iridis pulvis, & sarcoticus dictus, & qui ex æquis portionibus myrrhæ, aloes, & thuris conficitur, vnguentum basilicum, ac de betonica, de gummi helemi; oleum de hyperico, oleum hispanæ, & Balsama tum peruanum, tum artificialia. sed ijs mihi non est insistendum, cum sint aliena ab instituto meo.

44. Stuppatæ, quæ passim in vsum ducuntur ad sistendum sanguinem, non ita sæpe admitti debent, & non nisi, si alijs præsidijs coerceri sanguis non potest, incisa vena aliqua magna, aut arteria: nam siccatæ, vulneratas partes attrahunt, & molestę, & dolorificæ euadunt, & si pars pilos habuerit, cum remouendæ sunt, non leuem inferunt dolorem, & non nisi in longo tempore detrahi possunt; potissimum cum pulueres addant constringentes, bolum armenum, terram sigillatam, sanguinem draconis, thus, aloem, similia oui albumini. Stuppatæ ad sistendũ sanguinẽ raro in vsum ducẽdæ.

45. Vbi igitur in oblato vulnerato vrgeat sanguinis effluxio excedens, cum non nisi ex vena aut arteria vulnerata euenire possit, decreto Gal. 1. Meth. 3. procurandum est digito apposito aliquamdiu sanguinem sistere per compressionem oris per sanguinem ibi retentum concretum obstruentem: quod si ne hoc quidem sisti sanguis possit, os vasis volsellis apprehendimus atque contorquemus, quod si vas carne coopertum fuerit, leuiter incisa carne volsella apprehendetur vena, vt contorqueri possit, ne assiduè sanguinem effundat, interimque grumo in crustam concreto Sanguinis sistendi rationes.

obstruatur. moxque caro circumiacens adstringentibus rit condensanda. Quod si aut digitus immitti non poss ad os incisæ venæ vel arteriæ adstringendum vel obstruer dum aliqua de causa, vel ob naturam partis, vt cum à cere bro vel membranis perfluit: vel vulneris, vt cum à profu dis admodũ partibus profluit, & vulnus est angustum; ve patens quidem est vulnus, verum ob vasis magnitudinem eo modo sisti non possit sanguis fluens: tunc necessariu est deuenire ad ea, quæ vasis diuisionem obstruunt, empla stica dicta, ex lenta & crassa materia consistentia, & etiam ad adstringentia. albumen oui hac in re primas tenet o emplasticam facultatem iunctam cum refrigeratione qu humores repellit, cui sæpe valentiora adiungi debent, bolu armena, sanguis draconis, aloe, thus, & similia, quę, & em plastica, & adstringentem habent facultatem, quæ admix ta albumini pilis leporis subtilissimis excepta, ori venarum & arteriarum apponi possunt, illud quasi sigillando: qu nimo alia eiusdem generis, vehementius adstringen tium, aut leui stuppa, aut ex leporinis pillis eruut superpo nenda, atque digitis aliquamdiu comprimenda, & replen dum vulnus, si nouæ fluxionis subsit periculum deligatio ne repellente, & comprimente sine dolore & multiplici si peraddita; diligentia ea ad hibita, quam tradidit Gal. 5 Meth. 4. & copiosius Auic. 4. Quarti Tract. 2. cap. 17. se de cautionibus in hac re suo loco; nunc enim solum cau tiones in curando cauo vulnere, quod nobis se se offeret a initio cruentum, & cum sanguinis fluxu, quid primo s præstandum docemus.

Vulneris caui noua curandi ratio.

45. Oblato igitur cauo vulnere primo videndum erit an conuenientem effluxum habeat ad expurganda excre menta quæ in dies generantur, & nisi adsit, parari omnin debent, aut eiusdem aut contrarij loci dissectione, aut pe turundæ dilatantis per duos aut tres dies impositionem. e fluuio parato, videndum, an cauitas minor reddi possit c tra impedimentum effluuij; sic enim & melius conserua

tur

tur calor naturalis,& citius repletur carne,quod fiet,potius fibula,& glutine: neque enim placet sutura ad vnionem, relicto aperto effluxu per turundam, vt aliquibus videtur; neque enim vsus turundæ perseuerans placet ob dictas causas; nec etiam placet sutura lata cum interstitio, vt excrementa exitum habeant liberum. puncta enim & filũ, vbi ad vnionem labia non deducant,& dolorifica sunt,& sæpe cutẽ & carnem dilacerant affluente humore ab initio,& intumescentibus labijs, vnde distractio sequitur. Hoc facto,ad vulneris curationem erit deueniendũ. Quod fiet,primo cũ operculo medicamento aliquo fouente calorem naturalem quod mordicationis insignis sit expers,mediocris consistentiæ, cuius vires non facilè euanescant, sed aliquanto tẽpore perdurẽt infecto lintèolo;& parietes vulneris ita illiniãtur, vt ad fundum vsque peruenire possit,quin si vulnus sit magnum,filamenta eodem medicamento imbuta extrinsecus ori vulneris superponi poterunt: si tamen euitari possunt, melius res transigetur: & post tegumento aliquo ex propositis medicamentis,aut adducendis super linteo extenso parato tegendum erit vulnus,raroque vt diximus, erit detegendum, ne calor naturalis partis debilitetur, spiritusque euanescant. Proximæ partes rosaceo inungi poterunt hyeme calido, frigido æstate; aut petia linea oleo eodem inuncta foueri poterunt. Postremo addendi puluilli, aut duplicata triplicataue lintea tegumento ad conseruandum naturalem calorem erunt superponenda: postremo fascia idonea ad retentionem deligandum erit vulnus; in conuenienti deinde situ constituenda erit pars vulnerata,vt citra dolorem, quantum fieri possit, iaceat, commodumque effluuium ad genitam materiam excernendam habeat. Et diebus proximè subsequentibus partibus circumiacentibus repellentia cum corroboratione erunt adhibenda,& sæpius etiam commutanda.

46. Quale autem esse debeat medicamentum,quo per spathulam vulneris parietes & profunditas sint inungenda;

medicamẽta imponẽda cauo vulnere quę & qualia.

quamuis ſatis eſſe deberent, quæ pro ſimplicis in carne vulneris curatione propoſita ſunt ſuperius: cum tamen etiam particulare aliquod & proprium expoſcant caua vulnera in illis aliquod erit animaduertendum. Terebinthina & abiegna lacryma primas in ijs partes habent; ijs tamen permiſceri poterit oleum hyperici commune, & aqua ardens, præſertim ſi vulnus ſit profundius, ſic enim facilius ad vulneris fundum ſubſtantia medicamenti perueniet, eademque ipſa robur caloris naturalis augebit.

medicamẽta à tota ſubſtantia addẽda ſarcotica.

47. Placet tamen in magnis vulneribus quatuor ijs, aut aliquibus, aliquid etiam eorum addere, quæ à totius ſubſtantiæ proprietate calorem naturalem addiuuant ad propria obeunda munia, vt oleum Hiſpanæ, oleũ de hyperico Magati, balſama artificialia, aqua balſami, Peruanũ Balſamũ.

Olea tenuiſſima craſſioribus liganda.

48. Neque tamen placet in cauis ijs vulneribus tenuiſſimis ijs oleis ſolis vti: cum enim ob tenuitatem partium facile euaneſcant, & in auras abeant, aliquo craſſioris ſubſtantiæ, & tenacioris erunt alliganda; erit tamen ſemper terebinthina vel abiegna lacrima in dupla aut tripla quantitate; vt terebinthinæ claręvel lachrimæ abiegnæ vnc. ol. Hiſpanæ vn. m. vel Terebinthinæ vnc. m. balſami Peruani, & olei Hiſpanæ an. vnc. vel lachrimæ abietinæ vnc. m. balſami artificialis vnc. me.

Contuſis ſuppurãtia præmittẽda.

49. Quod ſi vulnus fuerit cum inſigni carnis contuſione, prius vti poterimus medicamento aliquo carnem faciente ad ſuppurationem ducente; quale eſt, quod digeſtiuum appellant lotum, quale tetrapharmacum, vnguentum baſilicum, & id, quod ex oleo roſato terebinthina aqua malorum lota, butyro recenti, & cera paratur, & ſimilibus.

Dũ ſuppurãtibus vtimur, caloris naturalis eſt habẽda ratio.

50. Eodem tamen tempore fouendus erit calor naturalis partis emplaſtro aliquo circumſtantibus partibus appoſito. vt quod paratur ex farina hordeacea, fabacea, puluere florum camæmeli, roſarum rubearum, diptamni cretenſ. anethi, oleo roſaceo, hypericino, terebinthina, & vino rubro ſubadſtringente. Quin & ex Tachamacha, gummi elemi

thu-

thure, myrrha, roſis rubeis ſiccis, terebinthina, oleo roſato omphacino, hypericino, parari ad idem emplaſtrum poterit ſane quam accommodatum, ſi inflammatio abſit.

51 Quandoq. vna deligatione, & medicatione replendi carne vulneris indicationi ſatis fieri poteſt, aliquando tamẽ iterum, & tertio ſoluendum eſt, quatuor aut quinque diebus interpoſitis, ad abſtergẽda excrementa, ſi craſſiora fuerint, aut ſi aliqua carnis adfuerit cõtuſio ſaniem copioſam producens, ſiue pruritus ſubſit nimium moleſtus, aut alia aliqua ex enarratis cauſis. Et in eo caſu maxima vtendum erit diligentia, ne calor naturalis iacturam patiatur, aut diſſolutione, aut refrigeratione ab ambiente ducta: in carne autem ſi adhuc repletum non fuerit vulnus, eodem modo in eo tractando, & ei ſuccurrendo, ac ab initio factum eſt tã in medendo, quam in tegendo, & ligando vulnere. Vulnus de tegendum quoties.

52. Repleto carne vulnere, vel parum deficiente cauitate, facta deligenti abſterſione partium adiacentium, & vulneris exſiccatione ex mundo linteo, aliquo vtendum erit epulotico, qualia ſunt cerata ſuperius propoſita, vt diapalma, de ceruſa, de thutia, Barbarum, & huiuſmodi, & interim tegendum eodem modo erit vulnus, & ſperandum erit prima aut altera medicatione cicatricem fore contractam. Vulnere repleto carne quę apponenda quã do cicatrix inducẽda.

53. Sed quomodo procedendum erit, ſi vulneratus efferatur conſueta illa curandi ratione curatus? ſi in primis tribus aut quatuor diebus ab inflicto vulnere verſemur, eadem via erit procedendum, quia præter imbecillitatem capitis ex difflatione, ob diſciſſam cutem tegentem & illum continentem, neque ab ambiente frigiditas magni momenti eſt introducta, nec puris multa illa generatio eſt introducta, ita vt neceſſarium ſit ſæpius vulnus ſoluere ad expurgandam materiam; tegumentum tamen erit aliquanto validius, & emplaſtrum ad roborandum apponendum. In vulnere alio modo in principio curato quomodo procedẽdũ.

54. Quod ſi ſtuppatæ aut turundæ ex ſtuppa appoſitæ fuerint, potiſſimum ſi vulnus ex ijs fuerit, quæ punctim in- Quod ſi ſtuppatæ,

aut turundæ in vsu venerint. flicta sint, eas non remouebimus, nisi vbi puris generationem incipere cognouerimus, quod circa quartam fieri solet & tunc instituto modo procedemus.

Quid si vulnus diutius curatũ fuerit antiquo more. 55. Quod si adhuc diutius curatum vulnus fuerit antiquo more, ob idque hebes, & piger euaserit calor naturalis partis; si quidem vulnus fuerit patens, neque multum profundum, vt sunt ea, quę cæsim infliguntur, neque pars sit detecta, aut etiam læsa; quæ ab aliqua puris copia diutiùs in eo contenta possit noxam contrahere, vt contigeret, si vulnus esset in capite cum detectione aut læsione membranarum, vel etiam cerebri, & orificium possit deorsum respicere, statim quoque nostro hoc modo curari poterit: nam paulatim ob tegumentum validior redditur calor, & quod à principio non poterat ob imbecillitatem, mox perficiet; nec interea supprimi excrementa possunt in effatu digna quantitate. Laudarem tamen aliquanto frequentiùs detegi vulnus, ad cauitatem, & labia expurganda, sed diligenter curandum, vt citò operatio illa exerceatur, & cum cautione, & tegumentum esse debet aliqnantò validius, & plura lintea superponenda; habito tamen semper respectu temperamenti & constitutionis tum corporis, tum temporis.

Si vulnus angustum sit & sine effluxu quid præstandum. 56. Si vero angustum fuerit vulneris orificium, neque deorsum commodum habeat effluxum, aut impurum fuerit corpus, aut os aliquod læsum sit, aut nobilis pars detecta, non est sperandum naturalem calorem ad pristinum statum posse reduci per tegumentum; & ex multa puris generatione, si non expurgetur, mala non parui momenti insequi possent: idcirco cum præstantissimo Magato censeo, in eo casu satius esse sequi curationem per turundas; sed tunc etiam fistulatis turundis impositis, vt materiæ exitus pateat; præstaretque rariùs vulnus detegere, puta tertio quoque die; sic enim & minùs dissoluetur calor, & ambientis frigiditatem magis effugeremus; & media via incederemus.

57. Ac

57. Ac quamuis & conseruatio caloris naturalis partis, & spirituum, ne dissipentur, & nouæ fluxionis periculum omnibus persuadere possint, optimum esse consilium, ratò vulnera dissoluere; quia tamen aliquando aliqua occurrunt; quæ necessitatem imponunt medicis soluendi vulnera, quæ erunt exceptiones regularis huius curationis, quæ à nobis potissimum in ijs libris traduntur; breuiter casus proponendi erunt, in quibus, & solutio, & detectio vulnerum erit admittenda, & qua cautione id sit præstandum. Detegēda sæpius vulnera quando.

58. Et primum detegendum erit, si manuali aliqua operatione curationem opus habere cognouerimus. Vulnera detegenda in operationibus.

59. Aut quia, illis sic poscentibus aliquid manu demendum aut addendum sit. Aut vbi aliquod demendum.

60. Aut quia medicamentum aliquod apponendum sit, aut addendum, aut mutandum. Aut si mutandū medicamētū.

61. Aut si aliquid aut adnatum, aut occursum in vulnere cognouerimus, quod integram sanationem impedire possit, vt in carne spongiosa succreta: tunc enim soluendum vulnus, vt medicamentum apponi possit, quod eam exsiccet & auferat, alioqui cicatrix induci non posset: potissimum si calor maiorem eorum partem præstiterit, quæ perficere deberet, vt ob id tegumenti cesset necessitas. Aut si quid enatū quod sit auferendum.

62. Similiter detegi debet, & sine noxa multa potest vulnus, vbi ob superfluam humiditatem carnis in cauitate genitæ cicatrix induci non potest: necessaria enim tum est exsiccatio vulneris, & medicamenti appositio, quod cicatricem inducere possit siccando, & adstringendo carnem. Aut si caro enata sit nimis spongiosa.

63. Quin si ob cacochymiam corruptio in parte, gangræna, aut inflammatio orta sit, solutio erit facienda: fluxus & sanguinis effluuium ex vulnere maximè indicat soluendum esse vulnus, & detegendum ne vires prosternantur, vt oportunis præsidijs sisti possit.

64. Gangræna & sphacelus id etiam persuadent, ne & pars emoriatur, & reliquas partes, tum & totum ad in- Aut ob gāgrænam.

teritum ducat; postulant enim præsentanea remedia, sacrificationem, abscissionem, inustionem, & similia in quibus manuali operatione opus est.

Aut putredo, sordes, & vermes geniti.

65. Ingens putredo, abundantia sordidorum exerementorum, & inde geniti vermes, detectionem vulneris etiam indicant; potissimum si cacochymia subsit, aut aeris inquinamenta aliqua: inde enim imminet suffocatio caloris innati, & partis corruptio. Itaque manuali indigent abstersione, & medicamentis validè abstergentibus, & validioribus exsiccantibus ad cohibendā putredinem. quin & vt fœdi & mali vapores, quos à putrida illa materia eleuari necesse est, liberum habere possint exitum.

Aut impeditus efflu xus.

66. Si forte etiam effluxus paratus commodè officium suum non faciat, aut errore medici, aut ob situm partis, aut quod à grumo aliquo via sit obstructa, soluendum erit vulnus, vt commodiorem inducere effluxum possimus, aut impedimentum auferre.

Et partis inflamma tio.

67. Inflammatio partis, cui non licet nisi per vulneris osculum subuenire, quando pars ex præstantioribus fuerit, solutionem postulat.

Retentum & corpusculum.

68. Retentum quoque corpusculum aliquod, quod primis diebus extrahi non potuit, & sine manuali operatione aut medicamentorum ope extrahi non potest, quoniam expectandum non est, vt vna cum pure à natura propellatur, vt quæ necessaria sunt, agamus, solutionem requirit.

Vt & os separatum.

69. Idem dicendum est de osse à natura separato, non tamen extra pulso, & ideo aut carnem pungente, aut effluxum obstruente.

Quin & abscessus.

70. Abscessus quoque superuenieıs, si natura per se eum cere non posit, aut commodum materia collecta exitum non habeat: sed manuali operatione aliqua opus sit, solutionem exposcit.

Vt & vehemēs dolor anodynis mitigādus

71. Vt & dolor vehemens obortus, si anodynis sit mitigandus, ad idem cogit.

72. Erosio, & ingens pruritus adeo quandoque vigent,

vt

t ad ea demulcenda cogamur vulnus soluere, & detegere, d abstergendam mordicantem materiam, & demulcen- um pruritum. Quin & erosio & pruritus.

73. Hæ omnes detegendi vulneris occasiones planè o- endunt, non ratione curationis vulneris per se id fieri in ca o vulnere, sed ob superuenientia symptomata. Vulnera soluēda nō per se, sed per alia.

74. At sine ijs, donec carne repletum sit, nulla nos co- it necessitas vulnus soluere: quamuis non adeò hac in re m obstinatus, vt carne ex parte genita, & inflammationis ericulo superato, siquis vellet eo tempore in ægrotantis, el assidentium gratiam semel aut bis vulnus soluere illud- ue abstergere, nouumque tegumentum apponere, potissi- num, si fætor insignis adsit, aut pruritus ingens, aut quip- iam, quod impediat carnis succretionem, non id concedā; nodò, dum vulnus tractatur, diligenter ab iniurijs ambien- s protegatur. Cæteroqui raro soluē- da.

75. Carne vulnere oppleto, licet quandoque eueniat, vt iam cicatrix per se obducatur ob paucam excrementorū uantitatem, & corporis optimam constitutionem; quo- iam tamen caro genita humidior aliquanto est, quàm vt icatricem per se admittat, sed siccantibus, & adstringenti- us indigeat, vt cicatrix obduci possit; detegi tunc vulnus oterit, vt epuloticis cicatrix induci possit. Vulnera detegenda tēpore cicatricis.

76. Neque quis censeat impossibilia, & repugnantia inc à me recenseri; vix enim animo concipi potest, quo- nodo status vulneris cognosci possit, quomodo repletum ulnus carne esse, & quando soluendi vulneris occasiones bseruari possint, si perpetuò tegumento vulnus obtegatur, c vulneris status ante oculos nostros non obseruetur: neque nim excrementorum qualitas, aut quantitas cognosci po- erit, non vulneris carnisque color, non cauitatis carne re- letio, non denique eorum quippiam, quod solutionem, & etectionem vulneris persuadere docuimus. Quasi verò culis mentis medicus sæpe non attingat eorum morbo- um statum, qui oculis non subiacent, quotidie in internis Vulnere re-cto, quō co-gnoscātur, quæ solu-tionē per-suadent.

abſceſſibus id obſeruamus, ex coniunctis ſymptomatis, & alijs ſignis, quæ enarrata ſunt, ſolutionem perſuadentia, quæ facile cuique innoteſcunt aut ab ijs dependent, quæ ſenſibu cognoſcuntur: Dolor, pruritus, eroſio, fœtor, ſanguinis per fuſio, ſe ſenſibus exſerunt. Abſceſſus, tumor in parte, dolor calor, febris aucta, & ab initio ſæpe horrifera, poſt vero & multiplicata ſanies, & illius forma mutata facile demon ſtrabunt. Puris ſuppreſſio, & dimminuta illius euacuatio auctis ſymptomatibus, febre, dolore, grauitate oſtendet Ingens putredo, & gangræna, cognoſcetur ex mutata ad modum puris conditione, & fœtore; quod poſt inſignem dolorem, quaſi ex improuiſo dolor ceſſet ſine materiæ ex cretione gangrænam ſucceſſiſſe, aut ſphacelum indicabit oſſis ſæparatio ad excretionem, per putredinem carnis di gnoſcetur. Et denique ſi anxius animo quis hæreat dubiu de re aliqua occulta, vulnus ſemel detegere poterit; per vn namque detectionem, ſi in ea cautus fuerit, parum obeſſ poterit.

Omnem verò tollent dubitationem, ſi à vulnere bonum pus emanet, & pro ratione vulneris, nullus vel paruus adſi dolor, tenſio, vel grauitas nulla, vel pauca; ſi proximę parte boni caloris ſint & molles, & ſi febris, aut non adſit, aut di minuatur.

77. Quo autem temporis interuallo carne repleatu cauitas, & quantitas vulneris, & conditio, ſi cum contuſio ne, cum oſſis fractura, veriſimile oſtendet; vt & anni tem pus, & ætas, & carnis conditio. ſed non multum refer ſi vulnus ſoluatur aliquando nondum repletum carne; te gumento enim non adeo, vt à principio opus eſt; & ex in ſpectione, tibi & alijs ſatisfacies: ſed ſine hoc eleuato tegu mento ex parte effluuij ſecuriùs ſtatum vulneris cognoſce re poteris.

Ne miretur quiſpiam ſi præter inſtitutum meum in i libris longiori oratione proſecutus ſim ea, quæ ad curand vulnera, & ſimplicia, & compoſita, & caua in carne pert

nent;

ent; cùm enim nouus tractandorum, & curandorum vul-
erum modus, tanquam securior, breuior, & blandior con-
itutus, & receptus sit; in eo tradendo, & explicando neces-
arium fuit aliquantò longiorem fuisse; in posterum solum
n Animaduersionibus & cautionibus versabimur, quas ne-
essarias iudicabimus in chirurgicis operationibus, & primò
ersabimur in ijs, quæ obseruandæ sunt in neruorum affe-
tibus curandis.

78. Primo igitur in punctura nerui procurandum est, Neruorũ puncturis valida exsiccantia adhibenda.
e ibi colligatur materia, quæ inflammationem inducere
ossit; & vt affluxam quamprimum exsiccemus; sed ani-
aduertendum exsiccantia valida, esse debere tenuissi-
arum partium, vt penetrare possint, & quæ vim ha-
eant roborandi natiuum calorem. Inter alia nostris tem-
oribus reperta sunt, quæ securiùs id præstare possunt,
uam priscis, & Galeni temporibus: qualia sunt, oleum Exsiccãtia valida in punctura neruorum quæ.
illatitium Terebinthinæ, & abiegnæ, balsamum artificia-
:, oleum de hyperico Magati cum aqua ardenti, lachry-
na abietina aqua ardenti liquata instillata vulneri;
uibus superponatur pro tegumento, & ne ob tenuitatem
artium euanescant apposita vel instillata tenuissima il-
a medicamenta, in formam cerati, balsamum vel artifi-
iale vel Peruanum, terebinthina, & propoli exceptum,
el Tachamacha aqua ardenti excepta, & factitio bal-
amo, & cera: adiacentibus partibus repellentibus, & de-
ensiuis, vt aiunt, appositis, de quibus iam supra, vt etiam
enus omne reuellentium cum euacuatione, quæ semper à
obis supponuntur, sed prętermituntur tanquam extra pro-
ositum nostrum.

79. Verum quoniam aut ob humorum abundantiã, aut Neruì ex-
b dolorem sæpe fluxio cohiberi non potuit, ita, quin ma- ca punctu-
ima ibi collecta sit, aut quia neruus sit in profundo, aut ra quod re
uod cæca sit punctura ex acu, vt nullum admittat medica quirat.
nentũ, id seruandũ erit, quod Gal. 6. Meth. 2. docuit, vt pa-
cmus est luxũ materiæ generandæ, ampliori facto orificio

duabus sectionibus cutis ad angulos rectos factis, ita vt pũctura sit sectionum centrum, digitoque subducemus labia ne iterum coalescant, vt docuit idem 3. de compos. medic per gen. 2. tuncque medicamento vtendum erit, ex eiusd consilio, quod inconglutinatum conseruet orificium, au dissecta labia, & saniem partim exsiccare, & digerire, part à cẽtro, & profundo ad circũferentiã attrahere possit, neq tamen partẽ contrahat, mordeat, aut fluxionem concitet Quare moderatè calida sint talia, valdè exsiccãtia, citra do lorẽ & tenuiũ partium, vt ad profunda penetrare possint, v vtroque in loco docuit Galen. & Auic. 4. Tract. 4. cap. 2

In nerui punctura quantitatis effluxa materia habẽda est ratio

80. Animaduertit tamen Gal. habendam esse rationem materiæ exsiccandæ 3. de compos. med. 5. gen. cap. 2. pro maiori enim quantitate maius exsiccans eligi debet; & pro minori, minus.

In punctura neruorũ extremè si cantia fugienda.

81. Neque tamen, ad extremè exsiccantia deueniendum est cum caliditate. ne dolores, & subinde fluxiones concitent.

Si validis exsiccantibus vtendũ quõ procedendum.

82. Quod si ijs vtendum necessitas vrgeat; nisi sint eius naturæ, vt eorum caliditas facilè euanescat; vt in aqua ardenti, balsamis aliquibus arte paratis euenit; alia permiscere, oportet, quæ insignem illam caliditatem, & acrimoniam obtundere possunt, neque tamen siccitatem, ac vim attrahendi remittant.

Licet extra propositum, & institutum nostrum sit in nostris cautionibus, & animaduersionibus medicis versari in materia præsidiorum; quoniam tamen Gal. & 6. Meth. & 5. de compos. med. per genera varia proponit medicamẽta, & ea pro varietate naturarum, quantitatis materiæ, varietatis læsionis neruorum, & conditionis medicamentorum varianda esse præcipit, in ijs etiam aliquid erit animaduertendum.

In puncturis neruorũ euphor-

83. Primum cum vtroque in loco ad intentiones medicas prædictas vtatur passim euphorbio, notauit variandam esse illius quantitatẽ in emplastris, & medicamentis ex eo

com-

mpositis pro ætate illius. si enim recens fuerit duodeci- a pars, & paulo minus erit indenda; sed si euphorbium veterascens: plus illius inijcit, si vero trinum aut quadri- um, duplum ipsius vel etiam triplum imponendum esset de compos. med. per gen. 2. componens enim pharma- m ad puncturas neruorum, sumebat vnam partem eu- orbij recentis, decuplam olei, & triplum ceræ; at vetera- ns euphorbium, subiungebat; copiosius immittendum, trimum vero, & quadrimum, vel duplicatum prioris pō- s, vel æquale ceræ. bii quantitas variando pro illius ætate.

84. At neque tamen solum euphorbij ætatem animad- tit, sed etiam naturas corporum: dicebat enim Galen. llioribus corporibus imbecilliora hæc remedia esse ap- enda; durioribus valentiora. Quin & pro varietate corporum.

85. Verùm cum adeo multæ inuehantur difficultates vsu horum medicamentorum ex euphorbio: tum ratio- exactæ cognitionis ætatis euphorbij, & vehementissimo n medicamentorum illis in locis propositorum: semper lius esse césui, illis omissis, ijs potius insistere, quę nostra te à recentioribus, partim mediante arte spagirica sunt enta, partim patrum memoria ex Indijs nouis, nouęque e ad nos aduecta; quorum quamuis multa calidissima , non tamen eorum caliditatem extimescere oportet; od ob maximam partium tenuitatem breui tempore dis iantur, & interim omne excrementum absumunt, & na- lem calorem mirum in modum roborant, cum præpte- ad penitiores partes penetrent; cuiusmodi esse constat um ex lachryma abietina, & terebinthina, oleum ex ce- balsamum arte paratum, oleum philosophorum, aqua samí, aqua ardens; quibus aliquando solis instillando v- ur nunc in mellis consistentiam redactis, vt subtilissimæ um partes alligatæ non ita facile euanescant; additis e- n quandoque aliquibus ex acribus illis à Gal. locis cita- propositis, sagapeno, oppoponace, propoli, & aliquando horbio. nos sæpius admiscemus Tacamacham, chara- Ad neruos punctos remedia per inuenta securiora, quam Galenica & quæ.

ragnam, Balſamum Peruanum, reſinam pini, picem nau[...] lem, & aliquando hæc ex aqua ardente emollimus, aut ol[...] de hyperico completo, aut oleo Hiſpanæ, & ſimilibus.

In puncto neruo dolo re vrgente prias is mi tigandus.

86. Antequam verò medicamenta hæc applicentur, [...] dolor vrgeat, ne humores ibi trahantur, & inflammati[...] nem excitent mitigandus is erit, fomento ex molli la[...] parato ex oleo tenuiſſimarum partium; non adſtringen[...] calente, & ſi in eo vermes terreſtres incocti fuerint, pr[...] ſtantius eſſet remedium: & ſi principium ſubeſſet inflam[...] mationis, ſi oleum roſatum completum lumbricatum [...] ſumpſerimus, maximè proficiemus.

Aqua calens ad dolorrm mitigandũ in neruis non admitẽda.

87. Aqua autem calens, quia in ſedandis doloribus i[...] flammationum paſſim vtimur, in neruorum punctura, [...] eorundem inflammationibus omnino reijcienda eſt, Gal[...] Meth. c. 2. & Auic. 4. quarti conſulentibus. quinimo ibi[...] Gal. & 3. de compoſ. med. per gen. 2. animaduertendu[...] eſſe ſcribit in olei adminiſtratione, ne in caliditate actu[...] excedat, neue adſtrictionis ſit particeps, quale eſt, quod [...] immaturis oliuis exprimitur, ſed ex maturis, & quod eſt t[...] mum aut quatrimum.

In punctu ra nerui do lore ſodaso quo proce dendum.

88. Sedato dolore, aliquod ex liquidioribus medic[...] mentis in vulnus erit inſtillandum, puta oleum abietinu[...] terebinthinæ, vel ſimilium; mox ſuperponendum medic[...] mentum aliquod eiuſdem ſubſtantiæ, ſed ſolidius, quale [...] quod ex Tachamacha, Charagna, & ſimilibus emollitis [...] oleo de hyperico compoſito, vel Hiſpanæ, vel balſamo a[...] quo arte parato.

In puncto neruo iminente phle gmone quid præſtandum.

89. Quod ſi ne ſic quidem dolor totus ceſſauerit, imm[...] neatq; vel inceperit phlegmon; docet Gal. 3. de comp. me[...] per genera 2. & Auice. 4, quarti, Tract. 4. cap. 2. pa[...] laboranti ſupra medicamentum appoſitum, & circumui[...] nis partibus apponere emplaſtrum ex farina hordeacea, v[...] fabarum, vel erui, vel lupinorum, cum oxymellite, vel li[...] uio, & oleo benè maturo, vel roſaceo completo lumbric[...] to: quin ijs ſæpe etiam vtebantur, etiam ſi non adfu[...]

ſet

principium plegmones, quod tale cataplaſma etiam do- em ſedet, digerat, exſiccet; putredini obſiſtat, natiuum orem foueat, & roboret, & vim appoſiti medicamenti nſeruet.

o. At denudato neruo, ſiue pũcto, ſiue ſciſſo, acria oĩa fu- nda eſſe docet Gal. 6. Meth. 4. & 5. de cõp. me. per gen. 4. & 8. ideo ad calcem lotam multo oleo ſolutã, põpholi- m ex oleo roſaceo, & ſimilia confugit, vt & ad alia me- lica lota. Sed ętas noſtra mediante arte ſpagirica, & uis ex nouo orbe delatis remedijs meliora & ſecutiora enit, vt oleum ſtillaticium ex terebinthina, & abiegna re a, balſama arte parata, quæ citra mordicationem exſicca- ac digerere poſſunt, putredini obſiſtere, ac natiuum ca- em roborare. Inſtillantur quandoque ſola; quæ quamuis na appoſitione mordicare aliquantulum videantur cum nen facile igneæ partes in auras abeant, non no- t. Denudato neruo quid agendũ, & quibus.

91. Sed quoniam tamen non conſiſtentia, non etiam manent adhærendo; vt quaſi alligata adhæreant, admi- ri reſinæ alicui, vt terebinthinæ, abiegnæ, & ſimilibus imum erit. Olea tenuia craſſis aliganda.

92. Animaduertit autem Gal. & Auic. in denudatis ner neque etiam reſinas has illotas in vſum eſſe ducendas, od mordicatione, cum parti adhærent, noxam & dolo- n inferre poſſint. propterea ſæpius ſunt lauandæ, potiſſi- im aqua ex floribus hyperici. Reſinæ lauandæ dũ punctis neruis ſunt applicanda.

93. In nerui ſciſſura per longũ, vel vbi tranſuerſim vul- s ſit inflictum, ſed non omnimo diſſectum, cum maior nuulſionis impendeat metus; magis vrgebit indicatio ſi- ndi fluxionem, & repellendi. Nerũi ſciſura per lõgũ magis periculoſa.

94. Si verò contuſio adſit, vt ſæpe euenit in ictibus mbea pila ex ſclopo inflictis; præter ea, quæ iam propo- ſunt, cùm quod contuſum eſt, ſuppurandum ſit, calor em neruorum naturalis exilis ſit; emplaſtro aliquo ſuppu te quidem vtendum erit, ſed in quo etiam vis ſit putre- Neruis cõtuſis quõ medendũ

di-

dinem inhibendi, quale esse poterit ex farina hordacea, f bacea, erui, florum camæmeli, rosarum puluere, oxyme tis portione, oleo rosato lumbricato.

Nerui semisecti incidendi, ne coueilātur. 95. Præstat tamen ex decreto Gal. & Auic. locis cita neruum transuersim incidere, vbi aut semisectus, aut la rus sit periculumque conuulsionis immineat. Post aute neruorum capita curatione descripta curare.

Nerui nūquam vrendi. 96. Neque etiam admitti debet curandi modus, qui per inustionem ignito ferro; tum quod inustione contrah tur neruus; tum quod docuerimus in denudato neruo ac esse fugienda; nihil vero igne acrius est; & ideo Hip. sec de Artic. T. 55. dum adurendi modum in humeri luxat ne tradit, à causa interna; monet, vt neruos caueamus, qu neruis ignis sit inimicus.

Neq; oleo calido adurendi. 97. Ita etiam eorum curatio admittenda non est, c omnia neruosarum partium vulnera statim à principio ol feruenti adurunt, sic censentes conuulsionem euitari pos cum ex dolore fluxio, & conuulsio, potiùs concitari possi cumque vt eschara decidat, suppurantibus & pinguibus tendum sit, quæ neruis inimica esse censuit Galen. 6. M th. 3.

Imo ne mediocriter calido fouendi. 98. Quinimo ibidem Gal. admonet, & cum ration nunquam huiusmodi vulnera oleo esse perfundenda, si c nudata sint: nam vt aquam calidam in huiusmodi casib pro fouendo, & mitigando dolore refugimus, ne putre ctio in neruo introducatur; ita oleum, oleosa, & pingu omnia, ob eandem causam erunt fugienda.

Olea stillātia calida vtilia cur. 99. Neque tamen quis censeat nos nobis ipsis aduersa qui in tali curatione oleum ex terebinthina, ex lachry abiegna, oleum de hyperico compositum Magati, oler Hispanæ maximè laudauimus; hæc enim vt actu sunt ol sa, ita potentia valenter sunt exsiccantia.

In vulnere neruorū frigida oīa fugienda. 100. Frigida præterea actu omnia in hac curatione f gienda esse dicebat Hip. 5. Aph. 20. & longa oratione d cuit Gal. 6. Meth. 3. quia & paucissimo calore natur

præ-

læditi sunt nerui, & exquisitissimo sensu, & per originem cerebro continuati, frigiditate irritabuntur, & ex contractione conuulsio inducetur.

101. At tamen ne repentia quidē etiam remedia adhiberi debebunt, quod robur partis exsoluant, partesque laxent, & effœminent. calida igitur mediocriter erunt applicanda. At nec repentia.

102. Procurato, vt dictum est, tali vulnere, internoque medicato tegumento apposito; puluillus ex lana vel linteis, vt in alijs vulneribus, erit superponendus, & pars deliganda ad retentionem appositorum, & in commodo situ disponenda, neque ante septimanam soluenda, nisi quid ex iam dictis ad solutionem nos adigat: & si vnquam rarò detegendum est vulnus, id maximè in neruorum læsione est præstandum: tum ob imbecillitatem naturalis caloris eorum: tum quod ob idem maximè ab ambientis frigiditate offenduntur. scio Gal. pluries in die detegere, & abstergere; at si quis & rationes, quas supra adduximus, perpendat, & per experientiam veritatem exquirat, certò mihi persuadeo sententiam nostram sequetur; & cognoscet, & securiùs, & citiùs consolidationem subsecuturam, rariusque multo symptomata superuentura mala. Quinimo vrgente dolore non semper detegendum est vulnus, sed puluillo detracto, relictoque linteo medicamento illito, calente oleo, & vulnus, & proximæ partes fouendæ erunt, indeque puluillus erit superponendus: interim intermediæ partes vsque ad principium neruorum largo oleo, calente erunt perfundendæ, potissimùm oleo lumbricato, vel liliaceo cum speciebus, aut vulpino. quin si in manu fuerit vulnus, sub axillis etiam pertinget inunctio, & ad spinam dorsi; si in pede, aut cruribus, id etiam fiet in inguinibus. Vulnera in neruis etiā rarius detegenda & si dolor adsit

103. Citiùs tamen soluendum erit vulnus, si putredo in eo excitetur, in quo casu Gal. 3. de compos. med. per gen. pastillos Andronis, & Polyidæ ex sapa exceptos linientis vulneribus indebat; mox extrinsecùs vtebatur medi- Vulnera neruorū putredinosa soluāda sūt citius.

dicamentis ex euphorbio, vel emplastris ex farinis oxyme lite, ex lixiuio. Nostris temporibus felicius vtemur pr cipitato terebinthina excepto, & cataplasmatis ex fari putredini obsistentibus: tum & vicinis partibus olei rosa inunctione. Quod si putredo valida sit, præcipitati pului vulnus erit aspergendum.

In capitis vulnere simplici agglutinatio non sufficiunt.

104. Iam in particularium partium vulnerum curati ne ad cautiones, & animaduersiones nobis est veniendum sæpe enim quæ in vniuersum dicta sunt, & optimè cons tuta, cum in particularibus partibus ad actum deduci c bent, non leuem patiuntur varietatem. Vt in simplici ca tis vulnere sine etiam ossis detectione animaduertitur. cu enim in sola carne vulnus dixerimus superiùs simplicit agglutinantibus curari posse; in capite si contigerint, m lius erit per carnis generationem, & cicatricem curation procedere, potissimum si corpus non fuerit ex exquisitè nis; si enim solis insistamus agglutinantibus, & conemur bia quamprimum ad vnionem duci, verendum erit, ne vulneris fundo pus colligatur, & vicinas ac subiectas par putrefaciat, membranisque, & cerebro affectio communi tur; & inde mors sequatur. vt igitur tutò curationem in tuamus, præstabit vulneris labia disiuncta sinere, & car generationem procurare.

In bene satis tamen aliquando sufficiunt.

105. Si tamen in optimè constitutum corpus incid mus, vulnere à capillis expurgato, & labiis adductis cur poterit; & breuissimo tempore tegumento, vt dictum e apposito.

Vulnera in musculo temporali cauenda vt neruosa

106. In vulnere lædente temporalem musculum se per procuranda erit curatio per carnis generationem; & medicamentis apponendis vulneri, & labiis, ea erunt genda, quæ neruosis partibus conuenire diximus. & si rò detegenda sunt vulnera alia, & rarius in hoc, id pr standum, ob periculum effusionis sanguinis, doloris, & co uulsionis.

107. Quod si contusio cum leui dilaceratione, aut v

nere

ere fuerit, sectione opus erit, vt contusa caro in pus ver- effluxum habeat, parandusque sectione talis efffluxus, exitum commodum materia habeat, semperque à lęsa arte versùs sanam dirigenda est sectio, quinimò sæpiùs plici sectione opus est vtrinque semper à centro inci- endo ad sanas partes sectionem dirigendo; post ve- curatio instituenda erit, vt in vulnere in carne cum ca- tate. Cōtusio in capite q̄uo curanda.

108. Animaduertendum tamen si vulnus tale in mu- ulo temporali esset, & sectione opus esset, solam cutem le secandam, non musculum; nisi fortè esset necessitas gens. tunc enim non transuersim, sed secundùm fibra- m processum secandus esset, vasa tamen sunt fugienda; iomodo si sectio fiat, minus periculum & conuulsionis, sanguinis effusionis incurremus. sed ad id præstandum on quilibet aptus est, sed indigemus perito medico, & in atome exercitato. Cōtusō in musculo tēporali q̄uo procedēdū.

109. Eousque practicorum horum in curandis capitis lueribus progressa est inscitia, an malitia, vt statim ac vul ratus in capite offertur, etiam si non denudatum os fue , secare cutem, quin & pericranium in formam crucis t litteræ T audeant; periculum sæpè vitæ ægro nullo mo periclitanti inijcientes, & curationem quadruplo pro- centes; cùm sectio hæc ac dilatatio solum ab Hip. ex- scatur in denudato fractoue osse, aut denudando ob con- sionem, ad explorandam læsionem, & operationem ali- am exercendam. Secantes in formam quantum pecent.

110. At cum os denudatum, est periculumq; subest lęsio s in eo, aut subiacentibus partibus, ad speculandam rei ve- atem, & ad aliquam exercendam manualem operationē; sectionem quidem, & dilatationem vulneris est venien- m; Hip. lib. de vuln. capitis etiam id persuadente. sed nec ieo frequenter nec eo modo. nisi n. magna subsit suspicio acti aliquo modo ossis, ad hanc actionē non est veniendū. Quādo secāda cutis in vulneribus capitis.

111. Non igitur adeò frequens esse debet cutis hæc, &

D pe-

pericranij disſectio, & non niſi à peritis exercenda; & niſi vbi magna ſubſit ſuſpicio læſionis ſubiectarum partium, & neceſſitas operandi, aut ſcalpro, aut terebra.

Sectio in formam ✠ raro facienda, & quando.

112. Neque vero incidendi modus adeo frequens, & communis in ✠ aut T. formam probari debet: nam quamuis à Celſo lib. 8. cap. 4. proponatur, rarò tamen in vſum ducendus eſt, & non niſi vbi ictus cum contuſione eſt, aut rotunditatem, aut ſpatium vndique habet, vt dubium eſſe poſſit qua parte læſio, puta, rima, aut fractio inciderit; ſecùs erit omittenda, tum quod & longiorem induci curationem, tum quod periculum augeat inflammationi disſecto vtrinque pericranio; tum præterea, quod plerumque ſit ſuperflua, quod impoſitis penicillis vulneris medium ſatis amplum reddi poſſit. & ſi ſecandum ſit, potius versù extrema vulneris id erit faciendum; melius enim ſic oſſi læſiones, quæ potiùs in extremis contigere ſolent, conſpicuæ reddentur, & dilatationi in medio promptior locus dabitur & ideo Hip. lib. de vulneribus cap. 19. curabat, vt vulnus longius redderetur. ſed præterea anguli illi, ex ſectione per tranſuerſum facta, ſæpè negotium faceſſunt, & citam ap tamque partium diſpoſitionem, & curationem impediunt ſæpè verò à penicillis eleuati peruertuntur, quin & inuertuntur ita, vt ſi laborans ſuper vulnus decumbere voluerit quod quandoque requiritur pro expurgatione vulneris, non poſſit ob dolorem inde excitatum.

Sectio in temporali muſculo ra rò faciẽda & quando & quõ.

113. Neque ſectionem admittit muſculus temporalis ob inſignia vaſa, & neruoſam naturam; vnde ob viciniam & communicationem cũ cerebro, imminet periculum inflammationis cerebri, delirij, & conuulſionis: vrgente tamen neceſſitate ſecari poſſet ſecundum ductum fibrarum.

Sectio in ſuturis raro facienda, & cur.

114. Cauenda itidem in ſuturis ſectio, & pericranij ſeparatio, ne affectio dura meningi per interpoſitum ligamentum communicetur, & dolores excitentur, & inflammationes in cerebro: ſed ſi neceſſitas vrgeat, ad latera ſi ſe-

tio, & separatio pericranij.

15. In fronte etiam ne fiat transuersim, ne musculus e-[levans] palpebram incidatur, & clausus semper oculus re-[man]eat: si igitur necessitas secandi vrgeat, per rectum fiat. [Qu]od si non sufficiat, duę aliæ sectiones obliquæ ab eodem [pun]cto sursum versùs ducendæ sunt, vt vna fibra alteram [sus]tentare possit. Sectio in fronte per rectũ faciẽda, & cur.

16. Ita cum in occipitio sint musculi capitis motui ad[dit]i, caueas ne illos violes. Vt in occipitio.

17. Detecto osse, prima operatio, quæ exerceri solet, [est] quæ fit scalpro rasorio; in qua illud primo aduerten-[du]m sæpè operationem hanc fieri etiam sine euidenti ossis [læs]one, rima, sede, fractura, sed ob suspicionem demortuæ [ext]ernæ superficiei ossis. cum enim diutius ambienti po-[tiss]imum frigido exponitur os, ob caloris naturalis exilita-[tem], facile pars illa extima emoritur; & ideo abradenda [est], ne curationem producat. separet enim illam natura [c]rescente carne. Abrasio ossis cur fiat.

18. Id tamen rariùs præstandum est, quam commu-[nite]r fiat: vulnerato enim capite statim ab effuso sanguine [mo]nte operitur, & ad sistendum sanguinem statim aliquid [ap]aponitur: neque ex calore obscuriore statim colligen-[du]m, emortuam esse superficiem, quæ sæpè ab externis cõ-[tam]inatur. Abradendum rarius

19. Neque verò abrasio semper eò vsque ducenda est, [vt p]assim fit, donec ab osse, sanguis effluere videatur. ne-[que] enim per omnes ossis partes externas venulæ diffun-[dun]tur; neque craniorum eadem est crassities. sunt apud [qu]osdam ossa capitis crassissima ad miraculum vsque, sunt & te-[nuis]sima testam gallinacei oui subtilitate æmulantes: suf-[ficie]t igitur in officio hoc præstando, si abradamus ad mu-[tati]onem coloris ossis. Abrasio raro esse dẽt profunda.

20. Sed animaduertendum aliquando etiam emori su-[pe]rficiem cranij ob defectum curantis Medici: qui aut, [per] consuetam detectionem vulneris, mortificationi externæ Superficies cranij emortua per se sæpe detecta.

ſuperficiei oſſis occaſionem dederit,aut quod detectum
nus ab iniurijs ambientis diligenter non defenderit :
que cum damno laborantis ante carnis generationem d
dendum erit,aut naturæ ope abſcedet, ſicque ſemper cu
tio prorogabitur cum damno ægrotantis, & magno me
ignari,an auari,prouentu.

Abraſiõ quõ administranda. 121. Sectione igitur vno die facta , & ſiccis penici
appoſitis, vt hians vulnus permaneat, die ſequenti ad ſc
pendum accedemus ; illud primo obſeruantes diligent
quod à Celſo lib. 8. c. 4. annotatum eſt , ita agendum ;
cum ſcalpro vllam partem aut cutis aut perioſtij attin
mus, aut impingamus, quod fiet ſi à miniſtri digitis la
diſtrahantur,& per alterum miniſtrum immotum in ab
ſione caput detineatur.

ſcalpro quõ vtẽdũ 122. In abraſione ſcalprum non attrahatur ; & ren
tatur,ſed attractione ad ſe ſola eleuato ſcalpro ſemper
ficiatur.ſic enim minor fiet concuſſio,minorque tũ in o
tum in ſcalpro calor introducetur ; & ſi diutiùs in hac c
ratione inſiſtendum,aut mutanda ſunt ſcalpra,aut aqua
frigeranda,ſed mox exſiccanda; & quod intercesserit in
uallum vulnus linteo calido ſuperpoſito ab iniurijs ambi
tis defendemus.

ſcalpro ſuturæ ne attingantur. 123. Suturas abraſione non attingemus, aut ſcalpro
ob interpoſitas fibras communicetur doloroſa affectio
ræ meningi; vnde inflammatio in illa,& cerebro excite

Abradẽdũ donec rima euaneſcat. 124. Abradendum autem donec rima euaneſcat : 8
ad meditullum perueniat,itidem obſeruandum eſt,an v
pertingat :& ſi ſigna adfuerint,quibus & Hip. lib. de vi
cap. & Celſus lib. 8. cap. 4. coniectandum ducunt læ
nem ad membranas perueniſſe,ad oſſis perforationem
deueniendum; vt ſi qua materia ſub oſſe contineatur, p
re illi exitum poſſimus.

In rima lõga no tota abradenda 125. Sed verò ſi rima multum in longitudine ex
datur, ita vt non parua illius pars ſub cute abſcondatur
inde colligatur certò rimam ad penitiora peruenire; cum

ro

ando corpore longitudo talis esse non possit sine altiori funditate non erit tota discooperienda, incisa cute superiori, & inferiori, sed dilatato benè vulnere in medio peratio erit facienda.

126. Vidi tamen non semel in nouo hoc curandi momulta capitis vulnera cum rima in caluaria curata sine asione, & perforatione; modo non præfuerint signa à ptoribus descripta, quibus coniectamur læsionem ad inna penetrasse: nisi enim multum hians fuerit, vt per n conijcere possimus penetrasse sanguinem, aut ichores, ad meditullium vel membranas permeasse, aut ope natu gglutinatur per se pars, aut auxilio externo concurrenbalsamorum artificialium, vel Peruani, olei terebinthiabietini, olei Hispanæ, vel de hyperico; sicque effugis, & iniurias, aeris, & pericula, quæ & in profunda abrate, & in perforatione sæpe eueniunt. In rima nõ semper abradendũ.

127. Vbi verò vulnus capitis contingerit cum sede tatotam tamen crassitiem, non penetrante, abradendum dem aliquantulum est, vt fragmenta ex incisione, si sunt, abstergantur, & diligenter peruestigemus an prægsedem per ictum rima ossi inducta sit; tunc enim abradum, donec deleatur. Quod si nulla rima vel contusio ciatur, aut si adsit, aboleatur rasorio scalpro; in curatiovulneris ita erit progrediendum, ac si sine fractura ossis set. In sede quousq; abradendum.

128. Quod si rima sub sede adsit, si patens fuerit, & ad nbranas peruenerit, ita in vulnere curando nos geremus i perforassemus os; si verò ita non pateat, vt liber matecollectæ exitus concedatur, vel scalpro excisorio, vel mo o, vel serrata terebra, trepano dicta, erit aperienda. In sede sub rima quid præstãdũ.

129. Si vero sedes punctim facta fuerit, si totam penetrauerit substantiam, abrasorijs scalpris tota erit enda: sin totam caluariam permeauerit, terebra tota ea erit auferenda ita, vt pars cum foramine exscinur. In sede ex ictu puncti uo quõ curandum.

In oſſis col liſione qũo abraſione vtendum.

130. In oſſis colliſione, ne impedita tranſpiratione h tuum, & euacuatione ichorum inducatur, calor præter turalis in oſſe, communiceturque etiam læſio meningis cerebro, os colliſum eſt abradendum; donec ad ſanum ueniamus, ſiue in longitudine, ſiue in latitudine, ſiue in funditate, donec etiam ad meditulium peruentum ſit: vbi eo peruenerimus, ſi ſtillæ ſanguinis eruperint, ſign erit, non vlterius eſſe abradendum, quod ex compreſſi ſanguis expreſſus exitum per interna non inuenerit; q ſi nihil erumpat, ſignum, rimam in inferna parte oſſis contuſione eſſe factam, per quam ſanguis expreſſus ad n ningem duram percolauerit; & ideò perforatio erit int ducenda.

Caluariæ inciſæ introceſſio cum exitu quod requirat.

131. In caluariæ introceſſione cum apertis fiſſuris, per eas collecta ſub membranis materia exitum habeat, randa, vt vlcus cũ oſſis contuſione, non auferemus oſſa. erunt pro tegumento; nec vim inferemus tunicæ adh renti, & aut agglutinabuntur, aut per ſe ſecedent natura perante.

Caluariæ retroceſſio cæca quæ, requirat.

132. Sed ſi introceſſerit cum obſcuris fiſſuris, tunc te bra os erit aperiendum, vt exitus materiæ pateat.

Introceſſio caluariȩ cũ fractura oſſis qũo curetur.

133. Quod ſi oſſis omnino aliqua portio ſeceſſerit alijs, aut in ſuperna tabula, aut in inferna, aut punge duram meningem lædat, auferenda erit; ne ex punctione flammationem inducat, aut calore vitali orbatum, & m qualitate affectum membranam ſubiectam afficiat.

Caluariæ parte abſciſſa quod agendum.

134. Quid ſi ſecante telo portio oſſis penitus à cal ria ſit abſciſſa? ſi verſemur in externa tabula, & portio tis adhuc cum alia ſit annexa; abſterſo oſſe, quod reman abſciſſa pars oſſis erit auferenda, mox cutis conſuenda, confibulanda, & curandum vlcus ad agglutinationem, iam docuimus. Quod ſi totum ad membranam vſque c ſectum fuerit, periculumque ſubſit, ne à ſuperinducta c membra comprimantur; antequam cutis ſuperinduca ſuper cranium, lamina plumbea, argentea, vel aurea, e

im-

nponenda, quæ impediat compressionem cutis superposi-
æ; quæ tamen nisi ex parte suenda erit, vt exitus materiæ
enerandę pareat, & lamina auferri possit, vbi caro mem-
anam cooperuerit. Quod si non solum os penitus sit ab-
issum, sed & cutis circumuestiens, tunc maximè lamina
inimis osculis foraminulenta erit superponenda, ne lintei
edicati superpositi membranam comprimere possint;
uæ tamen magnitudine solum tanta sit, quanta opus
t ad membranæ protectionem, vt ad libitum subtrahi
ossit.

135. Quid verò agemus, si materiam collectam co-
nouerimus in magno vulnere cum ossis fractura? secan-
ea erit ad educendam materiam, ne piam corrumpat; ad
rtam enim mortem euitandam, aliquid etiam cum peri-
lo tentandum; & in curatione procedendum, ac si vulnus
atum eousque processisset. Caluaria incisa & materia collecta quid agendum.

136. Quid amplius; si integro osse venula aliqua in
embranis aut cerebro disrupta, symptomata induceret?
iqui multis in locis, vbi ob casum verisimile esset sangui-
m corruptum contineri, terebra perforandam esse calua-
im censent. sed hoc mihi per fortunam curationem ten-
re esse videtur. neque enim locum certum habemus, ne-
ue an læsio sit in cerebro, an in membranis cognoscimus.
mmò hæc est calamitas illa, cuius nullum esse remedium
cebat Hip. lib. de vulneribus capitis. Sed si quid facien-
m est, aut erit insistendum in indicationibus à Gal. tra-
tis 2, de compos. med. sect. gen. 2. remedijs inflamma-
onem prohibentibus, & ijs, quę materiam collectam di-
erendi, & euocandi vim habent capiti applicatis; ijs addi-
s quæ facultatem habent ad penitiores partes medicamen
sam vim deferendi. qualia sunt emplastra ex floribus
hamęmeli, meliloti, anethi; rosis rubeis, betonica, absintio,
dano, gummi elemi, terebinthina, farina hordei, seminis
ni, & fenugręci, oleo rosato, posca, vel vino subaustero pau
fero, sed adstringente, in vsum etiam forus ex vino ru- Caluaria in ictu integra, & sanguine sub effusoquid agendum.

bro subastringente paratur, in quo ebullierint pleraque ex ijs, addita saluia, folijs lauri, additis oleo rosato, liliaceo, irino, & similibus. Inuitabimus etiam materiam ad exitum gargarismis, errhinis, & narium inunctionibus. Obseruauimus enim non semel in magno hoc nostro valetudinario delapsos aliquos ab alto, capite ob varios ictus multis in locis prætumido, sanguinem è naribus, & auribus emittentes, attonitos, mutos per multos dies, emplastris adhibitis & fomentis conualuisse, multa sanie per os, nares, & aures euacuata: & alios, licet rariùs, discussa materia sine euacuatione sensibili ad sanitatem esse deductos. Vt proinde non sit adeo deridenda Conciliatoris sententia differentia centesima octuagesima prima, qui rarò admodum terebratione vtendum ob pericula dicenda censuit; sed emplastris absumi posse, & reuocari ad externa materiam intra cranium contenta, derasis capite, ac emplastro apposito ex gummi elemi vncijs tribus, resinæ purissimæ vncijs quatuor, ceræ vncijs sex, olei rosati vncijs tribus & dimidia, ammoniaci vncijs duabus, & terebinthinæ vncijs tribus & drachma media, ex arte commixtis. quam sententiam secutus est Lanfrancus, qui multo plures sic vulneratos se obseruasse fuisse sanatos hoc modo testatur, quàm terebratione: quam opinionem licet non omnino recipiendam censeam, posse tamen aliquando sperare nos salutem sine perforatione ea ostendere potest.

Aquæuitæ vel balsami vsus derasis capillis non recipiendos.

137. Non est tamen recipiendus in hoc casu eorum curandi modus, qui derasis capillis lintea aqua ardente imbuta parti apponunt; aut factitio balsamo totum caput inungunt; quum inde phlegmonem excitandi non paruum impendeat periculum.

Terebratio aliquando faciēda, & quando.

138. Quamuis non negauerim ego & ad eximenda ossa pungentia membranam vestientem cerebrum, & partes subiectas, ad parandum materiæ sub caluaria collectæ, aut colligendæ, exitum, necessariam esse cranij terebrationem; mirari tamen satis non possum indoctorum

orundam audaciam, qui in leui qualibet colligendæ ma-
iæ ſuſpicione ad operationem hanc deſcendunt, in ea
ſe exercentes, ac ſi ollam aliquam terream aut fictilem
reſarciendas diſruptas partes perforarent: non animad-
tentes, quam periculi plenam iudicarint hanc operatio- Raro terebrandum.
m, etiam à perito factam, Hip. lib. de vulneribus cap. &
lſus lib. 8. c. 4. & potiſſimum Gal. 6. Meth. 6. tum ra-
ne partis ſanæ, quam perforamus, tum ratione actionis
a per circumductionem, & cranium, & inſtrumentum
aleſcit, tum ratione fibrarum oſſis inæqualium, quæ
ra dilacerantur, tum ob ſanguinis effuſionem ex venu- Terebrationis pericula.
meditullij, tum ob difficilem cognitionem craſſitiei
uariæ, tum propter connexionem duræ meningis cum
erna oſſis ſuperficie, à quo neceſſe eſt in euulſione vlti-
e partis oſſis à membrana læſionem aliquam pati, vt
ximè verear ne non pauciores ex hac operatione etiam
e rectè exercita moriantur, quam ex ipſo vulnere.
aliquando indignabundus aliquos ſentiam dicentes
nino quamprimum veniendum eſſe ad hanc perforatio-
n: quod ſi etiam nihil collectum inueniatur, nihil am-
us mali inde impendere, quam quod aliquantulum pro-
getur curatio. aliqua igitur in ea exercenda erunt à nobis
re noſtro animaduertenda.

139. Et primo conſideranda ſunt ſigna, quibus Celſus Terebrationis exercẽdę ſigna demonſtratiua.
l. 8. c. 4. coniectandum dicit; an caluaria ſit fracta, intus
adſit læſio apertionem oſtendens; Num bilem vomuerit;
m oculi eius obcæcati ſint, num obmutuerit, num per na
aureſue ſanguis effluxerit, num conciderit, num ſine ſen
quaſi dormiens iacuerit; ſi torpor acceſſerit, ſi mens non
ſtat, ſi neruorum vel reſolutio vel diſtentio ſecuta eſt.
uin & conſiderãdum eſt, an lapide, an ligno, an ferro, an
telo percuſſum ſit; & hoc ipſo leni, an aſpero; mediocri,
vaſtiori; vehementer, an leniter. Præterea vero contem-
nda & conſideranda eſt plaga ſpecillo etiam immiſſo, vt
oſſis fractura adſit, & qualis ea ſit, colligamus.

140. Ne-

Terebratio nõ ſemper neceſſaria oſſe fracto

140. Neque tamen ſemper fracto oſſe terebrandu eſt ; ſi enim materia liberum habuerit exitum, terebra nc eſt vtendum ; & ſi os pungens, aut comprimens, lenticul ſcalpro, aut alio ferramento tolli poteſt.

Terebrationis exercendæ, & temporis ſigna.

141. An vero expectanda ſint ſigna à ſcriptoribus tr dita, ac exercendam eſſe hanc operationem indicantia ſcio id controuerſum eſſe. ſed ego ſic ſentio ; ex ſignis al ſunt, quæ probabiliter perſuadere poſſunt, facilè in abſcoı ditis colligi poſſe materiam, quæ ab initio apparere ſolen qualia ſunt, ex Celſo enarrata; aut ſunt, quæ progreſſu ten poris collecta materia ſuperueniunt, vt rigores, febres, bilic ſi vomitus, pondus in parte, obmuteſcentiæ ſuperueniente dolores in collo, & ſimilia; aut quæ punctionem in parte e oſſis portione indicant. ſine primis quamuis aliquando, ſe raro, ſuccedat materiæ collectio, nunquam tamen terebrar dum cenſerem, ne in vſum ducamus remedium pericu plenum, ſine vrgente neceſſitate; vnde tamen, & curatio ta dior redditur, & cum maiori periculo. at vbi alia ſigna ſu peruenerint, & ſi ſpes ſalutis ſit in anguſto, ſi locum conie ctari poſſimus, vbi collecta ſit materia, omnino tentandun eſt terebra exitum quamprimum parare; in punctura men branæ, antequam per eam inducatur inflammatio, aut te rebratione, aut alio ingenio, procurãda pungentis oſſis exẽ ptio.

Exciſio oſſis qũo prę ſtanda.

142. In quo etiam ſeruandum, quod à Gal. 6. Meth vltimum propoſitum eſt, vt quamuis multa oſſis portic confracta ſit, eam potiſſimum ſubtrahamus, quæ membra nam comprimit, aut pungit, non autem vniuerſam parten confractam confertim, ne ex improuiſa detectione magna membranæ, & cerebrum, noxam ſentiant inemendabilem reliquæ vero partes confractæ exciſorijs ferramentis, & le ticula erunt excidendæ.

Terebratio in ſuturis qũo exercenda.

143. Fugienda hæc operatio in ſuturis, etiamſi ibi ſi oſſis fractura, Hip. teſte lib. de vuln. cap. & Gal. 6. Meth cap. 6. & ſi vrgeat neceſſitas vtrinque ſutura euitata exer

ceri

reri poterit; sic enim in inflammationis periculum non incidemus.

144. Quod fugiendum quoque ex omnium sententia, si ossis fractura contigerit sub musculis temporalibus, quos secare opus est periculi plenum, conuulsionem ex eorum sectione inducemus, & arteriosi sanguinis effusionem ob arteriam ibi obrepentem; quod si apertionis adsit necessitas, vicina lateralia loca ad hanc operationem eligemus. Terebratio fugiẽda læsione ossis sub musculo tẽporali.

145, Tempus terebrandi tunc sit, cum vrget necessitas: in depressione ossis, & punctione membranarum, quamprimum id erit præstandum, ne inflammatio inducatur: in transfusa, & collecta in internis partibus materia, & sanguine, cum sopor instat, aphonia, & alia, quæ ibi grauantem materiam ostendunt. nam quamprimum exitum parare oportet. at si indicans non fuerit præsens, vt non vrgeat, nec symptomata præsentia, quoniam materia non semper statim colligitur, dantur induciæ, & æstate, si fieri potest, intra quartam; vel ad summum intra septimam; in hyeme intra septimam, ad summum ante vndecimam, perforatio erit exercenda. Terebrationis tempus

146. In terebratione cùm ad vitream peruentum est, sæpius terebra est eximenda, atque perpendenda crassities ossis incidendi, stylo tentanda sectio, & coniectandum quãtum ossis exscindendi supersit, & mutanda terebra, ne calore ex circumductione lædat, aut aquę immergenda, ad calorem tollendum. In terebratione quãdo subsistẽdũ & quando mutãda terebra.

146. Si primis diebus perforationem aggrediamur, cũ sæpè nondum collecta aut suppurata est materia, præstat desistere à perforatione, & sinere ossis separationem naturæ; aut ea id non præstante, tutiùs, quod ossis superest, sequenti die per vlteriorem terebrationem exscindemus; quod eo tempore soleat membrana, quę ossi erat annexa aut separari per se, aut saltem non adeò annexa facilius separari; sicque nec vis parti separandæ inferetur, nec adeò ex improuiso internas partes ambienti exponemus; & hæc Hip. Perforatio primis diebus facta cur magis periculosa.

ſententia lib. de vuln. cap.

Terebrandũ ſtatim, ſi collecta ſit materia

147. At ſi materię ſub oſſe contentæ ſigna adſint; ſtatim oportet os ad membranam vſque perforare, & amouere, vt materiæ quamprimum detur exitus, & vitetur corruptio materię, & membranarum corruptio: ſic enim agentes neque membranæ dilacerandæ periculum ſubibimus, quam iam abſceſſiſſe ſupponimus, neque aeri exponemus partem externis iniurijs iam aſſuetam, & hoc etiam ibidem docebat Hip.

Terebratio ſit recta & æqualis.

148. Obſeruandum etiam in terebratione, ne inæqualiter circumducatur terebra, ita vt periculum ſit, ne ex vna parte os ad membranam vſque incidatur, altera parte integra remanente: ſed ſi in extractione terebræ errorem hunc cognouerimus, aut ſuper integram partem terebram inciſoriam comprimemus magis, vel ſeparationem à natura faciendam expectabimus, quæ ſolet in tali caſu id breuiori tempore præſtare.

Terebrato & exciſo oſſe quid agendum.

149. Exciſo oſſe quid in curanda membrana faciendum ſit, non ita concordes ſunt medici; alijs ſiccantibus vtendum, ne corruptionem contrahat, ſic Hip. lib. de vulne. cap. nu. 24. perſuadente, & Celſo lib. 8. dum vtitur aceto, emplaſtro Iſidis, & Iudæi; Alijs demulcentibus, oleo, roſato, ſanguine columbæ, & oleo vitellorum oui, vt inflammationem prohibeant. Galen. 6. Meth. 6. vtramque probaſſe videtur, ſed ſi ſtatum membranæ varium conſideramus, non erit difficile veritatem hac in re eruere. Si enim ſanam omninò membranã inueneris, blandioribus non valde ſiccantibus erit vtendum, ſed roborantibus, vt oleo roſato ex oliuis immaturis; quo & roboramus calorem naturalem, & adſtringenti facultate repellimus, nihilque habet mordacitatis, ſed potius habet aliquid anodynum, & moderata eius potentialis frigiditas, nonnihil ad repercuciendum facit. Reſina terebinthina, & abiegna lotæ, & ipſæ moderato ſuo calore natiuum membranę calorem fouent, moderataque adſtrictione repellunt, & roborant, mordacitatiſ-

que

que sunt expertes; immò, si maluarum aqua eleuantur, magis anodynæ reddentur; ideo si oleo rosaceo permisceantur aptissimum conficient medicamentum sanguis columbarum, & oleum vitellorum oui, cùm laxantia sint, & humectantia sine vlla repulsione aut corroboratione, cur in vsum venire debeant, non video: nisi forte in seiungenda ab osse membrana dolore excitato ad dolorem mitigandum administrentur: oleum tamen rosatum, aut solum, aut cum terebinthina, magis erit ex vsu.

150. Vnguentum isidis, aqua ardens, mel rosatum, sana membrana existente, vt & oxymel, non est quod in vsum veniant, vt passim fit. cum enim nihil adesse supponamus, quod abstersione indigeat, nec superflua adsit humiditas, quæ siccitate opus habeat, neque vehementer calefacientibus indigeamus, non video, cur hæc adminastrari debeant. quod si qui & siccantibus, & contra lenientibus curantur, vt Galen. 6. Meth. 6. obseruauit, censendum est, id ex sanitate membranæ contigisse, quæ detrimenta ex impositis medicamentis superat. Hip. autem lib. de vuln. cap. cum siccandam docet, supponit ichores ibi effluxos, vnde putredini periculum impendebat, vt ex eius verbis colligi potest. Vel certe persuadet filis mollibus vel gossypio exsiccandã membranam, ichoribus abstersis: lib. enim de vlceribus nu. . vsus est hoc nomine siccandi, pro absumenda & absorbenda humiditate ab vlcere; sed vbi bene se habet membrana, illis huiusmodi siccantibus non indiget. Mẽbrana sana neq; aqua ardẽte, aut melle rosato, aut oxymellite vtẽdum.

151. Peccant, qui exciso osse linamenta imponunt: sic enim contra preceptum Hip. agunt lib. de vuln. cap. n. 18. partem distendunt; sic carnem in lateribus distendentes, & effluxum puris impediunt, quo retento sæpe inflammationes excitantur. Osse exciso nõ sunt linamenta imponẽda.

151. Facta igitur perforatione, & exciso osse, gossypio leniter detergetur membrana, si sanguis aliquibus perpolauerit, postea vna aut altera gutta terebinthinæ, vel abietinæ lacrymæ, vel olei rosati, vel aliquid ex his mixtis Osse exciso quid prestandum,

in-

instillatis, post illitis labijs medicamento, quod vim habeat fouendi calorem naturalem, vt terebinthina, oleo Hispanæ, & similibus iam enarratis, & tegumento ex ijsdem, vel propositis parato, & superposito tegumento ex triplici linteo, vel lana, vel gossypio, ad fouendum calorem, & protegendā partem ab iniurijs ambientis, vt diximus, illisque ligaturis firmatis ita permittatur.

Efluxus q̄uo parandus.

152. Et quamuis, effluxus puri generando parari debeat; quia tamen illius portio ad membranam pertingere posset, laudo consuetum morem apponendi sericeam telam ex chermes, qua etiam fouebitur calor naturalis partis: aut subtilissima filamenta rosaceo intincta.

A terebratione soluēdū aliquādo vulnus.

153. Laudo tamen in hoc casu vt intermedio tempore bis & ter soluatur, & detegatur vulnus, & membranam procuremus, vt iam propositum est.

Quib. vulnus terebratū abstergi debeat.

154. Nec semper in rosaceo persistendum; sed humiditate affluente, mel rosatum, vel syrupus in vsum venient, vt sordes abstergantur. Laudatur etiam terebinthina, vel sola, vel cum oleo rosato mixta: & si fortioribus opus erit, oxymel saccharinum conueniet.

A terebratione si sanguis subsit, quod agēdum.

155. At si materiam vel sanguinem sub osse terebrato supra membranam inuenerimus, abstergenda leniter & blādè erit gossypio, mox iubebimus, vt clauso ore, & naribus, vulneratus spiritum vi quadam ad nares impellat: intumescit enim membrana, atque ad foramen materia propellitur: quod si, ob extumescentiam introductam membranæ, exitus materiæ impediatur, exitum parabimus decussatorio vocato instrumento, leuiter membranam deprimentes, mox instillantes terebinthinam vel lachrymam abietinam cum portione aut mellis aut syrupi rosati ex rosis rubeis, vel ad summum oxymelle saccharino curationem transigemus.

Detegere vulnus sæpe quādo debemus.

156. Sed is est casus, in quo non adeò rarò detegendum est vulnus, sed vel quotidiè, vel alternis diebus, vt purulentæ materiæ exitus præparetur, sordes detergantur. & medicamenta instillentur.

157. Quod

157. Quod ſi concretus ſanguis oſſi ſubſideat,& mem-
nae adhæreat,procuranda erit illius ſuppuratio, priùs ab-
rſo eo , qui minus adhæret ; quod fiet terebinthina oleo
ato admixta,vel cum oleo ex vitellis ouorum.

ſãguine cõcreto ſub caluaria quid agendum.

158. Si vero denigratam ob corruptionem membra-
n inuenerimus ; coercere eam tentabimus melle roſato
n modica terenbithina : ſed ſi progrediatur, ad oxymel
ueniemus cum aqua ardente , vel ad mel roſatum cum
ymellite & aqua ardente : vnguentum iſidis melli roſa-
admixtum conueniet. Imo ſi in extremis verſabimur,ad
ecipitatum veniemus lotum ex aqua roſata , & admixtũ
guento roſato.

Mẽbrana denigrata qũo procedendum.

159. Quod ſi ex refrigeratione nigredo prouenerit, vt
vulnere cum detectione membranę diuturna,calefacien-
erunt inſtillauda, vt oleum abietinum, terebinthinæ, a-
a ardens,& ſimilia, & id quotidiè, diligentia ſemper ad-
ita, vt quam minimum detectum vulnus maneat. Ex-
ſecuſque ceratis calefacientibus fouendus erit calor na-
alis, balſamis artificialibus,& Peruano terebinthinæ mix
cerato de betonica,addito balſamo aliquo, & alijs ſimi-
is.

Mẽbrana ex frigore denigrata quid agendum.

160. Quod ſi poſt terebrationem membranæ fungus
creuerit,validè exſiccantibus vtemur; Sabinæ puluis ad
aculum conferet; vel puluis corticum myrabolanorum
inorum. Validiora erunt,aluminis vſti puluis; validius
uc vnguentum Iſidis; deinde etiam præcipitati puluis;
i excreuerit ad vulneris ora , excidendus ſericino filo al-
ato,& paulatim conſtricto.

Fungo in mẽbrana nato qũo medendũ.

161. Si vero ad tenuem membranam , vel cerebrum ,
nus peruenerit, eadem vtendum eſt curandi ratione; ſed
iccatio maior erit addenda, ſic terebinthinæ vel abiegnæ
rymæ addendum erit vel oleum de hyperico , vel balſa-
um artificiale,vel aqua ardens,& oleum abiegnum,vel de
ebinthina erit inſtillandum.

Vulnere cerebrũ attingente, qũo procedẽdũ

162. Pulueres cephalici , quibus paſſim vtuntur me-

Cephalici pulueres sunt inutiles.

dici in capitis vulneribus osse detecto ad preseruatione ossis à corruptione ex myrrha,thure,aloe, radicibus iridi aristolochiæ,erui farina, corticibus radicis panacis , & h iusmodi,quibus os natura sua siccum in sua conditione c seruari aiunt,id persuadente Gal. 6. Meth. 6. nullo mod necessarij sunt ; si enim sanum os fuerit, maiori non ind get exsiccatione; si demortuum, nihil facere puluerem c gnoscent, ad actum non valente mortua facultate deduc re : sed si nouo hoc modo medendi vtantur effluxu pu parato, raroque detecto vulnere, cognoscent neque super ciem ossis emori , & si qua pars exterior emortua fueri faciliùs sine pulueribus abscedere, quam ijs aspersis, mo ossis & partis calorem naturalem foueamus , neque aeri sæpiùs exponamus.

Nigredo caluariæ quõ curanda.

163. Quod si in osse nigredo appareat,semper est abı dendum. aut enim emortuam partem auferemus, aut si meditullium peruenerit, perforatione opus esse ostende communicata ossi corruptione à subiecta materia. Men ni nobilem adolescentulam ex Burrorum familia , cù imaginem quandam appendere tentaret , ex scabello de disse,atque occiput ad terram allisisse,quem ictum cum hili fecisset, sed & caput lauisset, & in exercendis sanoru operationibus ne tantillum quidem se abstinuisset , tande in vigesima dolere posteriori parte capitis cæpit,quę etia pars intumuit,mox inæquales superuenere rigores,& feb non multum vehemens,neque tamen decubuit ; sed acci operario practico cùm in tumore materiam ex inundati ne subesse coniectaretur, & ferrum respuere ægra , caus co viam puri fecit , vnde multa illius copia effluxit; cu que ego , & chirurgus acciti essemus , nigredine insig inspecta , cum læsionem in osse inde coiectaret , chirurg autem ex caustico apposito contractam in osse assereret gredinem , scalpro rasorio meo iussu abrasa superficie p lo post pus erumpere cæpit . terebratione igitur statim cta multa puris copia prosilijt, etsi nisi ad meditullium p

Historiæ medicę notatu dignæ

entum esset : cumque in circumductione terebræ ossis ali-
ıa præsentiretur cõmotio, cognitum est ossis superni par-
m non leuem abscessisse . incisa igitur in crucis formam
ıte, facillimè magna pars ossis primæ tabulæ cessit; cum-
ue retento spiritu, & occluso ore, & naribus, iterum ex la-
ribus multam puris copiam ex fissuris erumpere videre-
ıus , lenticula per rimam dextram imposita, & vitrea ele-
ıta ab ea parte tantundem vitreæ partis ossis abscessit ; e-
t autem magnitudinis palmi magnæ manus, suberat non
uis puris quantitas; qua absterſa , & membrana vino ca-
do lota, sine macula membrana reperta est ; & curatione
x arte instituta optimè conualuit, proinde tamen non prius
rfectè cicatrice inducta, quam quatuor menses præterijs-
nt : viuit adhuc senio iam confecta. similem casum post
x annos obseruaui in alia senio confecta ex nobili Gala-
torum familia , quæ ob glaciem cum supina cecidisset ,
cipitio ad glaciem duram alliso, à contusa parte vt dolo-
m amoueret , emplastro ex pane in lixiuio imbuto cum
sinthij folijs, floribus chamæmeli , & fundo olei rosati
ım vsa esset ; dolore non amplius infestante tanquam sa-
ı in domesticis negotijs assiduè se se exercens : post vi-
esimum quintum diem cum dolere ea parte cepisset , &
gores superuenissent, & febris continua, & dolor in collo;
cordatus præcedentis historiæ iniunxi, vt cutis in ea par-
in magnæ crucis formam secaretur, & obseruaui quæ in
tera adolescentula obseruata dixi , magna pars caluariæ
blata est, & eadem curandi ratione vsa conualuit, sed post
x menses.

164. Nollem hic aliquem censere me in eorum hæresi
se, qui nullis medicamentis electiuè soluentibus in capitis
aliarum partium vulneribus vtendum censuerunt; quod
ı Animaduersionibus ijs ad curationem vulnerum & capi-
s potissimum nullam purgationis mentionem fecerim. cũ
ıim hic chirurgicas solum cautiones prosequar; non solũ
ıę ad purgationẽ, pertinent omissa sunt, sed ẽt quę ad san-

Purgationes in curatione vulnerũ conueniunt.

guinis euacuationem per ſectam venam,& ad victus rationem,& ſex res non naturales. ex primis enim libris omnino hæc deſumenda erunt. Illud ſolum in hac ad purgationem pertinente materia aſſertiuè cum Hip. & Græcis & Mauritanis omnibus aſſero, omnino purgationem conuenire ad auertendam fluxionem, & fugiendum periculum inflammationis; Quicquid dicant ex recentioribus aliqui; quorum rationes accuratè admodum proſecutus eſt,& diſſoluit Philippus Ingraſſias libro huic materiæ dicato,& Cæſar Magatus lib. 2. cap. 57.

Vulnera oculorum quõ tractãda.

165. In oculorum vulneribus illud ſolum animaduertendum eſt, fugienda omnino eſſe ea medicamenta, quæ mordicationem in ſe habent; ſed omnino in vſum ea erunt ducenda, quæ cum leui exſiccatione vim habent dolorem leniendi; qualia ſunt abietina lachryma ex aqua roſarum lota, gummi arabicum, tragagãtha, ſieph album ſine opio, tutia pręparata, ſarcocolla,& ſimilia, vel per ſe, vel cum albumine oui agitato diutiùs per ſe, mox ſubtiliſſimis aliquibus ex ijs pulueribus additis in mortario plumbeo diutius ducto. quod ſi dolores adhuc vrgeant, oleum ex vitellis ouorum omnino conueniet.

Adnata tunica vulnerata quõ curanda,

166. Quod ſi in adnata fiat carnis ſubcreſcentia, ob eandem cauſam; ad exſiccandam & abſumendam carnem illam, leuiora venient in vſum, vt puluis oſſis ſepiæ, teſtę ouorum calcinatæ,& calchantum vſtum,& lotum.

Naſi vulneribus quõ medendũ.

167. Naſo & naribus inciſis, ne diſtorqueatur, forma na ex plumbo paretur,& linea petia idoneo medicamento imbuta intus extenſa parti applicetur, formulis ex cera pro naribus paratis medicamentis agglutinantibus illitis, & naribus impoſitis.

Sternutatione impediente curatione quid agendum.

168. Sed quoniam ſæpe dum introducuntur, ſternutamentum promouent, vnde dilatatur vulnus,& ſæpe punctis diſruptis pars dilaceratur, animaduertendum, dum introducuntur, perfricandos eſſe angulos maiores oculorum. ſic enim huic ſymptomati ſuccurrere ſolemus.

169. Vul-

169. Vulnerato thorace penetrante vulnere in benè ha-[illegible]o corpore non semel obseruaui curationem longe fæli-[illegible]us,& citiùs absolui,si tubulo īposito,vt sanguis effusus & [illegible] cauitate conceptus per vnum aut alterum diem procure-[illegible] educi,decubitu facto super partem vulneratam;& cum [illegible]lla superesse signa contentæ materiæ viderimus tubulo [illegible]tracto,vulneris,vt vulnus est,curationem prosequemur. Vulnerato thorace cū perforatione quid agendum.

170. Quod si vulneratis internis partibus indies aggre-[illegible]tur materia,tubulus non erit remouendus,vt aperto ma-[illegible]nte osculo exitum per eam partem materia habeat: ne-[illegible]e enim, quod aliquibus visum est, sperandum est, posse [illegible]r tussim commodè expurgari, vt ex Gal. colligunt 5. de [illegible]c. affect. 3. cum difficultate enim ad pulmonis bronchia [illegible]ppellitur, cùm potiùs inde ad Thoracem permeet, cùm [illegible]ille motus naturali contrarius, & præterea violentus ab [illegible]ferais ad superna. Tubulo vtendū pro materiæ ex purgatione. Per tussim malè educitur materia in vulnere thoraces.

[illegible]71 Quin violētia,per tussim partes internæ perpessæ,dif-[illegible]ilius agglutinari poterūt;satius igitur erit per vulneris ori-[illegible]iū percolare, & si nō satis āplū fuerit præstabit dilatare.

172. Tubulus cauus,qui introducitur,vt exitus,& pare-[illegible]t,& conseruetur, longitudine crassitiem thoracis non de-[illegible]ret excedere, vt contenta materia facilius ingressum pro [illegible]itu obtineat; neue longitudine partis internæ vulnus in [illegible]otu pulmonum perfricando offendat. quod si aliquantò [illegible]ngius imponatur, vtrinque perforatum esse debet, vt per [illegible]cula illa materia penetrare possit. Tubuli quātitas in vulnere thoracis.

173. Alatus sit, ne capacitatem thoracis ingredi possit; [illegible]im ligari debet ob eandem causam. Tubulus qualis.

174. Superponatur tegumentum ijs imbutum, quæ di-[illegible]mus fouere calorem naturalem; ita tamen disponatur,vt [illegible]n impediat effluxum materiæ; quamuis alæ ipsæ tubuli [illegible] parte huic rei inseruient. Tubulo quid superponendum

155. Super vulnus decumbat,quo materia pondere suo [illegible] vulnus feratur: Quin per interualla ore naribusq; oc-[illegible]usis spiritus comprimatur, quo intumescant pulmones, Vt effluat materia quid præstādum.

contrahaturque diaphragma, sicque materia ad orificium exprimatur.

curatio per lotiones iniectas thoraci refellitur.

176. Non placet communis curandi ratio per lotiones siphone iniectas ex mulsa, vel vino mulso, vel decoctis ex hordeo, lentibus, & huiusmodi addito melle rosato, vel syrupo ex rosis rubeis, dimoto hinc inde corpore, vt omnes partes à purulenta materia abstergantur: iubendo etiam vt tussiant, & vehementer, vt & pus cum lotione facilius exeat, nullaque lotionis pars intus remaneat. Nam per tussim illam, & per corporis agitationem vulneratæ partes magis dilacerantur; pars vulnerata sæpe non attingitur; ab alijs partibus ad vulneratas magis confluit materia; & quod maximi est momenti, & calor naturalis partis dissipatur, aerisq; iniurijs spiritales partes magna cum læsione nimis exponuntur.

Lotionib. per iiectionem quando vtendū.

177. Non negandum tamen aliquando lotiones has esse necessarias, vbi grumi adsint sanguinis: vel purulenta materia crassior fuerit, & viscidior; rarius tamen, etiam in eo casu, in vsum venire debent, nec tam per lōgum tempus vt fieri solet. hoc casu excepto tota fere curatio naturæ erit committenda: medico illam adiuuante in effluxu parando, in decubitu super vulnus; & in compressione spiritus, vt diximus.

Tussis non promouenda in vulnere thoracis.

178. Tussis non promoueatur aut inuitetur, ne concussione promoueatur sanguis, aut vulnus dilatetur; ne ve ad pulmones materia purulenta inuitetur: quod si eo affluat materia, blandis lambitiuis tentabimus illam excernere.

Acetosa fugienda.

179. Quę acetum habent lambitiua omnino erunt euitanda: ne validiorem tussim concitent.

Pulmonib. vulneratis pro curatione nihil instillādū.

180. Si pulmones & partes internæ spiritales vulneratæ sunt, non placet instillare agglutinantia, quod plerique faciunt. naturæ enim totum negotium est committendum quæ salutis suæ curam habet. quod quę inijciuntur, aut instillantur, cum extranea sint, expelli omnino debent, alioqui noxam afferunt; vtilitatem autem vix vllam inde sperare

pos-

bissimus; cum non sit exploratum, vbinam sit vulnus, neq; in partem laborantem medicamentum attingere possit; quare ad aliam quamuis partem sæpe potius feretur, quam ad vulnus; & ita nulla vtilitas, inde colligitur, damnum verò non leue emanabit.

181. At vbi copiosiora in dies generari excrementa viderimus, vel ob errata in victu, vel ex exuberantiam prauorũ humorum in toto, vel ob malitiam vulneris; euacuato corpore, & transacto inflammationis, tempore placet vti aliqua vulneraria potione per plures dies, donec absumptam materiã viderimus, ex sarza parilia, plãtagine, quinq; folio, pilosella, cariophyllata, pyrola, scabiosa, radicib. consolidæ, tormentillæ, bistortæ, dictamni, rhapontici, & similibus; ex quibus variæ formulæ potionum parari solent, sed præstantissima iudicatur Iudęi potio, cuius descriptio ponitur à Iacobo Carpensi, & Fallopio, & alijs. Vulnerarium potionũ vsus.

182. Si quando verò vulnerariæ eæ potiones in vsum sunt ducendæ; id fieri debet cùm septum transuersum est vulneratum Galeno auctore 5. Meth. c. 9. tuncque tubulo vulneri imposito conãdum est vulneri succurre siccantibus. Vulnerati diaphragmatis curatio.

Lectori beneuolo.

DEcreueram, benigne lector, Animaduersiones has & Cautiones chirurgicas, quas septē libris precedentibus coactus amicorum precibus, quin importuno etiam studiosorum medicinæ impulsu adiunxi, ad curationes quoque vlcerum, & tumorum præter naturam deducere; sed multa me ab hac sententia retraxerunt: Et primum munus nuper mihi impositum Archiatri Regij; vnde multa ac magna mihi superaddita esse videbam negocia: inter quæ illud erat præcipuum visitandi Pharmacopolia totius huius prouinciæ; in qua cum pharmacopolæ nullum certum, quod sequantur, habeant Antidotarium, in multos errores incidebant, quos etiam sæpe excusare solent, quod in ijs componendis obseruent auctores varijs inter se certare opinionibus. cui incommodo, vt quamprimum occurrerem, omissa chirurgica materia, necessarium duxi in ijs statim Cautionibus & Animaduersionibus insistere, quæ ad medicamentorum componendorum varietatem pertinent, potissimum quoniam videbam, si in primis illis institissem, octauum hunc librum in nimis magnam molem euasurum, & in re non adeò necessaria; cum videam chirurgiæ partes illas diligenter, & ab antiquis Græcis, & Mauritanis fuisse pertractatas, & à mediæ ætatis medicis auctas, postremoque à recentioribus illustratas, & perfectas; quod in cruentorum vulnerum curatione ob nuperiter inuentum illum medendi modum non adeo adimpletum animaduerteram. Deinde in hac ætate iam effœta septuaginta sex annorum, in tanta negotiorum mole, muneris Archiatri, & assiduarum, & scriptis & voce, consultationum medicarum non plus operæ licuit collocare: preter quam quod quotidiana etiam studia, & iamdiu impositum munus li-

libros Aristotelis morales & politicos ciuibus meis interpretandi parum mihi otij concedunt, idque breuiori tempore, quam hoc institutum nostrum breue quidem, sed uarium, expostulasset. fruere igitur, amice lector, laboribus fortasse postremis ijs nostris, & venia dignum me cense, si in re fortasse à genio meo aliena, & in prouincia quasi inuitus suscepta contracto ambitu verborum, pressaque periodo quædam transacta sunt, & in sequenti libro transigentur: in tam numerosa enim medicamentorum turba, potior est verborum moderatio, breuibusque sententijs res potius premenda videtur.

vale.

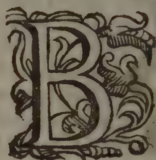
LVDOVICI SEPTALII PATRICII MEDIOL.

Protophysici generalis Status Mediolani, & Actiuæ Scientiæ publici in Patria Professoris,

Animaduersionum, & Cautionum Medicarum

LIBER NONVS.

Continens eas quæ ad medicamentorum compositionem pertinent.

Enignæ illius ac sapientis parentis nostræ naturæ perpetuum studium fuit vt quam diutissimè opera sua ab interitu vindicaret. vnde certo quodam di ... ctucum viuida quædam Dei vis sit, e ... fœcundo illo gremio abundè profe ... efficacem remediorum potentiam, qu ... ferocissimi humanæ vitæ hostes abigi possint, ac opera su ... quam diutissimè ab interitu vindicemus. Quamuis auten ... omnibus, & medicis, & ægris, illud optandum foret

ſponte naſcentibus, & quaſi è gremio naturæ effuſis
egram corporis valentudinem conſeruare, & aduerſam
pellere poſſemus; hoc enim certius, & expeditius foret
ga illa, & ambitioſa remediorum mole. & re vera
npermixti eſſent morbi, nulla arte, ſed ſimplicibus, vt
ois à ſummo Deo conceſſa ſunt, ſatis contenti eſſe poſ-
nus, quæ tamen in ſimplicitate ſua varijs potentijs de-
ata fuere. Sed cum id à natura obtinere non potueri-
is, naturæ ars imitatrix implicitis, & remixtis morbis,
iè combinatis, aut diſſimilitudine pugnantibus, ac inſæ-
ntibus variè, commixta remedia, inuenit. Multas com-
ſcendorum medicamentorum cauſas enumerauit Sera-
l. 7. cap. 2. Cum morbo profligando deeſt medicamē
n aliquod ſimplex omnino contrarium, tunc duo, aut plu
commiſcemus, vt quod optamus facilius obtinere poſſi-
is. cum violentiam medicamenti obtundere, vel eius
auiam promouere volumus. cum varietas affectuū ad-
rit, partium laborantium, tum & diuerſitas humorum
eſtantium: cerebro enim pulmoni, cordi, epati, & alijs
tibus malè affectis; id dari debet medicamentum, quod
gulis proſpiciat, & à cauſa morbifica liberet. Situs quo-
e, & dignitas partium affectarum compoſitionem neceſ-
iam commoſtrant. nam pars quælibet ex principibus nō
um peculiaribus remedijs eſt roboranda, vt cerebrum ce-
alicis, cor cardiacis, ex Gal. 1. de comp. med. ſec. gen. 1.
ſæpe non ſolum alteranda, ſed etiam ab humore pec-
nte expurganda, quod vno atque ſimplici medicamento
eſtari minimè poteſt. Pars inſuper longè à remedijs diſ-
a oſtendit ſæpe attenuantia permiſceri debere, vt faci-
is qualitas medicamenti ad partem deferatur. Hinc te-
antia diaphoretica, & purgantia, liberata à materia ter-
tri, & craſſa, latiùs ſuum faciunt officium. Aliquando
cebat Galen. 1. de compoſ. med. per gen. 3. ob virium
cuius vehementiæ obtundendæ gratiam, vel inſuauitatis
itigandæ, qui veratro daucum, vel ſeſeli, vel cuminum,

Medicamentorum miſcendorū cauſa.

vel anisum, vel aliud odoriferum admiscuit; demonstr tum enim insuauitatem in potu moramque in ventricul condimentum requirere. Has omnes causas permiscen simul medicamenta diligenter enumerauit Auer. 5. co lect. cap. 57. semper tamen proportionem quandam int miscibilia seruandam censuit, vt ab ipsa resultaret, & eme geret natura quædam, & specifica forma, vt docebat Gal lib. de Ther. ad Pisonem cap. 10. varijs exornata facultat bus, diuersa à singulis componentibus, à qua non raro ad mirandę exoriuntur operationes: etiamsi fere semper in tium omnium operationum ab aliquo simplici, quod B sim medicamenti illius dicunt, trahat, & ducat. Vt mira sæpe contigerit iuniorum, quorundam audaciam, qui in an tiquorum compositis medicamentis describendis, diuerso quin & quandoque contrarios ac repugnantes componer di modos, & ab Auctorum pręscripto plerunque recedent scriptis mandarunt, vt sæpenumero vix duos inueniamus i eadem compositione tam describenda, quàm fabricand consentientes. obseruauimus pręterea ex Pharmacopœi non paucos, non ex Mesueo alijsue classicis auctoribus, n que ex vulgatis Antidotarijs formulis desumptis suas fo mare compositiones, sed ex schedis quibusdam mutilis a obsoletis à præceptoribus, à quibus artem didicerunt, qu si per manus traditis: Alios videmus, qui, cum non att gerint causas componendorum medicamentorum; vix sim plicium medicamentorum naturam, & facultates nou rint; nouas suæ inuentionis, vt aiunt, sine methodo, sine d lectu multiplicibus herbis, seminibus, radicibus, fructibu metallis; in vsum collectis, non ad correctionem, non a vigorem addendum, non ad penetrandum describunt, & tanquam ad omnes morbos accommodatas, tanquam A gyrtæ & circulatores miris laudibus ad cęlum euehunt Hæc ita esse periti medici cum quotidiè obseruauerint conquesti sunt aliqui ex ijs mecum; quod cum Cautione & Animaduersiones medicas cõscripserim, & chirurgicas

Proportio inter miscibilia seruãda.

Recẽtiorũ errores in formulis compositorũ mutandis, & illorũ causæ.

Causę scribẽdi has animaduersiones.

&

quæ ad compositionem medicamentorum pertinent,
nino intactas reliquerim. quorum querelis vt pro viri-
satisfacerem, precedenti libro eas prosecutus sum, quæ
medicina ad manualem operationem pertinent; Nunc
ijs, quæ in compositione medicamentorum positæ sunt,
hi versandum erit. In quibus licet quamplures exercue-
t ingenium, quoniam tamen sæpe adeò inter se dissident
rtifices hæreant animo, neque sciant, cuiusnam opinio-
n sequantur: Et propterea in magna hac nostra ciui-
non determinatum vnum auctorem aut Antidotarium
uentes, varij vario modo medicamenta componunt cum
gna ægrotantium iactura, & nostratium medicorum no-
quod magis censendũ est euenire in tota hac Mediola-
si ditione: cui incommodo, vt occurramus pro munere
c imposito Protophysici, dum cum consensu collegio-
aliarum ciuitatum Mediolanense Antidotarium pa-
r, Animaduersiones has adscribam, quę excitare ad ve-
tem ijs in rebus eruendam animos aliorum facile po-
nt.

. Et vt primum à delectu Simplicium generico exor- In simplicibus eligẽdis quid ob seruandũ.
; Plantas, & herbas docebat Aristo. lib. de Plantis eas
eligendas, quæ semine perfecto, loco conuenienti, aqua
derata, & aere consimili producuntur; quibus si defi-
t, imbecilliores euadunt; aerem enim, & locum ma-
am plantis vim impartiri præter Teophrastum lib. 1.
ausis plant. c. 9. docuit in can. Mes. ad particularia e-
n descendens; ad quem pro hac re, ne præter proposi-
nostrum longior sim, lectorem remitto. quæ omnia
mpta sunt tum à Diosc. lib. 1. tum maximè à Galen.
e Antid. ca. 13. namque inquit Diosc. quæ in campe-
us, riguis, & opacis, cæterisque locis à ventis silentibus
scuntur, plerunque degenerant, & minùs viribus va-
. Sed nec locorum & natalis soli indagationem hanc
icere censuit Galen. 1. de Antid. cap. 3. & 13. & 1. de
pos. med. per loc. cap. 2. nisi etiam cuiusque sapores,

odo-

odores, colores, ſubſtantiam, magnitudinem, figuram, dil-
genter perpenderimus.

Radices quādo colligendæ & conſeruandæ.

2. Colligantur radices docente Dioſ. lib. in princ. vt r
condantur, cùm herbæ ſuis folijs exuuntur; nempe autum
no finiente, & hyeme incipiente. cum enim caulem proc
cunt, cum florent, cum ſemine grauidæ ſunt, languidior
euadere docebat Gal. 2. de alim. fac. c. 61. Silueſtres,
ſaxoſis locis natę ſeligantur; expurgatæ ſiccentur, ſed ter
aut puluere obſitæ prius eluantur aqua; quæ magnæ ſunt
in intimis exſiccari nequeant, in fruſtula ſecentur, & in vn
bra ſiccentur, & traiectæ filo recondantur ſic docente Di
ſcor. cap. de Helenio, & de Iride. ſed cùm ex radicibus
liquæ ſint, quarum vis in cortice ſolo repoſita eſt, hæ exe
ptis internis partibus ſępè lignoſis, aſſeruari debent. ſic d
cuit Gal. 7. ſimpl. de corticibus radicum capparorum. I
Dioſc. de radice Rumicis. ſic Meſue cap. de ſecaniabin, i
plerique Mauritani.

Quales herbæ pro vſu medicinæ eligendæ ſint, & qu
modo conſeruandæ, docuit Gal. 1. de Antid. c. 2. de ijs loqu
quæ exſiccatæ ab alijs regionibus deferuntur his verbis. I
herbis ſiquidem quæcunque vna cum ſemine ſummis r
muſculis adhærent apportantur, pro cuiuſque tamen con
tione plurimum ſeminis habentes, vegetas exilibus, pond
roſas, leuibus, cōpactas flaccidis, tempore non conſumpt
abſumptis potiores arbitrantur. at 4. de ſan. Tuenda c. 4.
cebat: Herbæ autem, quæ apud nos reperiuntur vnà cu
floribus, minutiſſimis, tenuiſſimiſque feſtucis colligantu
quibus quidquid lignoſum eſt, abijciendum. In vmbra ſ
centur ex Gal. 5. de compoſ. med. per gen. 9. Quæ ram
ſcatent, dicebat Dioſc. li. 1. in proem. ſicut ſtęchas, Tr
ſago, Polium, Abrotanum, Abſinthium, Hyſſopus, & alia
genus, ſemine prægnantia demetantur. ſubdit, ſola ex h
baceis medicamentorum generibus, veratri genera,
grum, & album multis edurare annis; reliqua à trima
inutilia. at id meo iudicio ſolum intelligendum eſt
his,

, quæ insigni caliditate prædita sunt, quæque ex calidis locis, & siccis deferuntur; multæ enim, potissimum quæ apud nos nascuntur, post annum proprijs viribus destituuntur.

3. Flores non colligantur rore madidi, sed iam à sole humiditate absumta. neq; tamen à vi solis nimium strigosi facti, vt odorati remaneant. Tempus colligendi non sit, cum sunt decidui, neque vltima reseratio illorum expectanda est, vt Auicen. placuit, tunc enim inodori remanent: sed tunc colligendi, cum maturi quidem sunt, sed tamen aliquo modo conniuent, sic iubente Gal. 4. de san. tuenda. Siccentur in vmbra, Dioscoride admonente, sed interim assiduè versandi sunt, ne muceant, neue post situs illis insideat. Alij flores, vt rosas & violas sole exsiccandos imperant; ne situ contracto odorem, & colorem amittant. at solis nimiùs calore igneæ & aereæ partes odoratæ absumuntur, & exhalant; substantifica verò tenuis illa humiditas penitùs exsiccatur. Flores quādo colligēdi & q̄uo cōseruādi.

4. Semina legantur, vbi siccari ceperint, antequam decidant, Diosc. in proœmio docente: sint prætumida, plena, ponderosa, ex Gal. lib. de cibis boni, & mali succi cap. 2. signum est enim sufficientis materiæ, & viuidi caloris concoquentis. Quousque reposita durent docuit Gal. cap. 10. primi de alim. facul. cum dicit: Horum porrò terminus est, cum ab ipsis diuisis quasi puluis quidam tenuis concidit. Semina quando colligenda & q̄uo seruāda.

5. Herbarum succus ex folijs non nisi germinantibus adhuc cauliculis teste Diosc. exprimendus est: tunc enim herbarum facultas maximè viget, cum in semine producendo, minimè suas vires exerunt. Succus ex herbis quādo extrahendus.

6. Non placet eorum opinio, qui ante ortum solis colligendas esse herbas, quin & flores ad eliciendos per expressionem ex ijs succos. sic enim nec sinceros haberemus succos, ob roris admixtionem, nec innoxios; quod roris admixtio nitrosam inducat naturam: sæpe obseruatum rosarum rore aspersarum infusionem, & expressionem, Succus ex florib. aut herbis non exprimendus ex ijs collectis āte ortū Solis, ob rorē.

validiorem quidem in euacuatione esse, sed torminosar maximè, doloresque in testinis inducentem.

Succi vt cō seruentur, sunt prius elixādi & expurgādi

7. Vt à putredine vindicentur succi, superflua hum ditas elixatione est absumenda, simulque inde terrestres partes segregabuntur deorsum latæ, tenuiores verò & ve tosę partes, tum & excrementitiæ, per despumationem to lentur. sic docuit Gal. 3. simp. cap. 15. In succis omnibu dicebat, aliud quid grauissimum, aliud leuissimum, aliu terreum est illi permixtum: vnde euenit alios acescere, alios corrumpi, & ideo indigent ab initio coctione quadan

succi, vt cō seruentur, quousq, elixādi & qūo reponendi.

8. Decoquendos docet Mesue ad tertiæ partis consun ptionem, despumando, percolando; & antequam reponai tur, permittendos donec resideant, tuncque transfundendo & oleo angusto vasis orificio superinfuso seruandos. Aui ad dimidias decoquit; sed hoc modo subtiliores partes n mium dissiparentur. Tutius autem est succos hos decocto & depuratos saccharo vel melle addito à putredine vind care; quamuis aliqui ex succi sola insolatione sine elixati ne, ob eorum aciditatem, vel potius acerbitatem, aliquandi conseruari possint, vt citriorum, citoniorum, granatorun & vuæ acerbæ; ne tamen corrumpantur, aut sunt saccha condiendi, aut oleo superfuso conseruandi.

Succi aliqui vt con seruentur exsiccātur.

9. Succi ijdem inspissantur, & quasi exsiccantur decoc prius, & depurati, vt diximus, aut igne, aut insolatione, docet Gal. 6. de compos. med. sect. loc. 2. ex Androm cho. insolato, aut coquito ad spissitudinem & cap. 3. Qu dam vero succi etsi ad Solem ęstiuum exsiccentur, ad m deratam spissitudinem, per tempus tamen exarescunt; vuæ acerbę succus, Centaurij, glycyrrhizæ succus; quibu suadet aliquid mellis addendum, ne ita resiccentur.

Succi soli expositis cooperiēdi

10. Vt puriores euadant, persuadet Gal. 6. de compo med. per loc. 2. vbi soli exponuntur, vt tenui aliquo teg mento operiantur, ne aliquid in ipsos decidat, quod & pr cepisse, & obseruasse videmus Diosco. libr. 4. cap. 156. Elaterio. Humor, inquit, in pelui agitetur, & linteo ope

...us soli exponatur.

1. Cauendum igitur, ne per ignem succos incrassan... d fiat ardentissimo igne, ne illos adurat, nimiumue ex... et, quod ex Galen. omninò fugiendum esse iam docui... . ideo Auic. Elaterium, vt excedentem vim caloris ef... eret, super cineres calidos exsiccat. Succi igne incrassandi igne tẽperato.

2. Caueant autem quam maximè pharmacopæi, ne ... succos igne condensare conantur, igne id præstent ve... hentiori, sed maximè ne in æneo vase succos hos con... sandos igni exponant, tum ne æstuantis caloris ui eo... facultas destruatur, neue a vase pernitiosa introduca... facultas: præcipuè cum ob introductam in illis crassi... , dum à vase condensatum succum eximere voluerint, ...essarium sit detergendo aliquam etiam æris portionem ...dere, præter eam qualitatem, quæ in coctione imprimi ...est. Succi igne incrassandi, ne ęneo vase excipiantur.

3. In mucilagine ex rebus viscedinem in se continen...s extrahenda video etiam errores committi: aliqui e... semina puta lini, fœni græci, psyllij; vel radices, vt mal... altheæ, & similes linteo lineo impositis decoquunt, & ...rim manibus vel ligneo aliquo instrumento placide ...primunt, ac mucaginem exprimunt. Alij in calida a... eadem per diem integrum infundunt, mox verò quasi ...gnantes valenter exprimunt, mucaginem colligentes: ...erò aquea humiditas admixta absumatur, vnica facta ...llitione id obtinere tentant. Mesue cap. de Psyllio, a... frigida macerat illius semina, atque agitat ad mucagi...n extrahendam. sed is id præstat, vt ab externis partibus, ...s frigid. s censuit, mucaginem eliciat, neque aqua, cui ...mergitur, internas calore attingat, quas calidas & siccas ...suit; sed quam benè, sensu gustus, & Græcis omnibus ...dicis repugnantibus, alij viderint. decoctionem solus A...lepiades ex antiquis admisit, cùm alicqui per eam visci...s imminuatur attenuata materia. Satis igitur erit, si ...ida immergantur per diem & noctem, vt docuit Auice. Mucilaginis extrahendæ varij modi, & quis melior.

lib.

lib. 5. can. in compositione diachylonis. sed cum per i[m]mersionem hanc mucago aqua referta esset, leui ebullit[io]ne absumendam post expressionem docuit Damocrates [a]pud Gal. 2. de compos. med. per gen. c. 10. & Auic. lo[co] proposito.

Gummi& lachrymæ qũo parandæ, vt in vsum veniant.

14. Ex gummis,& lachrymis aliquæ teri possunt, si h[umo]toris & humiditatis sint expertes, leuiter tamẽ & lentè [pi]stillo hinc inde in mortario circumuoluendo, ne in placẽ[n]tam coeant Gal. 2. de Antid. ca. 15. de Thure & Gumm[i]. Quæ vero multum lentorem in se habent maceratio[ne] emolliri & dissolui possunt, docente Galen. 7. de comp[os]. med. per loc. 1. de Arteriaca Critonis agens, de styrace; [si] tamen prius pistillo crasso confrãgantur, melius esse ce[n]suit Gal. 1. de Antid. 5. & 2. de Antido. cap. 15. possu[nt] tamen, si in paruas partes confrangantur, & alijs triturabi[li]bus misceantur, paulatim etiam in puluerem deduci, sic d[o]cente Gal. 2. de Antid. 15. de gummi cum thure pulue[ri]zando.

Metallorũ & metallicorum varij lauandi modi.

15. In metallorum & metallicorum ablutione va[rio] modo video Galenum procedere, pro varia medici inte[n]tione. si enim excalefaciendi vim, & mordicationem i[m]minuere voluerimus, cùm siccandum fuerit, bis, ter, & s[æ]pius ex aqua lauabimus, priùs tamen ijs leuigatis vt 9. si[m]plic. docuit. quomodo id faciendum sit docuit 2. de co[m]pos. med. per gen. dicens; ijs exactè comminutis ex aq[ua] fluiali purissima esse abluenda, deinde priori effusa sæpi[us] quoad nihil in aqua innatet, maneatque prorsum à co[n]t[rario] medicaminis qualitate illa immunis. sed in Argenti s[pu]mæ, lithargyri abluendi modo tradito à Gal. 3. de com[p]. med. sec. gen. cap. 10. cæteri lauandi modi colligi po[s]sunt. Porro, dicebat; poterit tota die diligenter contritu[m] cum liquore per noctem relinquere: postero die illum m[a]ne auferre: alium mox superinfundere; postea rursum [te]rere similiter; iterumque sequenti aurora liquorẽ emitte[re]: quod faciendum est, donec simul cum humore Argenti s[pu]

ã, veluti tenuissima quædam portio appareat: cumque ihil amplius innatat, nihil etiam magis effundendum erit attamen conterere diebus plurimis, etsi nihil ei insistat, id ue sole feruente satius est. ita enim accidit, vt medicamen um exsiccet valentius. Porro nouerunt omnes id æstate on solum in Argenti spuma; verum etiam in alijs, quę ho odo præparantur, fore commodius: siquidem Cadmia ris squamma, æs vstum, Diphryges, cerussa, misy, sory, inmmi, & omnes lapides, præterea & calx, perinde vt Arenti spuma eluuntur, & læuigantur.

16. Quod si fortia metallica hæc fuerint, & sensum tastûs acrimonia exasperantia, vt malitiam imminuamus, xsiccationem tamen augeamus, acerrimo aceto per solem ut ignem per plures dies eluenda esse pręcipit Gal. 2. de ompos. med. per gen. 2. cum dicit: siquidem meminisse os puto, & huius, quod toties repeto, fortium medicamenorum, vt Aerugo, Misy, chalcitis, Sory, Aeris squamma, el chalchantum, ex aceto diebus pluribus contritorum orsum obtundi, & bonitatem augeri. & cap. 12. Metalica dicebat, pluribus diebus aceto longè acerrimo atterio, & potius in Sole, & non raro loco caloris ex Sole*, igne vtendum. quamquam huiusmodi omnia æstiuo Sole meliora fiant, multis diebus trita, quædam ex vino, quædam ex aceto. Sed libro primo sect. loca cap. 18. quando am ex aceto, quando ex vino, quando ex aqua maria, & quando ex aqua simplici pro varietate indicaio.aum medicarum abluenda sint metallica, medicos docet.

Metallicorum acriũ perfectus lauãdi modus.

17. In prætumidis vlceribus, inquit ibi, & duris, ex aceto & marina: in quibus autem acre & mordax humilum fuerit, ex aqua terere frigida potiùs singula metalla necesse est; quemadmodum ex vino, cùm copiosus humor ufluens appareat. sic 4. per genera cap. 7. subtiliora, quæ x aceto, & ad cicatricem inducendam ex vino melio-a.

Metallica quõ & cur varijs liquoribus abluenda.

Metallica adusta a,-qua abluenda.

18. Aduruntur quandoque metallica, vt igneæ partes quas multas, terreis & aqueis mixta habere 9. simpl. docui Gal. ex parte euanescant; siccitas vero remaneat. Quoni tamen ex ignis actione caliditas quædam extranea introducitur, censuit Gal. 9. simpl. c. 1. omninò aqua post adustionem esse abluenda his verbis: Sanè combustorum omnium nullum planè est frigidum; relinquitur enim in illi ignitio quædam, vt Aristoteli placet; hæc autem per ablutionem aufertur: vnde id, quod manet, terrenum simul, & frigidum est.

Metallica adusta, vt mitiora fiãt elixanda.

19. Quod si compescere adhuc magis illorum acrimoniam & mordicationem medicus voluerit; ebullitione in aqua longiore, facilè id obtinere posse docuit Galen. 4. de compos. med. per gen. ca. 6. & 2. eiusdem ca. 2 Nam qua metalla, inquit, præparas ad siccandum si ne vllo morsu coquere diutius oportet.

in decoctione simpliciũ vt pro se aut per dicẽdis syrupis canones Mesue seruandi & dosium.

20. Simplicium decoctio, quæ & per se, & pro diluendi syrupis in vsum medicum frequentissimè venit, vbi no pro compositione medicamentorum paratur, eo modo exercenda est, quo in canonibus Mesuei est traditum: cùm coctionem non sustineant elixabilia omnia equalem; sed alia leuem, vt quæ facultatem habet imbecillam, facile dissolubilem, & substantiam raram; quæque virtutes habent in extimis partibus; ne eorum virtutes dissipentur, & euanescant alia validiorem coctionem sustineant, quorum nempe substantia firma est, crassa, densaque, & virtus non facile resoluitur; Alia mediocrem, qualia sunt, quæ inter duo illa media sunt; vt fructus, qui nec tam leniter, vt flores, & adianthum; nec tam validè vt radices elixari debent.

in decoctionib. cũ præcedẽte infusione nõ ẽ necessaria graduatio, & cur.

21. At in decoctis ad compositum aliquod parandum factis; sæpenumero ab auctoribus eorum, quin ab instituto re canonis illius, secùs factum videmus. omnia enim eodẽ tempore in aquam inijcere imperant, ac macerare, quæ postea etiam simul ebulliunt. sic Mesue in syrupo de Absynthio, & de Mentha, & in decocto epithymi parati pro Triphe-

nera Persica, & in decoctione pro confectione Hamech, nin maximè in decoctione parata pro pilulis Alefangis; in quibus & aromata, & flores, & crassiora quædam idem tempore maceranda, & decoquenda imponit, & ad midias simul excoquit nulla subtilium à densis facta dinctione. sed omnino à primorum institutorum composirum illorum prouisionibus non esse recedendum semper xistimaui. neque pręter rationem ita constitutum esse suo co demonstrabimus. Nunc verò in vniuersum dicemus, um de simplici decoctione agimus sine præcedente infuone, & maceratione, omninò seruandum esse canonem illm. At vbi longa præcedit maceratio, cùm diuersæ illę ualitates extractæ quasi vniantur, & coeant; & crassiora, & scidiora prohibeant tenuiorum dissipationem, ac exhalaonem: tenuia verò, & calida mediante calore elixantes cilius ex solidioribus qualitates in profundioribus partibus onsistenter extrahant, credendum inde mixtionem quanum produci maximè accommodatam illi medicamento. : forte Mesue in decocto pro pilulis Alefanginis Mastiem indidit. vt eius lentore aromatum subtiliores partes, facultates conseruarentur, & myrabolanorum virtus solens in longa ebullitione conseruatur per inunctionem & erfricationem manibus factam oleo amygdalino.

22. Aquæ quantitas, si decocta per se parentur, aut pro luendis syrupis, certa pro varietare coctibilium decerni on potest; certum tamen est maiorem esse debere, vbi lina aut radices præualent, vt eorum virtus aquæ possit cōunicari. *Aquæ quātitas pro decoctis parādis incerta*

23. Sed si in duplici vase, vel operculo benè occluso, vt on exhalet, decoctio etiam solidiorum fiat, dimidio mior aquæ quantitas erit ìndenda, cum & blandiori calore erficiatur, & circulatione facta minima portio absumair. *decoctio in duplici vase minorē requirit duplo aquæ quātitatē.*

24. In decoctis autem pro compositis parandis mediamentis, omninò mensura seruanda est ab illis constituta; *In decoctis pro cōpo-*

nēdis medicamētis nō est mutanda aquæ quātitas, ēt si maior aut minor videatur, & cur.

neque statim, quod maior videatur, quàm res decoquendæ requirant, immutanda est, quod plerique faciunt. sæpe enim fit ab autoribus, vt per longam coctionem terrestres medicamentorum partes extrahantur, vel calidæ nimis, & igneæ exhalent, aut propter vtranque causam melior quædam introducatur symmetria: sæpe etiam dum ad simplicium ingredientium quantitatem, respectu aquæ respicientes, minorem debito esse censent, & augendam iudicant, decipiuntur; non animaduertentes decoctionem illam adeò pressam ac à regulis remotam, esse in dupli ci vase, & per balneum aquę faciendam, in quo modo elixationis longè minor quantitas aquę necessaria est; nec adustionis vllius subest periculum.

Decoctio occluso & lutato vase minorē aquæ quātitatē requirit, & minorē ignem.

25. Si etiam occluso, & lutato vase elixatio facienda est, igne sicco, non per balneum: vt minor multò aquæ quantitas indenda est, quod circulo per euaporationem facto, ex euaporatione denuò aqua defluat, minimumque aquæ absumatur; ita ignis multo minor quantitas, & sine flamma erit subdenda; ne ex vehementi ebullitione eleuatis cum impetu exhalationibus, & vaporibus vas fictile, & vitro illitum disrumpatur.

decocta sic co igne facta longe sunt valentiora quā quæ in duplici vase.

26. Decoctiones hoc modo factas lento igne carbonum, potissimùm si decoquendæ sint res durioris substantiæ, multò validiores quilibet experietur, quàm si fiant ad balneum aquæ calentis. Quamuis enim calor is blandus, diù perduret pro maceratione ad vires medicamentorum extrahendas, & aquæ communicandas sit aptissimus: ad elixationem tamen, aut simplicem, aut post macerationem vt ex penitioribus partibus qualitates medicamentosæ elici possint, & aquæ communicari, ignis caliditas sicca multò est potentior: & si quis decocta hoc modo parata, vt ex guaiaco, radice chinæ, sassafras, radicibus, & herbis calidis gustu, & olfactu de perfectione illius periculum facere voluerit; & illud comparare cum eo, quod elixatione per balneū aquæ calidæ factū est; facile cognoscet, illud multo

se potentius, meliusque concepisse facultates ingredientiũ.

27. Vt quantitatem aquæ pro decoctis parandis variandam esse pro conditione simplicium ingredientium docuimus; & pro vario modo elixationis; ita video scriptores varios in termino ebullitionis, nunc ad tertię partis consumptionem excoquentes, nunc ad dimidiam, nunc ad tertias consumptionem expectanctes: vt videre est Damocratem fecisse, radices filicis, & aromata ad consumptionem dimidij excoquendo apud Galen. 2. de compos. med. per loca 2. & 9. lib. eiusd. 1. ex Archigene ad tertiam partem & c. 4. ex Asclepiade & 2. per gen. ca. 17. aut ad tertias lib. 8. c. 2. statuit autem Gal. 7. local. vbi de confectione capitum papaueris agit, tandiu esse res ebulliendas, quousque simplicium natura sit liquori distributa; id verò dicit esse, cùm simplicia sunt flaccida. Elixationũ termini variantur pro varietate rerum excoquẽdarum

28. In decoquendis simul in aqua rebus diuersæ substantiæ, quæ ad communicandam vim suam aquæ diuersitatem exposcunt, cocturæ, temporis, conditionis ignis, & forte mensuræ aquæ, quoniam video duos diligentissimos pharmacopæos Hispanos maximè inter se dissentire; & in aliquibus cum etiam ab ijsdem ipse sim discors; decreui hoc loco longiori aliquanto oratione præter morem, & institutum meum vti, ne in re tanti momenti in posterum pharmacopæi aberrent. decreui autẽ eorum dissentientes sententias in medium proponere, & deniq; meum ea in re interponere iudicium: Franciscus Velezius primò ex Mesueo sibi suasit in decoctionib. duo esse perpendenda, substantia rerum coquendarum, & commensurationem proportionemue caloris ad debilem, vel fortem substantiam rerùm excoquendarum; cui tertium addendum censet quantitatem rerũ coquendarũ, & liquoris, in quo res illę sũt excoquẽdæ; Primum illud licet cognitu difficillimũ sit, quod gradũ substãtiæ cognoscere paucissimis sit datum: ad tres tamen gradus reducenda ea iudicauit, quæ crassam solidãue habent substãtiã; quæ mediocrem; & quæ tenuem, in radicibus seminibus, Digressio. decoctio rerũ substantia diuersarũ quã proportionem exposcant tẽporis, ignis, & aquæ. Francisci Velezij hac in re sententia.

& floribus expressam. e quibus vt decoctio mediocris sub-stantię haberi possit, qualitatibus correspondentibus praedi-ta, censet pro libra radicum sex aquæ libras esse sumendas: & per decoctionem tres esse absumendas, vt ex solidio-substantia medicatæ qualitates aquæ communicari possint: pro seminum libra excoquenda; cum mediocris sint substan-tiæ, quatuor libras aquæ cum dimidia vult esse sumendas & per coctionem libram & mediam absumendam. Ad flo-rum libram elixandam tres aquæ libras & vnciam sumit: absumendam verò solùm vnciam. Quod si simul res h- tres excoquendæ fuerint; ait, hoc modo esse procedendum: Quoniam si seiunctim decoquantur, eorum virtus in libr- nouem aquę relinquebatur, vt hoc idem in decocto rerum simul coctarum facto relinquatur; duodecim libris aquæ sumptis, primo libra radicum imposita, absùmenda erit co-ctione libra vna & media aquę, mox libra seminum addita per iteratam vlteriorem elixationem septemdecim vnciæ absumentur ampliùs aquæ; & florum post addita libra, le-ui facta ebullitione, vna absumpta vncia, nouem decoctio-nis supererunt libræ: quæ tunc percolari poterit, vbi te-pés nullum amplius emiserit fumum. Hanc graduationem seruandam censet, si media libra excoquenda eorum sit in sex quidem solum aquæ libris: pro radicibus tamen sesqui-libra absumpta, & additis seminibus, & floribus, eadem ad proportionem absumpta aquæ quantitate. & secundum hãc proportionem, dicit posse nos & quatuor vncias, & duas li-bras earum coquere. Contendit Ouiedus modum hunc eli-xandi res substantia differentes malum esse, atque liquorem cum illis hoc modò excoctũ multò minores vires in se cõ-tinere, quã si singulæ per se excoquerẽtur, primò quia aquę qua pro elixatione vtimur, pars absumitur, pars seruatur; quę absumitur, proportione respõdet substãtiæ rei, quę coquitur pro crassa, media, aut tenui substantia rei excoquendæ; aut pro centrali aut superficiali virtute medicamenti exco-quendi: & quæ superest proportionem habebit ad virtutẽ,

Ouiedi re-futatio.

quam

quam è medicamento in aquam tentamus extrahere, vt ſi libram radicum excoquamus in libris ſex aquæ ad conſumptionem medietatis; eam vim radicum extraxiſſe ſupponemus, quæ pro moderata doſi requirebatur; quod ſi vlterius procedat coctio, & ſeſquilibra ſola ſuperſit, multò efficacius reddetur in pauciori quantitate aquæ tota præexiſtente virtute redacta. At ſi minus abſumatur aquæ, & maior quantitas aquæ ſuperſit, minoris virtutis, & actiuitatis erit aqua ſuperſtes; & ob maiorem relictam aquæ quantitatem, & ob breuiorem coctionem. Si igitur virtus libræ radicum coctarum in ſex libris aquæ perfectiſſimè relinquitur in tribus relictis; ſi in nouem, vt priores volunt, excipiatur, quis dubitat futuram illam decoctionem minoris actiuitatis, quàm quæ in tribus continentur, quæ ſex partibus minor eſt. Idem de ſeminibus, & floribus excoctis eo modo dicendum erit. Aptiſſimo id exemplo explicat Ouiedus. ſi ex vaſe continente tres libras aquæ, in qua liquata eſt libra ſacchari, & alio nouem libras aquæ continente, in qua diſſoluta itidem alia libra ſacchari, ſumamus duo vaſcula illarum aquarum, quis dubitauerit multò nos dulciorem eam perſenſuros, quàm ex vaſe trium librarum aquæ cum libra ſacchari; quàm eam quam ex alio nouem librarum aquæ cum vna ſacchari exhauriemus. Pari ratione nō eſt credendum in nouem illis ex graduata illa radicum, ſeminum, & florum decoctione ſuperſtitibus, tantam reperiri virtutem radicum illarum decoctarum; quanta reperitur in tribus libris ex ſex relictis cum ſolæ radices elixabantur; etiamſi tàm in compoſita ex duodecim libris tres ſint abſumptæ, quàm in ſimplici, cùm ex ſex libris totidem tres ſunt conſumptæ: cùm vis libræ radicum, nouem libris aquæ communicata multo minoris actiuitatis ſit, quàm quę tribus. Iterum decipitur, cùm aucta aut diminuta ad duplum quantitate radicum ſeminum, & florum, augendum, aut diminuendum pondus aquæ ad duplum, & in abſumenda aqua per elixationem eandem ſeruandam eſſe propor-

tionem censet. cùm enim augemus aut minuimus quantitatem simplicium ingredientium, id non præstamus, vt augeamus, aut minuamus vires illius decocti; sed quod maiori vel minori indigeamus quantitate decocti: at si modum hunc decoquendi traditum à Velezio sequamur primum illud non obtinebimus. Exemplo id probat Ouiedus. Ponamus medicum velle, quod duæ libræ radicum decoquantur in libris octo aquæ ad consumptionem medietatis, ad quatuor nempe libras; & per hanc absumptionem supponat qualitates radicū satis aquæ esse impressas, adaucta ad duplum quantitate aquæ ad radices, nempe quatuor librarum radicum ad sexdecim aquæ; si octo ad proportionem absumantur, vires, & qualitates radicum in decocto imminuentur, cum actiuitatis & passibilitatis cuiusque rei sua sit peripheria, & suus terminus, vltra quem si procedatur, virtutes imminuuntur; & si in aereis aut igneis qualitates illæ insideant, per vlteriorem coctionem euanescunt. Pari ratione, si ad duplum imminuamus; vt si radicum librā in aquæ quatuor libris coquamus ad consumptionem medietatis, duarum nempe librarum radicum virtus æque & perfectè non communicabitur; quod longiorem exposcant elixationem, vt virtus radicum perfectè aquæ communicetur. Quod si respondeat ad extrahendam virtutem ex duabus libris radicum in octo aquæ, requiri quidem ebullitionem ad consumptionem quatuor librarum aquæ; ad extrahendam ex vnica libra radicum in quatuor aquæ, satis erit duarum absumptio. Alio experimento ex Mesueo desumpto conuinci poterit. Docuit Mesue in canonibus, capite de decoctis; In ijs compositis graduatione opus esse, cùm ingredientia diuersæ sunt substantiæ: at si eandem sortiatur, eodem tempore medicamenta esse imponenda. Radices fœniculi, & apij substantia non differunt; eodem igitur tempore, aquæ, ad elixationem erunt imponendæ: imponatur igitur radicum fœniculi libra, & apij vncia in libris quatuor aquæ, & elixatio fiat

ad

dimidias, ęquali tempore decoctas inueniemus, & suas
es aquæ cōmunicasse; & tamen hic multum, & parum
esse scimus. Sed nondum illius animus aquiescit dictis,
adhuc instat exemplo. Caro multa bubula, & pauca,
sunt eiusdem substantiæ; sed ad multam coquendam
rnem, & paucam coquendam, non eadem requiritur
antitas aquæ; sic igitur ad elixandum, multum & pa-
m medicamenti eiusdem substantiæ, neque assumimus
ndem quantitatem aquæ. veritatem assumpti quotidia-
coquorum exercitatio probat, qui pro multa carne eli-
nda multò plus aquæ sumunt, & longiori tempore ex-
quunt, quàm in pauca elixanda. Sed non animaduertit
decoquendis rebus, duplicem homines finem habere pos-
aut vt res, quę aquę incoquitur, emollescat, & in v-
m, aut vt cibus, aut vt medicamentum veniat; aut vt rei
coctę qualitates, & virtutes aquæ communicatæ in vsum
manum traducantur. In primo genere decoctionum, e-
m si non nihil referat, fiat ne id in multa, an in pauca a-
a, ad Sapiditatem rei coctæ; si tamen finem elixationis
oximum considerauerimus rei illius emolliendæ ac exco-
endæ, parum refert in multane an in pauca elixatio illa
cta sit, modò cocturam habeamus: ac propterea non sem
r auctores aquæ quantitatem perscribunt, vt fecit Mesue
Diasatyrio, secundo in decoctione secacul, in secunda
coctione cicerum; neque in aqua mellis pro decoquen-
s myrabolanis emblicis, neque in inlepro pro excoquenda
lpa cytoniorum, & citrorum pro conditis preparandis, vt
Gal. fecisse videmus primo de Antid. ca. 19. vbi pro vi-
ris elixandis nullam aquæ quantitatis facit mentionem.
t in secundo fine, cùm qualitates, & vires rerum coquen-
rum aquæ communicare tentamus, secùs se habet; non
lum enim proportionem requirimus rei coquendę ad a-
am absumendam, sed etiam ad aquam superstitem; quia
qua absumenda proportione respondere debet substan-
æ rei coquendæ; quæ verò superest, cum virtute maio-

ri vel minori, quàm quærimus aquæ imprimere. Próp
rea cùm aqua, quæ absumitur, respondeat proportioni su
stantiæ rei excoquendæ; hæc autem semper est eadē, sem
ac medicamentum tale coquitur, absumenda est eadem
quæ quantitas. At in aqua, quæ relinquitur, diuersa est
tio; quia cùm hæc proportionem habeat ad virtutem e
trahendam ex medicamento, quod elixamus; hæc aute
proueniat, à meliori, vel minori quantitate medicamen
quod imponimus, non eandem semper relinquimus aqu
quantitatem; sed maiorem, vel minorem, pro maiori v
minori quantitate medicamenti virtutem communicant
His positis facilè argumento contra adducto respond
potest. Concedimus enim non eandem aquæ quantitate
absumi in excoquenda multa carne, & pauca; quia ad mu
tam carnem emolliendam, & ad penetrandas intimas pa
tes maior aquæ quantitas requiritur: sed hoc nihil fac
ad concludendum, quod tentabat. hic enim illud vnum i
tendimus, vt carnem mollem, & coctam habeamus, n
autem proportionem aquæ augendæ, aut minuendæ ad m
dicamentum, quod coquitur, nisi fortè aliquo modo ex a
cidenti ob sapiditatem. cum coctionem carnis ad aptitud
nem ad alimentum requiramus; ad quam si viderimus p
mam non sufficere ob duriciem carnis, aliam aquam supe
addemus. At si decoctum consideremus, vt quod supere
& relinquitur, in quo virtus medicamenti excocti absorp
est, in vsum nostrum venire possit: negandum omninò e
ad multam carnem coquendam, aut medicamentum a
quod, vt liquore vtamur, in quo res illa cocta sit, maiore
aquæ quantitatem esse absumendam, quàm cùm pauca e
coquenda. quia in hoc casu, aqua elixanda, & absumend
non debet proportione correspondeere paruæ vel magn
quantitati medicamenti, sed conditioni substantiæ rei i
lius. Et vt in multa aut pauca carne, & pauco vel mult
medicamento excoquendo adest conditio substantię; eade
semper aquæ quantitas absumi debet, si eadem sit substa

tia

a, ex qua virtus eſt extrahenda cum qua proportionem
abet,qualiſcunque ſit illius quantitas. Sed nec in ijs per-
etua eſt veritas: exemplo ſit radix cichorij, à qua ſi ex-
ahere in aquam attenuantem voluerimus qualitatem,quę
n ſuperficie eſt,leuiter erit excoquenda;ſi frigidam & ter-
ſtrem, longa coctione erit elicienda. Nec recipiendam
iam eſſe cenſemus proportionem quantitatis rei excoquē
æ ad quantitatem aquæ, habito reſpectu quantitatis ab-
imptæ;niſi ignis conſumentis, & temporis, in quo conſu-
itur ratio habeatur. etenim ob ignis vehementiam quan
tas,quæ abſumetur ſpatio quatuor horarum, vna quan-
oque hora cùm abſumatur, non poterit eo tempore aquæ
ommunicari. Neque etiam admitti debet, quod à Vele-
o proponitur; ſi ad eliciendam virtutem vnciarum dua-
m medicamenti ſolidioris requiritur illius decoctio in a-
uæ libris duodecim ad conſumptionem ſex librarum: pro-
ortione ſeruata medicamenti & aquæ, vna vncia eiuſdem
ſex aquæ libris decocta ad dimidias, optimè ſeruatam
e regulam proportionis medicamenti ad aquam exiſti-
andum; ſi finem illius decoctionis conſiderauerimus, at-
e communicationem virtutis medicamenti ipſi aquæ. vt
im id fiat moderato igne in libris duodecim vt abſuman
r, quatuor puta horæ requiruntur; at ſi vncia cum ſex li-
is decoquatur ad conſumptionem trium librarum mo-
rato igne,id fiet horis,puta duabus,quo tempore, centra-
illa virtus, duriori ſubſtantię benè aquæ communicari
n poterit;tum ob temporis breuitatem,tum ob minorem
nctionem aquæ ad ignem. In quo caſu, aut minori, &
itiori igne vtendum erit, vt longiori tempore abſumptio
edietatis perduret,aut aliquanto augenda erit quanti-
s aquæ. & rei huius veritatem experiri qui voluerit,faci-
, deguſtata vna, & altera decoctione cognoſcere pote-

29. In vaſe eligendo ſua ſit cautio, vt ænea vaſa fugia- *Vaſa ænea in multis*
ns,ne incocta medicamenta ęris malam qualitatem con-

decoctis parandis fugienda. trahant: & si quando necessitas vrgeat ijs vtendi, sint fal tem stanno illita, vt docebat Haliab. 10. Pract. ca. 19. si ta men medicamenta incoquenda acetosa fuerint, aut acria aut salsa, aut vinosa, aut vehementer adstringentia, talia om ninò erunt fugienda; ne aut pars aliqua interna vasis com misceatur, aut saltem mala qualitas eliciatur. & ideo aut fi ctile vas vitro oblinitum erit eligendum, aut certè lapidei

Decoctione in duplici vase vtẽdũ; vbi apud scriptores pauca aqua indita videtur. 30. Sæpenumero cum decocta multarum rerum in pau ca aquæ quantitate præscripta vident Pharmacopæi apud grauissimos scriptores; aut artis imperitię auctores arguun quod quantitatem aquæ, ad ebullitionem medicamentor ingredientium correspondentem non præscripserint, subin deque potius assationem quam elixationem subsecutum ir aut certe tanquam corruptum codicem corrigendum es censent; quum potiùs censendum sit, ita ab auctoribus es conscriptum, quod voluerint decocta illa in duplici va per aquam calentem esse peragenda; quo modo multò m nor aquæ quantitas satis esse potest: sic enim censebat Ga & ex ratione, nullum impendere periculum adustionis e adurente calore ignis: meliusque natiuam humiditater ingredientium conseruari. antiquis familiare, & sibi ma ximè gratum fuisse elixationis hoc genus docuit Galen. de sanit. Tuenda cap. 8. cum d. Qui verò his sunt ma gis curiosi, in duplici vase coquunt. hoc fit, cum in leb te, in quo sit aqua feruens, inseritur vasculum, in quo f oleum, quod nos facere solemus. & alibi sæpiùs in libr. c compositione medicamentorum per loca, & per genera, 3. per genera cap. 8. & 7. cap. 12. & sect. loc. in Art riaca septima, & in ijs, quæ à Critone. & 7. per genera v timo ex Damocrate. & 1. de Antid. c. 15. & 10. Meth. 9. & pluribus alijs in locis. & passim Mesue in oleis dec quendis Diplomate vtitur.

Triturationis pręcepta ex Me 31. Quæ ad triturationem medicamentorum pertine siue naturam triturandorum spectemus; siue trituratio terminum, siue triturandi modum, siue instrumenta; ad di-

ligenter,& accuratè profecutus eft , in canonibus Mefue, nullus animaduerfionum locus hîc relinquatur ; nifi illa xerimus addenda ad mortarium pertinentia, ne diffipen- r triturata ex Critone defcripta à Gal. 2. de Antid. c. 18. me hoc loco ommittenda, ne in ijs in quibus breuitatem aximè profiteor, longior fim. fueò & Ga. 2. Antido. 18. defumenda.

32. Lotio quamuis de ea dicatur, quæ cæteris etiam re- s conuenit, quæ ad medicam materiam non pertinent; a puluis, fordes, & inquinamenta in fuperficie exiftentia luuntur, & abfterguntur; reuera tamen cum medici de ione loquuntur, intelligunt, quæ magis eft intima, quæ- e extrahit foris, & per intimam fubftantiam medicamen um penetrat, quæ vel aqua fit fimplici, vel medicata, vel no, vel aceto, vel liquore aliquo medicamento; pro vt orbus, vel ægri natura, vel occafio aliqua poftulat: maiori parte ad noxiã aliquã qualitatẽ amouendã; aliquãdo ad lẽ aliquã introducendã. cũ metallica, lithargyrũ, tutiã, dmiam, cerufſam chalybem, adipes, olea, refinas, picem, lcem, lauamus; id facimus, ad igneas, fæpe acres, & mor- cantes facultates & qualitates remouendas : cùm axun- am porcinam, cum pinguedines alias, quamuis fæpe id æftemus vt membranas venulas, & fibras amoueamus: quando tamen etiam id fit, vt vtilem aliquando qualita- m frigidam, vel calidam, vel benè olentẽ introducamus ; etiam aliquando fit in olei lotione, quæ quamuis fæpius nt, vt auferatur aliqua mala qualitas; aliquando tamen etiam vt ex liquore, quo abluitur, aliquid acquirat. fic efue capite de vnguento rofato inftituit eluendam effe ũgiam porcinam nouies aqua calida, & toties frigida, vt ipfa non tantum acrimonia deleatur, fed etiam vt vim frigerandi acquirat. Lotionum varij modi & vfus.

33. In aloes lotione aliquid eft, quod animaduerfione in get, quod videã in ea multos errare, & doctiffimos ẽt vi- in effentialibus etiam inter fe diffentire. Si impura fue- aloes, arenofa, & faxis, & feftucis admixta, genus illud Aloes lotã- d[illegible] di, & mos.

lotionis requirit, quod à Diosc. traditum est. Lauatur quod sit arenosum, tanquam inutile subsidat, & pingue, purissimum assumatur. quod vt perfectius obtineamus, atque iterum exsiccato atque iterum attrito, præstare possimus, donec purissimum obtineamus. Exercetur genus hoc lotionis in impura aloe. at si succotrina perfectissimam habuerimus, vel etiam hepaticam puram, nulla huiusmodi ablutione opus erit. Admittit tamen purissima etiam aloe genus aliud lotionis, non ad festucas, aut arenosa segreganda & reijciendas; sed ad aloes acrimoniam, igneas, & purgatrices, qualitates, & partes, & separandas, educendas, obtundendas, quo modo minus purgatoria redditur. mag tamen tunc roborare ventriculum docuit Gal. & 7. Met & 6. de san. Tuenda, & 8. med. loc. cap. 2. cuius causa esse crediderim, quia relinquuntur partes terrestres, adstrictionis participes, quæ roborare possunt. tales autem non paucas aloe inesse partes illud docet, quod extrinsecus adhibita vim habet adstringendi.

Aloes dum verè abluitur, aqua proijciēda.

34. Sed hoc loco illud omninò animaduertendum est quod adeò controuersum esse video inter grauissimos etiam viros. an aqua illa, qua aloe abluitur, sit abijcienda, an seruanda, & cum aloe soli ad siccandum exponenda, quæ cum ipsa aloe, in vsum adhibeatur. Ac seruandam esse colligunt aliqui ex Gal. 8. med. local. 2. qui affundere aquam ip aloe videtur, & vi Solis ęstiui exsiccare: quod etiam Mesuem fecisse coniectare possumus, qui & in lib. simpl. & potissimum in compositione pillularum alefanginarum sæpius aqua pluuia aloem lotam in scutella terrea vitreata soli ad exsiccandum eam exponit, vt decoctionem illam aromaticam exsiccatæ, & denuo tritæ superinfundat.

Quod si quis dubitet, si aqua non proijciatur, cur aloe lota minus purget, cùm seruentur partes eius purgatoriæ respóndent, forte dissolui purgatoriam vim aloes à vi soli à qua aloe diluta exsiccatur. Ego vero vix mihi persuadere possum, in ablutione aloes, quam 7. Meth. cap. 11. & de

compoſ. med. loc. cap. 2. tradidit, ſeruandam eſſe aquã.
diderim igitur in hac ablutione, quemadmodum, & in
ris, medicamentum hoc eſſe diluendum, aquam ſuper-
im eſſe abijciendam; medicamentum aqua maceratum
ie emollitum eſſe reſiccandum; ac ſi ita res ferat rurſùs
urſus eſſe identidem & eluendum, & reſiccandum: ad
redendum moueor, quoniam proprius is eſt, & peculia-
nodus medicamentorum abluendorum apud Galenum
uritanos omnes, & pleroſque alios potiſſimum Actua-
n libr. 4. qui eſt de compoſitione medicamentorum
9. in Picra Gal. de ea agens cum aloe lota; illam ablue
ocens, aquam ſummatim emergentem abijcit, nec ſe-
tantum, ſed iterum, atque iterum id faciendum docet:
d vbi abundè factum ſit, medicamentum habebimus
ſus expertem, & ſtomacho maximè idoneum: & reli-
ſpeciebus admixtis, medicamentum ita concinnatum
ecillibus ſtomachis accommodatum eſſe inquit Galen.
atio etiam id ipſum perſuadet; ſi enim medicamentum
imus, vt eius partes aut veneficas, aut purgatrices, aut
s, mordaces, dolorificaſque detrahamus, cum illæ in a-
deponantur, fruſtrà lauandi laborem ſuſcipiemus, niſi
es illas, quas vitare eſt animus, vnà cum aqua effunda-
, & abijciamus. Præterea cum duo ſint parandorum
licamentorum modi, & quidem inter ſe ſpecie diſtin-
ablutio & infuſio; ab ijs, qui ita putant aloem eſſe la-
dam, vt aqua ſeruetur, libenter, quærerem, in quo diffe-
ablutio hæc ab infuſione: vt differant, dicendum eſt, in
liquorem ſeruari, non item in altera. Neque Gal. aut
uem, ſi benè intelligantur, aliter ſenſiſſe cognoſcemus.
affundendam, aut ſuperinfundendam quidem eſſe a-
m, dein medicamentum ſole eſſe exſiccandum, docent;
aquam infundi quidem, vt illa medicamento emollito
ciatur, & medicamentum iam molle & humidum ex-
tur. ſed nec adeò nos vrgeret auctoritas illa Galen. 8.
l. local. 2. quod non Gal. ſunt verba, quin ne quidem

An-

Andromachi, à quo exſcripſit, ſed ex Lampone quoda
Peluſiota, à quo Andromachus exſcripſerat, id quod G
ci impreſſores, & Aldus, & Iſingrinus animaduerterunt
poſitis in margine paruis aſteriſcis vniuerſæ illi oratio
quod fieri ſolitum eſt, quum verba ex alijs auctoribus re
runtur: id quod dum latinus interpres prætermittit, t
hic, tum alibi, in rebus quidem etiam quibuſdam ma
momenti, errandi multis dedit occaſionem. Quid verò
Meſue dicendũ ſit; qui in pilulis Alephanginis aloem ſ
cotrinam, quam in ſimplicibus dixerat, quod puriſſima
non indigere ablutione, aqua pluuia abluit, mox ſiccat, i
ſumque eadem atrita abluit decocto aromatum, quod e
per inſolationem vult imbibi, ſuo loco, cum eas pilulas e
minabimus, dicemus. Illud ſolum quod ad propoſit
noſtrum facit annotabo, ex verbis Meſuæ ibi colligi
poſſe, eum non proieciſſe aquam, poſtquam aloem in ſ
tella vitreata ſępius abluit; poſt lotionem enim illam ex
cat, & veroſimilius eſt id proiecta aqua feciſſe, quàm ea
mixtà cùm exſiccatio illo modo faciliùs fieri poſſit, & fi
Meſuei erat purgatricem partem imminuere, & acres, ig
aſque obtundere abſtergendo.

Aloes lauã di Quercetani noua ratio.

35. Placet tamen hic aloes lauandi nouam rationem
Quercetano apponere, quòd ea meo iudicio omnium vi
tur præſtantiſſima, & ſi in parando aloe lota, vel ad pilu
aleſanginas parandas, vel ad hieram Galeni ex aloe lota
7. Meth. & 8. med. loc. cap. 2. conficiendam vteremu
perfectiſſimam haberemus compoſitionem. ſic autem
eo deſcribitur. Recipe aloes ſuccotrinæ optimę, & elect
ſimæ quantum libet: quam redactam in puluerem imm
tas in matracium, ſeu cucurbitam vitream affunde aq
indiuiæ, vel acetoſæ (adde tu vel pluuiæ) vt quatuor,
quinque digitos ſuperemineat: pone in Balneo Mar. c
do ac fere bulliente, vaſe optimè clauſo cum ſubere, vel
da Hiſpanica. ſtet ita per duos vel tres dies integros, & c
flabis aquam ab aloes eſſentia tinctam, & rubicundiſſ
ru-

bini instar; quam lentè per inclinationem à fœcibus se-
ratam, ne quod crassum est simul exeat; liquorem effu-
m seorsim asserua in alembico probè clauso; materiæ re-
tæ aliam affunde aquã; sed non tantum, quantum priùs;
einde digere vt ante, colaturam separa, priorique adij-
, ac rursus aliam affunde, donec aqua nullum ampliùs al
iat colorem, & videbis residuum, quod est in fundo, arenę
star, aut cineris, in magna satis copia: & ex media libra
æ vel tres vncię restabunt: est autem aloes pars inutilis,
c in aqua dissoluitur. Aquam omnem distilla, per alem-
cum; aut in argentea patina fac exhalare carbonibus ac
lidis cineribus imposita, donec materia restet crassitudi-
e mellis. quæ erit lucidissima rubini instar. Hæc aloe
c pręparata & depurata basis erit ad plures effingen-
as pilulas; quæque iam per se ad vnius scrupuli dosim ex-
ibita excellens medicina est. In quo lotionis modo illud
nimaduerto, optimum reddi per illum euacuans medica-
entum, quod subtiles igneæ & purgatrices aloes partes à
rrestribus & adstringentibus separatæ in aqua conser-
entur, vt exhalata aquæ vnitę remaneant valentiores: sed
erè dicere non poterimus magis conuenire in imbecil-
tate ventrıculi, quod terrestribus, & adstringentibus
artibus sit distituta: neque reponi, neque in vsum ve-
ire pro aloe lota Galeni, quæ minùs purgat, & plus ro-
brat; neque pro hiera ex aloe lota paranda, de qua
alen. 7. meth. & 8. med. local. vsurpari, quin nec ex
parari poterunt catapotia ex aromatibus. Præstantissi-
a tamen erit ad aluum soluendam, & bilem educen-
am.

36. Cum igitur per lotionem semper substantia aliqua, vel qualitas auferatur, non nisi impropriè aloe lota illa di-
etur, in qua nihil notatu dignum illi detrahimus; sed ei
itæ superinfundimus liquoré aliquem, per quem vim il-
us purgatricem augemus; vt cùm succum rosarum soluti-
arũ, aut infusionẽ earumdem, vel infusionẽ, & decoctionẽ

Lotione vera semper à re lota aliquid detrahitur.

affundimus, puta rhabarbari, senæ, turpeti : aut alteratricē; vt cùm decocto aromatum infundimus aloem ad roboran di facultatem acquirendam, & cum aqua rosarum, endiuię, vel aliarum, inducere refrigerantem vim tentamus.

In assatione sola humiditas superflua absumitur. Assa qũo elixis humidiora. Torrefactionis varij modi.

37. In assatione & torrefactione illud animaduerten dum, ne in vstionem vertatur; docuit enim Aristo. 4. Me teor. in assatione superfluam absumi humiditatem, a natiuam, & internam conseruari; per quam assa elixis esse humidiora idem dicebat. Hæc quomodo fiat, optimè do cebat Mesue in can. modum scyllæ assandi tradidit An dromachus versibus, & Gal. soluta oratione primo de An tid. cap. 9. & Diosc. lib. 7. cap. 140. Myrabolanorum d uersum assandi modum docuit Albucasis, quomodo etiar radices, & semina, vt cuminum, docuit Galen. 7. medi local.

Vstione omnis absumitur humiditas.

38. Vstio verò omnem humiditatem consumendar supponit, & ideo Gal. 5. local. cap. vltimo terminum adu stionis præfixit esse, cùm neque fumosum, neque vapor sum, ab ipsis effertur : quæ sunt certa indicia penitùs illor humiditatem consumptam fuisse. vbi etiam comburen modum tradidit. comburebat viperas, lib. de Theriaca a Pisonem, Herbas, Lanam 5. local. de lentisco, & Perdic herba cum lana. Abrotanum, & Anethum alibi, vt mag exsiccent. Alibi pilos, sepię testam, Erinaceos marinos, c chleas cum testis, Hirundines, cicadas, Ranas, Alcyoni spõgias 2. simpl. sic 4. per gen. Metalla adurebat, vt ablu pòst morsum amittant. de modo Cadmiæ adurendæ ag Diosc. & scoriam ferri docet adurere prius tritam, aut fr stratim incisam, vel carbonibus iniectam follibus acce sam. sic Pyritem lapidem, Chalcitim, Auripigmentum Aeruginem, & Stibium adurebat. Quomodo sulphur con buri debeat, docuit Diosc. lib. 4. cap. 87. sed quia in Ch cite adurenda singularem adhibuit diligentiam Gal. 1. c Antido. cap. 15, optimè consultum Pharmacopæis cens rem, si diligenti illa adustione perpensa, illam, & cætera

Vstionum varij modi pro rerum varietate.

du-

rrere inde discerent. Mirabilis est præparandi Chalybis, leuigandi ratio, sæpius à me experta, vt cum aceto præpararem. Sumatur Chalybis virga, altera sulphuris; ferrea dentissimo igne candescat, vt ignescat, cuius vni extremo ponatur extremum virgæ sulphuris, confestim liquescet rrum, & in paruas guttulas decidet, quæ in mortario facilè in puluerem redigentur, & postea acri aceto maceras præparatur. Calybis colliquādi mirus modus.

Iam tandem in particularibus medicamentis composi- exercendum est ingenium, atq; aliquæ in ijs Cautiones o instituto nostro, & Animaduersiones erunt interseren- e : illud obseruantes (ne in ijs, quæ non sunt in vsu, vel rò admodum, tempus conteramus) vt quæ maiorem so- m afferunt in componendo difficultatem, hic recensea- us, in simplicibus, quæ compositiones ingrediuntur, non ultum insistentes, cum rem hanc à multis etiam con rrantibus opinionibus videam esse transactam; nisi vbi dero multum interesse medicæ Reipub., rem hanc an il- m indamus; & in defectu rerum obsoletarum, quid sub- ituendum sit, cum passim videam hac in re grauissimos ommitti errores.

39. Primum veniet considerandum Electuarium de Gemmis Mesuæ, quod, vt non nisi tanquam præstantissi- um & ad multas, cordis potissimum, ęgritudines vtilis- mum possum laudare, & ob ingredientia, & ob illorum ymmetriam & proportionem, & propter auctoris hoc in enere excellentiam; quoniam tamen in eligendis lapillis lis sæpè, aut auaritia, aut inscitia, aut negligentia aberra- ır; quoniam etiam, cum gemmas non tam manifestis qua tatibus refrigerando, & exsiccando agere censuerunt, & rabes, & Græci scriptores, quàm occultis & peculiari vir- ute specifica : quæ quomodo in confractis & subtilissimũ ollinem deductis conseruari possit, vix animo concipi po- est; si quis ab eo componendo desistere voluerit, non mul- ım reprehendēdum censerē; cùm alia nobilia etiam sup- Electuarij de Gemmis nobilitas, & difficultas.

petant medicamenta ijsdem facultatibus ornata.

Hyacinthinæ confectionis descriptionũ varietas ãbiguitas, & confusio.

40. Si propositę difficultates medicos in vsu cõfectionis de gẽmis suspensos tenẽt; cur in vsu Hyacinthinæ cõfectionis nõ magis hæsitabunt, cũ in ea reperiãtur multo plura, quæ animis nostris scrupulũ inijciunt. nã præter easdẽ difficultates, est primo auctoris incertitudo; Hispanis medicis Neapolitanis inuentionẽ tribuentib.: Gallis vero potius Mospeliẽsib. sed quod maioris est momẽti, variãtib. ita, & in essẽtia, & in qualitate, & in quãtitate mẽsurali, & in numero ingredientiũ rerũ oĩũ; vt sanctè affirmare possĩ, ex vndecĩ a me visis in ĩpressis libris descriptionib., ne vnã quidẽ cũ alia aut in numero, aut in mẽsura, aut in symmetria inueniri potuisse cõcordẽ: vt reuera pharmacopolę incerti esse possint, quã ex illis paratã in pharmacolijs seruare debeãt; potissimũ cũ apud Renodeũ in principio sumatur Hyacinthorũ, coralli rubri, terrę lemniæ, boli Armenæ aã. vnc. med. cũ in plerisq; alijs vnc. 1. & med. Hyacinthorũ oriẽtaliũ sumatur. in alijs ẽt plerisq; differẽtia ẽt, vt dixi, adsit in ingredientibus, & in numero, & in mẽsura, & in proportione: in aliquib. posita sunt, ben albũ, & nigrũ antiquis cognitũ, & propterea ex rõne suis cõpositionib. impositũ; cur verò nos res oĩnò nobis incognitas cõpositionib. indamus, causã non video. Cũ igitur in ingredientibus tãta apud oẽs exscriptores varietas fit; cum in eorũ numero, & mensura siue pondere diuersitas tãta sit; nõ est, quod illã tãti faciamus. cũ potissimũ proportionẽ illã & symmetriã tũ rerũ, tũ graduũ earũ, tũ põderũ & mẽsurarũ, vnde harmonia illa excitatur, vnde specifica forma aliquãdo producitur, vt in Theriaca viri doctissimi obseruarunt, nusquã obseruemus. Vt mirari aliquãdo mihi subierit, quid recẽtiorib. quibusdã venerit in mentẽ, dũ descripta quadã Hyacinthinę cõfectionis formula in multis a cæteris diuersa, adeò illã celebrarĩt, vt celeberrimã illã Andromachi Theriacã pre illa penè nihili fecerĩt. Posse illã & vtiliter in vsũ duci, vt & de electuario de gẽmis diximus facilè cõcedemus; at tot tãtaq; præstare posse, vt recẽtiore

istis

ti,& Pricipũ adulatores profitētur,nō facilè cōcesseri;cũ multa alia sint medicamēta ab antiquis tradita, & lōga seculorũ expetiētia probata,quę passionib. illis cordis possũt auxilio esse,vt hac sine detrimēto medicinę carere possimus.

41. In lætificāte Rhasis,quæ cōfectio aromatica īter multas huius nominis magis est ī vsu,illud solũ aīaduertamus, nō esse limitādā mēsurā ingrediētiũ ad mēsurā moschi,vt cēsuit Calestanus,hāc cēsens à Rhasi 9. ad Almāsorē c.de melācolia reduci ad decimā partē drac.vnius;cũ auctor decimā partē decreuerit partis vnius ex reb. ingredientib. nō autē limitarit ad singulorũ drach. quinimo si ex arte parari debet,cũ triplũ mellis indi debeat,cũ librā mellis limitet auctor,nō vna,sed singulorũ fere duæ drach.essent accipiēdæ. sicq; duodecī moschi grana essēt indēda,nō sex.Neq; placet,quod à Melichio scriptũ est;a Seplasiarijs,vt vitēt myrobalanorũ vī adstringentē , nō fieri decoctionē eorum ad duarũ tertiarũ consumptionē,vt Rhasis iubet;sed facta infusione in aqua borraginis per horas vigīti quatuor,& leui ebullitione & expressione melle,addito electuarium parari. neq; .n. mutādus est modus cōponēdi ab auctorib. institutus;neq; hic solues paramus medicamētum,in quo obstruētia cauenda sunt, & valenter adstringentia; sed roborans,in quo adstrictio mediocris non parum confert. Apud nos tamen magis est familiare lætificans Conciliatoris.

Lentificās Rhasis, & difficultates in eo præparādo

42. In cōfectione Alchermes cardiacarum oīum præstātissima paranda,tot video ēt inter pręstantissimos Medicos dissentientes sententias,& in serici tīgendi electione,& pręparatione;& in quātitate cocci tinctorij,& in modo tingendi,& in quantitate lapidis lazuli,& in ratione illum lauandi, vt necessarium esse duxerim in ijs aliquantisper exercere ingenium, atque circa singula horum aliquas apponere aīaduersiones.& primò obseruandum in seta tincta in chermes,vt loquitur Mesuei interpres,aberrare eos,qui sericum sumũt tinctum in chermes,siue per granum tinctorũ : dupliciter enim peccatur,primo quod sericeos filos iā excoctos

Alchermes confectio, & difficultates.

Sericũ coctum, non tinctũ à tīctorib. sit,

 assu-

petant medicamenta iijſdem facultatibus ornata.

Hyacinthinæ confectionis deſcriptionũ varietas ãbiguitas, & confuſio.

40. Si propoſitę difficultates medicos in vſu cõfectionis de gẽmis ſuſpenſos tenẽt; cur in vſu Hyacinthinæ cõfectionis nõ magis hæſitabunt, cũ in ea reperiãtur multo plura, quæ animis noſtris ſcrupulũ inijciunt. nã præter eaſdẽ difficultates, eſt primo auctoris incertitudo; Hiſpanis medicis Neapolitanis inuentionẽ tribuentib.: Gallis vero potius Moſpeliẽſib. ſed quod maioris eſt momẽti, variãtib. ita, & in eſsẽtia, & in qualitate, & in quãtitate mẽſurali, & in numero ingredientiũ rerũ oĩũ; vt ſanètè affirmare poſsĩ, ex vndecĩ a me viſis in ĩpreſſis libris deſcriptionib., ne vnã quidẽ cũ alia aut in numero, aut in mẽſura, aut in ſymmetria inueniri potuiſſe cõcordẽ: vt reuera pharmacopolę incerti eſſe poſſint, quã ex illis paratã in pharmacolijs ſeruare debeãt; potiſſimũ cũ apud Renodeũ in principio ſumatur Hyacinthorũ, coralli rubri, terrę lemniæ, boli Armenæ aã. vnc. med. cũ in pleriſq; alijs vnc. 1. & med. Hyacinthorũ oriẽtaliũ ſumatur. in alijs ẽt pleriſq; differẽtia ẽt, vt dixi, adſit in ingredientibus, & in numero, & in mẽſura, & in proportione: in aliquib. poſita ſunt, ben albũ, & nigrũ antiquis cognitũ, & propterea ex rõne ſuis cõpoſitionib. impoſitũ; cur verò nos res oĩnò nobis incognitas cõpoſitionib. indamus, causã non video. Cũ igitur in ingredientibus tãta apud oẽs exſcriptores varietas ſit; cum in eorũ numero, & menſura ſiue pondere diuerſitas tãta ſit; nõ eſt, quod illã tãti faciamus. cũ potiſſimũ proportionẽ illã & ſymmetriã tũ rerũ, tũ graduũ earũ, tũ põderũ & mẽſurarũ, vnde harmonia illa excitatur, vnde ſpecifica forma aliquãdo producitur, vt in Theriaca viri doctiſſimi obſeruarunt, nuſquã obſeruemus. Vt mirari aliquãdo mihi ſubierit, quid recẽtiorib. quibuſdã venerit in mentẽ, dũ deſcripta quadã Hyacinthinę cõfectionis formula in multis à cæteris diuerſa, adeò illã celebrarĩt, vt celeberrimã illã Andromachi Theriacã prę illa penè nihili fecerĩt. Poſſe illã & vtiliter in vsũ duci, vt & de electuario de gẽmis diximus facilè cõcedemus; at tot tãtaq; præſtare poſſe, vt recẽtiores

isti

iti,& Prĩcipũ adulatores profitẽtur,nõ facilè cõcesseri; cũ multa alia sint medicamẽta ab antiquis tradita, & lõga seculorũ experiẽtia probata,quę passionib. illis cordis possũt auxilio esse,vt hac sine detrimẽto medicinę carere possimus.

Lætificãs Rhasis, & difficultates in eo præparãdo

41. In lætificãte Rhasis,quæ cõfectio aromatica ĩter multas huius nominis magis est ĩ vsu,illud solũ aĩaduertamus, nõ esse limitãdã mẽsurã ingrediẽtiũ ad mẽsurã moschi,vt cẽsuit Calestanus,hãc cẽsens à Rhasi 9. ad Almãsorẽ c.de melãcolia reduci ad decimã partẽ drac.vnius; cũ auctor decimã partẽ decreuerit partis vnius ex reb. ingredientib. nõ aũt limitarit ad singulorũ drach. quinimo si ex arte parari debet,cũ triplũ mellis indi debeat,cũ librã mellis limitet auctor,nõ vna,sed singulorũ fere duæ drach.essent accipiẽdæ. sicq; duodecĩ moschi grana essẽt indẽda,nõ sex.Neq; placet,quod à Melichio scriptũ est;a Seplasiarijs,vt vitẽt myrobalanorũ vĩ adstringentẽ , nõ fieri decoctionẽ eorum ad duarũ tertiarũ consumptionẽ,vt Rhasis iubet; sed facta infusione in aqua borraginis per horas vigĩti quatuor,& leui ebullitione & expressione melle,addito electuarium parari. neq; .n. mutãdus est modus cõponẽdi ab auctorib. institutus; neq; hic solũs paramus medicamẽtum,in quo obstruẽtia cauenda sunt, & valenter adstringentia; sed roborans,in quo adstrictio mediocris non parum confert. Apud nos tamen magis est familiare lætificans Conciliatoris.

Alchermes confectio, & difficultates.

42. In cõfectione Alchermes cardiacarum oĩum præstãtissima paranda,tot video ẽt inter pręstantissimos Medicos dissentientes sententias,& in serici tĩgendi electione,& pręparatione; & in quãtitate cocci tinctorij,& in modo tingendi,& in quantitate lapidis lazuli,& in ratione illum lauandi, vt necessarium esse duxerim in ijs aliquantisper exercere ingenium, atque circa singula horum aliquas apponere aĩaduersiones.& primò obseruandum in seta tincta in chermes,vt loquitur Mesuei interpres,aberrare eos,qui sericum sumũt tinctum in chermes,siue per granum tinctorũ : dupliciter enim peccatur,primo quod sericeos filos iã excoctos

Sericũ coctum, non tinctũ à tĩctorib. sit,

sed in globulis purgatis recẽtibus.

assumunt, cum crudi sumendi sint in syncera natura sua, quam ex parte amittunt per cocturam: secundo, quod tinctores, vt faciliùs, & meliùs colorem illum filis sericeis imprimant, non leuem admiscent aluminis portionem: at ne fili quidem per elixationem ex glomeratis globulis sumendi erunt; quod per cocturam, naturalem exuant conditionem: & cum in diamoscho crudum sericum accipiendum præcipiat Mesue; & crudum Auicenna eligat, & cocto anteponat: globulos igitur recenter glomeratos accipiemus; & illis apertis eximendus est bombyx, & interna leuis, & tenuis superficies pelliculaue erit abstergenda; & si sordicie aliqua esset infecta erit eximenda. Aliqui tunc minutim forfice in particulas incidunt, vt ita orbiculos illos ouales incisos colore inficiant. At nec sic quidem facile à cocco tinctorio colore inficiuntur, ob compactam substantiam. Propterea præstabit mediocriter, & molliter illis baculo contusis, si fieri possit, pexere, & quasi dilacerare, vt chermes tincturam facilius excipiant: sin minùs, saltem prius contundere.

Chermes quantitas pro libra serici.

44. In quantitate etiam grani tinctorij aduertendum non leuem subesse difficultatem: cum Mesue absolutè dixerit setam tinctam in chermes; si quidem aliqui, vt Brasauolus, & alij, pro vna serici libra tingenda, libram vnam illius ponunt, alij pro libra vna vnicam vnciam. Costeus exemplo ex tinctoribus sumpto quatuor ad summùm vncias granorum ponit. sed si quis libram sumpserit, experietur, quam ingratum gustui medicamentum reddatur; quod ob maximum ventriculi cum corde consensum omninò est fugiendum, qui vero vnicam apponit vnciam, facilè cognoscet, vix vllum in serico rubrum colorem induci; vixque vllam illius facultatem serico communicari. Propius accedit ad id quod rationabile est Costæus, cùm quatuor vncias pro serici libra addit; sed nõ aĩaduertit tinctores, vt meliùs colorẽ cõtrahat, & diutiùs sericũ excoquere cũ granis, quã in hac parãda cõfectione expediat, & ad id adiuuãdũ, & alu

men

nē addere,& aliquādo ſuccū limonū. Prꝗſtabit igitur Herādi Sepuluedæ,& diligētiſſimi Aluiſij Ouiedi,opinionē ſequi,qui ſeptem vncias chermes in aqua decoquunt & diſſolunt pro tingenda vnica libra ſerici: qui etiam addunt, ſi difficulter,cùm in ſola aqua decoquuntur grana illa, color in eo concipiatur ob aquę tenuitatem; vt faciliùs id obtineatur, poſſe nos vnam aut alteram ſacchari candidi vnciā aquæ immiſcere; vnde concepta in aqua aliqua viſciditate facilius ſerico color communicabitur.

45. In aquæ quantitate, in qua excoquenda ſunt grana illa,diſſident auctores; alijs libras quatuor, alijs quinque, alijs ſex ſumentibus. Ego tantum aquæ ſumendum cenſerem, quantum in vaſe mediocris profunditatis, & latitudinis infuſa libra illa ſerici commodè collocari poſſit, & illi per duos digitos ſupranatare, vbi infuſio granorum per noctem,& decoctio facta fuerit. Quantitas aquæ pro coquendo chermes.

46. Hoc modo communicato colore aquæ calenti per infuſionem, & decoctionem; in ea benè calida ſericum infundendum erit; malaxandum, & leui etiam ebullitione excoquendnm, & tandiu relinquendum per tres vel quatuor horas, donec colorem acquirat. Mox ſuper ſetaceum ſericum iam tinctum ad excolandum reponetur, donec nihil amplius excolet. Atque tum in ſucco pomorum & aqua roſata per horas viginti quatuor infundetur; poſtque aliquantiſper lento igne excoquetur, donec & ſuccum, & aquam ruborem aliquem inde contraxiſſe cognoſcamus; nuncque forti facta ſerici expreſſione, ſuccus ille, & aqua, diſſolutis in illis drachmis centum quinquaginta ſacchari perfectiſſimi, lento igne excoquantur ad mellis electi craſſitiem,ijſque ab igne exemptis,ſed adhuc calentibus,indendæ erunt drachmæ quatuor ambaris griſei,interim ſeorſim piſtillo igneo & leui portione liquoris illius diſſoluti, ſimul cum alijs pulueribus, & moſcho eodem modo diſſoluto. Serici tingendi ratio

47. In chermes eligendo omninò obſeruandum eſt,

Chermes sit coccus Baphicus, non cociniglia.

coccum baphicum, quem verum esse chermes quilibet co gnoscet, qui descriptionem chermes Serapionis, & aliorum Mauritanorum comparauerit cum ijs, quæ de cocco tin ctorio scripsit Dioscorides libro 4. esse sumendum; non autem eum qui ex Indijs orientalibus aduehi ad nos so let, quemque appendicem pimpinellæ esse asserunt: neque enim scimus an is antiquis cognitus fuerit, nec qualis sit fa cultatis.

Succus pomorũ igne non sit defæcatus.

48. Succus pomorum, in quo tinctum sericum est im mergendum, igne aut calidis cineribus non erit defæcandus, sed solum aliquali subsidentia purificandus; vt aliqua visc ditate infectus facilius ruborem ex infuso serico possit cō cipere.

Lapidis lazuli electio & lotio.

49. In lapide lazuli deligendo artifex sit diligens in ij notis obseruandis, quæ de electo proponit Mesue cap proprio, sed multo diligentior in eo eluendo: illud ob seruans, quod in lapide Armeno lauando admonuit Mesue Illud hac in re animaduertens, si pro singula ex triginta lo tionibus aquæ simplicis, & decem ex aqua rosacea, singu lis diebus prius fiat infusio per horas viginti quatuor, & mox facta ablutione aqua abijciatur, melius, & perfectiu lotionem euasuram: cum Trallianus quinquagies etiam eum abluat. animaduertendum verò etiam, non esse sisten dum ab vlteriori lotione, etiam si in media, aut & vlterior lotione aqua clara appareat; semper enim ad quadragesi mam vsque lotionem procedendum est; neque enim solum lotione hac vtimur ad depurandum ab excrementitijs par tibus lapidem, purumque reddendum, sed maximè, vt pur gatrix eius vis imminuatur ac frænetur, & vis illius malefi ca, & ventris subuersoria tollatur.

lapidis lazuli quantitas in Alchermes.

50. In eiusdem pondere video etiam maximam, & ma gni quidem momenti inter doctos viros controuersiã, alijs duas illius drachmas imponentibus, alijs vero duodecim. mouentur posteriores hi primum, quia viderunt Mesuem in libro simplicium capite de lapide lazuli aliam tradidis

se,

, quam compoſitionem de lapide lazũli appellauit, ad ſdem affectus curandos,atque hæc,quam confectionem chermes denominat,in qua non drac. ij.vt hic poſuit,ſed ac. 12. illis autem fit veriſimile , cum in ingredientium mero conueniant, etiam debere conuenire in menſura . get apud illos ſuſpicionem , quod ibidem Meſue dicat nnullos lapidis illius loti drachmas octo miſcuiſſe vni li- e cunfectionum cum ſucco bugloſſi depurato,& vino te antiquo,contra cordis affectus melãcholicos,animum- e ita recreaſſe,& animę mirum induxiſſe gaudium;poſt- e ſtatim confectionem illam ſuam decripſiſſe,in qua dra nas 12. impoſuit. Addunt non ſolere Meſuẽ in ſuis tra- dis compoſitionibus,cùm duas res eiuſdem ponderis im- diatè vnam poſt alteram ponit,ſingulis pondus propriũ onere;ſed vtraq; poſita,per dictionem (ana.) ſimilitudi- n ponderis ſignificare . hic autem in compoſitione Al- ermes ſcribit lapidis lazuli loti drach. 2. margaritarita- n drac. 2. cum dicere potuiſſet an. drac. 2. vnde inqui- ,veriſimile eſſe ſcripſiſſe lapidis lazuli loti drac. 12. ſed ariorum culpa omiſſum eſſe numero (x) . Addunt po- mo alij in antiquo quodam codice reperiſſe ſe ſcriptum idis lazuli loti drac. 12. Sed hæc mea fuit ſententia,nũ- m variandas eſſe antiquas ſcriptorum lectiones,aut vi- as cenſendas , niſi falſi aliquid continere manifeſtè co- uerimus.At hic nihil tale reperitur:quinimo ſi legamus ac. 2.) vt communiter habetur, & vt in communi vſu cum vtilitate omnia ritè diſpoſita cognoſcentur.Neque e in contrarium afferuntur vllo modo conuincunt.primo n falſum eſt,eandem eſſe deſcriptionem hanc cum ea, m l.ſimpl.deſcripſit Meſue.cum pondere rerũ,numero, omine diſſideant.lib. .n. ſimpl. ligni aloes,& Darſeni, cinamomi fini , vtriuſque ſumit drachmas quatuor,in vero ſex; ibi lapidis lazuli drac.12 hic drac.2.in illa au r.4.in hac tres. Hic moſchi.ſcr.1.in illa moſchi nõ me it. In nomine preterea differunt,illa dicta eſt confectio

de

de lapide lazuli, & iure merito à præualente & quantitate, & facultatibus lapide lazuli. hic quod pauca illius insit quā titas, præualeat autem longo interuallo chermes, & quanti- tate, & viribus Alchermes, dicitur. Neque verum est, quod tanquam perpetuum sumebatur, vbi duo medicamenta æ qualis ponderis aut mensuræ iungantur, eorum similem mē suram semper coniungi per dictione (aña.) obseruare i poterant in Diamoscho dulci, in Emplastro Diaphænici A lexandri, in Emplastro filij Zachariæ. Neque quod in vn codice legatur drach. 12. mutanda est lectio tam multorum multo enim verisimilius est, vnum, qui forte non differt censebat confectionem alchermes in Antidotario positam ab ea, quæ posita est in lib. simpl. aberrasse, quam tot alios Concludendum igitur est in hac compositione Alcherme solum ij. drach. esse indendas lapidis lazuli.

In Diamoscho sericū crudum. i. nōelixatū, sed crematum.

51. In Diamoscho Mesuę, quamuis non suæ inuentio nis, cum antiquiores, vt Serapio, illius mentionem fecerint illud primo animaduertendum, indidisse setam crudam v stam, quod primo difficultatem facit, quomodo cruda si si vsta; deinde cùm serico Arabes vim roborandi cor, & e hilarandi animum tradunt, addunt etiam, si aduratur, vi illam, aut tolli, aut saltem multum imminui. asseruit h Auicenna lib. 2. Tract. 2 cap. 5. & Serapio lib. simpl. ca 28. poni inquit, sericum in medicinis cordialibus, vt in Di moscho dulci; & aliquos vrere, vt in puluerem deduci p sit: sed multos vereri, si vratur, ne cardiacam facultate amittat: & propterea recipit modum puluerizandi sericu si cùm margaritis, carabe, & corallis rubeis trituretur. sic nim per terrestria hæc admixta, sperat villosam illam su stantiam posse ad triturationem deduci. Sed quomodo obtinebimus in compositionibus, vbi duriora hæc, & te stria, aut non adeo dura recipiuntur, vt in diasena: sed quis etiam experiatur huiusmodi triturationem per rer harum mixturam, cognoscet contundi quidem, & dilace ri, non tamen in puluerem subtilem, quemadmodum op

teret

et deduci. Præstabit igitur non quidem adurere; sic enim que facultas illa cordis roboratrix corrumperetur; sed iata Mesues sententia cremare. recentes igitur follicu- sericeos, a vermiculis internis,& excrementis expurga-,& minutim incisos,in ollam nouam benè vitreatam, & è opertam collocabimus.& in furno non nimium calido am ponemus; tandiuque ibi illam relinquemus donec fa- sit coloris mutatio, exsiccationem sufficientem osten-is: & nisi in prima visitatione sufficientem siccitatem ac-siuisse cognouerimus, ibidem iterum reponetur, vt ad urationem reddatur apta. Animaduertendum tamen huc calentem,& siccam statim esse triturandam.si enim mata diutiùs relinquatur emollescit, ac triturationi ine-redditur: nisi fortè adusta sit,tunc enim quasi combu-in cinerem sine viribus dissolueretur. Modum hunc se-comburendi, vel potius cremandi, colligere possumus js, quæ à Gal. scripta sunt 11. simpl. cap. 25. de lanæ nandæ modo, tum, & ex eodem. 5. med. local. cap. e modo exsiccandi, & puluerizandi Syderitis, & Per-j. Serici cremandi ratio.

3. In vsu, & eius quantitate administranda obseruan-n est; cum ad formandam confectionem mellis electis-i crudi sumamus ad quadruplum specierum; cùm eæ drachmæ triginta quinque,quæ vncias constituunt qua r,& drachmas tres,quarum quadruplum mellis sunt vn-decem & septem cum semisse,& huius dosim cum con-iat Mesue ab vna drachma ad duas: nos si species,vt in re positum est, cum saccharo in tabellas formabimus,& nore vnciam specierum libræ sacchari commiscueri-s, si drachmas duas dederimus, vt plerique medici fa-it, non eam dabimus quantitatem specierum, quæ ab tore instituta est; quintam, aut tertiam solùm partem, orsulum duarum drachmarum,ad vnam,aut duas dra-as electuarij cum melle comparauerimus: vt mirum fit, si eæ non reportentur vtilitates, quæ à Mesue sunt diamoschi in morsolis dosis.

pro-

propositæ; potissimum cum mel crudum confectioni imp
situm non parum adiuuet actionem specierum. At si,
plerique Pharmacopæi hoc tempore consueuerunt, sex s
lum drachmæ in sacchari libra indantur, vel & solum qu
tuor, inscitia ne, an potius auaritia, quam ex tabella duaru
drachmarum expectare in ægris nostris poterimus vtili
tem? Danda igitur omnino erit opera, vt & seplasiarij c
bitam imponant in saccharo specierum quantitatẽ, & M
ci dosim morsellorum augeant.

Doronicũ in Diãbra recipiendũ cõtra Matthiolum.

54. In Diambra, Doronicum aliquam mihi dabit o
casionem animaduertendi ob Matthiolum, cuius ap
pharmacopæos tanta est auctoritas, vt absurdum videa
in botanicis ab eo dissentire. Is igitur lib. 4. in Diosco
ab hac confectione, & ab omni vsu humano obrog
dum censuit longa oratione; & deplorat oscitantiam su
riorum omnium, qui in cardiacis multis puluisculis,
confectionibus, radicibus ijs vsi sunt: quæ radices sunt
guæ, rotundæ, orbiculatæ, in extremo sensim in angust
deductæ, quę scorpionis corpus & caudam non malè
ferunt, coloris albidi, saporis dulcis amari, cum aliqua
strictione. Planta pusilla est, flores lutei, & radiati l
phtalmi ritu; caules sunt teneri, folia mollia, oblong
ex viridi vtcunque flauescentia, hirsuta pilosellæ ritu
ambitu rotundo, nonnihil lacinioso, & parum acumi
to. Hunc igitur, cùm Aconitum Pardalianches cens
set, ineptè admodum, (vt longa oratione demonstra
runt doctissimi Petrus Pena, & Matthias de Lobel in
pium acuratissimis aduersarijs, & post eos Renodæus,
uiedus, & plerique alij) ab omnibus ijs Cardiacis co
ctionibus excludendum censuit: quòd, vt malignitati
venosæ eius naturæ periculum faceret, radicibus ijs
uerizatis cani cum carnibus exhibitis, miserè perijsse ob
uauerit. At plerique alij contrariam afferunt exper
tiam, quòd canes plures, & in multa quantitate exh
tas innoxiè eas esitasse cognouerunt. Tantum abest, vt a

ium sit venenum, vt quotidie, & ab antiquis datas ra-
s has, & ab omnibus medicis passim dari videamus in
tuario de gemmis, diambra, & cardiacis alijs confe-
nibus, non periculosè, sed fœlicissimè. Qui clarisſ-
viri editis scriptis retulerunt, se doronici radices mel-
onditas ſæpè esitaſſe, atque harum contritarum drach-
duas ex aqua hausiſſe, & ægrotis ſæpe radicem illam,
er se, & alijs mixtam medicamentis vtilissimè dediſſe.
uam multis Doronici ignoratione exitio fuiſſemus?
ntam ſtragem plus quingentis ab hinc annis dediſſent
ntiqui Medici, & neoterici, freti electuarij de Gem-
aromatico, diambra, & alijs cordi amicis, quibus fre-
ntiſſimè vſi ſunt? Te monere poſſunt, datum quater-
um drachmarum pondere quantitate nocere potuiſſe;
ue tamen venenum eſſe, niſi Crocum, moſchum, & con-
lia cardiaca venena eſſe dicere velimus, quæ quantita-
ccidere poſſunt.

5. Sed demus Metthiolo, Doronicum canes, & lupos dere; an inde colligendum erit homini lethale vene- n eſſe? differt natura à natura, alimentum ab alimen- icebat Hip. lib. de flatibus. Aloe enecat vulpem, non ninem. Nux vomica feles, mures, & aues, nobis eſt ſalu- ; medicina; ſturnis cicuta eſt cibus, nobis venenum. Non ur reijciemus nos Doronicum, ſed vtemur moderatè, on vt aromate, ſaltem liceat nobis, vt Alexiterio, vt An- to & Theriaca, cùm in eo etiam Auicenna Theriaca- agnoſcat facultatem: qualem cognoſcens Meſue vi- nus cum Electuario de Gemmis, Aromatico, Diambræ, lijs indidiſſe; ſicq; non adeò facilè celebres medicos in- iç, & ſceleris reos facere oportebit. Quod verò ſubdit atthiolus, fortaſſe nec antiquos cognouiſſe nocumenta ronici in Cardiacis medicamentis, quod in modica ad- dum quãtitate illis inderetur, & compluribus admixtus, e malitiam illius infringere poſſent, non tollit vſũ illius; nittimus in mixtione Antidotorum, & medicamento- Doronicũ non eſſe venenum.

rum

rum non pauca,quę manifeste scimus noxias habere facu tates; lapidem Armenum,lazuli,scāmonium,colochintid veratrum; sed mensuram adhibemus conuenientem, cor gimus multa,addimus malitiam infringentia,vt cæteroq vtilitatibus illorum frui possimus . Intrepidè igitur co munibus nostris radicibus Doronici nostratis vtamur , illas cæteris misceamus, vt securiùs in vsum veniant : cù Serapio lib. simpl. cap. 335. Doronico morsibus venen sorum animalium maximè conferre fateatur . & etiam Mattiolo,& Marantæ concederemus Doronicum esse Ac nitum Pardalianches,quod nunquam concedendum esse comparatione eorum,quæ de Doronico scripserunt Arabe & quæ de aconito Pardalianche scripserunt Græci, doct simi viri collegerunt; nunquam colligent hominibus ven num esse,sed Pantheris,porcis,lupis, alijsque feris anima bus; quinimo Theophrastus bibitum dicit conferre co morsis.

Si quis tamen in dubijs nolit vllo modo periclitari,ne eo vti; cum Auic. l. 2. c. 209. illius loco indere poterit du tertias partes cariophyllorum,aut secundum alios dimid sui ponderis galangę.

santalo citrino deficiente albū instituendum.

56. In Aromatico rosato Gabrielis nihil esset mihi notandum : cum,& compositionem Mesuei omnes re n la mutata recipiant,& vt præstantissimam laudent; nisi ficiente Santalo citrino (qui omninò,si fieri potest,elig dus) viderem albo reiecto , potius rubrum substituendu aliquos censuisse . quod quamuis grauissimos habeat as tores,& pro sua tutanda sententia, Serapionis auctoritat lib. simpl. cap. 346. Si tamen quæ sensu deprehendun sequi voluerimus,potiùs album substituere deberemus o re,& colore magis congeneum. santalum album etsi od citrino cedat,negari tamen nullo modo potest,si perfrice si incalescat, si lima minutim concidatur, odorem grat spirare , quod in rubro nunquam experientur,quocum modo tractetur : & propterea, & Lacuna, & Matthio

post

citrinum, & illius loco album ſubſtituendum iure cen-
unt optimo illo deficiente.

7. Addendum præterea aberrare pharmacopæos illos, ſpecies has præparantes in ſubtiliſſimum puluerem in-dientia ducunt: cum enim ad ventriculi frigidos affe- præcipuè inſtitutum ſit hoc medicamentum, ſi aliquã- in ventriculo reſideat, quod facilius eueniet, ſi craſſiuſ-æ fuerint ſpecies, facilius quoque ſuas vires parti illi po-t communicare. In aromatico roſato ſpecies nõ ſint ſubtilſimæ.

58. In Diarrhodonis Abbatis ſpeciebus Nicolaus My-ſus, Salernitauus, & Præpoſitus, quamuis in aliquibus diſ-tiant, corallo, ſeminibus lactucæ, & Mandragoræ, à prio-Myrepſi deſctiptione ſubtractis, ſemina tamen frigida iora vno conſenſu indunt, & cum ſpecies componant in mam confectionis, cum ſyrupo, aut iulepo roſato, non e-quod dubitarent, ne ſi cum alijs in puluerem cum ſac-ro cando ducerentur, & miſcerentur, rancidam conci-ent qualitatem. At nobis, qui in pulueris formam ſer-nus, vt in neceſſitatibus ex ijs tabellis formatis illis vti iſſimus, id ipſum difficultatem facit; & ob hanc cauſam Fernelius lib. 4. Meth. & Syluius lib. 3. pharmacopæc, Deſſenius lib. 1. ſuadent ſemina hæc mundata non ni-ſus tempore reliquis immiſcenda eſſe, & factis calculis rgomẽſes duabus ſpecierum drach. addendum ſingulo-n granum vnum, & paulo plus tertia parte alterius, ſicut ſpeciebus trium ſantalorum, in quibus cenſent idem ſer-ndum, ſingulis drachmis ſingulorum dictorum ſemi-m maiorum frigidorum grana tria, & paulo plus ſemiſ-ndenda. Quę opinio quamuis non reijcienda, quod il- incommodum ea ratione effugiamus. Nihilominus, ia ſæpenumerò euenit, vt ſtatim in vſum ducenda ſit, & ob breuitatem temporis, aut ſeplaſiarij negligentiam, quod neſciant quantitatem illorum addendorum, omit-tur, & imperfecta remaneat compoſitio; & quia ſi ſimul initio miſceantur, miſtio quædam inducitur; & qualitas pro- In Diarhodone ſemina frigida quõ & qua menſura indenda.

propria, non dixerim fermentationem fieri, vel veram m stionem, aut formam specificam, qualem ex mixtione r rum in Theriaca nasci scimus; si via aliqua, & modus ai quis inueniri posset, quo à rancida hac qualitate puluere hunc præseruare possemus, meliùs ægrotis nostris cons tum esse iudicaremus. Diligentissimus Ouiedus ob id h modo procedendum esse censuit: seminum horum frig dorum maiorum drachmam accipito, quę sint excorticat in mortario positis superposita papyro, blandè pistillo sup diducto misceantur, donec in papyro viderimus contrac oleoginositatẽ; mox spatula eleuatis seminibus, & dimo à mortario, linteo humiditatem, siqua contracta sit ibi, stergemus, ijsque ibidem iterum repositis, iterumque a superposita papyro, blandè adhuc pistillum ducemus; hin mortario eximemus, alia denuo imposita seminum port ne, si magna specierum copia sit paranda; eodemque me cum ea agendum, mox omnibus simul in mortario pos simul cum portione correspondente zucchari candi in p uerem subtilem pistillo vehementius ducto deducentur, alijs pulueribus admiscebuntur. hoc enim modo semini demolitis, ac oleaginosa portione eorum in papyro ex pta, vnde tota rancescendi occasio pendebat, incorruptæ, viribus integræ species illę conseruantur.

In tria san talo nõ za chare 1. psi lium indẽ- dum sed saccharum

59. In compositione trium santalorum ne quis Nice Præpositi errorem sequatur, qui vbi auctor Myrepsus z abreuiando scripsit, intellexit zacchare, quod exponit, ps lij, quod intentioni auctoris refrigerandi repugnat, & o nibus fere doctis; cum potiùs zucchari intelligendum quod & ad gratificandum palatum, & ad faciliorem se num triturationem inditum censemus: neque absurd est bis zuccharum indere, quoniam non in tabellis præ rat, vt nos solemus, sed cum iulepo rosato in formam c fectionis: neque tamen nos errabimus, si in formam tal larum parantes bis saccharum indiderimus, vt in Diarr do factum est, quod duplici dicto vsui inseruiet.

60. Ne

60. Neque etiam recipiendus erit error Fuchsij in aducendo myrepso, vbi enim quadruplum syrupi rosati l species Nicolaus ad Formandam confectionem posuit, ıadruplum rosarum rubearum ad reliquas species repoendum indicauit. In Myrepso tamen præter commuem descriptionem video inditam semiunciam florum olarum; quam si quis addiderit, addita ad proportionem ebita quantitate zucchari, non fortè aberrabit. Fuchsij error.

61. Nollè in diacimino illius quantitatem nos metiri, ıtequam aceto infundantur cumini semina; vt in diaphęco, de dactylis faciendum docebimus; diuersa enim eorũ t ratio: nam aceto infusis dactylis non leui illius imbibita ıantitate, dactylorum quantitas imminueretur: quod seini cumini non accidit: post infusionem enim eo exsicca idem remanet pondus. In Diacimino semina prius metienda antequam aceto lauẽtur.

62. Sæpius in pharmacopolijs reuiscendis cum tabellas iatragacanti adeo odore, sapore, & colore differentes ıspicerem, ac diuersitatis causas inuestigarem, non aliun quam aut ex quantitate sacchari, quo pulueres exoiuntur, aut ex modo illas componendi, aut ex aliquom audacia prouenire credidi quamuis enim communi nuium consensu constitutum sit, pro singulis specierum ıcijs addendam esse sacchari libram; regulam tamen hãc ceptionem pati plerique fatentur, si in pulueribus aliqua lmisceantur, quæ sint substantiæ humidioris, aut semina umentiora, & boni saporis: tunc enim puluerum augen1 erit quantitas, vt optimè Arnaldus Villanouanus in incipio sui Antidotari annotauit. Cum vero hanc puluees ad saccharum proportionem, qualis esse debeat non :presserit, non facilè scriptores hac in re conueniunt, & in ec potissimum compositione. Video enim Anutium Feræm innuere tres puluerum vncias ad libram sacchari esse onedas; quem etiam sequitur Brasauolus. alij verò solum ıas. Pro qua re determinanda obseruandum erit, in hac ompositione amylũ solum, cuius semiuncia, & puluerem Diatragacanti varietas cum ponendi, & cur adeo variè componatur.

liquiritiæ, cuius duæ drachmæ ingrediuntur, verorum pulnerum vices subire posse; tragacantha enim, & Arabicum Gummi, tum & semina maiora frigida impropriè inter puluceres collocantur: quamuis enim Tragacantha & Gummi Arabicum ita actu sicca sint, vt in puluerem duci possint, cum tamen potentia mollia sint, & humori imposita calido colliquescant, mediam quandam naturam obtinere dicemus; cum verò penidiorum tres vnciæ sacchari vices subeant; si puluerum veram quantitatem metiamur, cum non excedant sex drachmas cum dimidia, & sic nouem vncias sacchari exposcerent; si tres penidiorum vncias trium sacchari vncijs substituamus, in æquali pondere erunt, nempe sex sacchari, & sex puluerum, cæteris cum penidijs collectis, & sic perpensa natura media tragacanthæ, & Gummi, satis mihi esse videbuntur duæ vncię horum puluerum ad libram sacchari; si enim tres indantur, viscidiores euadent, & ratione tragacanthæ, & Gummi, tum & ob portionem penidiorum. Sed in modo etiam, & ordine miscendarum rerum videbam, & scriptores dissentire, & in actu practico pharmacopæos.

Modus enim parandi à Nicolao traditus nec sibi constãs est, nec aptus: cùm enim omnia prius syrupo violato excipienda docuisset, vt opiatæ formam tradere videretur, post modum componendi tradens, semina cum aqua saccharo superponi iubet; aquam autem tantam esse vult, vt seminibus supereemineat; tamdiu autem ita permaneant, donec saccharum dissolutum viderimus; mox facta per rarum linteum colatura, vult ad syrupi consistentiam cocta excipi pulueres: qui parandi modus quot habeat incommoda quilibet obseruare potest: neque enim docet, an semina illa integra esse velit, an minutim trita; neque constat cur fiat illa percolatio; & si tamdiu omnia excoquenda sunt, donec aqua cum saccharo syrupi consistentiam habuerint; non video quomodo semina illa tantam admittere possint elixationem; nec quomodo cætera syrupo illo excepta in tabellas

bellas formari possint. Quas verò componendi rationes ponit Calestanus, non esse recipiendas ille ipse propositis incommodis superuenientibus refellit: aut duriores, crustosæ, & quasi indissolubiles redduntur, aut si hoc incommodum euitare velint, ingredientium quantitatem immutant. Alij Tragacantha, & Gummi Arabico calida aqua emollitis saccharo addito, seminibus minutissimè contritis, & cæteris rebus admixtis saccharo ad proportionem libræ ad vnciam excipiunt, & tabellas formant. Sed duo incommoda incurrunt; primùm quod effugere non possunt viscidita-tem insignem, & grumosam quandam inæqualitatem; secundò, quod ob oleoginosam illam seminum humiditatem effugere non poterunt rancidam illam qualitatem. Quod etiam incommodum euitare non poterunt, qui diligentissimè seminibus minutim incisis, & semel atque iterum per setaceum traductis, cæteris admixtis, omnia saccharo dissoluto, aut in aqua simplici, aut violacea excipiunt, penidiorum pondere pro æquali sacchari quantitate supposito.

Placet igitur potius, si semina illa pro speciebus indere voluerimus, vt ea eo modo ad triturabilitatem deducamus absumpta humiditate, vt in Diarrhodone Abbatis docuimus, & puluerum quantitatem ad saccharum ob traditam rationem augeamus, subeuntibus tamen penidijs vices ipsius sacchari ad ratam.

Placet tamen magis componendi modus Hispanorum Veletij, & Ouiedi, qui æqualibus sumptis sacchari fini, & infusionis violarum, si in vere præparentur, aut aquæ violaceæ, & infusionis illius, aut aquæ leui portione assumpta, ex seminibus emulsionem parant; qua percolata, & repetita, si oportuerit, vbi reliquiæ seminum supersint, reliquæ infusioni aut aquæ admiscent, & saccharum per illam dissoluunt; mox excoquunt ad debitam consistentiam; vt additis pulueribus, aut nulla, aut leui repetita coctura tabellæ formari possint. Sunt verò, qui vt albedine oculis ægrorum applaudeant, & medicos ac assistentes decipiant, amyli au-

augent quantitatem præter omnem rationem : sed impostura deprehenditur ex farinę sapore.

Diamargariti frigidi variæ descriptiones & quę eligenda.

63. Cum tot, tam inter se varias, & differentes diamargariti frigidi descriptiones videam, & earum aliquas adeo sine ordine, & methodo institutas; alias congestis nimium, multis ita confusas; vt & pharmacopeorum multi desperent illas posse componere, ac ignorent quam ex tam multis ad componendum eligere debeant: & medici nesciat maiori ex parte quo vtantur instrumento: decreui hoc loco ex multis hanc eligere, quam seplasiarij ditioni nostræ subiecti teneantur paratam habere. Recipit hæc margaritarum non perforatarum drach. vij. rosarum rubearum drach. iiij. sem. coriandrorum præparatorum, tragacanti, gummi arabici, glycyrrhizæ, doronici, santalorum citrinorum, alborum, & rubeorum anna drach. vna & med. rasuræ eboris, cornu cerui, & ossium de corde ceruorum anna drach. j. corali rubri drach. iij. foliorum auri numero xij. ducantur in mortario, & fiat puluis subtilissimus qui exceptus saccharo quantum ex arte constitutum est, dissoluto in aqua florum citri, aut aurantiorum fiant tabellæ. In qua illud annotabo cornu cerui, ne vires cordiam amicas amittat, non esse cremandum, vt fit passim, sed tenuissima lima in puluerem redigendum, moxq; cum alijs in mortario conterendum, & in pollinem, redducendum

Diaireos simplex in morsulis quomodo parandus.

64. In Morsulis Diaireos simplicis, qui soli sunt in vsu, qui ex iridis semiuncia, sacchari candi, & tragacanthæ anna drachmis duabus, & saccharo finissimo quantum ex arte satis est, seruata semper symmetria vnius vnciæ puluerum ad libram sacchari, primo illud seruandum; radices Iridis virides non esse excoquendas ad amatoris deperditionem, mox per setaceum traducendas, & tragacanthos pulucrizato, additoque saccharo formandas tabellas, vt quibusdam placuit, vires enim radicis per longam adeo cocturam exsoluerentur, nec commodè in tabellarum formam conformari possent; sed radicem siccam Iridis florentinæ, aut Illyricæ sumemus, & in puluerem subtilissimum

tinæ,

ducemus, vt & Tragacantham cum saccharo cando; mox superaddito saccharo rabellas formabimus, de hoc detrahentes drachmas duas pro duabus illis sacchari candi puluerizati cũ tragacãtha, quę simul cum pulueribus inditæ sunt.

65. In Dialacca Maiori Mesue ne nunc consideremus, quod apud multos controuersum est, an Arabũ Lacca sit caruehamum Grecorum, quod nihil ad propositũ negotium faciat, cùm in medicamẽto versemur ab Arabe scripto, in quo Lacca Arabum recipere debemus à Serapione descriptam: quã esse proculdubio illam credere debemus, quam passim in officinis habemus, gũmi modo paruis lignis adhærentem, rubro colore, splẽdescẽte, qua antiqui patres nostri ante vsũ Cocinigliæ ad inducendũ rubeum colorẽ pannis vtebantur: Illud potiùs perpendendum cum laceam lotam in hac compositione indat Mesuæ, qualis lotio hæc laceæ esse debeat, & quæ partes ex lotione, & elicitæ, & relictæ in hunc vsum sint ducendæ. Video.n. Serapionis verba lib. simpl. 181. vbi de laccæ lotione agit, adeò in varios sensus distorqueri, vt in duas sententias inter se omnino contrarias sint distracti auctores: asserentibus aliquibus aquam, in qua cocta fit aristolochia rotunda, & iuncus odoratus, qua laccam lauandam esse præcipit, donec ruborem contraxerit, esse seruandam, & excoquendam ad mellis consistentiam; mox in fictili vase seruandam, & in vmbra siccandam, vt in formam trochiscorum redigi possint: quoniam autem videbant aquam etiam si ruborem contraxerit, per elixationem ad mellis consistentiam reduci non posse, si vera sunt, quæ de coctura aquæ ab Arist. 4. Meteor. scripta sunt; vt præter colorem, etiam crassitiem ex lacca concipere posset, quindecim laccę vncias, tribus libris superstitis decoctionis aristolochiæ, & iunci odorati incoquere, vt per vlteriorẽ elixationẽ crassescente aqua, formari possint trochisdi, secuti sunt hanc opinionem Valerius Cordus, qui contraria derisa opinione modum hunc laccæ lauandæ tradidit, quem secutus est Anutius Fœsius: vt & Bergomates, & Romani in

In Dialaccha, quæ laccha imponenda.

Laccæ abluendę ratio.

ſuis Antidotarijs. At Iacobus Syluius lib. 2. ſuæ Pharmacopœæ, quem ſecuri ſunt, & Bernardus Deſſenius, Reuerendi Patres in Meſuem ſcribentes, Coſtæus, Ouiedus, Auguſtani (quin ne Bergomenſes quidam illam ſententiam reiecerunt) ij omnes melius eſſe putant, ſi Lacca trita, aqua fontana, cui Ariſtolochia, & ſchænanthos, ad æquas partes incocta fuerint, lauetur, piſtillo ſemper agitando, quoad clareſcat, quod reſedit coletur, & ſiccetur; ſic namque magis aperit, huncque loturæ modum vel ex Pandectario deſumptum facile quilibet intelliget, qui loturæ laccæ illius modum diligenter perpenderit: lotura enim & ad abſtergendas ligneas partes, alas muſcarum, & ſimilia excrementa fit; tum etiam vt ſoluens in ea facultas, quæ in igneis illis, & rubeſcentibus partibus repoſita eſt, quæ omnia in aqua relinquuntur, diſſoluatur; at abſtergens, & attenuans illi congenea, adiuta tamen etiam à iunci odorati ac ariſtolochiæ qualitatibus magis ac magis vigeſcat, & confectionem reddat ad edomandos illos affectus magis idoneam.

In Dialacca, & flos ſchænu & palea indenda, cũ bis ſchę nu ponatur.

67. In hac Dialaccæ magnæ compoſitione cum bis ſchænu ingrediatur; dubitandum non eſt, & paleas, earumue ſumitates primo loco; tum & flores; cum poſtea ſchænanthi meminit, eſſe imponendos: non negandum tamen ſæpe per vocem ſchænanthi, quæ verè florem iunci odorati ſignificat, totam plantam & paleam ſignificari, vt videre eſt apud Gal. 8. ſimpl. cap. 128. vbi ſub illo nomine primo plantæ; mox & florum vires poſuit, vt & fecit Auic. lib. 2. Tract. 2. cap. 598. & quamuis, vbi in compoſitis ponitur ſchęnanthos, ſi flos benè conſtitutus reperiatur, is ſit imponendus, tanquam verè flos ſchænu, & tanquam pars valentior, vt videmus feciſſe Andromachum ſeniorem, qui in Theriaca cum ſex drachmas ſchænu potuiſſet, iunior filius tantundem florum ſchænu poſuit, vt videre eſt apud Gal. cap. 18. primi lib. de Antidotis: & lib. de Theriaca ad Piſ. cap. 17. per ſchænu flores intelligen-

ligendos docet, vt & lib. ad Panphilianum cap. 10. Quin & Damocrates apud Gal. 1. de Antid. c. 37. flores Iunci ex Arabia ſumens, non paleam. Et quamuis Gal. fateatur ſuo tempore pauciſſimam horum florum quantitatem reperiri, & paleas eorum loco ſumi poſſe: cum tamen temporibus noſtris non leuis illorum copia deferatur, cum ſchænanthos ſcribitur, flos erit indendus, ſi modo odoratus ſit; ob tenuem enim eorum ſubſtantiam facillimè illorum facultas exoluitur; in quem caſum præſtabit paleas imponere. verum cum in hac compoſitione, & ſumitates iuncei odorati, & flores requirantur; omninò præſtabit non ſolùm culmos iunci imponere, ſed etiam flores.

68. Diaſatyrion ſecundum Meſue, quod in vſu eſt, adeò diligenter ab auctore eſt deſcriptum, & accuratè ab expoſitoribus explicatum, vt ſuperfluus ſim, & in meis his animaduerſionibus longiori vterer oratione; illud ſolum animaduertam per cæpam humidam intelligere multi ſucci: & cum cæparum aliquæ ſint acriores, vt rubentes, aliæ miliores, & bulborum naturam referentes, illas, quamuis mordacitate magis ſtimulare aptæ videantur, has tamen potiùs eſſe eligendas, & tanquam magis ſucci plenas, & flatulentas, minuſque, & odore, & ſapore ingratas. Has tamen crudas cum ſciamus quam minimum ſucci ob viſciditatem ſubſtantiæ dare poſſe, ex ijs ſub cineribus mediocriter eo modo coctis, quem Gal. docuit cap. 3. lib. 1. de comp. med. ſec. loc. illum facilius extrahemus, & ſic facilè quantitatem illam ſucci habere poterimus.

In Diaſatyrione, per cæpas humidas ſucci plenas intelligendum eſt, ſed non nimis aeres.

A Cæpis ſucci extrahendi modus Gal. 1.

69. Philonij Romani compoſitio omninò ea recipienda eſt, quæ communiter eſt recepta parum ab ea diuerſa, quæ à Gal. 9. de comp. med. per loca tanquam Philonis Tharſenſis deſcripta eſt; quanquam aliqui, & in ingredientibus & in menſuris retento nomine, Græci, Arabes, & Latini eam immutarint: nos communem ſequendam cenſemus, in qua nihil mutatur, niſi Euphorbio in Caſtoreũ mutato.

Philonij Romani compoſitio ſit cõiter recepta cũ pipere.

70. Maiori longè animaduerſione indiget Philonij

 perſic.

In Philonio Persico pro pipere inden da semi papaueris albi.

persic. compositio, quam Masuæ capite de sputo sanguinis tradit ex sua inuentione, omnino diuersam à Philonio Romano, & Philonio persico Anicennæ cum seminum papaueris albi drachmas viginti posuisset; multi autem obseruassent in Romano piperis albi tantundem esse impositum, errorem subesse existimarunt, & loco papaueris albi substituendum censuerunt piperis albi, inter quos fere primi fuere Patres commentatores Mesuei, quos secuti sunt Syluius, Calestanus, & alij complures, quæ opinionum diuersitas cum magna secum inuehat incommoda, & in medendo damna; optimum esse censui rem hanc diligentiùs ad examen deducere. Mouentur igitur, qui loco papaueris albi legendum putant piperis albi, tum quod Philonis Tarsesis narcotica compositio à Gal. tradita, & lib. de Antidotis, & 9. de comp. med. loc. & quæ sub eodem nomine à Græcis scriptoribus, tum & à Mauritanis piperis albi drach. xx. recipit: tum verbis Mesuei sexto canone capitis tertij intentionis tertiæ vbi inquit: Timentur autem ex narcoticis nocumenta plura, sunt enim omnino contraria rei vitæ, congelantia, & stupefacientia, & mortificantia, nuda quidem magis; adhuc magis recentia. Ars verò, & societas regunt eorum nocumenta, & remouent: verum trium intentionum res admixtę eis, ipsarum operationem rectificant sicuti verbi gratia, rectè miscentur ijs castoreum, piper, & crocus, sunt enim hæc Theriaca narcoticorum. Sed piper, & castoreum faciunt ad resoluendum, & carminandum; crocus vero maturat, & sedat vim narcotici. cum igitur compositio hæc opium contineat, quod inter narcotica primum locum obtinet, non aliud narcoticum, qualia semina papaueris albi debẽt superaddi, sed potiùs quod vim habet corrigendi damna opij, quale est piper. Deinde cum opium iam inditum sit, nulla videtur ratio superaddendi semina papaueris albi, quæ eandem habent facultatem. Si tamen verba Mesuei, vbi tradit hanc Philonij persici compositionem; si mor-

bi,

cuius curationem ibidem tradit, indicationes curatiuas, grauissimorum virorum sententias obseruauerimus: si denique vim rationum contra sentientium perpendamus facile in eam veniemus sententiam papaueris albi semina ponenda esse, non piper album. Curabat ibi Mesue sputum sanguinis ex pectore, & inter remedia ponit hoc cum sem. papaueris albi. & iure quidem merito: non enim ad huiusmodi morbum curandum calorificis egemus, quale hoc esset si drach. xx. piperis albi contineret præter res tam multas alias, sed refrigerantibus, & adstringentibus, vt lib. 5. Meth. cap. 3. monuit Galenus. vt etiam colligere licet ex Hip. lib. 7. Aphoris. 37. & reuera, si sanguinis per tussim ex pulmone reiectationes maiori ex parte, aut ex sanguinis abundantia, aut caliditatis excessu eueniunt; unde, & rupturæ, & corrosiones venarum producuntur, quæ refrigerant, incrassant, & adstringunt, conueniunt; non quæ calorificavi sanguinem acuere possint. Et si quis experimento ex tactu linguæ id cognoscere tentauerit, facilè ex vehementi linguæ mordicatione cognoscet id potissimum vi piperis inditi euenire; quod quomodo in sputo sanguinis conuenire possit expertorum Medicorum sit iudicium. Neque dicatur, piper requiri ad infringendam vim opij. Id enim à castoreo, croco, euforbio, pyretro optimè præstari posse omnibus est manifestum. quibus siquis drachmas viginti piperis addiderit, compositio excalefaciens redderetur, quod in sanguinis per tussim excretione omninò fugiendum esse præcipit Hip. 5. Aphor. 19. Auget nostram coniecturam Mesuei compositionis modus, qui cum drach. xx. hyosquiami albi, non debeat piperis albi tantundem coniũgere, frigido calidum: Assentiendum igitur potius erit Petro And. Matth. qui 5: suarũ Epist. defendit in hac Philonij Persic. cõpositione nõ ponẽdas esse piperis albi drac. xx. sed sem. papaueris albi; quã opinionem etiam

sequuti

ſequuti ſunt non pauci; & ſi multis per quinquaginta ſ annorum ſpatium meis experimentis aliqua fides habe da eſt; teſtari ingenuè poſſum, non paucis ſanguinem e puentibus, potiſſimum ex cauſis externis, tum & ex cat rho ſalſo, & in fracturis venarum, ſalutem paraſſe medi mento hoc cum ſeminibus papaueris albi parato. alijs au dato philonio cum pipere albo querimoniam ſubſecuta eſſe ob ardorem in faucibus, gula, & ventriculo. Cum i tur Philonium Tarſenſe aut Romanum in pharmaco lijs paratum ex pipere albo habeamus; præſtabit in noſ hac Mediolanenſi prouincia curæ noſtræ commiſſa, P lonium Perſicum habere ex viginti drachmis ſeminis p paueris albi; illo quidem vt colicis doloribus, & ventricu & aliarum partium, hoc vero hæmoptoicis, & alijs crue tis fluxionibus reſeruemus, ad incraſſandos, & refrigera dos humores, ſiſtendas fluxiones, adſtringenda ora venar & conciliandum ſomnum. Neque eſt, quod quiſpiam r tionibus à Patribus illis & Fuchſio moueatur ad aſſerenc primam illam ſententiam: vt enim concedimus ad opij, narcoticorum corrigendam vim optimum eſſe piper, caſt reum, & crocum: ita negamus ſemper tria illa inunctim a munus illud præſtandum requiri: alioqui reprehendendi eſſet Meſue in Athanaſia Magna, & in compoſitione ſtyrace, in quibus opium inditur, corrigente ſolum Caſt reo, & croco, ſine pipere: & in compoſitione Diaſulphuri in qua cum opio piper ſolum, & crocus iungitur, vt & N colaus in compoſitionibus Adriana, Achariſta, & in Aure Alexandrina, in quibus cum opio ex tribus illis corrigent bus duo ſolum indidit. Quinimo in Trochiſcis de Alche chengi Meſue, opium imponitur ſine vllo ex tribus i lis vim opij corrigentibus. Neque video ſi in antiquis ab breuiatè degat PP., cur magis piperis, quam papaueris, in telligi debeat: quinimo diligentiſſimus Ouiedus contra e uincit, quod in ſyrupo de papauere, vbi in ſuo antiquo li bro eſt ſimilis abbreuiatio, non poteſt aliud intelligi quam

pa-

apaueris. Neque conuincit, quod dicunt, absurdum esse, bi est opium, semina papaueris albi addere: Mesue enim pse in Athanasia magna, in Trochiscis de Alchechengi, & arabe vtrunque indidisse facilè, si volent, cognoscere poerunt.

Scedenegi in Philonio persico est lapis hæmatitis.

71 In eadem compositione cum ponatur scendenegi, quæ vox est Arabica, dubitatum est, quid nobis repræsentet, alijs alia intelligentibus. Ego cum potioribus intelligo lapidem hematitem. moueor autem quia apud Mesuem capite de curatione cruenti sputi ante traditam hanc Philonij Persici descriptionem sendenegi, ait, præstantissimum d hoc esse remedium, purissimum si lotum exhibeamus; quæ lotura magis lapidibus conuenit, quam semini canabis ut similibus. si præterea consideremus facultates lapidis amatitis traditas à Diosc. lib. 5. cap. 101. & Gal. 9. simpl. c. easque ijs comparemus, quas Mesue suo philonio persico tibuit, proculdubio hæmatitem indendam indicabimus, cũ aeultatibus ijsdem propemodum ornatam vtramque esse bferuemus.

Est tamen, quod hac in re non leuem faciat difficultatẽ, quod idem Mesue in trochiscis de terra sigillata post lapidẽ hæmatitem, imponendum addidit & scendenegi, tanquam differentes res inter se. Sed non multum vrget hęc obiectio, quia non semel contingit rem eandem variata mensuà vni medicamento imponi, vt apud Mesue in Diacinnanomo, vbi & cinnamomum, & Darseni, quod idem est, imponit: & in Diasena Nicolai, vbi bis Cariophyllos imponit. Quæ si alicui non satisfecerint, loco scendenegi indere poerit semina granati syluestris, quæ facultate refrigerante um adstrictione facile satisfacient.

Sem. hyoscyami in philonio quõ triturantur.

72 In hyoschyami albi seminibus in puluerem deducẽ dis non leuis subest difficultas, si simul cum alijs trituratio ni in mortario subijciantur: oleaginosa enim sua qualitate alijs pulueribus communicata impedient transitum per se aceum. Vt igitur huic incommodo occurratur, per se in

mor-

mortario triturari poterunt, & post leui aquæ addita qua[ntitate] in massam reducentur, qua cochleari extracta, [&] exsiccata, iterum cum alijs puluerizandis admixta, compositioni huic inseruire poterunt: aut iam exsiccata, & puluerizata per se cæteris adiungetur.

Philonium Persicum non ante sextum mensem in vsum ducendum.

73. Neque in vsum duci debet compositio hæc ante [se]ptimum mensem, sic docente Gal. 12. Meth. & 2. [ad] Glauc. & secundo, tertio & quarto anno perfectas omni[no] & integras vires possidet, licet ad annum vsque decimu[m] non omninò remaneat inutilis.

IN MEDICAMENTA SOLVENTI[A] Animaduersiones.

In Diaphœnico dactyli cheyron quid sint.

74. MVlta sunt, quæ in Diaphœnico componen[do] animaduersione sunt digna.

Et primo nisi quid per Dactylos cheyron sibi velit M[e]sue, intelligamus compositionem hanc inutilem habe[bi]mus, & ea vtentes Medici suo frustrabuntur fine. Iacob[us] enim Syluius, quem secuti sunt Bernardus Dessenius, R[e]nodæus, & alij multi, immaturos intelligunt; tum qu[od] nomine illo flauos intelligant, quales non nisi sunt imm[a]turi; tum, ait Dessenius, quia immaturi potentiores a[d]stringendi, & roborandi vires retinent: nam illiusmo[di] exigua qualitas alijs purgatorijs mixta efficacius moue[t] Gal. testificante 3. Simpl. cap. 14. sed malè Syluius ex v[o]ce Græca κιῤῥὸς, quæ fuluum nobis significat, cheyr[on]

Chevron non significare immaturum.

Arabicam colligit, quam si immaturum interpretemur [in] absurditatem ducimus Mesuem in Looch de pino, in q[uo] cum ponat carnem dactylorum cheyron, si carnem imm[a]turorum dactylorum imponeremus, nescio quomodo a[n]tiquæ tussi, sputo glutinoso, asthmati, & spirandi difficu[l]tati per tale medicamentum succurreremus; cum ob im[]maturitatem potiùs hos affectus augeret. neque Dessen[ij] ratio id persuadere potest. Galenus enim, leuem adst[ri]ctionem, medicamentorum purgantium actione adi[u]ua-

ure, dicit; quod facile etiam persuadet tantam quantita-
m valenter adstringentium non esse huic medicamento
dendam, qua vis aliorum medicamentorum soluentium
fringeretur, ac cohiberetur; quinimo in Emplastro dia-
hœnico Alexandri adstringenti cum immaturos dactylos
mere vellet, non cheyros dicit, sed maturationi vicinos.
ligendos igitur censemus dactylos maturos, bonos, pul-
los; & per vocem cheyron præstantissimos, & selectos
telligere esse Mesuem crediderim.

75. In aceti quantitate, in qua infundi debent dactyli, mari debet, quod à Mesueo cap. de infusionibus traditũ, vt tanta solum sit, quanta à dactylis infusis absorberi ssit. Docebat enim duplicem esse finem infusionum; um, vt facultates, & vires medicamentorum infusorum uæ aut liquori communicentur; & tunc liquoris tanta e copia debet, vt materiæ infusæ supereminear per os, inquit, digitos; vt melius, & perfectius contrahere uor vires possit; alterum cum infusio fit, vt res infusa uorem, & eius vires concipere queat, in quo casu tan- m liquoris adhibendum est, quantum maiori ex parte sorberi possitne si quantitate excedat, quod superest pro- iendum, simul partem virtutis rei infusæ disperdat; cum ini actioni reactio coniuncta sit: cum igitur hic da- ylorum fiat infusio in aceto, vt id absorbeatur, tantum ncedendum erit, quantum absorberi à dactylis possit, am minima illius parte superstite. In Diaphę nico aceti quę mensu ra pro da- ctylorum infusione.

76. Neque ex hoc loco, vbi infusionem hanc dacty- um in aceto voluit fieri per tres dies & noctes, quis col- at, vbi Mesue aut alius auctor per diem infusionem e faciendam, per duodecim horas solum intelligi debe- , vt ex hoc loco collegit Brasauolus in examine syrupi mentha. Id enim aduersatur doct. Gal. 7. de cõp. med. loc. cap. de compositione ex capitibus papaueris aduersus eram, vbi per diem semper intelligendum censet diem m nocte: vt & 8. Meth. med. Diem 24. horarum intelligen- dum esse.

77. Per

Per partes in comp. medica-mentorũ quid intel-ligendum.

77 Per partes etiam, quibus in hoc medicamento ing dientia metitur, intelligendæ sunt mensuræ, & pondera branda, iuxta quantitatem medicamenti componendi, partes, drachmas, vncias, vel libras, intelligentes, vt optim annotauit Gal. 3. de comp. med. per gen. cap. 5.

Dactilos ponderan-dos ante infusionẽ in aceto.

78 Neque hic Mesuei verba, cum dicit, dactylorũ ch ron aceto per triduum maceratorum, interpretanda sunt si vellet ad libram pendendos esse dactylos postquam ac macerati fuerint, vt Ioanni Costæo, & ante eum alijs v est, quod & verba Mesue id persuadere videantur; quod mia dactilorum videtur quantitas respectu aliorum ing dientium; quodque denique in Diacymino, cum sem cymini per diem in aceto infusa sumit, fateantur omn libranda esse post infusionem siccata. Nam & auctori magnorum virorum, & ratio omnino contra persuade centum partes dactylorum antequam infundantur, c pendendas. Sequitur hanc opinionem Brasauolus, Pa commentatores Mesuę, Dessenius, & pleraque medicor Collegia: sed & Auicenna, & Serapio in suis compositic bus ex dactylis, quamuis ab hac diuersis in reliquis dac los ante macerationem pendunt. & rationi id etiam con num est, tum quoniam non dactilorum substantia pen retur, sed aceti sæpe maior quantitas: sed nec certa vnc in hac compositione haberi posset dactylorum quantita pulposa enim vel arida eorum substantia, multam, aut p cam aceti quantitatem absorbens quantitatem dactylor sæpe variabit; nec semper eadem aderit quantitas dacty rum, nec eadem proportio mensuræ eorum ad alia ing dientia. Neque familiarem Mesuę illum loquendi moc aliud significare is intelliget qui librum simplicium pe gerit; quantitatem rhabarbari, asari, & senę per infusion traditam. Neque Costęi argumentum, vrget à proportic quantitatis dactylorum ad alia: desumptum, si enim me cina securitatis esse debebat, sique ad eam quantitate a mendi medicamenti perueniendum erat, imponenda eri

quan-

uantitas; potissimum nobis qui scammonij drachmas iginti duas indendas esse iudicamus, neque dicant præter actylos acetum imbibitum medicamentum ingredi; per-landi enim erunt post infusionem dactyli, per setaceum aducendi, & igni lento apponendi, vt ex parte acetum aporet. Nec cumini aut coriandrorum infusionis simi-udo aliquid concludit: eorum,enim sicca substantia effi-t,vt post infusionem siccata eadem sint.

79. In scammonij quantitate quanquam plerosque vi-am drach. xij. solum imposuisse, quoniam tamen scio ollegium nostrum celeberrimum, iam fere ducentis ab ic annis drach. xxij. indendas decreuisse, ab eius senten-a recedere quasi impium esse censui. & quamuis videam ifficultatem augeri, quòd si cum drach. xij. non plegma ogum, vt Mesue censuit, sed cholagogum aliquibus vi-um sit, si drach. xij. addiderimus multo magis bilem eua-are credendum erit: nihilominus, si quæ à Diosc. de viri-us scammonij debentur, considerauerit quis, qui nō solum lem, sed etiam pituitam euacuare scribit, & quæ ab Alex. ralliano, qui scammonium ex cotonio, quod Diacridium icimus (cuiusmodi omnino indendum censemus) magis ituitam quam bilem educere scribit; si præterea Turbith aturam, & vires considerauerimus; nullam res hęc faciet ifficultatem, quod his positis etiam inter plegmagoga po-simus enumerare. Et re vera affirmare possum inter sol-entia medicamenta nostrum hoc cum drach. xxij. scam-onij, spatio hoc quinquaginta quinque annorum clemen-ssimum me esse expertum.

Scammonij quantitas in Diaphenico sit drac. xxij.

80. Pro amygdalis malè aliqui amaras intelligunt, quod s magis in vsum duci pro medicamentis dixerit Diosc. b.1.139. cum alioqui ibi nil aliud sibi voluerit, quā ama-s solum pro medicamentis, dulces vero pręter id pro cibo epiùs vsurpari, & si per amygdalas absolutè amaras intel-gere deberemus, in vnguento rosato Mesuę vtique amaræ ræter omnem rationem essent indendæ. Nobiliores igitur

Amygdalæ in Diaphœnico intelligendę dulces.

quales

quales ſunt dulces, erunt eligendæ, vt in ſuo Diaphœni ſeciſſe videmus Auicennam,& Serapionem.

Trituratio nem bonā intelligen- dam eſſe mediocrē.

81. Non placet Bernardi Deſſenij ſententia, qui cu Meſue hęc omnia trituratione bona eſſe conterenda ſcr.b in ſubtiliſſimum pollinem, & per ſubtiliſſimum ſetaceu eſſe triturandas res has intelligendum eſſe cenſuit; cum ſimplicibus ijs aliqua ſi per ſe trituranda fuerint, craſſiore alia mediorem,alia ſubtilem requirant triturationem. Pr pterea per bonam triturationem horum omnium ſimul n diocrem intelligit, omnibus aliquo modo conuenientem,a quaſi dixerit ex arte.

Mellis de- ſpumatio quomodo facienda.

82. Melle deſpumato excipiendos pulueres præcipit h Meſue: vbi non placet, ſi ſicco igne mel ſolum deſpum tur; ſic enim ſæpè aduſtionem quandam, acredinem, amarorem contrahit: conueniet magis, quod à pleriſqu fit, ſi aquę admixtum deſpumetur per elixationem ſpum elicita, & ſublata, vt docuit Gal. 3. de alim. fac. cap. 3 Quoniam tamen fieri non poteſt, quin aliquid aquæ ad mixtum relinquatur, quod conſeruationi confectionis ad uerſabitur, præſtabit igitur alio modo mel deſpumari v luti eo, quem tradit Galen. 7. lib. de comp. med. local. c. in ſeptima arteriaca; in duplici vaſe facta mellis ebullitio ne, & deſpumatione: ſic enim nullum ſubeſt periculum aduſtionis, aut ingrati ſaporis acquirendi, ſuamque ſerua naturalem conſtitutionem: ſecuriuſque ea, quibus adm ſcetur, aptum eſt conſeruare.

Mellis quā titas quæ ī electuarij cum dici- tur quantū ſufficit.

83. In mellis quantitate determinanda, quod Meſu dixerit, tantum mellis indendum, quantum ſufficit, & i alijs compoſitionibus ſæpe, quantum ſit ex arte; efficit, in hoc compoſito, vt & in alijs, ſcriptores adeo inter ſe di ſideant, alijs duas libras imponentibus, alijs tres, alijs qua tuor, alijs quinque, & alijs ſex. Ioannes Coſteus noua e menſura & doſi exhibendi huius medicamenti, & enume ratione purgantium ingredientium, & reliquis, ſupputa tione ſuo modo facta, concludit ſupputatis partibus pr

drach-

rachmis, cum totum electuarium aſcendat ad drachmas
ctingentas, & decem, & nouem, ideſt, vncias nouaginta
: vnam, cùm ingredientia omnia pendeant drachmas du-
entas & duas ſupra quinquaginta ſcilicet vnc. octo ſupra
iginti; propterea quod deeſt, ad vnius ſupra nonaginta
umerum, ideſt vncias tres & ſexaginta, ſupplendum eſſe
nelle: ſicque addendæ erunt libræ mellis quinque & tres
nciæ: euadetque ait, medicamentum tale, cuius ſumma
oſis drachmarum erit decem cum dimidia ex auctoris
ræſcripto, à quo non eſt diſcedendum. Ne igitur in po-
terum in tanta varietate verſemur; vbi Meſue igitur, &
lii ſcribunt mellis aut ſacchari quantum ſufficit, aut quan-
ım ſit ex arte, operæ precium facturos nos eſſe arbitra-
ıur, ſi hanc rem hoc loco examinemus. Arnaldus Villa- Mellis ad ſpecies cõis proportio quæ.
ouanus in principio ſui Antidotarij, Syluius in proæmij
Antidotarij Meſuæ præfatione, Patres commentatores
Meſuæ in Dialanga, Fernelius 4. Meth. cap. 15. quos re-
entiorum omnis turba ſequitur, communi conſenſu vo-
lerunt in electuarijs formandis ad tres ſpecierum vncias
ddendam eſſe libram mellis, quam ſecutum videmus Me-
ſueum in Diamoſco dulci, & in Philonio ſuæ inuentionis.
Quam tamen proportionem non ſemper ſeruaſſe videmus
n Diacitonite ſolutiuo,& alijs, & Auic. lib. 5. Tract. 2. in
Hiera Galeni, ſpecierum,& mellis æquales ponit portio-
nes, & in Triphera magna quatuor ſpecierum vncias libra
mellis excipit: & Gal. 2. de Antidotis cap. 14. in electua-
rio de ſanguinibus duplum ponit mellis ad pulueres. ſcimus
tamen Andromachum in compoſitione dicta Chermen
priorem illam regulam ſeruaſſe; libram mellis addendo ad
tres vncias ſpecierum. communiter tamen recepta hæc re-
gula libræ mellis ad tres vncias ſpecierum ſuas habet cau-
ſas ex quibus etiam cur quandoque ab ea ſit recedendum
facile colligere poterimus, ſi quæ à Damocr. tradita ſunt
apud Gal. 2. de Antid. cap. 9. & Nicolao in principio ſui
antidotarij conſiderauerimus, & quæ ab eodem Gal. 4. de

Tuenda val. vbi de mellis agit quantitate necessaria pro compositione Diacalamintes: ex quibus duæ causæ eliciuntur, cur mel compositionibus indatur; nempe vt sicca puluerulenta vniantur, & vt seruatis viribus, etiam palato blandiantur. Tertiam si addiderimus, vt medicamentum diutius incorruptum conseruari possit, causas omnes huiusmodi proportionis habebimus. sæpius igitur facto periculo maioris quantitas mellis, & minoris ad tres specierum vncias, cùm experientia esset comprobatum, aut non vniri pulueres, aut ingratum nimis reddi medicamentum; aut si gratum fuerit, viribus expectationi non correspondere, aut non conseruari; communem illam regulam constituerunt: à qua tamen aliquando recedendum erit, si aut species ipsæ per se corruptioni resistunt, & tunc mellis mensura est diminuenda, vt in Hiera Galeni; aut augenda, vbi vim specierum aliquantulum imminuere volumus. Quæ à Costæo proponitur proportio ad soluentia ingredientia, & ad dosim assumendi medicamenti extremam; si non aliam inueheret difficultatem, saltem illam non effugeret, quod ob difficultatem supputationis plerique illa relicta adhuc animo hærerent in quãtitate eligenda: Illud tamen habet incommodi, quod si in composito aliquo parando, quæ soluunt, si pauca fuerint, species autem adiunctæ multæ, quam minimum mellis indi deberet; hucq; non possent species vniri: vt obseruari potest in Electuario Indo maiori, & in Hiera inuentionis Mesuæ. Sed cum ab initio docuerimus in mellis assumenda quantitate adeo sæpe variasse scriptores, conandum erit rationes inuenire tantæ diuersitatis præter eas, quæ proxime sunt enarratæ. Quas vt inueniamus primo sciendum est, in his compositionibus tria ferè semper inueniri: species siue pulueres, mel, siue saccharum; & res alias, quæ neque verè species dici possunt, neque mel, quæ extrauagantes dicuntur; quod aliquando cum speciebus coniungi possint; nunc mellis aut sacchari vices obtinere ex parte possint, nunc

Mellis & zuch. in cõpositis admiscendi causæ.

Mellis quãtitas quando minuenda.

Costæi de mellis ad species proportione sententia reprobata.

Mellis in compositis vices quæ suppleant.

in

in medio consistentes neutri annumerari. Pulueres & species cum Andromacho in compositione Charmen apud Gal. 2. de Antid. cap. 15. res siccas, quæ triturari & per incerniculum transfigi possunt, in quibus tamen ea non connumerantur, quæ quamuis actu sicca sint, si tamen triturentur, cùm potentia humida sint, duritiem, & siccitatem amittunt, vt saccharum, penidia, & similia. At intermediorum, quæ nec species, pulueresue sunt, nec mel, cùm multa sint, quæ vices mellis subire possint, efficitur, vt mellis illa quantitas & proportio quandoque non seruetur, quæ communi consensu recepta est. Sed quoniam horum multiplex est substantiæ conditio; constituendum in vniuersum erit, res eas omnes simplices, quæ medicamento ea dare possunt, quæ mel aut saccharum præstare potest, mellis aut sacchari quantitatem imminuere. Quæ tria illa officia mellis aut sacchari in medicamentis vnien di, conseruandi, & dulcorandi præstare possunt, mellis vices subibunt, & pro melle mensurari poterunt. non secus ac in vnguentis, & ceratis, locum ceræ, aut terebinthinæ ea supplere dicit Gal. 3. med. comp. per gen. cap. 5. in vnguento ex metallis ad vlcera, & cap. 6. in quibus axungiam, sebum, picem, oleum, & similia, ceræ, & resinæ vices supplere dicit, & à pondere horum esse minuenda: de qua re suo loco. Sic fecisse videmus Mesuem in Confectione de Gemmis, xyloaloes, lætificantis, in quibus cum tantam miuæ aromaticæ, & mellis emblicorum posuerit, nullam mellis indendi facit mentionem, vt in multis alijs. quinimo in Confectione de Aromatibus cum duodecim solum imposuisset vncias miuæ aromaticæ, quæ quantitas ad tria illa mellis officia præstanda non satis erat, addit mellis quantū satis est: sed in confectione electuarij ex inuentione nostra cum miuę aromaticæ tantā indidisset quantitatem, quanta necessaria erat ad species vniendas, & compositionem conseruandam, & dulcorandam; mellis nullam indidit portionem. Rerum denique quæ nec species

puluerefue ſunt, quæ extrauagantes dicuntur, quamuis aliquæ aliquando mellis aut ſacchari vices ſubeant; maiori tamen ex parte cum mediam naturam inter dura, & mollia ſortiantur, non alterant aut mutant proportionem ſpecierum ad mellis quantitatem; ſed confectionis corpus conſtituentes aliqualem in conſiſtentia conſtitunnt differentiam; ſub hoc genere continentur amygdalæ, pinei, auellanæ, ſemina carthami, quatuor ſemina maiora, & ſimilia. Vt igitur tandem ad id, vnde noſtra digreſſa eſt oratio redeamus; Dactyli, & penidia, quæ in multa quantitate in Diaphœnico ponuntur, mellis locum ex parte occupabunt, & tanquam, fundamentum medicamenti ponuntur; amygdalæ tanquam mediæ, & vt extrauagantes dictæ. His ſic ſtantibus optimè concludit. Ouiedus pro partibus drachmas accipiendo, & vncias ſumentes drachmarum nouem, quindecim vncias & mediam mellis eſſe in hoc electuario indendas. recipit enim octo ſolum vncias puluerum, pro quibus mellis indendæ eſſent vnciæ triginta dua, à quibus detrahentes centum drachmas dactylorum, & quinquaginta penidiorum, quæ mellis locum ſubeunt, quæ ſunt vnciæ ſexdecim cum dimidia, ſuperſunt mellis vnciæ quindecim cum dimidia ſuperaddendæ, vt numerum triginta duarum expleamus, quæ correſpondent proportione. Verum, cùm nos ſcammonij non duodecim drachmas, ſed viginti duas, ut iam docuimus, indamus, ſicque puluerum plus quam nouem drachmas ſumamus, mellis vncias ſaltem viginti imponemus.

Dactyli emolliti & penidia vices mellis in Diaphœnico obtinent.

In Diaphœnico quæ mellis quãtitas indenda.

84. In confectione Hamech non pauciores nec faciliores ſunt difficultates nec minoris momenti animaduerſiones, & primum Myrobalanos: ſublatis oſſibus eſſe in decoctione hac omnino ponendos, & penſandos, ſecus quam cenſuerit Platearius lib. ſimpl. cap. 18. qui vbi in compoſitis poni debebunt cum ſui ſubſtantia abiicienda oſſa eſſe cenſuit, in decoctionibus autem oſſa eſſe retinenda, potiſſimum citrinorum, præter omnem rationem cenſuit.

In Confectio. Hamech. à dactylis oſſa eximanda.

85. In

85. In rhabarbaro etiam excoquendo apud aliquos est difficultas, quod Mesue in Dist. simplicium cap. proprio leuem admittere scribat coctionem, ne igneæ partes, in quibus purgatrix facultas reposita est, euanescant: quomodo igitur eandem patietur decoctionem cum ijs, quæ & solidioris sunt substantiæ, & longiorem admittunt coctionem, si vera sunt, quæ & à Mesue in canonibus, & à nobis de graduatione decoctionum dicta sunt: vt propterea aliquibus visum sit, separatim infundendum esse rhabarbarum, & excoquendum. Sed, & hoc ijs repugnat, quæ ab initio de elixatione dicta sunt. non esse alterandas aut mutandas formas decoctionum ab auctoribus traditarum pro componendis aliquibus medicamentis; quod permixtionem multarum illarum rerum aliquando vnius natura per alteram immutetur. Addendum vero sic admonente Brasauolo in examine syruporum; tanto magis id esse obseruandum, cum elixationi præcedit infusio, per quam mixta quædam virtus extrahitur, & composita, quæ immutat naturam ingredientium, potissimum si per longum tempus facta fuerit. Quod in hac pluribus rationibus euenire dicere possumus, tum quod infusione per quinque dies facta, & calente conseruata in occluso vase purgatricem facultatem rhabarbari aquæ communicatam esse verisimile est, tum quod mixtione rerum aliarum compescitur dissolubilitas illa subtilium partium thabarbari. & quod hoc ita sit, inde etiam colligitur, quod rosas, & violas eadem decoctione, quæ minimam admittunt elixationem, decoquendas docuit: Sed quod hac in re omnem tollit difficultatem est, quod post infusionem hanc communem omnibus rebus, factam per quinque dies in vase angusti oris, & bene occlusi, leuissimam inbet adiungendam esse elixationem, qualem omnino rhabarbaro conuenire iam docuerat. desinant igitur nimis diligentes ij in rebus claris huiusmodi scrupulos inijcere.

Rhabar. in decoctione Hamech cum reliquis decoquendum & cur.

Decoctio non est graduanda, cũ sit præcedente infusione, & cur.

86. Et quamuis Mesue Colocynthidem & agaricum simpli-

Colocyntis & Agaricus quõ infus. cõf. Hamech. infundẽdi & decoquẽdi.

simpliciter cum alijs infundendum iubeat, placet tamen Dessenij sententia in linea pecia raræ texturæ alligata ea esse infundenda, ne filamenta quædam, quæ ab ijs per coctionem separati solent, liquori admixta ventriculo si adhæreant, tormina, & æstuationes in ventriculo inducant: quod vt euitari posset, docuit Serapio lib. simpli. capitulo 182. vbi coctione illius vires in liquorem aliquem extrahere velimus integram esse excoquendam; si tamen diligentiam hanc adhibere noluerimus; sed crasso modo fractam in sero simpliciter infundere voluerimus, vt & agaricum; post cocturam, colatura per pannum lineum benè contextum, & sine expressione erit facienda.

Seri quæ quantitas in confect. Hamech, decoctione

87. In seri etiam quantitate video scriptores maxime dissentientes; Dessenio viginti libras, Syluio quinque tantum ponente; alij tantum seri sumendum contendunt, quantum supra res infusas serum per duos digitos, alij per quatuor eminere possit. Verum, ut à posterioribus ijs exordiar; non video quomodo hoc signo mensuram metiri possimus, cùm illud certissimum sit, plerasq; res infundendas, ob siccitatem & leuem spongiosanque substantiam liquori supranatare. viginti libras si cum Dessenio sumamus, vereor, ne tantæ quantitati seri caprilli, ingredientium qualitates communicatę, imbecilliorem vim medicamenti reddant, potissimum cum post infusionem illam quinque dierum, leuissimam elixationem, & fortem expressionem, addita cassia, tamarindis, & manna, addito saccharo albo, iterum elixatio sequatur ad mellis consistentiam, in tam longa elixatione purgatrix facultas omnino imminuetur, Quinque tamen libræ seri; quam mensuram Syluius satis esse censuit: adeo parua quantitas videtur; vt si sicco igne fiat, assationi potius quam elixationi inseruire posse videatur, si in duplici vase calore humido vasis ore bene clauso, vix mellis consistentiam acquiret. Experti itaque artificis iudicio res hæc tota committenda est; qui rerum substantia, & siccitate perpensa,

& mo-

& modo incrassandi liquoris considerato, tantam apponat liquoris quantitatem. quantam necessariam cognoscet, vt integris seruatis viribus infusorum ad illam consistentiam reduci infusio cum additis rebus possit, qualis est, quam in melle obseruamus.

88. Quomodo autem serum incorruptum per quinque dies seruare possimus, quod adeò breui tempore acessere videmus, multis fecit difficultatem: adeo vt Galli medici inter quos Doctissimus Fernelius illum immutarit; hanc Mesuei sine arte concinnatam censens: Aliqui, vt periculum hoc corruptionis, aut acetentiæ effugiant sæpius vas illud agitandum censent: quo remedio, id obtineri non posse quilibet experietur, qui in alijs infusionibus in sero factis vel alijs liquoribus periculum facere voluerit. Alij calidum conseruandum serum ducunt coniectura ducta ex verbis Mesuę qui in vase angusti oris & bene occlusi infusionem hanc rerum in sero faciendam præcipit, quod factum à Mesue arbitrantur, quod voluerit semper calentem infusionem conseruare nos debere, vt conseruetur sine putredine: si enim frigidam admittet, non fuisset necessarium os vasis angustum esse & bene occlusum, cum à frigido nihil exhalet; calentem, igitur conseruabit, vt à putredine, mucore, & acetositate illam vindicet. Verum si experiatur aliquis sero in tali vase per quinque dies seruato calente, an à putredine, vel acetositate vindicari possit; facile conoscet hanc sufficientem non esse viam præseruandi seri in naturali sua constitutione, cognoscent quidem & agitatione frequēti magis communicari qualitates infusarum rerum liquori, & item calore fouente eosdem melius extrahi. at his solis pręseruari serum à corruptione, hoc est, in quo animus meus non acquiescit. Non negauerim duo hæc ad id nonnihil conferre posse; at præcipuam præseruationis seri à putredine, atq; immediatam causam crediderim esse amaritudinem summam colocynthidis, & absynthij, quam in Methodo vniuersali Mesue professus est vim ha-

Seri incorrupti per quinq; dies conseruandi ratio.

bere maximam præseruādi res à putredine. & l. simp. c. 12 ex professo hoc absynthio maxime cōuenire professus est.

Cassia in Hamech sit succus purus.

89. Per cassiam fistulam puram siue mumdatam non possum non intelligere pulpam & succum cassiæ huius nigræ, à fistulis extractum, à seminibus & laminulis purgatam; nescio enim quomodo mundam aut puram medullam illam dicere possimus, nisi à seminibus & excrementitijs laminulis sit spoliata.

Cassia elixata quia ratione conseruentur.

90. Neque eorum opinio admitti debet, qui succum siue medullam hanc cassiæ minimè censent esse elixandam, sed sufficere, si pauca aliqua liquoris illius quantitate ad mellis consistentiam deducatur: quod Mesue in sua vniuersali methodo cap. de decoctionibus asserat lenientia & lubricantia, qualem cassiam fistularem esse scimus nullam aut pauca ex decoctionibus acquirere vtilitatem quin si ex aere, extractam è fistulis, & aliquandiu in vase aliquo seruatam, docet Mesue vim lenientem amittere quod in humiditate quadam blanda vis illa reposita, ab aere absumpta dissoluantur: quanto magis hoc ab igne maioris actiuitatis id præstandum esse censendum erit. Sed hæc non faciunt, vt à modo componendi hoc medicamentum, vt Mesue hic docat, recedamus, utque succum huius cassiæ non elixemus. Argumentum ex Mesue capite de decoctionibus desumptum si quis considerauerit, quæ ibidem proximè dixerat cognoscet nihil concludere: docet enim, non easdem ex elixationibus omnium rerum obtineri vtilitates; per rerum enim acrium elixationem, dissolutis igneis partibus medicamenta illa mitiora redduntur, minusque calida, & minus mordacia; quod in elixatione lenientium, & lubricantium non contingit. Neque etiam ex elixatione pulpæ cassiæ lubricans, leniensue facultas tollitur, perinde, ac si diutius in vase extrracta conseruetur: nam sic aereæ partes, & siquæ sunt igneæ in halitus dissipatæ aut exsiccatæ, in quibus leniendi vis inest, dissipantur.

91. In

91. In Catholico medicamento non est cum folia senæ excipiatur aliquis folliculos indat, cum ij vel fructus sint, vel seminum receptacula, neque æquè ac folia purgatricem habeant facultatem; neque etiam æquis portionibus cum foliis, quod aliquibus ob aliqualem, qua pollent, adstrictionem, indemus; sed folia senę: quę cum benè mundata postulet Nicolaus, nobis insinuat festucas, & pediculos omnino esse eximendos iuxta doctrinam Gal. 4. de san. tuenda, vbi de Diacalamento agit, & primo de Antid. cap. 24. vbi si folia vel absolutè herbam aliquam elegerit quis in compositis imponendam, folia imponenda censuit à pediculis mundata; vt & vbi semina, & radices nominantur, folia non erunt indenda, vt propterea in hoc medicamento, & folliculi sint submouendi.

In Catholico per se nam folia sumenda non folieuli.

92. Cum octo vncias cassię fistularis mundatę posuerit. Nicolaus, non censeat quispiam extractam pulpam ex fistulis esse ponderandam cum seminibus, & tabellis; sic enim mundata non esset mensurata, neque debita quantitas illius imponeretur, Sicut nec placet opinio eorum, qui sublatis ossiculis illam mensurant cum tabellis, à quibus postea dissoluta cum syrupo ex polypodio, per setaceum ea traducta conantur expurgare, sic enim non octo vnciæ medullæ cassiæ inderentur.

Cassia in Catholico mundata indenda.

93. In rhabarbari trituratione & in hoc medicamento, & alijs video adeò dissentientes sententias, an crasso modo, an subtiliter, an potius mediocri trituratione vtendum sit, quibuslibet suam sententiam ex Galeni verbis, ex Mesuei, & ex recentioribus, confirmantibus; vt necessarium sit breuissimè hac in re meam proferre sententiam: ne tanquam in salo hæreant pharmacopolæ: sed si substantiæ modum varium, si illius facultates diuersas, si vtendi modum, si finem medici, in illius vsu considerauerimus, fortasse non ita difficili negotio veritatem eruemus. In varietate modi substantiæ variandum esse modum triturationis docuit Mesue in capite de trituratione: postquam de scammonij va-

Rhabarbari trituratio qũo varianda.

ria trituratione pro varietate modi ſubſtantiæ differuiſſe; de rhabarbaro variè etiam triturando loquitur, in fine capitis; dicens rhabarbarum optimum ſolidioris ſubſtantiæ, ſubtiliter puluerizatum vegetius in purgatione eſſe; at ſi leue & laxum ita trituremus, pene omnem purgatricem facultatem amittere. Si præterea facultates in eodem varias pro varietate partium, quibus conſtat, conſiderauerimus, variandam quoque eſſe illius triturationem dicemus. ſi enim igneas partes extrahere, & illis frui velimus, ſubtiliter erit puluerizandum; at auſteris, & terreſtribus, & circa ventriculum, & inteſtina craſſiori modo triturabimus. Si præterea maſticando in vſum ducetur, cum paſſulis, cum maſticatione illa, & calore oris igneæ partes purgatrices, & per ſubtilitatem partium deobſtruentes, à terreſtribus, & ſubadſtringentibus ſegregentur; incidendum potius erit, aut certè craſſo modo triturandum; at ſi per infuſionem erit exhibendum, aut minutim incidemus, aut craſſo modo triturabimus, ne, ſi ſubtiliter puluerizetur, ad vias vrinæ potius materias conducat, & igneis partibus ardorem in renibus & veſica inducat. Quod ſi varios medicorum fines in illius vſu perpendamus, vario etiam modo triturandum eſſe cognoſcemus: ſi ſolo vtemur ad roborandum, exſiccandum ventriculum, & attenuandas ſubducendaſque adhærentes materias, vt aliquandiu ibi commoretur, non triturabimus, ſed minutim incidemus; ſi ad roborandum, & excalefaciendum hepar obſtructioneſque in eo conſiſtentes tollendas concedatur, mediocriter erit triturandum. at cum in compoſitis ad euacuandos humores inditur, vt in hoc Catholico, mediocri trituratione opus eſt, ne ſi ſubtiliſſimè puluerizetur, ad aluum & inteſtina materias nō ducat bilioſas & calidas, ſed ad vias vrinæ. At ſi deniq; eo vtamur ad tollendas obſtructiones in venis conſiſtentes, & per vias vrinæ deducendas, tanquam per commodiores & magis conuenientes partes, vt fit in malo corporis habitu, & aliquando in hydrope, vel anaſarca, cum Trochiſcis de rhabar-

barbato, de eupatorio : in ſimilibus ego in eam venio ſententiam, in eo caſu, & compoſitis illis, in tenuiſſimum pollinem eſſe deducendum rhabarbarum. Harum differentiarum cauſas ex ratione non ſolum quis deductas cenſeat, ſed ex ipſomet Galeno tum 4. de ſanitate tuenda, cùm in Diaſpolitico explicando de cumini trituratione agit, tum cap. 13. lib. 1. de ſimpl. med. fac. & Meſue in vniuerſalibus cap. de trituratione.

94. Per quatuor ſemina frigida, quę in hac compoſitione requirit Nicolaus, ne quiſpiam cenſeat minora indenda eſſe, cùm mundata requirat à cortice, quorum tamen nullus eſt cortex: cumque ex ſcriptoribus nullus de ſeminibus minoribus frigidis agens dictionem illam addiderit, vt in maioribus additam plerunque videmus.

Per Semina quatuor frigida, maiora intelligi debent.

95. Hæc in mortario ſuper papyrum ſæpiùs mutatam triturata, vt alias dictum eſt, & per ſetaceum traducta, vel per ſe, vel cum portiuncula decocti polypodij optimè ad huius compoſiti conſtitutionem concurrent. ſi enim cum rhabarbato & ſaccharo cando conterantur, & rhabarbari triturationem impedient, & ob oleoginoſam ſubſtantiam periculum inducent, ne compoſitum ſitum contrahat.

Semina frigida quõ triturãda.

96. Potiſſimùm ſi ſingulorum vnciam, vt communis ferè omnium auctorum eſt ſententia, indamus, quicquid ſcioli quidam contra ſentiant, ſingulorum drachmas duas ſolum admittentes, & vnciam ex ſingulorum drachmis duabus conſtituentes.

Seminum frigidorũ in Catholico quantitas.

97. In polypodij decocto pro ſyrupo parando cum ſaccharo, qui fundamentum eſt huius compoſitionis; quoniam video potiſſimum in quantitate, aquæ diſſentire, neque ab auctore quantitatem eſſe determinatam, ſed additum ſolum quantum ſufficit, neque decretum quanta aquæ quantitas per elixationem ſit abſumenda, cùm aliquos viderim ad libram polypodij elixandam quinque libras aquæ ſolum addidiſſe; placuit etiam aliquid hac de re annotare:

In Polypodij decocto parã do quæ aquæ quantitas indenda.

Po-

Polypodium cum dura sit ac lignosa radix, adeò longam sustinet coctionem, vt, si longa elixatione virtutem in intimioribus partibus constitutam in aquam educere tentamus; ad huc in fine, solidiorem illius substantiam experimur. Propterea pro decoctione hac paranda, contusa mediocriter hac radice, libram illius in duodecim aquæ excoquemus ad sex librarum consumptionem: mox octo libras sacchari addemus ad syrupum parandum ad spissitudinem mellis: indeque paulatim pulpam illam cassiæ, ac tamaridorum superaddemus, semper spatula admiscentes igni lento simul apposita; & leui facta ebullitione, vbi refrixerint, pulueres addendi erunt senæ, violarum, & rhabarbari, atque ad electuarij consistentiam mediocrem reducemus.

Manna in elect. rosato an elixanda.

98. Electuarium Rosatum descriptionis Mesuæ inter Chologoga primum sibi locum meo iudicio vendicauit. in eius compositione video diligentiores hęsitare, quod mannam videant excoqui in succo rosarum ad lumen clarum ignis, qualis est candelæ, donec succus cum saccharo & manna in syrupum euaserunt ad spissitudinem mellis; quod mannam censeant non admittere elixationem, ob tenuitatem substantiæ, ob quam per elixationem virtus soluendi mannæ hebetari videtur, dissolutis aereis illis partibus in quibus euacuandi vis reposita est. ob hanc enim causam scimus Galenum 6. de compos. medic. sec. loc. crocum & myrrham non debere excoqui, scripsisse; ne resolutis tenuibus & odoratis partibus vires amittant. sed non animaduertunt, res illas voluisse Galenum in fine coctionis imponi, vt facile cognoscatur, non omnino illas à coctione excludi, sed à longa elixatione. sic mannam admitti ad coctionem Mesue in confectione Hamech, in electuario de psyllio, in confectione de manna, quin lib. simpl. cap. 8 coctam magis soluere scribit. Sed verissimum est, mannam in principio decoctionis succi rosarum, dũ addito sacchare paratur forma syr. ad mellis consistentiam, non esse imponendam; sed in fine decoctionis, quo tempore si addatur,

facil-

acilius syrupus mellis consistentiam acquiret, & manna
uam conseruabit integram euacuandi facultatem.

99. Eandem; sed non ob eandem causam, difficultatem abent de scammonio. Experientia enim compertum est, i elixetur, conglobari, & in grumos coire: quod si euenerit n componendis medicamentis, in illud incidemus incommodum, vt parte vna medicamentum vehementius soluat, quam altera; non æqualiter per omnes partes distributo cammonio. Vt propterea Iacobus Syluius 2. lib. suæ Pharnacopeæ non in decoctione scammonium ponat, sed cum lijs pulueribus post præparatum syrupum, secus atque instituerit auctor. sed si obseruauerimus, quæ à Nicolao scri ta sunt in electuario frigido secundum Coplionem, ab Arnaldo Villanouano in Antidotario, in electuario psylliti o, à Ioāne Costeo, tum & ab Ouiedo in hoc electuario explicando: facile cognoscemus incommoda illa posse euitari & modum componendi Mesuei seruari, si in hoc electuario parando, in quo manna excoquenda præcipitur, ut in confectione Hamech, electuario de psyllio, & de manna; cammonium ex arte benè contritum, in parte aquæ aut liquoris excoquendi, vt in hoc, in parte succi rosarum frigi li dissoluamus, & dissolutum diligenter manibus perfricemus. sic enim in liquorem euadet lacti similem qui si sacharo iam in succo rosarum dissoluto addatur, etiam si imul cum syrupo illo elixetur, non amplius in grumos nietur, & vniformem reddet compositionem. At si quis bijciat scammonium hic à Mesueo requiri Antiochenum dest perfectissimum, quod in Canonibus, capite de trituratione docet non esse subtilissimè conterendum, ne igneæ artes, in quibus vis inest purgatrix, euanescant: quam b rem cum crasso modo contusum pro purgante in vsum enire debeat, si eo modo excoquatur, non poterit ita in ixatione dissolui, quin vniatur in grumos, nisi subtilissimè uluerizatum, & succo rosarum admixtum elixetur. At ob anc ipsam causam dissolutum in succo diximus diligen-

Scammonium an elixari possit.

ter manibus esse perfricandum, vt quod crassioris est substantiæ dissolui queat. At, inquiunt alij, sic dissoluto in succo admixto, & elixato posse Pharmacopæos nobis imponere, quod nec tactu nec visu cognosci possit, positum esse in compositione: & propterea laudant potius Sylui consilium, qui scammonium in succo illo cum sacchar non coquit, sed alijs pulueribus additum in fine admiscet. Sed difficile est omnes malorum insidias euitare: bonis no artificibus & medicis hæc scribimus: & nobis satis est docere, quomodo compositio hæc præparari possit eo modo quo ab auctore nobis est tradita, & quomodo incommoda illa, quæ difficultatem faciebant possint superari.

Trochisci de spedio siue 5. acetosę inden di.

100. Per Trochiscos his de spodio intelligimus, non qui secunda descriptione dicuntur Trochisci de spodio cum seminibus acetosæ, vt quibusdam placuit; sed qui in prima descriptione traditi sunt, qui simpliciter Trochisci de spodio dicuntur.

Galia moschata in elect. Rosato inden da.

101. Cum Galliarum quatuor species constituantur vt in sectione de Trochiscis videre est, diù multumque dubitatum est, cùm in hoc electuario Galliam imponendam doceat, quænam indenda sit, an Moscata, an alefangina: alijs moscatam, alijs alefanginam asserentibus, qui tamen nullis rationibus suam firmant opinionem: & propterea aliqui asseruerunt vbicunque absolutè sine specificatione vnius aut alterius Gallia ponitur, ad libitum posse nos alterutram imponere: cum enim alteram ex ijs eligendam auctores censent, se ipsos, addendo moscatam, aut alefanginam, explicant; at vbi nihil referre cognouerint, vtram illarum indamus, absolutè sine specificatione Galliam ponunt. Ego verò, vt vniformiter Pharmacopæi meæ prouinciæ subditi in componendis medicamentis procedãt grauissimorum etiam virorum fretus auctoritate, Patrum Mesuę commentatorum capite primo de Trohiscis Iacobi Syluij in explicatione obscurarum vocum Mesuę Brasauoli in examine electuariorum, & aliorum plerorum

que

que Italorum, & Germanorum, tum & ratione, cenſeo Moſcatam eligendam eſſe, tum quod vt nobilior primo loco eſt. à Meſue deſcripta; quod vero abſolutè profertur, per antonomaſiam ſemper de nobiliori intelligitur; tum quoniam, cum compoſitio hæc ſit ex inuentione Meſuei, cum Galliam ſimpliciter profert, intelliget Galliam illam, quæ etiam ſuæ eſt inuentionis, qualis eſt Gallia moſcata: alefanginam .n. ibidem docet antiquiorum eſſe inuentum.

102. Aberrant pręterea non parum Pharmacopęi illi, qui vt aptius habeant hoc medicamentum, ad formandas pilulas aggregatiuas, liquidius, illud minus excoquentes, ſyrupum efformant: non animaduertentes corrumpere eos formam, ut accidenti ſuccurrant. Meſueus voluit ſyrupum illum ex ſucco roſarum, ſaccharo, & manna eo vſque coquendum eſſe, vt mellis obtineat conſiſtentiam, ipſi liquidum adeo formant, vt electuarij non habeat conſiſtentiam, non animaduertentes ſcammonium, cum leuiorem habeat ſubſtantiam ſuperiores partes petere; potiſſimum ſi, vt multi faciunt, cum alijs pulueribus in fine apponatur; ſicque non æquè omnibus partibus facultatem tribuet purgatricem. Roſarum Męſue nō ſit nimis liquidum.

103. In electuario de ſucco roſarum Nicolai, cum auctor Diagridium imponendum ſcribat, neſcio quid in mentem venerit diligentiſſimo Ouiedo, cum ſcammonium non in citonio præparatum, ſed ſimplicem ſuccum nempe plantæ illius lacteum ſole condenſatum potius indendum voluit. vt enim illi & Ruellio lib. 3. de natura plantarum cap. 148. concedamus aliquibus antiquis aliquando Diagridium dictum fuiſſe ſcammonium vt libro de Dinamidis Gal. tributo cap. 9. de ſimplicibus ad Paternianum cap. 249. & alijs aliquibus barbaram ſectantibus medicinam; verum tamen eſt, antiquos nunquam pro ſcammonio Diagridium ſumpſiſſe; quin ſi illi recentiores de ſcammonio agentes Diagridium appellarunt, id fecerunt, vt intelligeremus vix vnquam ſcammonio vtendum ob vehe- In Elect. de ſucco roſarum indendum diacridiū, non ſcammonium.

men-

mentiam, nisi cotoneo coctum esset præparatum. Quo modo correctum huic medicamento imponendum censeo, si non alia ratione, saltem ob multam quantitatem illius in eo positam.

Per Spodium in electuarijs quid intelligatur.

104. Spodij loco hic non Græcorum spodium metallicum imponemus. Sed Arabum ab Auic. traditum, lib. 2. Tract. 2. c. 617. & Serap. lib. simpl. c. 242. ex radicibus cannæ crematis; vel Plateari j. ex ossibus elephantum crematis, vel antispodium Dioscoridis.

In Elect. Indo minori sacchari drac. 100. non sint pro speciebus, sed imminuāt quāt. mellis.

105. In electuario Indo minori, quod apud nos solum est in vsu; illud solum est animaduertendum, cum sacchari fini drachmæ centum ingrediantur, cum mellis quadruplum ad pulueres ad formamdum corpus electuarij. ex arte sumi debeant, tantundem mellis, quantitate demendum esse, quantum sacchari mensura pendet, ne impotens nimium reddatur medicamentum.

In Benedicta species benè terendæ.

106. In Benedicta laxatiua siue Nicolai, siue Villanouani, illud solum annotabo; nonnullos, quod supponat solum in vsum venire in clysteribus, censuisse non esse multum trituranda ingredientia, quod eorum uires non altius penetrare debeant, sed crasso modo. Imo eo vsque pharmacopæorum aliquorum progressa est auaritia, ut ob hanc vnam causam censeant non necessarium esse delectum eorum, quod per sedem solum inijciatur. Quasi vero etiam per sedem inijcienda, perfecta, incorrupta, & selecta esse non debeant: cum ex malis aut vitiatis simplicibus ingredientibus damna producantur maxima, & dolores sæpe intolerabiles, Sed præterea reprǣhēdendi sunt in eo, quod supponant per os non exhiberi, cum ad subducendos crassos humores, & ab obstructione liberandis renibus, & in nephriticis doloribus per os exhibita commendetur, & apud nos sæpissime hoc modo vsurpetur.

Sericum in Diasena

107. In Diasena cum serici vsti drachmæ duæ indantur, vel cremandum erit sericum vt ex Galeno iam docuimus in lana 11. simpl. cap. 25. aut, cum Auic. doceat ea solum

ratione

ratione sericum aduri, vt trituratione in puluerem reduci possit, alioqui non crematum melius corroborare, sine hac adustione ita in puluerem reducetur, si primo forcipe minutissimè globuli intima superficie, & vermiculo expurgati, in mortario diutius conterantur, & per setaceum traducantur, iterumq; crassior ille puluis cęteris triturabilibus admisceatur, & iterum simul trituretur: sic enim sine adustione in puluerem reducetur.

cremandum, vt triturari queat, vt lana apud Gal. 11. simpl. 25.

108. Pro lapide Armeno, quo hoc tempore omnino caremus tantumdem lapidis lazuli substituemus loti, cuius lotio quomodo sit facienda iam docuimus ex Mesueo lib. simpl. c. 28.

Pro Armeno lapide, lapis lazuli.

109. Non solum sæpe mirari contigit tot tamq; varias Hierarum descriptiones à Mauritanis scriptoribus, & à recentioribus barbaram sectantibus medicinam inuectas fuisse; sed in Hiera, Picraue Galeni describenda cęcutijsse, & ab in uetore Andromacho, Archigene, Themisone, quin ab ipsomet Galeno, cui illam acceptam referunt, illiusque nomen adiungunt, adeo discrepasse. quorsum enim addere, vel demere quicquam attinet, quando Galeni nomine & auctoritate celebratam iri volumus? Alias non Galeni, sed Rhasis, Serapionis, Auicennæ, Mesuci, Præpositi, Arnaldi, Placentini, aut aliorum esse dicatur. vbinam carpobalsamum, xyloaloe, cassiam aloę admiscuisse in sua picra Galenum inueniemus? vbi absinthium, violas, agaricum, Turbith, in suum medicamen adiecisse videmus? Deniq; vbi duplum ex aloe pondus tantum apposuisse inueniemus? turbidis igitur riuis omissis ex vero fonte quęso hauriamus.

Hiera Gal. vera quæ.

110. Aliquam quidem video in pondere potissimum aloes decernendo diuersitatem. Siquidem aliquando illius solum drachmas nonaginta imposuisse visus est, vt lib. 2. de compos. med. sec. loc. cap. 9. vbi agens de cura doloris capitis per consensum ventriculi proposita compositione Hieræ picræ ex centum aloes drachmis, & sex aliorum

Hiera Gal. ex quot drachmis aloes cō stare debeat.

ſex aromatum, videtur magis eam comendare, ſi ex nonaginta drachmis ſolum aloes componatur, quinque croci, aut etiam quatuor, & ſex aliorum quinque, & ea ipſum ſcribit potius vti. At ſeptimo Meth. cap. 11. eam maxime commendat Hieram, quæ ex centum drachmis aloes conſtat, & ſex aliorum aromatum ad roborandum ventriculum laborantem, & materiam in eo contentam attenuandam & euacuandam. Hancque 6. de Tuenda val. dicit eſſe, quæ paſſim in pharmacopolijs Romæ parata ſuo tempore conſeruabatur: quam etiam tanquam meliorem recepit 8. de compoſ. med. 5. loc. c. 2. vbi licet aliquando in vſum traducendas iubeat aliquas Hieras cum octuaginta drachmis aloes, aliquando cum centum viginti, pro varijs medicis indicationibus; in fine tamen magis eam commendat, quæ ex centum aloes, & ſex aliorum componitur. hanc etiam magis recipit lib. de ſang. miſſione per ſectam venam, cap. 17. hanc tanquam Galenicam commendauit Oribaſius agens de promouendis menſibus. Paulus lib. 7. cap. 11. Alex. Tralli l. 7. cap. 10. Actuarius cap. de purgandis humoribus, & ante eum Aetius lib. 6. cap. 10. ex Themiſone eam prædicat & cap. 45. tanquam Galenicam approbat, vt & lib. 9. c. 10. Et ſi conſideremus locum Gal. 2. de compoſ. med. ſec. loc. c. 9. vbi ſibi magis placere videtur aſſerere hieram hanc picram cum nonaginta aloes drachmis, & quinque aut quatuor croci, & ſex aliorum, eaque ipſum maxime vti ſolere; facile cognoſcemus non ita nobis aduerſari, ſi ſcopum Galeni eo loco conſiderabimus: curabat ibi capitis dolorem ex conſenſu ventriculi repleti multa cruda materia; verebatur ne crocus in ea quantitate caput iam affectum & laborans offenderet, minuit propterea croci quantitatem; & cum maximè crudi illi humores attenuatione indigerent, quinque alia aromata in ſua quantitate ſex drachmarum relinquit, proportione vero quadam ad diminutam croci quantitatem aloes menſuram imminuit. Illud tamen pro certo ex eius ſententi

Species in hiera quō mitturādæ.

omnino

omnium [illegible], ex centum drachmis aloes, & ſex [illegible] aromatum, hanc compoſitionem eſſe parandam, [illegible] locis, ita ſentiat.

111. Animaduertendum præterea aliquam ſubeſſe poſſe difficultatem in ſpecierum trituratione. cum .n. ſæpiſſimè inueniam vſum ad roborandum ventriculum, & attenuandam [illegible] materiam in ventriculo conſiſtentem [illegible] moleſtiam aut inferentem aut commu[illegible]tem, [illegible] 7. Meth. med. docuit, & 2. med. local. c. 9. [illegible] trituratione opus eſſet; ſed cum ad vrinas promouendas, & menſes ducendos in vſum adducitur, ſubtiliſſimè eſſe triturandæ, vt de Hiera Themiſonis docuit Gal. 3. de comp. med. local. cap. 3. & lib. de cur. rat. per ſang. miſ. cap. 17. ne ergo ſeplaſiarij duplicem hanc formam ſpecierum hieræ paratam tenere grauentur, cenſeo ad manus paratas habere debere craſſiuſculè paratas; quas vbi medicus in vſum traducere velit ad lotium vel menſes promouēdos, ſtatim in puluere tenuiſſimum traducere poterit. Species in hiera quō triturādę.

112. In pilulis Aleſangiuis multa ſunt, quæ omnibus, & medicis, & ſeplaſiarijs non parua fecerunt difficultatem: & primo cum in aromatum prima illa decoctione quamplura decoquantur odorifera, cortices, ligna, ſemina, fructus, radices, folia, & flores, an omnia ſimul imponenda ſint; an potius gradatim vnum poſt aliud, à lignis, corticibus, & radicibus exordiendo ad ſemina, folia, & flores ſit deſcendendum iuxta ea, quæ à Meſueo in Canonibus tradita ſunt, & à nobis in prima parte huius libri. Scio Braſauolum, Caleſtanum, & plures, graduatam hanc decoctionem aromatum requirere; & in ijs componendis pilulis cum videant Meſuem nullam huiusmodi decoquendi mentionē feciſſe, ſed ſimul omnia excoqui mandaſſe, ad ſuam tutandam opinionem dicunt, ſatis eſſe, ſi ſemel in vniuerſalibus decoctionum modos tradiderit; nec videri neceſſarium in particularibus ea repetere. Ego verò cum Meſuei verba conſidero, nullo modo graduata hac decoctione vtendum In aleſangini pil. decoctio non graduanda.

 cenſeo:

censeo; sed omnia simul esse excoquenda. sic. n. habet antiquus interpres, qui ex Arabico traduxit. Terantur contritione grossa, & fundantur super ea aquæ libræ xij. & coquantur, vsque ad consumptionem duarum tertiarum. Si enim ijs crasso modo contusis superinfundenda est aqua, nullus datur graduationis locus. Sed quod omnem tollit difficultatem est, quod Lampon Pelusiota, cuius nobilem mentionem fecit Galenus tum 2. de compos. med. local. 3. tum. 8. eiusdem cap. 2. à quo quibusdam mutatis video Mesuem suas deprompsisse, dum aromata fere eadem in aqua excoquit, vt decocto illo imbuatur aloe, simul omnia in aqua excoquit. & forte si intimius rem perscrutemur, non erit modus decoctionis omnino à ratione alienus. cum enim ea, quæ hic elixantur, etiamsi diversum habeant substantiæ modum, duplici constent facultate, ignea vna in superficie posita facilè exhalabili; altera terrestri, subadstringente, & corroborante in centro constituta: Lampon & Mesue prioris illius non multum habita ratione, alteram conati sunt longa ebullitione extrahere, & curare vt aquæ communicari posset, vt in aloe excipi posset; vt hoc modo præparata minus soluere, & magis ventriculum roborare posset. id vero melius obtinere poterant, si simul excoquerentur, vt eorum omnium viribus inæqualibus vnitis mixta quædam facultas progigneretur, quę melius indicationi illi curatiuę satisfacere posset.

Aquæ quantitas adhibẽda in decoctione pil. alefangiнarum.

113. In eadem pilularum præparatione illud etiam est perpendendum, quæ aquæ quantitas pro aromatum ea elixatione sit sumenda. quæ enim quantitas à Mesueo proponitur, librarum duodecim pro 136. drachmis aromatum excoquendis nimis multa videtur. quamuis enim roborans hæc facultas in ijs medicamentis consistens non superficialis sit, cum in centro reposita ac inde longiori, vt aquæ cõmunicetur, indigeat coctione vt extrahi possit; tanta tamen non est, vt maiori indigeat aquæ quantitate, & longiori coctionis tempore, vt extrahatur virtus, & aquæ com-

communicetur, quam res aliæ ſolidioris ſubſtantiæ, quales sũt maiori ex parte radices, & ligna, aliaq; , quę & firmioris ſunt ſubſtantiæ, & in centro repoſitas habent facultates. In more autem poſitum eſt maiori ex parte pro libra puta radicum ſex aquæ libras ponere, atque tandiu excoquere, quandiu medietas abſumpta ſit. Cum igitur hic res habeamus maiori ex parte minus ſolidas, minuſque compactæ ſubſtantiæ, etiam ſi non ſuperficiarias, ſed intimiores, & in centro repoſitas virtutes extrahere curemus; non videtur maiori opus eſſe quantitate aquæ, neque longiori coctione. propterea pro drachmis centum triginta ſex horum aromatum excoquendis, cēſerem ſatis eſſe libras ſex aquæ, atque dimidium illius coctione eſſe abſumendum. hoc enim modo magis ad illam elixandi rationem accedimus, quam radicibus plerunq; conuenire dicebamus; ac ferè imitabimur excoquendorum aromatum rationem, qua in ſuis efformandis pilulis vſus eſt Lampon ille Peluſiota apud Gal. 8. de comp. med. local. cap. 2. & 3. à quo ſuas has deſumpſiſſe Meſuem crediderim, cum in aromatibus multum excoquendis, in eiſdem ſeligendis, in aloe lauanda & nutrienda, in modo componendi, & in vtilitatibus videam in paucis vtrunque diſſentire; cum ſextarij illi tres aquæ, quos pro 140. drachmis aromatum elixandis ſumit Lampon, ſi variæ ſextariorum menſuræ rationem habere voluerimus, paulo minus ſex librarum menſuram ſuppeterent. quam etiam aquæ quantitatem in hac decoctione à pleriſque receptam eſſe obſeruaui. quaque ad dimidias etiam abſumpta, ſi aloe ſuperinfundatur in diebus canicularibus, non adeo difficili negotio ab aloe excipietur neque tam longo tempore indigebit, & ad imbibitionem, & abſumptionem exſiccationemque.

Aromata in decoct. alefangi-narũ qũo tamdiu coquantur.

114. Quamuis autem ex dictis tolli poſſit difficultas, quæ grauiſſimorum virorum animos iamdiu torſit, quomodo & Lampon & Meſue dici non debebunt regulis, & ab ipſis traditis, & à nobis explicatis aduerſari; quibus ex

communi omnium sententia constituitur, in faciendis de-
coctionibus illud esse obseruandum, vt crassa & solidiora
corpora multum infundantur, & multum coquantur; aro-
mata vero, & flores parum; cum tamen videre hic au-
ctor in decoctione horum aromatum secunda pro hoc me-
dicamento præceperit esse faciendam. Primam quidem ex
sex libris aquæ ad consumptionem medietatis; secundam au-
tem ex duodecim ad duarum tertiarum consumptionem,
ita vt manifestè videantur reuellere à regulis, & præce-
ptis traditis. Brasauolus duplici data responsione conatur
huic difficultati satisfacere: primam nempe fuisse Mesue,
& optimis quibusque scriptoribus, vt vbi semel tradide-
runt præceptum aliquod, non amplius repetant, sed illud
supponant; & propterea in isto libro compositione Mesuē
supposuisse decoctionem aromatum fieri debere secundum
artem semel ab ipso traditam; vt scilicet primo crassiora
infunderentur, secundo mediocria, & tertio tenuia, atque
idem in decoctione seruaretur. Quæ quidem etiam suas
habet difficultates. Iam enim ostensum est, & [illegible]onem,
& Mesueum omnia illa valde mitiore graduata decoctione
excoxisse. præterea vero ex ingredientibus illis nullum esse
durioris substantiæ, agalocho excepto: florum autem con-
ditio, vt rosarum non multum distat à cæteris aromatibus.
Placet igitur magis secunda responsio eiusdem; aromata si
tenuiter contrita fuerint, ad igneas & aereas partes extra-
hendas leui elixatione esse coquenda; at si crasso modo
contrita fuerint, vt terrestres partes, & roborantes extra-
hantur longam admittere posse decoctionem. Accedit
(quod non vidi à quoquam animaduersum) in Mesuei
descriptione his Masticem indi, semel etiam in maiori
quantitate ad eundem quidem finem roborandi ventriculi;
sed forte etiam cum gummata quæ per se ex Gal. 5. med.
loc. 1. & 2. sec. gen. c. 9. excoqui non debeant, hic illam
cum alijs aromatibus excoquendam apponit; vt sua glu
tinositate, & oleaginositate quasi supernatans exhalationem
subti-

ſubtilium partium aliquantiſper reprimeret. addit poſtea etiam pulverizatam, vt roborandi vis, quæ elixatione erat imminuta, adaugeretur. Sed doctiſſimum Mercurialem video aduerſus hanc reſponſionem diſputantem lib. 3. de compoſ. med. cap. 10. ijs verbis: Si aromata craſſo modo ſiue ſubtiliter contuſa accipiantur, facultas ipſorum ſemper poſita eſt in partibus tenuibus, quæ facile deſtruuntur ex multa coctione, ita vt non minus offendantur facultates aromatum, ſi craſſo modo ſint contuſa, quam ſi ſubtiliter: atteſtatur quotidiana experientia, quia ſi coquamus piper, aut cinnamomum, vel garyophyllos, ad minimam quamque coctionem, videmus ſtatim aquam infici odore & ſapore horum aromatum. imo vero ſi rationem Auenzoar, & Auerrois inſequi velimus, non eſſent vllo modo aromata terenda: etenim Auenzoar lib. 1. Tract. 16. c. 6. & Auer. lib. 5. cap. 31. loquentes de modo conficiendi aquam hordei, præcipiunt, vt caueatur ne grana cunterantur; eo quia ſi faciendum eſt decoctum optimum & infuſio, inquiunt, debere grana illa trahere in ſeſe aquam, quod non poſſunt, niſi viuida ſit eorum facultas attractrix, quam, inquiunt conſiſtere in totalitate, & continuis partibus granorum: quare ſi contundantur, facultas attractrix labefactatur. qua offenſa non poteſt attrahi aqua à granis, & propterea non fiet optima coctio. quod autem à contuſione facultas attractrix diminuatur, atque etiam extinguatur probant, quia grana, quæ mandantur terræ contuſa ſunt inefficacia, vbi vero ſunt ſolida naſcuntur: vnde colligitur, in fractis abolitam eſſe facultatem, in integris conſeruari. Hac igitur grauiſſimorum virorum auctoritate ſuſtinere poſſemus etiam in decoctis faciendis potius aromata integra eſſe coquenda, quam vllo modo fracta. Hactenus Mercurialis. Verum cum ipſe paſſim profiteatur potiſſimum lib. 3. ca. 13. aromata vix admittere decoctionem; quod aromaticæ, odoratæ, & igneæ partes ex longiori ebullitione euaneſcant, quomodo in de-

coctione hac, & Lamponis,& Mesuei,illud ipsum incommodum effugiat non satis video; potissimum cum aduersus Brasauolum asserat quomodocunque contrita fuerint aromata, si diutius decoquantur, vires suas amittere, ac in nihilum abire; postea verò in decoctione hac aromatum ad dimidiæ aquæ consumptionem excoquenda esse docet, neque rationem reddit cur id sit faciendum. Exemplum autem ex granis hordei decoctis desumptum, & improportionatum est, nec sapit philosophum naturalem. quæ enim proportio esse potest inter grana hordei & cortices, ligna, & flores, & similia? inter rem, quam coquimus, vel ad alimentum, vel ad refrigerandum, & ea, quæ coquuntur, vt igneis partibus absumptis terrestres cum aliquo calore ad corroborationem extrahi possint. sed prætetea video principia naturalis philosophiæ destruere, atq; attractricem facultatem, quæ altrici aut vegetanti facultati inseruit, granis hordei, quę coquuntur, tribuere; quin, & corticibus, lignis, & alijs iam mortuis tribuere. cum aromata integra potius excoquenda censeat, vt facultas eorum attractrix integra remaneat; quasi & cinamomum, quod cortex est iandiu exsiccatus, ligni aloes fragmenta, cubebe, macis, cariophylli, vegetantem adhuc facultatem retinuerint, & subinde attactricem, & si Deo placet facultatem generandi sibi simile. Censeo igitur in his componēdis pilulis discedendum à communi canone, & hanc esse exceptionem in particulari hoc casu, quia non igneas illas in decoctione ea exposcebant partes, sed terreas, roborantes cum mediocri calore, quod proculdubio ex decoctione hoc modo facta obtinere poterant.

Suco trina aloe qūo lauetur in aiefangi-- nis cum id ei neget conuenire Diosc.

115. In finis huius decoctionis confirmationem quod .f. facta sit ad roborandum ventriculum, afferre possumus aloem; quam siue Indica sit, vel succotrina, quod purissima sit, arena, saxis, & lignis carens, sine lotione in vsum ducendam esse pręcipit Diosc. & Mesue, cum eam sępius aqua pluuia abluendam, & sole exsiccandam præcipiunt, quod

non

non alia ratione factum censendum est, quam vt subluendi vim imminuerent, & roborandi facultatem augerent atque exsiccandi: quod in lota aloe contingere docebat Gal. 7. Meth. med. & 8. de compos. med.loc.c. 2. aqua autem pluuia potius lauandam censuerunt, quod abstergenti facultate magis sit prædita, tum exsiccanti, & attenuanti. & quod hoc verum sit quilibet colligere poterit ex Galeni discursu. 8. local. c. 2. vbi comparans hieram Andromachi & medicamẽtum Lamponis dicebat, ad exsiccandum & purgandum præstare hieram Andromachi, ad siccandum sine purgatione melius esse medicamentum Lamponis.

Scio hic multos, vt quantitatem aquæ à Mesue præscriptam obseruent, & duo incommoda inde prouenietia effugiant, nempe longam illam aromatum elixationem, qua lento igne ex libris duodecim aquæ octo absumuntur, & ne, dum dimidium superstitis decoctionis aloe pro imbibitione superinfunditur, altera pars corrumpatur, quod in canicularibus diebus facile contingit; dimissis aromatibus, & bipartita aqua duplici decoctione rem hanc transigere: sed præter auctoris mentem, tum etiam contra rationem; quia iam docuimus in decoctionibus, vt aquæ virtus rerum decoctarum communicetur, non solum quantitatis aquæ habendam esse rationem; sed maximè longitudinis, & breuitatis temporis, & durationis illius actionis; quod longiori tempore facta ebullitione melius communicentur facultates medicamentorum aquę; sed verò etiã quantitas maior medicamentorum vnita magis imprimit vires suas aquæ, quam minor, quantumcunque, & aquæ & temporis seruetur proportio. propterea, si quis quantitatem Mesuę sequi vellet, potius consulerem, vt duabus ex quatuor superstitibus libris aquæ prius affusis, duæ aliæ in vase stricłoris conseruarentur superinfuso oleo, & in loco frigido conseruato vase, vt prima absumpta reliqua superinfundi denuo possit. quod etiam ab ijs fieri debebit, qui ex Lamponis

pondus & nostro præcepto sex solum aquæ libris assumptis & dimidio absumpto decoctionem hanc parant. Neq; enim placet, quod ab aliquibus præcipi video, totas illas tres libras vnica vice absumere. periculum enim immineret, ne ex longo in imbibitione temporis interuallo, aliquā contraheret corruptionem: neque etiam huic periculo occurritur, si, vt alijs visum est, in vase melius expanso & lato dispersæ aloe sub ardenti sole in diebus canicularibus affundatur aqua, vt citius absumatur: id enim imbibitionis non erit actio, & effectus, sed absumptio à radijs solaribus facta; neque aloes vim illorum medicamentorum in se trahet, aut concipiet, sed in insensibiles halitus tota illa decoctio vi solis abibit, sine fructu conceptæ medicamentorum facultatis. Neque ita facile id obtinere poterit, quod ab eis expetitur cum insolario hæc aloes cum hac decoctione fieri debeat superposito testaceo, quod adeo citam etiam absumptionem retardabit, sicque corruptionis semper aliqua superit suspicio.

Alefanginæ pergamenæ inūctæ non inuoluendę.

116. Non placet, quod quamplurimis video esse familiare, pillularum harum vnitum corpus pergamenæ chartę oleo perunctæ inuoluere, ne nimium exsuccetur: contrahit enim nescio quid oleosi & rancidi magdaleon, illud quod effectibus proprijs harum pillularum immediate repugnat.

Pil. ad ventriculum roborandū minutissimæ sint.

117. Pilulæ eæ, quod maiori ex parte ad roborandum ventriculum instituantur, in minimos globulos erunt efformandæ, vt & quæ ex aloe lota, ex succo rosarum, & quæ ex inuentione nostra rosatæ ad eundem vsum institutæ sunt. vt ab imbecillo illo calore actuari, & dissolui facilius possint.

In Aggregatiuis species minutissimè terendæ contra Ouiedum.

118. In pilulis aggregatiuis, earumque materia trituranda video dissentientes doctissimorum hominum sententias. Brasauolus enim species subtilissimè triturandas censuit, non minus quam in electuarijs, vt melius, & ad longinquiora vires suas exerere possint. Quem eo titulo reprehendit Ouiedus, quod cum pilulæ maiori ex parte institu-

tituantur, vt craſſiores humores à longinquis partibus tra-
iant, ideoque in ventriculo diutius retineri debeant; ſi
ıbtiliter adeo earum materia trituretur, citius è ventricu-
ɔ in inteſtina effluent, nec recte officio ſuo attrahendi
raſſiora à longinquis fungentur. Sed non animaduertit
ir is, in multis fortaſſe nimis diligens, qualitatem tritu-
ıtionis, potius ex natura rerum triturandarum pendere,
uam ex modo euacuationis, ſi canones Meſuei conſidere-
ıus, & quæ de trituratione colocyntidis, & rhabarbari,
ım & quæ à Gal. ſcripta ſunt tum 4. de ſan. Tuenda,
ım in lib. de comp. med. per gen. vt enim diutius in ven-
iculo moram trahant, & craſſa à longinquis euacuent,
on in craſſiores particulas materiæ contentæ in medica-
entis referunt ſcriptores, ſed in formam potiſſimum:
imus enim liquidiora facilius effluere, & per aluum ſub-
ıcere; mollia aliquanto tardius; ſolidiora verò diutius
ventriculo firmata, & à longinquis magis, & craſſiora
rahere. Docet hoc Fuchſius 3. de comp. med. cap. 9. in
incipio tractationis de pilulis; à medicis eas introductas
ferens, vt & facilius aſſumi poſſent, diutiuſque in ven-
culo contineri, vnde à longinquioribus humores attra-
re poſſent. ob eorum enim duritiem tardius euacuatio-
m promouent. Vnde etiam ſi citius euacuatione promo-
re velimus, & molliores reddimus, & minores mole
ramus, potiſſimum ſi ventriculum debilem præ mani-
s habuerimus; & è contra ſi & à capite, & à longinquis
here craſſiora voluerimus, vt longiori tempore in ven-
culo reſidentes melius id facere poſſint, craſſiores para-
ſolemus, & hanc ob cauſam catapotia hæc iniunxit Me
in craſſiores globulos eſſe formanda; vt è contra alefan
ıa minutius efformari debere docuimus.

119. In ijſdem tamen peccat idem Braſauolus, dum Succi ab-
cum abſyntij, & eupatorij depuratum quidem ponit, ſyntij, &
l liquidum, nec condenſatum, contra ea, quæ ipſemet do- eupatorii
agens de Trochiſcis rhabarbari; quod vbi in compoſitis pro aggre- gatiuis nō liquidi, ſed denſati sūt indendi.

ſuccos

ſuccos herbarum impoſitos in pauca quantitate videri-mus, non liquidos indendos eſſe ſed ſole aut igne conden-ſatos. quod etiam obſeruandum monuit Fuchſius lib. 2. de compoſ. med. cap. 32. & Meſue in lib. ſimpl. de ſucco ab-ſinthij agens, & eupatorij, docet modum condenſandi ho ſuccos ſole vel igne, vt ijs in compoſitis ſuis vti poſſimus Cum autem in his pilulis ſingulorũ drachmas ſolum dua imponat, quis negauerit, cõdenſatos potius eſſe imponẽdos

Cocchiæ picram Raſis excipe-re debere.

120. In Cocchijs parandis pilulis duo ſolum annotan-da ſunt; primum hierã picram, quam veluti earum baſin ab initio imponenda præcipit, non Galeni picram excipie-dam eſſe, ſed eam quam ipſe Raſis deſcripſit non parum Galenica diuerſam: & ſecundo, cum non doceat Raſis quo molli aut liquido exceptæ ſpecies in maſſam dedu debeant; cenſeo, aut ſyrupo de ſtæchade, aut de abſinth ſpecies illas excipi debere.

In Agarici pilulis qua le eligen-gam.

121. Pilularum de agarico compoſitio hoc loco me in-uitat ad ſigna tradenda, quibus bonum à malo; vel, v melius dicam, recentem à veteri diſcernere poſſimus, cum multum id referat; quod recens humanis miſerijs multis i rebus inſeruiat, ſeneſcens autem venenoſam contraha qualitatem. vnde etiam crediderim euenire, vt noſtris i temporibus illius operationes ſæpenumero noſtræ expecta-tioni non correſpondeant, & eo aſſumpto non leues, ne parui momenti ventriculo ſuccedant læſiones. Neque ta-men nigredo in eo conſpecta ſemper inueterati agarici ſ-gnum eſt adeo certum, vt aliquibus viſum eſt. ſi enim diu-tius truncis arborum adhæreat. ſæpè talem colorem conc-pit; nullo tamen modo in medicamentis, etiamſi recen collectus ſit, admitti debet, quod ex mora putredinis gen aliquod contraxerit. Neque etiam inueterati ſignum eſ ſi ad tactum puluere albo manus inficiat; cariem enim co cepiſſe inde colligunt. at noſtris ijs temporibus extern cortice detracto, cum puluere agarici vndequaque aſper perpoliatur, quod curare pharmacopolæ appellant, non e

quod

quod inde bonum aut malum esse colligamus. Senescen-
tis igitur, & venenosi est signum, si in substantia citrinum
quendam colorem conceperit. Sed maxime si impressis
digitis in agaricum ad aliquam illius portionem extrahē-
dam, & contrectandam foueæ impressæ in agarico rema-
neant. signum enim id erit absumptam omnem esse hu-
miditatem, qua mixtione colligabantur heterogenea, &
puluerem, ea absumpta & siccitate introducta, omnino esse
genitum; cuius euidentius apparebit indicium, si pars aga-
rici digitis expressa, atque compressa in puluerem abeat,
non autem resistens compressa resideat; hoc enim humidi-
tatem partes colligantem absumptam esse ostendet. ma-
sculum auersamur, longum, nigrum, grauem, succi plenū,
durum, ac densum: bonum eligemus, fæminam, album,
leuem, friabilem, rarum, porosum, primo ad gustum dul-
cem, mox subamarum.

Cum hieram picram in his, & in ijs quæ de rhabarbaro
dicuntur, ponat, nolim quempiam censere indendam esse
hieram illam, quam ex inuentione nostra ab eo descriptā
habemus; eo ductus argumento, quod in cocchijs Rasis
non hieram simplicem Galeni indendam censuerimus, sed
eam quam idem Ille Rasis descripserat. Solet enim Mesue
passim cum hieram picram nominat, eam intelligere,
quam duobus ijs nominibus Gal. insigniuit 2. med. loc. 9.
eam autem hieram simpliciter appellat ex inuentione no-
stra. sic per hieram picram Auic. Galenicam intellexit lib.
Tract. 2. summa prima. & Serapio lib. de Antid. Tract. 7.
p. 9. Rasis autem seipsum explicat in cocchijs suam po
debere.

122. Parandas scribit pro vnione pulucrum cum robub,
quod rob dicitur: quæ duo nomina si adiungantur ali-
cui succo intelligi debet succus ille decoctus ad crassitudi-
nem quandam: at si simpliciter rob aut robub reperiatur
apud Arabes, intelligendus est succus vuæ maturæ; sicque
nunc intelligit hoc loco Mesue. Intelligendus autem suc-

Rob absolutè quid significat.

cus

cus is coctus ad spissitudinem syruporum vt leui illius portione species vnire possimus; ne si coctione inspissetur magis, cum in eo casu maior illius portio necessaria esset, imminueretur pilularum harum facultas purgatrix.

Rhabarbari electio.

123. In Pilulis de rhabarbaro aliquantulum mihi immorandum est, ut aliquod de eius basi rhabarbaro, quod in materia medica adeo frequenter in vsum venire solet, annotare possimus. In colore, ait Mesue, subnigrum esse debere, rubescentem, quod de externa parte optimè intelligit Mattheolus. quod vel ex sequentibus verbis colligitur, cum fractum ait ex rubro & glauco alternare. per glaucum autem intelligere debemus subalbidum cum viridi rubescente. vidi tamen aliquando rhabarbari radicem magnam, omnibus boni rhabarbari notis insignitam, in qua apertæ venulæ quædam nigræ per substantiam erant dispersæ.

Rhabarbarum quō graue cum raritate.

124. Sed quomodo graue esse poterit cum raritate; cum leuitas semper raritati iuncta esse soleat: vt & grauitas cum densitate, vt etiam Mesue in vniuersali Methodo cognoscendorum medicamentorum docuit. & ratio est, quia grauitas in medicamentis fit ex multa materia in parua extensione collecta, quod nihil aliud est, quam partes valde vnitas esse; quæ etiam causa est densitatis. Hinc etiam fit, vt medicamenta, quæ vt bona eligantur, grauia esse debent densa semper esse obseruemus. quia leuitas producitur quod pauca materia multum extensa amplius spatium occupat, nec partes materiæ multum inter se sint vnitæ & condensatæ, vnde raritas producitur; fit, vt rationi consonum sit, leue omne rarum esse. Non tamen è contra infertur omne rarum leue esse debere. quamuis enim hoc verum sit, vbi corpora sunt rara, laxa, & porosa, ut in spongia contingit. & colocyntide, & similibus; at vbi partes non porosæ, sed quasi continentes sunt densæ & benè compactæ, optimeque commixtæ grauitare possunt. quia harum partium grauitas leuitatem partium euincit, quæ ex raritate pendet: sicque aliquid rarum, & graue reperiri poterit.

terit. vt in ſcoria ferri euenire obſeruamus. ſic igitur cum partes in rhabarbaro reperiantur denſæ, & benè compactæ præualentes raris, quæ quodammodo continentes dici poſſint, non abſurdum dixiſſe Meſuem aſſeremus, qui cum raritate pondus in eo expoſcit. Quod ſi non, vt antiquus Meſuę interpres vertit; ſit graue cum raritate ſua, interpretemur; neque vt Syluius, ſit graue. tamen rarum; ſed vt alij, ſit graue pro raritate ſua, facilius erit ſatisfacere, ſi dixerimus (pro) ſignificare ſecundum. i. graue eſſe debere pro ratione raritatis. i. plus graue, quam expoſceret, aut indicare videretur illius raritas.

125. Quoniam autem vbi inueteraſcit, illius facultates langueſcunt; optimum erit notas tradere, quibus ſeneſcentem à recenti diſcernere poſſimus: neque enim leuitas excedens ſola, quod aliquibus placuiſſe video, ſufficiens erit ſignum huius; cum in recenter eruto, ſi nimis maturum ſit, leuitas illa reperiatur. At nec ſi viuidus ille color adſit, ſed ſubalbidus color cum ſubflauo in eo conſpiciatur, cenſeri poterit antiqua. tum; in acerbo enim etiam recenti talis ſæpe color conſpicitur: Verumtamen ſi duo hæc ſimul ſigna iungantur, verè ſigna eſſe dicemus iam ſeneſcentis rhabarbari: innata enim illius abſumpta humiditate leuitas relinquitur, abſumptis verò igneis partibus, & natiuo calore, flauities remittitur, palleſcit, & vis eius quaſi emoritur. Recens igitur tunc erit, cum grauis pro natura ſua erit, cum apertus viuidum habuerit & intenſum in coloribus proprijs colorem, & confractum ſolis radijs appoſitum in eo gummoſi neſcio quid ſplendeſcere viderimus, quod humidum illius pingue natiuum conſeruatum optime oſtendit.

Rhabarbari antiquari ſigna & optimi.

126. Cum ſucco fœniculi vniendas ſpecies has in maſſam præcipitur; At Deſſenius, Fœſius, & alij quamplures, ne duritiem magnam contrahant, ſuccum hunc in ſyrupi formam cum melle excoquendum cenſent, & eo ſic vtendum ad formandum magdaleonem. At non animaduertunt,

Rhab. pilutas ſucco fœniculi non ſyrupo excipiendas.

tunt, quod præterquam quod id faciunt præter auctoris ſententiam; in illud incurrunt incommodum, quod vires medicamenti imminuunt, locum ſpecierum occupante melle: ſuccus fæniculi, quo excipiuntur ſpecies, medicamentoſus eſt, & inter ingredientia connumerari debet; at melle addito ad vnionem, minuetur vis ingredientium ſaltem pro tertia parte, ſicque doſis maior eſſet concedenda. Quod ſi dixerint, exſiccata maſſa ſi pilulæ pro vſu erũt formandæ, nonne neceſſarium erit melleum aliquid addere, ſicque in maius incidemus incommodum? Reſpondendum erit; cum in vſum infraſcriptæ pilulæ erunt deducendæ, quantitatem eſſè pendendam, mox vero ad formandas pilulas tantum liquoris eſſe addendum, quantum conueniet pro illis formandis. Quod omnino in alijs omnibus formandis in maſſam pilulis, in quibus auctores ſuccis vtẽdum præcipiunt, erit obſeruandum. Quod ſi quis non ſuccum fœniculi, ſed aquam ſumere voluerit, vt multis placere video: non repugnarem, ſed ſuccum glycyrrhizæ & abſinthij condenſatum ex tali aqua placeret diſſoluere, pro maſſa formanda, vt acquireret viſciditatem quandã, qua ex parte impediretur, ne adeo dureſcerent.

In pilulis de fumaria Auicennæ animaduertendum, non aquam fumariæ eſſe affundendam, & pulueribus excipiẽdum, ſed vt Braſauolo, Fuchſio, Deſſenio, Cordo, Colonienſibus, & pleriſque viſum eſt, ſuccum. quamuis enim ſtillatitiarum aquarum, aliquam habuiſſe eum cognitionẽ fatendum ſit, vt ex capite de roſis, & de cura ophtalmiæ quilibet colligere poteſt; cum enim ad euacuandos ſalſos, & melancolicos humores inſtitutæ ſint, ſuccus potius aſſumendus erit, vt id obtinere poſſimus: familiare autem Mauritanis, potiſſimum Auicennæ, eſſe ſcimus, ſuccum aquam nominare, ac loco aquæ ſuccum indere ſæpiſſimè.

In Pil. de fumaria huius ſuccus indendus, non aqua.

117. In ſucci fumariæ quantitate eligenda, cum eam non expreſſerit auctor, ne aberremus, eam colligemus ex eiuſdem verbis, cum pulueribus tantam ſucci quantitatem inden-

indendam præcipit, quantam iudicaremus sufficere ad formandam sorbitionem; ideſt vt eam ſolum habeat conſiſtentiam, qualis reperitur in potionibus ſorbilibus. docuit autem Gal. exemplo melicrati, & ptiſſanæ differentiam inter potionem, & ſorbitionem.

Sorbitionis forma in pil. fumariæ quid.

128. Ex mirobolanis eximantur nuclei, & addita aloe, & ſcammonio pulueriżentur, mox in expanſo vaſe ſpeciebus repoſitis, affuſo ſucco, & mixtis omnibus ad conditionem ſorbitionis in dieb. canicularibus ſuperpoſito aut ſetacea raro, aut canabina tela rara ſoli exponatur donec abſumpta humiditate exſiccentur, iterumque iiſdem læuigatis tantumdem ſucci affundatur, & ſoli expoſita omnia exſiccentur; & tertio eodem præſtito in maſſam redigantur.

pil. ex fumaria parandi ratio

129. Scio aliquos, ne ad ſaxeam illam duritiem reducantur, vtque à putredine, vt ipſi aiunt, vindicentur ſpecies, in vltima infuſione ad imbibitionem, non ſuccum fumarię ſed ſyrupũ ex melle vel ſaccharo appoſuiſſe. ſed præter Auicennæ intentionem, & præter rationem. neque enim durities virtutem medicamenti retundit, & dum in vſum duci debent; aut pulueriżari poſſunt, vel ſyrupo aliquo emolliri ſeruata ſua doſi, quam ex mixtione mellis aut ſyrupi imminui, certiſſimum eſt. Sed & ſiccitas illa, & durities tum & ea, quæ in has pilulas pro ſpeciebus ingrediuntur, vim habent à putredine eas vindicandi, ſuccique fumariæ facilitatem ad putredinem, corrigendi.

Imbibitio ſucci. fumariæ in ſole pilulis repetenda & neglecta qũo cognoſcatur.

130. Quoniam autem video aliquos laboris, & diligentiæ inimicos, ne tantum temporis in imbibitionibus iis ſucci fumariæ inſumant, vnica facta per ſolem imbibitione, maſſam more aliarum pilularum efformare magno ægrotantium damno: vt negligentiam hanc detegere poſſimus, obſeruandum erit, errorem hunc inde comprehendi; ſi maſſa aperta, & aloes & ſcammonij ſubſtantia, quaſi ſegregata oculis ſubijciatur. quæ enim benè paratæ erunt, nullam talem ſubſtantiam aut ſeparationem oſtendunt, ſed mirobolanorum chebulorum potius colorem, & ſubſtan

tiam repreſentabunt. cuius rei ea cenſenda eſt cauſa, quod docuerint, Meſue ſcammonium, ſi aqua aut ſaliua attingatur in lactis formam diſſolui: & Dioſcorides lib. 3. cap. 22. aloem in aqua facillimè diſſolui, ſi igitur diutiius vtrunque hoc in ſucco fumariæ commoretur, non dubitandum erit ita diſſolui, vt diſtinctè cognoſci non poſſint. vt etiam in pilulis ſine quibus quilibet obſeruare poteſt, quod ſucco fæniculi ſcammonium diſſoluatur: quod in alijs pilulis non contingit.

In Fœtidis pil. ſuccus capitatorum porrorum ſumendus.

131. In pilulis fætidis cum ſucco porri depurato excipienda eſſe ſimplicia, quæ compoſitionem ingrediuntur. non porri parui, non tranſplantati ſuccus, vt aliquibus viſum eſt, ſumendus erit, ſed capitati, tanquam præſtantioris, vt optimè collegit Matthæolus & Lacuna ex Dioſc. l. 2. c. 143. & Plin. l. 6. ca. 29. Hinc Lonicerus lib. de virib. plant. & Marcellus Virgil. l. 2. in Dioſc. c. 166. Porrum capitatum, antiquitatem ſimpliciter nomine porri appellaſſe ſcripſerunt, quod medicamentoſas magis in ſe contineat facultates.

Pro porrorum aqua in Pil. fætidis ſuccus intelligendus.

132. Per aquam porrorum non ſtillatitiam aquam intelligemus quæ nuſquam ex porris extrahi ſolet, ſed ſuccum, quem nomine aquæ Arabes ſæpè intellexiſſe iam docuimus nā quod Meſue Tract. de ægrit. ocul. in Sieph viridi ex Raſi aquam rutæ ſumit, Raſis in Antid. Tract. 17. ſuccum ponit. & quod Serapio in ijs pilulis ſumendam aquam porrorum dicit, Iſaach eo antiquior ſuccum inijcit. & ſic in alijs.

Alſcebra in fœtidis pil. quid.

133. Per Alſcebram Eſulam minorem intellexiſſe manifeſtum eſt, cortice tenui, leui, fragili, ſubrubro, & ante ſex menſes collectam: quam Dioſc. Tithymalum Cypariſſiam eſſe crediderim; quam innoxiam magis eſſe cenſeo, quam maiorem, quam Pityuſam eſſe Dioſcoridis quilibet cognoſcet, qui quæ à Serapione ſcribuntur cap. 371. comparauerit cum dictis Dioſcoridis.

134. Et quamuis minor illa minus noxia ſit, non debet

tamen

tamen in vſum duci niſi præparata: quod fiet, aut vt docet Meſue in canon. & ſimpl.facta radicum illarum per horas vigintiquatuor in aceto, in quo infuſa, & ex cocta fuerint cotonea poma, infuſione, mox ijs exſiccatis; aut vt Auic. cap. 673. & Serapio cap. 371. facta earumdem infuſione triplicata in lacte vaccino recenter emulcto per horas vigintiquatuor; quæ mox reſiccatæ in vſum duci poterunt. Ego ut poſtremum hunc recipio, ita priorem ex aceto magis amplector. Eſulæ prę-parãdæ ratio.

135. Per Harmel aut Alcharmel mirum quomodo Quiricus de Auguſtis in ſuo luminari cicutam paſſim intellexerit, deceptus errore Matthæi Syluatici, qui c. 322. per Harmel cum aſpiratione ſcriptum apud Arabes cenſuit cicutam ſignificari, ſine aſpiratione rutam ſylueſtrem: cum quomodocumq; ſcribatur ſemper rutam ſylueſtrem ſignificare conſtet apud omnes qui legerint. Dioſc. lib. 3.c. 44. & Auic. l. 2.c. 140. & Serapionem cap. 185. illis enim errandi occaſionem dedit corruptus Auerrois textus. 5. collect. cap. 42. vbi pro Harmel. cicuta intelligi videtur, quam etiam tertio gradu calidam & ſiccam conſtituere videtur: ex quo nullus eſt in medica materia vel medicoriter exercitatus, qui non cognoſcat mendum hic ſubeſſe; cum omnes ſciant cicutam frigidam & humidam non autem excedentem in calore & ſiccitate. Harmel non cicuta ſed ruta Syluestris.

136. In ijs componendis is ordo ſeruandus erit. Primo loco gumma ſucco porri bene calefacto macerebuntur, & ſi ob duritiem aut impuritatem grana diſſolui non poterunt, omnia ita calentia in mortario ponantur, & ferreo piſtillo calido aliquandiu ducantur, & ob impuritatem percolentur: deinde his etiamnum calidis euphorbium contritum admiſceatur calidiori adhibito piſtillo; mox Aloem, ſcammonium, colocyntim, ſeorſim trita addemus; poſtremo alia aromata vt ex arte in puluerem redacta, fiat maſſa. Fœtidæ p il. quõ componendæ. Fętidæ pil. quõ formandæ.

137. Sed illud animaduertendum erit, præſtare paſtam

in modum Trochiſcorum ſeparatim formare, ne ſi in maſſam vnam formentur, ob gummata, partibus externis nimis cito exſiccatis, cruſta obducta, internæ partes cum difflare non poſſint humiditate retenta ſitum & mucorem contrahant.

Pil. ſine quibus per aloem bene olẽtem Nico. quid intelligit.

138. Cum in pilulis ſine quibus Nicolaus aloem requirat bene olentem; aliqui lotam cum decoctione aromatica pilularum alefanginarum intelligunt præter auctoris intentionem; cum rei huius nullam faciat mentionem; ex aqua enim intelligenda eſt lotio, ſi ſimpliciter ponatur; bene vero olentem puram & perfectam intelligit odorem perfectum aloes redolentem.

Pil. ſine quibus ſcã monium q̃uo miſcendum.

139. In ijs conficiendis Nicolaus ſcammonium præcipit ſubtiliter eſſe puluerizandum, atque ſucco fæniculi diligenter commiſcendum, & per lineum pãnum traducendum cum ſucci tanta quantitate, quæ ſatis ſit ad maſſam ex ſpeciebus parandam, manibus oleo violato prius inunctis. Hic video Caleſtanum, Ouiedum, & alios diſſoluendi ſcammonij modum hunc non probare, quod dicunt non leuem ſcammonij portionem in hac diſſolutione, & percolatione diſperdi, doſimque illius imminui: propterea cenſent præſtare. ſcammonio in mortario ſubtiliter puluerizato affundere ſuccum fœniculi depuratum, & ita manibus, & piſtillo admiſcere, vt lactis ſpeciem acquirat, mox vero pulueres paulatim eſſe addendos ſicque maſſam eſſe formandam. Verum præterquam id eſt præter inſtitutum auctoris, à quo recede re niſi vrgente neceſſitate abſonum ſemper cenſui, ſi conſilium illius conſiderauerimus; illi repugnare hos obſeruabimus. ſucco illo ſcammonium eſſe diſſoluendum cenſuit, vt æquali menſura omnibus partibus communicetur, quod non alia ratione melius fieri poterat, quam ea; neque minus deperditur ſcammonij ſubſtantia, ſi probe puluerizatum ſit illo modo, quam præſcripto à Nicolao.

Pil. aureæ quam roſa ceæ quantitatem; requirant.

140. Duo in aureis pilulis ſunt animaduertenda, primum

mũ in tragacanthæ diſſolutione tantam aquæ roſaceę quãtitatem eſſe ſumendam, quæ pro formando magdaleone ſatis ita ſit, vt non nimis cito in externis partibus dureſcente materia cruſta inducatur; ſic enim internæ partes muceſſerent; ſicque alij ſex, alij ſeptem, alij octo vncias aquæ adhibent, & paulatim humorem abſumendum cenſet, vt vbique humor abſumatur, maſſamque oleo inunctis manibus formant.

141. Si tamen, quod ſecundo obſeruandum eſt, in cicerum formam efformentur, aut in Trochiſcorum, compreſſa materia; minori quantitate aquæ pro tragachanta diſſoluenda opus erit, vt docuit Nicolaus: quia nec ſic externa incruſtantur, nec interna humiditate muceſſent. Pil. aureę qũo formandæ.

142. In pilulis de cynogloſſa Meſue, cuius omnino deſcriptionem præſtat ſequi, quam Nicolai, aut Bononienſium, radices cynogloſſę ſiccas indere debemus, vel ipſomet Meſue auctore in capite de catarrho, ab Alex. Tralliano forte mutuatus lib. 5. cap. 4. Pil. de cynogloſſa eligendę, quę à Meſue traduntur, qui radi. ſiccas indit.

143. Vbi etiam errorem Alexandri Vercellenſis notare debemus in ſuo Apolline, qui pro drachmis quatuor opij, & ſeminis hyoſcyami albi, indendam cenſet ſolum ſemi drachmam vtriuſque, præter omnium codicum lectionem, & communem omnium ſententiam: & ſi croci, myrrhæ, & thuris quantitatem perpendamus, ac ad adeo leuem opij & ſem. hyoſchyami albi comparemus; facile cognoſcemus vix vllam incraſſandi catarrhi facultatem habere poſſe. ſed in eo magis decipitur, cum pro drachmis quatuor radicum cynogloſſi quatuor vncias imponit. Apollinis error maximis in pil. de cynogloſſa in quantit. opij. hyoſquiam. & earum cynogloſſæ.

DE TROCHISCIS

Nunc reliquum eſt Trochiſcos omnes officinis neceſſarios, & pharmacopæis diſpenſandos examinemus; ſiue aliorum medicamentorum, quorum compoſitionem ingrediuntur cauſa parentur; ſiue ex ſeipſis dentur, nec alijs famulentur; & ſiue ſint purgantia, ſiue roborantia. omittemus autem Trochiſcos de Vipera, Hedichroos, & ſcilliticos tanquam ad Theriacam, & Mitridaticam compo-

ſitionem magnam ingredientes, quæ peculiarem requirunt conſiderationem, longiorem, quam tractatio hæc noſtra requirat, potiſſimum cum viri doctiſſimi ex profeſſo hac de re editis libris diligenter pertractarint.

Galliamoſcata Tragacantæ quam minimum recipere debet.

144. Inter hos igitur agmen ducat Gallia Moſcata Meſue in qua componenda primo illud animaduertendum tragachantham, qua excipiuntur cum aqua roſata lignum aloe, ambra, & moſcus, in minori, quam fieri poteſt quantitate, ponendam eſſe: ne doſi inſtituta medicamentis admixta, ea facultates ex medicamentis ingredientibus non reſultent, præualente tragacantha.

Ambra nō oleo diſſoluenda ſed roſacea.

145. Non placet, quod aliquibus viſum eſt, ambram oleo balanino diſſolui, quod quamuis minus ranceſcat, humentiores tamen reddit Trochiſcos, vnde etiam mucidi redduntur; præſtabit igitur aqua roſacea diſſoluere, & cum eadem omnia vnire.

Pro Ambracam nō camfora addenda.

146. Non eſt recipienda ſententia patrum commentatorum Meſuę, quam Caleſtanus adeo mordicus defendit, ambræ camphoram æquali pondere addentium; cum legatur ambrecam: dictionem poſtremam, cam, camphoram explicantes, cum, cam epithetum optimæ ambræ ſit, vel communi omnium loquendi modo receptum; atque ideo plerique & quidem doctiores, quorum opinionem ſequendam cenſemus, agallocho, ambaro, & moſco contenti tragachantha aqua roſacea diſſoluta trochiſcos formandos optimè cenſent.

Per Galliam ſimpliciter non alefanginam ſed moſcatam intelligi.

147. Vt nec recipi Caleſtani opinio debet, qui etiam in compoſitionibus Meſuei, vbi Gallia ſimpliciter requiritur, non moſcatam, ſed alephanginam indendam eſſe cenſuit ea ductus coniectura, quod in hac dicat Meſue. Et hæc eſt illa de qua antiqui conſiderant, & de qua plurimi loquuntur: & inferius, & ingreditur in medicinis magnis, & hoc eſt, quod intelleximus. Sed ex his verbis nihil amplius colligitur, quam alephāginam Galliam perfectam eſſe, & ijs admiſcendam vbi aromatica ſiue ale-

phan-

phangina experitur: primo tamen loco Moſcatam tanquã præſtantiorem & per antonomaſiam tali nomine ſimpliciter dignam. Huius ſententiæ fuit Collegium Florentinum in ſecundo ſyrupo de calamento, in ſyrupo de mentha, in miua aromatica, in electuario roſato Meſue, & in diamoſco in ijſdem: idem cenſet Borgarutius; & in ſyrupo de thymo, vt & Valerius Cordus, & Cronemburgius, & alij plerique.

148. Quamuis diligenter Meſue Galliæ alephanginæ compoſitionem deſcripſerit, aliqua tamen ſunt, quæ animaduerſione indigent. & primo aquane communi an roſacea ſtillatitia vtendum ſit; ego ſtillatitiam roſarum viridium præferendam cum Syluio & alijs cenſerem; ea ductus ratione, quod ex odore denominentur & commedentur; ſi cum roſacea fiat infuſio roſarum ſiccarum, & corticis citri magis id obtinebimus. accedit quodſi in Gallia ſebellina pro infuſione gummi Arabici vtitur in aqua roſacea, cur etiam in hac eadem non vtemur. In Galia Alefangina infuſio fiat in roſacea.

149. Sed ad huc quæ proportio erit roſarum ſiccarum & corticum citri ſiccorum ad aquam roſaceam, & quæ huius quantitas? aliqui in decem & octo vncijs, duas roſarum vncias & duas drachmas corticum citri ſiccorum infundunt. at cum vtraque ſimul infundenda præcipiant. cauſam non video cur roſarum ſiccarum duas vncias ponant, corticum vero citri ſiccorum ſolum duas drachmas; cum ſoleat Meſue cum duas res ſimul iunctas infundendas docet, æquali pondere eas imponere. ſeſquilibræ igitur aquę ſingulorum vnciam aut ſex drachmas ſaltem indendas eſſe cenſerem. In Infuſione Alefangine galie, quę roſarũ & cort. citri ad aquam proportio.

150. Sed in quantitate mirobalanorum emblicorum, quibus hæc infuſio eſt affundenda, video etiam apud doctiſſimos viros non leuem ſubeſſe cõtrouerſiam: cum enim paſſim in impreſſis libris legatur mirobalanorum emblicorum bonorum abiectis oſſibus vncias quatuor: aliqui inter quos eſt Coſtæus nimiam cenſens eſſe eorum quantita- Emblicorum quę proportio ad aquam ĩ decoct. per alefangina

tem ad mediam infuſionis illius libram, quam emblicis ſuperfundendam præcipit, quod ſtatim abſorberetur; loco vnciarum quatuor drachmas quatuor ſubſtituendas eſſe cenſet. ſed præter veterum omnium codicum fidem id facit; & præter etiam rationem. quamuis enim in triduali illa prima infuſione abſumi poſſit & abſorberi liquida illa ſex vnciarum affuſio, qua molliores emblici redduntur, in repetitis illis eiuſdem infuſionis affuſionibus, cum octo vnciæ ſuperaddantur, & facultas mirobalanorum melius elicitur, & tantum liquoris ex expreſſione obtinemus, quantum ſatis eſt ad excipiendas ſpecies, & formandum medicamentum in formam trochiſcorum.

Coſtæi & Veletij error in infuſ. & decoct. Emblicorum.

151. Sed magis in errore verſantur Coſtæus, vt & Franciſcus Veletius Hiſpanus, credentes in prima illa trium dierum infuſione totam & integram quantitatem infuſionis eſſe ponendam, mox verò quarto die facta ebullitione cum expreſſione, reiectis quatuor illis drachmis Emblicorum, tantundem Emblicorum eſſe addendum, vt & quinto die his proiectis, quatuor itidem drachmas addendas, cenſent, factaque expreſſione, ea ſpecies excipi debere. hoc. n. modo credunt adimpleri quod à Meſue expetitur, vſque quo emblicorum virtus in aqua impreſſa ſit. videtur .n. illis ſi ter noui Emblici apponantur, ter incaleſcat, & excoletur cum expreſſione, melius vim Emblicorum aquę imprimi poſſe. Sed non animaduertunt id eſſe omnino contrarium artificio Meſuei qui non repetendam mirobalanorum appoſitionem ſcripſit, ſed affuſionem nouę infuſionis ijſdē myrobalanis primo per tres dies in vaſe anguſti oris, & benè occluſi infuſis: nec minus ſperandum eſt virtutem Emblicorum imprimi aquę poſſe per infuſionem illam quinq; dierum, quam per repetitam illam Emblicorum additionem, & repetitam coctionem, & expreſſionem.

Veletii error in menſura Emblicorum.

152. Minus placet eiuſdem Veletij opinio, qui myrobalanorum horum emblicorum accipit vncias quatuor, poſt glandibus extractis & abiectis craſſo modo ijs contri-

tis

tis illis affundendam infusionem illam censuit, cum antequam ponderentur ossa detrahenda, & abijcienda ipse censeat. ut cuilibet, qui æquo animo verba Mesuei legere voluerit, manifestum esse potest. si enim post glandes extrahantur, tantum de decreto pondere deficiet, quantum ossa illa pendebant.

153. In Trochiscis de rhabarbaro formandis cum succi eupatori drachmas solum quatuor imponat, & ea quantitas ad excipiendos pulueres cum esse satis non possit, cen serem succum condensatum esse imponendum; species autem tum excipiendas crediderim succo absinthij, tum amigdalis amaris à cortice expurgatis, & cum illo in mortario commixtis. Trochisci Rhab. succum eupatorij condensatum, non liquidum recipiant.

154. In Trochiscis de eupatorio aberrant Nicolaus præpositus, & Brasauolus, in mannæ, & succi eupatorii pondere, pro vncijs drachmas substituentes. In Trochiscis Eupatorij ĩ mãna & succo Eupatorij Nicolai & Brasau error.

155. Sed magis peccant, qui per succum herbarum, quo omnia excipienda censuit Mesue, succum eupatorij intelligunt: vt enim mannam electam in mortario positam succo eupatorij pistillo excipiendam concesserim, ita ad Trochiscos formandos cum tanta copia puluerum cum manna, satis esse vnciam succi eupatorij omnino negauerim: cumque succos herbarum requirat, hic vero solius herbæ agrimonij mentionem faciat, de eo intelligi non potest. Optimè igitur à plerisque per succos herbarum constitutum est, eos succos herbarum intelligi, qui alibi tali nomine declarantur, vt in syrupo debyzantijs cum aceto, vbi borraginis, lupulorum, apij & cichorij succos, herbarum succos appellat: & in syrupo ab eo, distinctione sexta, acetoso cum succis herbarum appellato, & in distinctione septima, dum docet infusionem succi herbarum. crediderim tamen non esse semper ad hos formandos necessarios succos illos quatuor herbarum, sed aut vnum, aut plures, vt placet; quod succi herbarum ad illos formandos leuis requiratur quantitas: quod idem ipsum in Trochi- Herbarum succũ quid significet ĩ Trochiscis Eupatorii.

ſcis de abſinthio intelligendum erit.

Terenebiabin quid, & eius loco ſubſtituenda.

156. In Trochiſcis de berberis illud ſolum obſeruandum erit, velle Meſuem excipi pulueres, & formari Trochiſcos cum mãnæ ſpeciæ, quæ Terenebiabin dicitur quæ quoniam Serapioni, & Auicennæ liquida in formam mellis erat, optimè præſtare poterat: nos cum ea careamus illius loco manna noſtra diſſoluta in formam mellis ex decocto berberorum vti poterimus.

Berberorũ Trochiſci ſuccum liquiritiæ, requirunt ſiccatum.

157. Per ſuccum liquiritiæ, quem expoſcit Meſue in hac compoſitione non liquidum quis aſſumat, ſed ſiccum vt in puluerem duci poſſit. Neque huic repugnat Gal. 2. de Antid. cap. 32. vbi ſuccos ſiccos reprobare videtur. ibi enim ſuccos vetuſtate ſiccos, exoletos, & facultatibus ideo carentes reprobat, non bene à ſole exſiccatos, & recentes.

Capparorum Trochiſci quõ cum adeo pauco ammoniaco formari poſſint.

158. In Trochiſcis de capparibus ſolum illud difficultatem afferre poteſt, quod à Meſue in fine deſcriptionis pro modo compoſitionis additum eſt. (Ammoniacum diſſoluatur in aceto, & aliarum rerum puluis conficiatur cum eo.) cum enim drachmæ ſolum duæ ammoniaci imponantur, vt illa quantitas diſſoluatur ex arte, in aceti frigidi tanta quantitate emolliri debet, vt diſſolui poſſit, & linteo percolari, quod vt facilius obtineri poſſit, poſt horas illas viginti quatuor, in quibus facta fuit illa infuſio debet aliquantulum excalefieri, & tunc acquiſita liquiditate aptum erit ad excipiendos pulueres: ſed quomodo tantillus ille liquor ſatis eſſe poterit ad drachmas viginti ſex puluerum excipiendas, maxime cum verè liquor dici non poſſit, cum vnguenti aut linimenti formam acquiſiuerit. ſcio aliquos tantum aceti apponere, vt cum parua illa ammoniaci quantitate ſatis eſſe poſſit ad vniendos pulueres. Sed non animaduertunt diſſolutionem hanc ammoniaci non eſſe ex arte: neque pulueres excipi ammoniaco, aut eo formari Trochiſcos hos, ſed potius aceto præter intentionem autoris. vt igitur incommodum hoc effugiamus, hoc modo in componendis ijs Trochiſcis procedendum

dum erit. Primo amygdalæ amaræ cultro erunt excorticandæ, pinſendæ, & per rarum ſetaceum traducendæ, & mox in mortario reponendæ leui aceti portione ſuperinfuſa, & tandiu in mortario ducantur, donec in lactis formam euadant, deinde ſuccus eupatorii condenſatus ſuperaddi, debet, & diſſolui; mox portio puluerum adhibebitur, quæ in ſubtiliſſimum puluerem erit traducenda: poſtremo ammoniacum iam aceto emollitum, & in linimenti formam redactum cum ea pulu erum parte, quæ ſupereſt, addi debet, & cum eo Trochiſci formandi erunt.

159. Trochiſcorum de terra ſigillata Meſuei deſcriptio ſuas quoque habet difficultates, & primo non eſſe quid dubitemus de terra ſigillata, ſiue lemnia, quæ ex aula Turcici Imperatoris ſæpe ad nos defertur, an vera ea ſit, aut viribus ſimilis Galenicæ. quod colore differat; quodque nō ex eodem loco effodiatur, vt tempore Galeni, quod video aliquibus feciſſe negotium; cum enim ex eadem inſula deferatur; Si exhauriuntur venæ metallorum in auri & argenti fodinis, aliquando autem in vicinia, aut in aliis locis eiuſdem prouinciæ aliæ nouæ inueniuntur, cur idem in venis terræ medicatæ euenire non poterit? neque differentia coloris quicquam concludit; quia diuerſitas ſoli diuerſitatem coloris introducere poterit, eadem virtute conſiſtente: quam longa experientia, & magnorum auctoritas confirmauit.

In Trochiſcis de terra ſigillata lenia vera noſtra recipienda, etſi à Gal. colore & loco differat.

160. Et quoniam in Arabicis verbis verſamur; non niſi ex Arabibus etiam colligere debemus quid & ea ſignificent, & iis deficientibus quid loco illorum ſit ſubſtituendum: cum hic imponat Meſue heſiſtidos, ſeu euſiſtidos drachmas duas, conſtet autem rem eſſe diuerſam ab hypociſtide, cum hoc loco tanquam res inter ſe diſtinctas vtramque ponat, vt & Avicen. lib. 2. cap. 332. pro euſiſtide ſuccum barbæ hircinæ arbuſti intelligit, vt & Serapio in ſynonymis, cum de hypociſtide Auic. agat lib. 2. c. 694. non igitur omittenda euſiſtis tanquam eadem cum hypociſtide,

Euſiſtidos nomine qui ſignificetur, quid que ſubſtituendum.

chiftide, vt video Placoromo, Cordo, Apollini, Bononienfibus, & Ciftæ Mantuano placuiffe,fed eo deficiente,aut tantundem hypociftidis imponemus, aut acaciam, quam eiufdem facultatis conftituit Diofc. lib. 1. cap. 109. cum hypocciftide: immo alterutra deficiente fuccus balanftiorum fubftitui poteft, cum eandem habeat facultatem ex Diofcoride lib. 11. cap. 127.

Sedenagi quid, & quid eius loco.

161. Sedenegi etiam, quod in hac compofitione ponitur, non leuem facit difficultatem cum enim Philonio perfico dixerimus per hanc dictionem intelligere Mefuem lapidem hæmatitim;cum hic & lapidem hæmaritem ponat, & fedenegi; videtur afferendum res effe diuerfas, quæ duobus ijs nominibus fignificantur:& quamuis iam docuerimus aliquando auctores bis eafdem res in eadem compofitione pofuiffe mutata quantitate, præftat tamen affere re fedenagi hic fcribi,non fedenegi, quod fignificat femen granati Syluestris, quod tali nomine infigniri,& fynonymi Auicennæ antiqui oftendunt , & Colonienfe Difpenfatorium, & Chriftophorus de Honeftis, & poftremo Francifcus Veletius receperunt; & rationi maximè confonum eft, fi feminum illorum natura perpendatur, ac comparetur cum fine huius compofitionis; nec repetitionis eiufdem rei erit arguendus auctor.

In Alchehengi Trochifcis, quid per grana Alchechēgi intelligatur.

162. Quid per grana alchechengi,quæ in Trochifcis ab ijs denominatis primo loco ponuntur intelligendum fit nō vna eft opinio: cum. n. alichacabus feu veficaria,folliculos in fummitate fiue veficulas gerat , grana continentes, in quibus etiam, vt in ventre, femina minora continentur, dubitari poffet, ex tribus ijs, quid effet imponendum; an folliculus fiue cortex , cum Gal. 5. de comp. med. per gen. c. 7. in defcriptione Trochifcorum de veficaria Siluij Hieratij Thebani veficariæ corticem imponat:fed non animaduertunt, qui hoc fentiunt paulo poft cum eofdem ab Andromacho defcriptos referat, id ipfum explicari per corticem, non veficulas has intelligere, fed corticem radicum,

cum. Sed cum hic Mesue grana exposcat, ea intelligere manifestum est, quæ vesiculis illis continentur. ex quo etiam eorum rofellitur opinio, qui semina illa solum parua & alba, quæ granis illis includuntur, imponenda censent, cum grana ipsa requirat.

163. An vero in ijsdem, anguriæ semina, an melonum, cum albatecæ, siue Batecæ semina requirit, sint imponenda, non vna est sententia. Per Batecam enim Manardus Siluius, Christophorus de Honestis & alij anguriam intelligunt. Fortasse præstabit peponem nostrum seu melopeponem & eius semina intelligere: cum enim dullaca Arabibus sit anguria. vt constat ex Serapione cap. 144. vbi duslacam melonem dicit esse viridem, cuius coloris esse anguriam scimus, & tres illi melonem viridem anguriam esse asserunt, cum capite præcedente de batecha loquens tanquam de re diuersa melonem describat. Huius sontentiæ fuisse constat Andream Belunensem in interpretationibus dictionum Arabicarum, & Matthiolum lib. 2. in Diosc. cap. 128. & Patres censores Mesue. — Batecæ semina quid sint.

164. Bis bolum Mesuem in hac compositione cum viderint aliqui posuisse, primo cum additione boli Armeniaci ponderis drachmarum sex; mox boli, sine vlla additione, ponderis drachmarum duarum; secundum hunc superfluum censentes abstulerunt præter rationem, cum per primum bolum armenam orientalem intellexerit; per bolum autem, rubricam Sinopicam, vel Pannonicam cum Manardo, aut cum alijs terram lemniam. — Bolus simpliciter quid.

165. In Trochiscis de myrrha ex Rhase. 9. ad Almans. aliqui legunt pulegij ceruini, quod, quid sit, vix vllus est, qui sciat, quidquid dicat Amatus Lusitanus lib. 3. in Diosc. cap. 39. esse nempe pseudo dictamnum: propterea magis placet, quod aliquibus visum, quodque firmatur aliquorũ etiam impressorum Rhazę librorũ auctoritate in quib. legitur, pulegij, cumini, quam lectionẽ sequitur Dessenius, Clusius, & Fuchsius, maximeq; lectio hęc est rõni consen- — In Myrrhę Trochiscis, quid per pulegium ceruinum intelligendum.

tanea

tanea cum cumino facultas non leuis insit vrinas, & menstruas purgationes promouendi, quin fætus mortuos propellendi.

Cum institutum nostrum sit in hoc libro non Antidotarium integrum vobis dare, sed animaduersiones aliquas more nostro circa communem componendorum medicamentorum modum: quemadmodum in aliis non omnes recensuimus compositiones, sed eas solum, in quibus aliqua suberat difficultas aut controuersia; illas omittentes, quæ nihil controuersum in se habent: ita in censuram syruporum, quam hoc loco præ manibus habemus, eos solum examinabimus, in quibus aliquid subest controuersum, quod fere euenit in iis, qui compositi passim appellantur, non omittentes etiam simplices, si quid in iis erit, quod censura mea indigeat.

Syr. de pomis simplici sericum crudum indendum tinctum in chermes.

166. In syrupo de pomis simplici sericum tinctum cum cocco baphico, chermes dicto, sit præparatum, vt in alchermes compositione, crudum enim sericum omnino indendum Auctor præcipit.

Miua simplex ex melle vel sacchaio paranda.

167. In miua simplici Mesue, licet mellis vel sacchari, vel quantitatis illorum nulla fiat mentio, alterutrum tamen indendum, & in miua eiusdem aromatica. Nam postrema verba, in simplici hac, vbi non male eos facere scribit, qui loco mellis saccharum imponunt, hoc facile ostendunt.

Miua quã requirat zucchari quantitatẽ

168. Quantitas illorum sit libratum tredecim ad libras viginti quinque succi, ad dimidias ex libris quinquaginta cocti, & viginti vini.

Syr. cico. cum rhab. Nicol. in decoct.pa-

169. In syrupo de cichorio cum rhabarbaro. Nicolai examinando multum mihi esset laborandum in simplicibus examinandis, & recognoscendis, nisi recentiores Itali, Hispani, & Germani, omnem ac in re remouissent difficultatem. Maior forte relinquitur difficultas in aquæ quantitate pro decoctione paranda; si enim simplicia medicamenta, quæ ingrediuntur decoctionem pro parando

syrupo,

ſyrupo, vnciis commenſurarentur, cum dicit Nicolus in ſufficienti quantitate aquæ; non ita difficili negotio quantitas aquæ cognoſceretur, ſed cum pleraſque herbas per manipulos metiatur, confuſionem parit: ſi tamen conſiderauerimus, quæ doctiſſimus Fernelius 4. Method. cap. 11. qui herbarum manipulum ad vnciam reducit, non erit difficile quantitatem invenire aquæ; quamuis enim nõ idem ſemper pondus obtineat manipulus rerũ omnium, cum alia alijs ſint, grauiora: cum tamen hic in herbis ſolum verſemur, quarum non ita multa in pondere eſſe poteſt differentia, pro manipulis vncias recenſentes, & duodecim aut tredecim vncias enumerantes, reliquiſque per vncias dimenſis addentes, vigintiquatuor vncię omnium, ideſt, libræ duæ euadent; ad quas excoquendas ſexdecim aquę libræ ſumi poterunt, quarum decem in hordeo excoquendo inſumentur & radicibus, ijs inditis, vbi ſeptem libræ aquæ in illo elixando erunt inſumptæ, ſex ſuperſtitibus, ſex alijs ſacchari additis parari poterit ſyrupus, in cuius libra qualibet dum excoquitur, infundi debent rhabarbari electi bene maturi drach. 4. & ſpicę ſcr. 4. in raro ſinteolo, ſępius, dum elixatione paratur ſyrupus, forti facta expreſſione. ſi tamen in portiuncula eiuſdẽ decocti ſeparatim fieret rhabarbari infuſio per horas duodecim & fortis expreſſio, & dum fit ſyrupus adderetur, ut perſuadet Caleſtanus non repugnarem. randa quæ aque quantitas ſumenda.

170. In ſyrupo de cichoria cum rhabarbaro Guglielmi cum videam pleroſque rhabarbari drach. ij. ſolum in fundere, in more autem apud noſtros eſſe vncias loco dracmarum addere, idque etiam Bergomenſi Collegio magis placere: ita in noſtra etiam prouincia obſeruari debere præcipio, atque pro battiſeſcera cyanum in frumentaceis campis naſcentem, flore cyaneo ſiue cæleſti omnibus noto indendum cenſemus. Syr. de cicor. cum rhab. Gug. rhabarbari non drachmas duas iudendas ſed vncias.

171. In ſyrupo de Polypodio Sueſſani illud ſolum animaduerteram quod à Melichio optimè eſt obſeruatum: quod ſol- Syr. de Polypodio Aug. antequam in vſum ducatur ſemper ſpatula commiſcendum.

ſoluentia maiori ex parte in ſyrupis fundum petant, dum in vſum ducitur, ſpatula antequam è vaſe educatur, diligenter vndequaque eſſe commiſcendum.

In Sabor regis ſyrupo herbarum, quæ viſcidum ſuccum habent, illius extrahendi modus.

172. In ſyrupo de pomis Sabor regis cum ſucci borraginis & bugloſſi requirantur, ex quibus vix ſucci elici poſſint, aut certe glutinoſi adeo, vt aut diſſolui, aut in ſyrup ſaltem mediocris ſubſtantiæ formam deduci non poſſint non erit præter rem noſtram, ſi aliquid de modo ſucci eliciendi ex herbis ijs viſcidæ ſubſtantiæ, qualis & eſt portulaca, propoſuero: potiſſimum cum videam hac in re grauiſſimos viros non multum inter ſe conſentire. Galenu enim primo de comp. med. ſec. gen. c.6. ſuccum ex ij connmodè extrahi non poſſe cenſuit, niſi tenuiori aliqu dum piſtantur, liquore ſuperaddito; quod 6. de Tuenda valet. de portulaca repetijt. Sed modus is illud habet in conmodi, quod nec ſyncerum habebimus ſuccum, nec il lum in vitreis ampullis cum oleo per annum conſeruar poterimus ad ſyrupos parandos, cum aliquando, vt hye me, herbæ non reperiantur, aut exſuccæ ſint. Ouiedus l.1 Methodi cap. 10. & copioſum & ſyncerum, nec tame glutinoſum ex his herbis ſine alterius ſucci mixtion habere nos poſſe cenſuit; ſi in mortario contuſis herbis, i lis à mortario extractis, in aliquo vaſe ſine expreſſione it ſinamus calido tempore per triduum, frigido per quatr duum. liquorem enim ſic aliquem ſubtilem effluere, mo que expreſſis herbis, quod reliquum eſt humidi, extrah qui mixti ſimul & viſciditate carent, & ſi elixentur, a conſumptionem medietatis à putredine vindicabuntur, in vaſis anguſti oris vitreis, ſuperpoſito oleo per totum a num ad vſum conſeruari poterunt. At quomodo æſtiu tempore contuſæ herbæ per triduum aut quatriduum co ſeruari poſſint ſine putredine vix intelligi poteſt; & exp riētia omnino repugnat & ſi attenuatur humiditas, & a getur, ſobolem dicemus eſſe introductæ aliquo modo pu tredinis diſſoluta compage mixtionis, & diſſolutis parti

hum-

humidis à ſiccis per corruptionem, vt ex Ariſt. colligere poſſumus 4. Meteo. Alij, vt Fernelius 4. Meth. cap. 11. melius, herbis piſtatis in mortario, ijſque in vaſe aliquo poſitis & flamma leui excalefactis ſtatim exprimunt, vnde & copioſum, nec adeo viſcidum ſuccum eo vi caloris attenuato exprimunt. Melius fortaſſè & felicius alij viſcidis ijs herbis antequam piſtentur in duplici vaſe igni blando expoſitis, ſuccum extrahunt, illis in mortario poſt contuſis, qui nec adeo craſſus erit aut viſcidus, & ſyrupum reddet non adeo obſcurum, & conſeruari adhibita ſolita cum oleo diligentia per totum annum poterit, potiſſimum ſi poſt expreſſionem eum per ſex horas ſinamus reſidere, leuique poſt adhibita ebullitione deſpumetur.

173. In ſyrupis de pomis poma ſint dulcia, matura, & redolentia, apia, aut noſtratia ex agro Papienſi Popina dicta; aliquandiu prius reponantur in aceruo, mox cortice detracto piſtentur, & ſuccus exprimatur; & in aere frigidiori ſi aliquantulum incaleſcant, & maiorem dabunt ſucci quantitatem, & ſuauiorem guſtui dabunt ſaporem. *Syr. de pomis quō ex ijs ſuccus extrahendus.*

174. Non placet modus indendi croci in hoc ſyrupo traditus à Braſauolo, qui eo ſubtiliſſime puluerizato, vt ſubſtantia ſimul cum virtute cæteris communicetur, & in fine decoctionis admixto ſaccharo dum forma ſyrupi concipitur illum admiſcet. eſt enim contra intentionem auctoris, qui virtutem ſolam cum partibus igneis vult communicari; & propterea in linteo raro inuolutum ſolum voluit in fine decoctionis imponi, ut ſubtiliores illius partes eo modo conſeruatæ ſyrupo communicarentur. *Crocus in ſyrupo de pomis quō indendus.*

175. In ſyrupo de pomis compoſito Meſuę in decoctione paranda video aliquos aquæ ſolum libras tres, aut quatuor ponere; quæ quantitas parua nimis eſt, & ad res ingredientes excoquendas, & ad ducendam elixationem ad conſumptionem tertiæ partis, tumque poſtremo facta colatura, ad libras duas ſacchari excipiendas, etiamſi ſucci pomorum in fine vnciæ octo addantur, qui ſane paulatim *Syr. de pomis compoſitus quā aquæ quantitatē requirat.*

ſpatula permiſcendo addendus erit.

Menthæ ſyrupus ſiccam mentham requirit.

176. Syrupus de mentha compoſitus Meſuei, vt vtiliſſimus eſt, atque ſæpe in vſum traductus, ita multas habet difficultates: & primum quid per ſiccam mentham intelligere debeamus. aliqui enim per ſiccam intelligunt non actu ſiccam, ſed in locis ſiccis natam, vt potentia ſit ſiccior. Sed ſi obſeruauerint, quæ ab eodem ſcripta in principio ſui gradabin, in electuario de aromatibus ad eoſdem affectus ſanandos inſtituto, vbi mentam ſiccam imponit, per ſiccam intelliget ſignificari actu ſiccam, cum inter triturabilia eam reponat: non negauerim quidem eligendam eſſe, quæ in locis ſiccioribus naſcitur; attamen ſiccam etiam actu dicimus eſſe imponendum, talemque requirere Meſueum.

Mentham verè ſiccã expoſcere ſyr. de mẽthã contra velenum.

177. Nec recipienda eſt Veletij Hiſpani ſententia per mentham ſiccam eandem, à qua ſolum ſuperflua humiditas ſit in vmbra abſumpta, intelligentis: ſic enim, & Serapionem & Virgilium ſiccari res dicere conſueuiſſe dicit; quo modo ſi ſiccam mentham intelligamus, non erit nimia menthæ illa quantitas ſeſquilibræ ad eam ſuccorum quantitatem ſeptem librarum cum dimidia: quod ſic paruam ſuccorum quantitatem abſumeret. quod ſi è contra ſiccam ſumamus, experientia docet nimis paruam eſſe ſuccorum quantitatem, quod ſui ſiccitate multum illius portionem ita abſumeret, vt ad parandum ſyrupum cum duabus libris mellis aut ſacchari non ſatis eſſe poſſet. Sed nemo eſt, qui mentham, ex qua ſolum aliqualis abſumpta ſit humiditas, ſiccam dixerit: ſiccari quidem dici poterit, quod in via ſit ad ſiccitatem; at ſiccam ſic eſſe nullus dixerit: neque ob paucitatem ſuccorum, atque quod ob id parari non poſſit ſyrupus, mentam hoc modo paratam indere debebimus, ſed alia via erit ineunda.

Caleſtani in menthę quantitate in ſyr. de mentha metienda refutata ſententia.

178. Non placet tamen Caleſtani opinio, qui vt hoc incõmodum effugeret, ſeruata quantitate ſuccorum, loco ſeſquilibræ, ſelibram indendam cenſuit; præter auctoris, & omnium

omnium ſcriptorum ſententiam : media enim libra menthæ ſiccæ pauca nimis eſt quantitas ad roborandum ventriculum, & eos affectus euincendos, ad quos vel ſyrupum de mentha ſimplicem accommodatum eſſe dicit: & in ſimplici, libram menthæ ſiccæ in libris quatuor ſuccorum ponit, cur in compoſito ſeſquilibram non ponemus in libris ſeptem cum dimidia ſuccorum? Deſſenius & Fœſius, vt hanc abſorbitionem ſuccorum effugiant, libram ſolum menthę ſiccæ adhibent. Ego in ſyrupo hoc à mentha denominato numquam menthæ quantitatem imminuerem, cum libram in ſimplici poſuerit; ſed potius ſingulis ſuccis ſex vncias adiungendas cum pleriſque cenſerem. Quod ſi conſideremus modum quo conficiendum ſyrupum hunc docet Meſue, vt decoquantur cum facilitate, vel lento igne poſt infuſionem ſucci hi, fortaſſe optimè pararetur, ſi in duplici vaſe excoquerentur. ſic enim per longam elixationem virtus menthæ ſuccis imprimeretur, nec tanta ſucci quantitas elixatione abſumeretur, & ſyrupus cum facultate ingredientium conſeruaretur, etiamſi ad dimidias non abſumerentur.

Decoquendæ menthæ in ſuo ſyr. vera ratio.

179. Sed quam Galliam aſſumemus, vt aromatizetur ſyrupus is, & qua quantitate; cum Meſue ſimpliciter dicat, aromatizetur cum Gallia? Ego nobiliorem inderem moſcatam; non aberrabit tamen etiam, qui aleſanginam imponet. Quantitatem colligemus ex eodem in ſyrupo de ſuccis herbarum, in ſecundo de calamento, & in eo, qui eſt de thymo, vt pro libra ſumantur ſcriptuli duo, & hic vtemur duabus drachmis.

Gallia quę imponenda, & quã ta in ſyr. de mẽtha.

180. Vix dici poteſt, quantum ſcriptores in ſyr. iuiubino varient, & in menſura iuiubarum, & aquæ, tum & in modo decoctionis: an ſimul omnia ingredientia ſint imponenda, an gradatim pro ratione coctibilitatis, & partium extrahendarum iuiubarum. alijs libras decem imponentibus: alijs numero ſexaginta aquæ; alijs libras quatuor, vt in omnibus codicibus Meſue; alijs libras centum, vt Manardus

Iuiubarũ ſyr. parandi varij modi variata quantitate iuiubarum & aquæ.

dus, habita ratione librarum decem iuiubarum, & hordei, quem adeo longam cocturam postulare alibi docuerat; alij libras duodecim, vt Oniedo placuit; plerisque sex libras. In decoctione seruandos multi dicunt esse canones vniuersales, etiamsi in singulis descriptionibus distinctè id non explicetur: alij vero id in decoctionibus quidem, quæ per se in vsum veniunt, esse seruandum fatentur: at in decoctionibus pro componendis medicamentis non semper graduandum esse, sed sequendum illud, quod ab auctore est in eo composito describendo institutum; hæcque quilibet eorum aliquibus coniecturis conantur persuadere. Ego ne in ijs immorer, non libras decem, sed numero LX imponendas censerem, vt communis est omnium sententia; facili lapsu interposito puncto iter L. & X quod ex sexaginta in L. X. mutatum est. aquæ quantitas librarum centum nullam habet proportionem: neque. n. drachmarum octo hordei quantitas & iuiubarum, tantam requirunt aquæ quantitatem: librarum duodecim mensura ad hordei quantitatem, & iuiubarum nimia est; nimisq; recedit à tradita ab auctore, etiamsi graduata vtendum esset decoctione: minus recedunt ab auctore, qui sex sumendas esse censent: sed qui præter hordeum considerabit nullas excoqui res, quæ longam requirant decoctionem, etiamsi graduata adhibeatur decoctio, non recedet ab instituto auctoris, potissimum si lento igne administretur.

Tragacã-ta & sem. maluę qũo excoquen-da.

181. Quomodocunque tamen fiat, semper illud erit obseruandum, debere dragachantam, & semina maluæ in linea tela rara inclusa excoqui, sæpius exprimi, vt eorum vittus siue multa viscideitate communicetur; simulque ob hanc vnam causam percolari debebit, dum calida fuerit: quod si refriguerit antequam sacchar o addito paretur syrupus, iterum calefieri debebit, & percolari.

Hys. syr. quantitas [illegible] quæ [illegible]

182. Ne quis tamen censeat in syrupo de hysopo adeo paruam aquæ quantitatem sufficere, cum quantitatis aquę

nul-

nullam faciat mentionem Mesuę: cum enim præter hordeum fructus continent crassæ substantiæ, vt & semina viscidiora, cum radices, & dragacantum; cum præterea loco sacchari penidia ad syrupum parandum assumat, nisi sufficiens aquæ quantitas indatur, formam potius elegmatis parabimus, quam syrupi. proinde placet eorum opinio, qui octo libras aquæ sumendas censent, ac graduatam parari debere decoctionem.

Absintij syr. quando cum Romano & quando cum pōtico parandum; quādo cum melle, & quando cum saccharo.

183. In Syrupo de absintio primum dubitant quodnam absintij genus indendum sit; cum Romanum hic exposcat Mesue, & lib. simpl. cæteris præferat; cum Diosc. & Galenus & 6. simpl. c. 1. & in libris methodi, Pontico potius etiā in ijs, ad quæ conferre hic Mesue asserit hunc syrupum, primas tribuat. Ego certè cum Romano componendum cum Mesue censerem, si & materias in ventriculo contentas attenuare, in tunicis ventriculi imbibitas attenuatas detergere, & subducere per aluum voluerimus. at si ventriculum roborare voluerimus, si epar infarctu liberare decreuerimus, & materias attenuare, cumque aliqua adstrictione mediocriter excalefacere, Pontico vtemur: & quemadmodum primum illum cum melle parabimus, ita alterum cum saccharo componendum iudicamus.

Absintium siccum ī syr. imponendum.

184. Sed an cum sicco, an cum viridi parandus? Dessenius & aliqui alij viridi vtuntur, vt succorum minorem absorbeat quantitatem. At in ijs, quæ adstringendo roborant humiditas obest, & propterea in syrupo de citonijs, & in miua aromatica, cum succi actu humidi sint, vt aliquam potentialem acquirant siccitatem, Mesue cum actu id obtinere non possit, elixatione potentialem auget. sic mentha, sic absintium, cum humiditate adstrictionem impediant, exsiccari debent, & decoctis sicca imponenda, vt adstrictionem adaugeant.

Absyntij & liquorum quantitate seruata in inf. & decoct. quōo parari syr. possit.

185. Sed quoniam experientia constat, si absintij, succi rosarum, & eam quantitatem spicæ in libris quinque

Coctio ad tertiam, & ad tertias quid significet, & quo distinguant.

191. Coquenda statuit simplicia hæc in lib. octo aquæ ad tertiam. hic digladiantur viri sane quam diligentissimi, an per hæc verba (ad tertiam) intelligendum sit ad consumptionem tertiæ partis, an potius ad duarum partium. Ego consumptionem ad tertiam intelligo tertiæ partis: vbi vero ex tribus partibus duæ absumi debent ad tertias scribendum erit. Colligitur id ex Gal. lib. 3. de compos. med. 5. gen. cap. 5. vbi loquens de decoctione vini noui dulcis ad spissitudinem, quam Sirceon vocant, nos sapor d'vua, dicit si ex vino dulci primo ex vuis expresso paretur, quia tenuioris est substantiæ, vt inspissetur, excoquendum esse ad tertias; si verò ex secundo crassioris substantiæ ad dimidias: per tertias non aliud intelligere potest, quam ad consumptionem duarum tertiarum; si vera sunt, quæ à Theophrasto scripta sunt lib. 6. de causis plant. c. 17 vbi crassiora dicit, & viscidiora citius condensari. sic è contra sapam, quam nos mustum coctum dicimus, ad tertiam elixatione consumimus. sed excoquendarum etiam radicum conditio id persuadere videtur: in quibus excoquendis communi vsu, libram, in sex aquæ, ad dimidias excoquimus. si nunc tantam ingredientium quantitatem in duodecim aquæ & succi elixaremus ad duarum partium consumptionem, & succi non attenuarentur, sed crassescerent, & vis radicum attenuans & aliorum tenuiorum euanesceret, etiam si graduationem admittamus.

In fumariæ syr. maiori per cassiam fistulam pulpæ eam quantitatē indendā.

192. In syrupo de fumaria maiori cum cassiæ fistulæ vncias duas indendas esse præcipiat, non placet Ouiedi sententia, qui non medullam metiendam ad eam quantitatem, esse censuit, sed integram cassiam cum fistula, è qua detracto cortice, tabellis, & seminibus succum tantum, qui supersit, indendum censuit, nixus solo modo dicendi; & Plateari j auctoritate; cum tamen id communi omnium sententiæ repugnet, & parua succi quantitas, quæ inde extrahitur dissuadeat; nec quæ contra proponit vllius sint momenti: quamuis enim aliquando medullam cassiæ, &

quan-

quandoque eiusdem pulpam exposcat; & quandoque cassiam fistularem, quam à seminibus expurgandam præcipit; non negandum tamen per cassiam fistularem etiam eius medullam significasse.

193. Non placent etiam ij, qui succum hunc cassiæ & Tamarindos non in decoctione ponendos censent, sed post, cum syrupum paramus, quod elixatione censeant aereas, & lubricantes partes dissipari; & non animaduertunt in confectione Hamech in sero elixari: & in hoc syrupo scribi, coque in libris iiij. aquæ, post simul recensitas res ingredientes; quamuis, cum non præcesserit infusio, & res diuersissimæ sint substantiæ, graduata ex arte sit facienda decoctio. Graduanda decoctio vbi sine infusione res diuersę substantię coquuntur.

194. Cum in syrupo de epithymo post enumerata & demensa ingredientia; nulla facta mentione liquoris in quo facienda sit decoctio, neque subinde eiusdem quantitatis; quamuis omnes conueniant in aqua faciendam esse decoctionem, in illius tamen quantitate dissentiunt, alijs octo libras assumentibus, alijs tredecim, alijs decem, quam Brasauolus sequendam censuit, ac quantitatem, quam omisisse Mesuem censetur, colligere possimus ex syrupo de fumaria maiori. Nobis hæc opinio magis placet, tum ob illam causam, tum quod inter extremas illas media sit; maximè vero, quod cum illa quantitate commodè admodum graduata illa decoctio parari possit. Epithymi syr. decoctio quantam aquam requirat.

195. At & in sacchari quantitate etiam dissentiunt, alijs vt Brasauolo, Sylvio, Cronemburgio, Cordo, Florentinis, & Mantuanis, libras quatuor indeutibus; alijs, vt Suardo, Calestano, Borgarutio, & PP. coment. Mesuę solum tribus; ego quatuor impositis melius syrupum parari posse censerem. In Epithymi syr. quę sacchari quantitas indenda.

196. Non est etiam quod in dubium vertamus decoctionem pro parando syrupo de stæchade ex aqua tanquam communiori liquore pro decoctis parandis esse faciendam: at in dubium vertitur illius quantitas: quæ ex quantitate In stechadis syr. parando quanta aqua sumenda.

titate ingredientium colligi poteſt: quæ cum ſit tredecim vnciarum, requiret libras octo aut nouem aquæ; atque graduata facta decoctione, reduci debet ad libras tres & tres vncias, aut ad libras tres cum ſemiſſe. quod ingredientia cum ſiccæ & calidæ ſint temperaturæ actu ſicca imponi debeant, & ob id aquæ multum abſorbendum; non ſatis erunt ſeptem, vt aliquibus placuit.

Liquiritiæ ſyr. decoctio non ſit graduata.

197. Cum in ſyrupo de liquiritia Meſueus in libris quatuor aquæ per diem & noctem infundat liquiritiam, capillum Veneris, & Hyſſopum, moxque ad conſumptionem medietatis excoquat, dubitarunt aliqui, an poſt infuſionem in decoctione paranda graduanda ſit decoctio, cum tria illa diuerſæ ſint ſubſtantiæ, nec eandem admittant coctionem. Aliqui ſingulorum ſingulas faciunt infuſiones, & decoctiones; alij vna facta infuſione, graduatam faciunt decoctionem, poſtremo loco capillum veneris imponentes. Sed non placet recedere à verbis & ſententia Meſuei, & ab ijs, quæ alibi conſtituta ſunt; præſtare tamen ſemper auctoris componendi modum ſectari, qui ſimul tria illa infundenda in aqua præcipit, & excoquenda in aqua ad dimidias, nulla facta mentione ſeparatarum harum infuſionum & decoctionum aut graduationis: & iure merito, cum decoctio hæc infuſionem habeat præcedentem, per quam res infuſæ quandam acquirentes vnionem vniformiter poſſunt excoqui, vt in confectione Hamech, & pilulis aleſanginis, & poſt in alijs eſt demonſtratum.

In liquiritiæ ſyr. parando roſacea ſit ſtillatitia.

198. Aqua roſacea, quæ in fine parato ſyrupo addenda eſt, ſtillatitia eſſe debet ad balneum Mariæ. non per infuſionem facta vt PP. commentatoribus Meſue viſum eſt; nam lib. ſimplicium cap. 22. dum de aqua abſintii ſtillatitia loqueretur, talem eſſe debere ſcribit qualis eſt aqua roſacea.

Liquiritiæ ſyrup. ſit craſſioris ſubſtantiæ ob aquam roſaceam in fine addendam.

199. Vbi etiam annotandum, ſyrupum hunc cum melle, ſaccharo, & penidiis ita paratum, craſſioris ſubſtantiæ eſſe debere, vt additis vnciis ſex aquæ roſarum nenindi-

geat

geat vlteriori coctione, ne virtus aquæ rosarum euanescat, sed ea addita, feruore aliquo leui ignis ad perfectam scrupolum consistentiam reduci possit.

200. In syrupo de papauere obseruandum, melius esse illum æstate parare, quo tempore capita recenter collecta indi debent; ita tamen, vt ab illorum collectione dies intercedat, vt superflua illa humiditas absumatur, nec tamen ad siccitatem deducantur: & hæc est Galeni doctrina 7. comp. med. sec. loc. c. 2. ex Andromacho, Hera, & Democrate: quod confirmauit Paul. lib. 7. cap. 11. & Aet. lib. 2. ser. 1. cap. 135. quem secutus est Mesue in compositione, de iacur: decem capita papaueris recentia sumit media inter humentia & sicca. & hoc est, quod sibi voluit Auic. lib. 5. summa 1. Tract. 6. capita papaueris pro hoc syrupo ponens, quæ matura cum semine in planta quasi sint siccata.

Papaueris capita in syr. sint ree enter collecta & media inter sicca & humencia.

201. In proportione capitum papauerum ad quantitatem aquæ si quis varias cupiat videre antiquorum Andromachi, Heræ, Damocratis, Critonis, Sorani, & Galeni per numerum capitum & sextarios aquæ; legere poterit Gal. 7. sec. loc. cap. 2. Nos, qui in Mesuei syrupo de papauere expendendo versamur, qui non capita, sed drachmas sexaginta horum capitum in quatuor libris aquæ, illud solum animaduersione dignum ducimus, aquæ quantitatem illam quatuor librarum, quam multi non satis esse posse censent ad sexaginta drachmas capitum excoquendas, ita vt libra cum dimidia supersit; si capita non sicca sumpserimus, & eam quantitatem satis esse cognoscemus, & ea portione, quæ superest decoctionis posse optimè parari syrupum, quod non multam absumant humiditatem, citiusque excoquantur.

In Papaueris syr. quę aquę ad capita proportio.

202. Quamuis autem æstatis tempore, dum capita papaueris viridia demetiri possunt, syrupus is parari debeat, quod si succis vti velimus, maior quantitas capitum ad drachmas sexaginta constituendas requireretur: quod capita

Papaueris syr. ex siccis capitibus quō parandus.

capita nigri papaueris ſicca, ſemina non contineant, & denique quod ſicca,& cum longiorem requirant, & infuſionem, & decoctionem, maiori indigeant aquę quantitate: vrgente tamen neceſſitate ex ſiccis etſi non ita validus parari poterit: quod vt melius præſtari poſſit,quantitatem illam capitum in ea aquæ quantiate infundemus, vt illis arte depreſſis in aqua calente hæc illis per digitum ſupereminéat per quinque dies, vt emolleſcant. mox eo vſq; excoquentur, vt compreſſa digitis diſſipentur, tunc ex, colabuntur cum expreſſione, cum qua ſyrupus parabitur, ſed ſemina papaueris nigri, quæ in decoctione viridium in capitibus continebantur, ne deficiant in hac quæ ex ſiccis paratur, cum excidere ex ſiccis ſoleant,triginta drachmas ſeminum nigri papaueris adiungemus.

Radices in ſyr. & decoctis a ligneis partibus internis repurgandæ.

203. In ſyrupo de duabus radicibus illud pro certo conſtituendum eſt, è radicibus cuiuſcumque ſpeciei eximendas eſſe ligneas omnes ſubſtantias internas,tanquam minus vtiles, & quaſi excrementitias; quod manifeſtis verbis docuit Gal. lib. 2. de Antid. ca.105. vt non recipi debeat Braſau. & Deſſ. ſententia,qui id ſolum in radicib.calefacientib.præſtandũ eſſe crediderunt;quod in illis cortex calidioris ſit ſubſtantiæ; non in frigidis, quod lignoſa pars frigidior ſit: quaſi ſi ratio valeret, non ſit concludendum, tunc in frigidis ſolum interna lignoſa eſſe vtendum, cortice abiecto; præterea non negabunt lignoſam partem in frigidis eſſe ſiccam, & preterea quaſi excrementitiam.

Radices, calidę ſiccæ, frigidę humidę in decoctis eligendæ.

204. Sed radices; humidaſne, & recentes, an ſiccas: id. n. multum refert tum ob variationem qualitatum, tum pro quantitate aquæ, in qua excoquendæ ſunt. Ego in vniuerſum cenſerem radices calefacientes, aperientes, deobſtruentes, abſtergentes,ſiccas,potius eſſe eligendas:quod tales munia illa melius exercere poſſint. refrigerantes autem humectantes, mollientes, & laxantes,recentes & humidas eſſe ſumendas, ob eandem rationem. Doctrina hæc eſt

Gal.

Gal. lib. de attenuanti victus ratione confirmata à Fernelio lib. 4. Meth. cap. 9. Ita vt in hoc ſyrupo radices apij, & fæniculi ſiccæ ſint indendæ, cicorij vero virides. & cum ſicca humidioribus difficilius coquantur, graduanda erit ex arte hæc decoctio.

205. At quæ aceti quantitas erit indenda cum quantitatem determinatam non decernat, ſed dicat ſufficientem quantitatem? ſecundum doctrinam ſupradictam, communiter omnes quantitatem colligendam cenſent ex ijs, quæ de ſyrupo acetoſo tradita ſunt, vbi ſimpliciorem ex aceti duabus partibus, fortiorem ex quatuor, medium ex tribus; & cum vnum in apothecis paratum habere debeant, medium elegerunt: ita cum triplicem quoque aceti menſuram proportione ſeruata in hoc indere poſſemus, mediam eligemus, ddentes fere duas libras ad proportionem decocti & ſacchari.

Aceti quæ quantitas in ſyr. de duabus radicibus.

206. Si medicus in ſchedula ſcripſerit ſyrupum de duabus radicibus ſimpliciter ſiue additione cum aceto, aut ſine, tum alicubi etiam ſine aceto paretur, non eum intelliget pharmacopola, qui ſine aceto eſt paratus, ſed eum, quem abſolutè ſyrupum de duabus radicibus appellauit Meſue, in quo acetum ponitur: ſi. n. medicus in aliquo morbo præſcribere voluerit, vbi acetum non conuenit, addere debebit (ſine aceto)

Per ſyr. de duabus rad. ſimpliciter cum aceto intelligendur.

207 Syrupum Bizantium componens Meſue tum ſimplicem, cum aceto, tum compoſitum cum ſuccis, dicit bulliant ebullitione vna: quibus verbis licet alias intellexerit ſimplici vno feruore, hoc tamen loco ſimul vna & continuata, nec diuiſa aut ſeparata ebullitione eſſe excoquenda omnia, deſpumatione facta, intelligit.

In Bizantino qui ſit ebullitio vna.

208. Quod autem dicit (cum facilitate) blando igne & lento vult ſuccos eſſe excoquendos: docuerat enim in Canonibus, quæ valido igne elixantur, liquida impetu ignis violenti ſubito quaſi multa ſpuma eleuata euaneſcere, & vires in tenuioribus partibus conſiſtent...

Doctio cũ facilitate quod ſ...

abſumi ac diſſipari.

In Miua citoniorū quæ mellis aut ſaccha ri quantitas.

209. In miua citoniorum ſimplici licet Meſueus nullam mellis indendi mentionem fecerit, cum tamen in fine aliquos non malè loco mellis ſaccharum poſuiſſe dicat, ex ijs alterutrum indendum demonſtrauit. Sed quæ illius apponēda erit quantitas? optimè PP. Commentatores Meſuę ex proportione mellis cum ſucco & vino in miua aromatica colligunt; mellis, vel ſacchari libras indendas eſſe viginti ſeptem, quam opinionem etiam plerique ſunt ſecuti. Si quis tamen miuam ſimplicem eam cenſuerit ac compoſuerit, quę in compoſita deſcripta eſt, remotis ſpeciebus, non aberrabit.

Aromatizatio ſyruporumq̃uo fiat.

210. Duplici modo obſeruatum eſt, decocta, ſyrupos, & ſimilia dici aromatizari; aut aromaticis ſpeciebus raro linteo impoſitis, & in globum ligatis, liquoribus, dum decoquuntur, impoſitis; quo modo ſæpe Auicennam, Serapionem, & Meſueum vſos eſſe paſſim obſeruamus, fortaſſe Soranum Græcum ſcriptorem imitati apud Gal. 7. de comp. med. ſ. loc. c. 2. Aut ſpeciebus ipſis, aut per ſe, aut liquore aliquo diſſolutis, liquoribus efferueſcentibus admixtis, vt factum videmus à Meſueo in ſyrupo, de mentha, de Thymo, de calamento, & alibi ſæpius. In Miua citoniorum aromatica vtrunque genus hoc aromatizationis coniunxiſſe videmus. primo quidem dum ſpecies alefanginas ſiue aromaticas linteo raro inuolutas, vino, ſucco, granatorum & melli, dum feruent, imponit; altero cum in fine decoctionis ad communicandum ſuauem odorem miuæ imponit moſcum, & Galliam. quo modo etiam duplici vſum ſcimus Serapionem lib. de Antid. T. 7. cap. 23. & Auicennam in Miuis.

Miua aromaticaq̃uo aromatizāda.

211. Sed quo tempore ſpecies eæ aromaticæ linteolo inuolutæ, vt aromatizentur ſyrupi, erunt imponendæ? non vt Braſauolo placuit in principio coctionis, vt & caliditatem, & odorem maiorem nanciſcantur; potius enim nimium longa coctione exoleſcent, & minus odorem communi-

municabunt: ſed cum mel aut ſaccharum clarificatur: tũc enim hoc loco Meſue Galliam & moſchum in linteolo, ſuccis & vino cum primis aromatibus ebullitis imponenda docuit. Hoc etiam docuit Auicenna lib. 5. Tract. 6. ſumma prima in parando ſyrupo cum ſeminibus, in iuleb cum aqua roſata, & alibi, & eſt doctrina Arnaldi de Villanoua in ſuo Antidotario in tractatu de ſyrupis.

A quibus omnibus docemur, vt cum horum fit decoctio, ſæpe globulus is cochleari ad latera vaſis comprimatur.

212. Neque tamen placet, quod aliquibus viſum eſt, quodque video placuiſſe Braſauolo; vt cum poſt confectionem ſyrupi, dum in vaſe proprio reponitur, globolus ille ſimul in eo vaſe reponatur: craſſities enim miuæ id nec admittit, & ſine fructu eſſet, linteique conditio ei repugnat. Neque verba Meſuei (ſuſpende in ſyrupum) id perſuadent: neque enim verba illa reſpiciunt tempus repoſitionis, ſed coctionis. Aromatũ globuli in vaſe non ſeruandi.

213. Quæ verò ad aromatizationem imponuntur ſpecies, & aromata craſſo modo eſſe terendas, & Meſue hoc loco præcipit, & communis eſt omnium componentium opinio. Neq; ijs repugnat Auic. lib. 5. Tr. 6. Summa prima in Raſaton, vbi ſpecies aromaticas ſubtiliſſimè conterit. in proximis enim compoſitionibus aromata craſſo modo conterit, in hoc vero ſubtiliter, ut cum odore, & qualitatibus, eorum quoque ſubſtantia liquori communicaretur. Aromata pro aromatizatione parum triturenda.

214. Sed cum aromata alia craſſo modo contrita ponat, crocum integrum imponendum duxit. quod & à Serapione, & ab Auicenna in ſuis miuis factum videmus: cum in alijs ſyrupis & decoctionibus craſſo modo contritum ſæpius poſitum obſeruauerimus. Cauſam colligemus huius varietatis ex Gal. 6. med. local. cap. 1. vbi dicit crocum tenuium adeo eſſe partium, vt ſi diutius in aliquo liquore excoquatur, vires illius exſoluantur: cum hic autem adeo longo tempore perduranda ſit hæc ſucci citoniorum & vini Crocusq̃ũo decoquendus.

ni decoctio, vt libræ illorum viginti quatuor absumi possint, cum ob hanc causam aromata crasso modo conterenda decreuissent, integrum crocum imponnnt, quod illis adhuc subtiliores habeat partes. At vbi in fine decoctionum ponitur, aut leuiter efferuere in liquoribus debet, satis duxerunt, si crasso modo contereretur.

DE EXTERNIS.

Animaduersiones hactenus cum simus prosecuti, quæ ad medicamenta composita pertinent, quæ per os sumuntur, quæque in compositione, aliquam, & medicis, & pharmacopolis inuehere solent difficultatem; nunc aliqua attringere animus est circa ea, quæ extrinsecus apponuntur, & ex ijs solum olea, vnguenta, & cerata à nostris dicta persequemur, ea solum eligentes, quæ aut aliquam in eorum compositione habent difficultatem, aut declaratione aliqua indigent: ab oleis auspicantes, à quibus cerata, vnguenta, & emplastra magnam suæ compositionis partem mutuantur: primumque attingam quæ per expressionem trahuntur: deinde ea examinabimus, quæ per impressionem seu infusionem parantur, pauca in simplicibus annotantes, fusiores aliquanto plus futuri in compositis: postremo aliqua etiam attingemus in ijs, quæ per ascensum & descensum eliciuntur.

Oleum oliuarum nouum quô ad veteris naturam reducatur.

215. Oleum ex oliuis expressum tanquam commune primum veniat considerandum; quod cum multum differat nouum ne sit, an vetus; cum illud humidum magis, & moderate calidum; vetus vero magis calidum, humidum minus. 6. simpl. Gal. & Diosc. l. 1. c. 28. Vtrunque igitur pharmacopola paratum habere debet ad varias medicamentorum externorum parandas compositiones. At vbi vetus ad manus non fuerit, Galenus. 6. simplic. & 1. localium med. cap. 3. cicinum laudat; sed quia hoc etiam fere caremus, ibidem Gal. oleum elixatum; non tamen vt Dioscoridi placuit cap. 27. primi libri, à quo accepit Serapio lib. simpl. cap. 5. hoc inspissari debet ad mellis consistentiam: præterquam enim quod impossibile esse docuit

Arist.

Arist. 4. Meteor. cap. 9. oleum elixatione incrassari, per eandem potius scimus partes crassiores attenuari, quod contrarium est naturæ olei veteris.

Oleum omphacinum tempore maturescit.

216. Oleum ex oliuis immaturis, quod omphacinum appellant, quodque cum adstristione nonnihil habet refrigerationis, si in vsum primo anno ducatur illas seruat facultates: at si diutius conseruetur, illas ammittit, & non secus ac dulce contrarias acquirit facultates. ne igitur fine nostro frustremur; colore viridi non contenti, sapore potius experimentum de eo faciemus. est hęc Gal. animaduersio. 6. simp. cap. proprio, & Auic. lib. 2. cap. 530.

Oleum omphacinum quo adulteretur, & adulteratum cognoscatur.

217. Quoniam tamen olearij, quod ex immaturis oliuis parum olei exprimunt, vt nos decipiant & colore & sapore, dum maturas exprimunt, folia tenera admiscent, vt & viridem acquirat oleum colorem, & adstrictionem: quod quamuis similem fere inducat qualitatem sic docente Gal. 6. simpl. cognoscitur tamen, quod cum colore viridi iunctam non habeat limpiditatem, nec saporem illum acerbitatem præ se ferentem.

Olei omphacini falsificandi ratio, & illius detectio.

218. Ferenda tamen magis est hæc industria, quam eorum, qui vt colorem illum viridem oleo communicent, æreo vasi, maturo oleo per longum tempus imposito, & operimento eiusdem metalli post suprapposito, atque temperato igne oleo excalefacto viridem colorem oleo conciliant: cuius vsu quanta ægris damna induci possint, vel idiota quilibet intelligere potest. Sed fallacia detegitur ex crassiori substantia, viriditate sine luciditate, potissimum autem sapore non acerbo, sed acri, & linguam vellicando mordicante.

Olei amigdalini extrahendi varię rationes & quæ recipiendæ.

219. Oleum ex amygdalis cortice expoliatis, & in mortario contusis per torcular expressis licet fiat, cum vario modo cortice spolientur, variatur etiam perfectione: nam quod per ignem exsiccato cortice extrahitur, nonnihil empyreumatis acquirit, & si bibatur, aut lambatur acrimoniam vellicando ostendit: quod per aquam calidam de-

tracto cortice fit, aliquanto crassius conspicitur; vt & quod per euaporationem ex aqua efferuescente in linteo in orificio posito cortice priuantur amygdalę, satis laudabile est, sed nec adeo clarum, nec tenue relinquitur. Quod igitur aquæ frigidæ immersis per quinq; saltem dies, cortice spoliatis amygdalis, & in mortario contusis & calefactis exprimitur, primas tenet, nisi illi præponatur, quod ex ijsdem cortice cultro deterso fit. Sed quoniam sępenumero vrget necessitas breui tempore ob vehementissimos dolores recens habere oleum amygdalinum, vt per os exhiberi statim possit, omissa prima specie, qua amygdalæ per ignem exsiccatæ, cortice amisso pistatæ oleum cōpressione nobis dant, conueniet magis aqua calente expoliatis amygdalis, & in mortario contusis statim oleum exprimere.

Olei rosati parandi modus, & rosarum ad oleum quæ esse debeat proportio.

220. Inter olea, quæ per infusionem simplicem fiunt agmen ducet oleum rosatum, cuius parandi modi cum varij à Mesue tradantur; primus solus à pharmacopolis debet & solet eligi; sed cum nullam rosarum & olei quantitatis mentionem faciat, neque proportionem rosarum ad oleum apponat, video adeo differentia perfectione olea inter se rosata: sed neque solum ob hanc causam: sed quod impatientes laboris non eam adhibeant diligentiam, quam Mesue requirit, neque in numero infusionum, neq; in insolatione, neque in coctura in duplici vase. Quinimo multi, vt diligentias has & labores effugiant; omisso hoc Mesuei componendi modo Galenicum sectantur traditum cap. 1. lib. 2. de comp. med. sec. gen. Ne igitur ob ignorantiam quantitatis rosarum, & olei, & eorundem proportionis, perfectissimus ille componendi modus omittatur, censeo eam quantitatem rosarum ad oleum in hac infusione esse seruandam, quam in earundem infusione in aqua pro syrupo parando

rando seruauit, sex nempe librarum ad quindecim. Sed quoniam aquæ ob tenuitatem facilius imprimitur rosarum facultas, quam fieri posit in oleo; vt in illa octo horæ infusionis satis sunt, ita in hac in oleo septem dies requirit: postque exposcit vt in duplici vase etiam simul elixarentur, & ob hanc ipsã causam ter id esse præstandum censuit, vt oleo melius rosarum virtus imprimeretur. Hanc autem rosarum ad olei proportionem esse, ex mente Mesuei colligitur ex compositione olei de alcanna; quam faciendam præcipit, vt sit oleum rosatum, in qua quatuor vncias florum ponit in decem olei, quibus in libras mutatis facile quilibet intelliget omnino in oleo rosato parando eam esse rosarum ad oleum seruandam proportionem.

221. Sed multi, vt Mesuei diligentiam effugiant, Galenicum parare profitentur traditum libro 2. de comp. med. sec. gen. cap. 1. Sed video eos in maiores incidere difficultates, cum ibi nec quantitatis rosarum infundendarum, nec olei excipientis, nec temporis moræ rosarum in oleo, nec ebullitionis in duplici vase, nec expressionis, vlla fiat mentio: sed solum dicit soli per duos aut tres menses esse exponendum, vase vitreo sæpius agitato: qui modus parandi oleum rosatum cum obscurior sit, minorique diligentia peratus, minorem quoque afferet vtilitatem. Propterea Mesuei modum omnino insequendum censeo.

Olei Rosati Galenicus parandi modus imperfectus.

222. Sed quo oleo vtemur, an maturo & dulci; an omphacino & acerbo? Placuit aliquibus omphacinum; moti hi sunt Gal. auctoritate cap. 1. lib. 2. de comp. med. loc. & lib. 3. cap. 1. At non animaduertunt curare ibi dolorem capitis ex æstu, in quo ab initio dicit conuenire oleum ex oleis immaturis. vt & lib. 3. cap. 1. vbi curat inflammationem instrumenti auditus. in quibus ca-

Oleum rosatum simpliciter ex oliuis maturis.

ſibus tali oleo vtendum docet. At cum abſolute oleum roſatum expetitur, ex dulci & maturo factum intelligi debet. Gal. enim. 2. ſimpl. cap. 27. agens de oleo roſato in communi, nulla habita ratione alicuius morbi aut partis particularis, dicit oleum eligendum eſſe naturæ mediæ: quod omphacino conuenire non poteſt, quod frigidæ eſt naturæ, & adſtringentis. Quod vero mediæ eſt naturæ, neque frigiditate, neq; calore debet præualere, vt frigidis admixtis frigidum reddi poſſit, & calidis calidum: vt docet Gal. 2. ſimpl. cap. 22. qualis eſt cera in vnguentis & ceratis. Rectè autem præparatum eſſe & reſpectu quantitatis roſarum, & moræ, tum debitæ decoctionis, cognoſcemus ex odore, tum etiam ſi telam aut papyrum eo intingamus, colore roſarũ inficiet: malum etiam erit, ſi rancidum neſcio quid, aut acidum oleat.

Olei roſati Galenici verbis parandi modus.

223. Hæc quanquam in pręparando oleo roſato primo modo Meſuei propoſita ſint tanquam præſtantiſſimo, fruſtra tamen pharmacopæis propoſita fere video, quod ob laborem & diſpendium iam deſierit eſſe in vſu, Galenicum potius ſectantes per inſolationem: ſed vtinam etiam & infuſionem repeterent, & præcederet elixatio in duplici vaſe, mox ſequeretur adeo longa inſolatio: ſic enim ſaltem odorum haberemus oleum; quod ſæpe non niſi rancidum quid olere ſentimus.

Violacum oleum ſit ex omphacino.

224. Violaceum cum plerunque in vſum veniat in mitigandis inflammationibus, etſi non more Meſuei parare voluerint per infuſiones, decoctiones, & inſolationem; ſed ſolum per longam inſolationem, cenſeo tamen ex oleo omphacino eſſe parandum, & ſi alia in re Meſuem imitari in hoc volumus, ſaltem eum ſequamur in eligendo oleo, qui viride eligit, quale potius eſſe ſcimus omphacinum, quam maturum, id enim (viride) cum pleriſque ſignifica-

re censeo; quicquid Ouiedus censeat, qui (viride) d est recenter factum interpretatur, quod recenter collecta folia aut flores viridia dici, solent; non animaduertens folia viridia dici, ad differentiam siccorum, quæ pallida & cineritia exsiccata redduntur, cum recentia essent viridis coloris: quod in liquoribus dici res est à ratione aliena.

Multa essent, quæ, & ad simplicia olea tum expressione, tum infusione, tum extractione per descensum, & composita pertinent, à me hoc loco apponenda, sed, breuitati consulens ea omittenda censui.

225. In vnguentis aliquantisper est versandum, non quidem sic Græcis appellatis, sed ijs, quæ Mauritanis sic sunt appellata: quæ sunt compositiones molles ex herbis, partibusue earum, metallis, & mineralibus, terris, partibus animalium, substantia mediocres inter dura cerata & mollia: quæ & ratione rerum ingredientium, & modi componendi, & ratione proportionis ceræ, olei, & aliorum, puta, axungiæ, gummatum, & puluerum varias obtinent componendi rationes, quas etiam ex tempore anni aliquam habere debere differentiam ex eo constat. nam æstate ceræ quantitas semper maior esse debet, quam hyeme: quæ ceræ mensuræ varietas ex ceræ conditione pendebit, si recens, an ætate siccata; si mollis & pinguis, an macra; & ex ratione puluerum magis aut minus siccatum & absorbentium; vt in ijs potissimum cognoscatur artificis peritia.

Vnguenta Mauritanis quæ sint. & ex quibus.

226. Vnguentum Apostolorum Auic. quamuis videamus florem æris continere, quem ab ærugine differe docuit Diosc. lib. 5. cap. 42. communis tamen omnium scribentium est sententia, intelligere æruginem; sic PP.cō. Mesuę. sic Matthæolus lib. 5. cap. 48. sic Dessenius, Syluius, Cordus, sic alij omnes.

Apostolorum vnguento pro flore æris ærugo intendenda.

Aerugo aceto prius sẽper maceranda.

227. Debet autem, & in hoc vnguento, & in alijs antequam in vsum ducatur, prius subtilissimè ea puluerizata aceto acerrimo excepta, soli per multos dies exponi: hæc est doctrina Gal. 2. comp. med. 5. gen. c. 1. in Emplastro viridi Potamonis, & lib. 3. eiusdem, cap. 5.

Aerugopost alia in vnguento Apostolorum indenda.

228. Aeruginem hanc non ante, sed post aliarum rerum mixturam imponendam, præcipit Galenus loco citato, & Paulus lib. 7. cap. 17.

Auic. error in. Apostolorum vnguento parando.

229. Optimè animaduertit Ouiedus in hoc vnguento Auic. errorem, quod æstate in parando hoc vnguento duas olei libras, hyeme tres imponat. sic enim ijsdem viribus aut æqualibus, vtroque modo paratum non experiemur: imbecille enim semper erit illud in quo olei maior ponetur quantitas, aut ceræ; quæ admiscentur solum ad constituendum corpus vnguenti. si vera sunt, quæ à Galeno tradita sunt. 3. de comp. med. sec. gen, c. 6. in compositione medicamenti ex Euphorbio & lib. 5. eiusdem cap. 1. in fine. Quem etiam optimè corrigit eodem modo tam hyeme, quam æstate, respectu olei & ceræ illud parans, duas semper olei libras addendas censens.

Auic. error in vng. Apostolorum in ceræ quãtitate.

230. Errasse etiam constat in ceræ quantitate, quatuordecim tantummodo drachmas illius addens, quæ tantilla quantitas quomodo cum alijs ingredientibus posit in vnguenti formam alligare duas aut tres olei libras, vix peritus artis potest intelligere; si Galeni sequamur doctrinam. 3. de cõp. med. sec. gen. 6. qua statuitur pro qualibet libra olei addendas esse tres vncias ceræ. cui errori, sic occurramus, cum libræ duæ olei & drachmæ quatuordecim ceræ constituant vncias viginti quinque drachmas sex: cum oleum, & ceram minimum quid medicamentis cum Gal. 3. de comp. med.

5. gen. cap. 3. & lib. 6. cap. 7. ſed materiam ac conſiſtentiam parare dixerit; nihil referre videtur, ſi in eadem ſimul menſura conſiſtentes, quadruplum olei ad vnam ceræ proportionem ſeruantes, vncias viginti & mediam, & paulo plus vncijs ceræ admiſcentes vnguentum parauerimus. Quæ regula in alijs quoque vnguentis, vbi vrgeat neceſſitas, ſeruari tutò ſemper poterit.

Dialtheæ compoſitio Nicolai defectuoſa in proportione aquæ ad extrahendas mucagines.

231. Iure merito dialtheæ à Nicolao deſcriptæ componendi modus à pleriſque reprehenditur, quamuis vnguentum tale tanquam præſtantiſſimum commendetur. Neque enim ex libris quatuor cum ſemiſſe rerum viſcidarum in aquæ libris ſeptem, commodè mucilago exprimi poteſt; potiſſimum cum res illas in aqua calida non infundat. docet enim experientia libram vnamquamque viſcidarum rerum pro mucagine extrahenda libras quatuor aquæ expoſcere. quod ſi pro ſingula libra duæ ſolum aquæ ſumantur, vix exprimi mucaginem ob viſciditatem poſſe, experiemur.

Nicolai alter error in Dialthea.

232. Neque probatur, quod, vt huic fortaſſe incommodo occurrat, facit, addere poſt factam mucilaginem poſt tres dies infuſionis duas libras aquæ calidæ, vt mucago liqueſcat. Cur enim potius ab initio debitam non poſuit aquæ quantitatem: ſeptem præterea parare mucaginis, vt duabus ſolum vtamur, res videtur ſuperflua. Semina terere amethodum eſt; percolationem enim mucaginis impedient; & propterea omnes in mucaginibus eliciendis integra ponunt. ob difficultates has tot ſunt huius vnguenti varij modi componendi, quot ſunt pharmacopolarum tabernæ. cui incommodo vt occurramus, hoc modo parari poterit tota Nicolai quantitate ad quartam deducta. Recipe radicum altheæ mundatarum, lotarum, & tuſarum vnc. iij,

Dialtheæ vera deſcriptio.

ſem. lini & fœnugræci an. unc. iij. ſcillæ albæ recentis, mundatæ, & cultro ligneo vel oſſeo inciſæ unc. vnam & med. infundantur in libris tribus cum dimidia aquæ calidæ, ſemel aut iterum ſingulis tribus diebus macerationis agitando, quarto die igni apponantur, donec ferbuerint, & tunc per cannabinam telam raram ita calentia percolentur; ſeruato liquore, mox adhuc calentia exprimantur torculari, aut etiam poſt manibus vbi refriguerint exprimantur, vt totam reddant mucaginem, adhibita etiam in ſubſidium portione liquoris, qui prius defluxit, donec tota mucago extracta ſit: tandem olei libra vna addatur, & tandiu ſimul excoquantur, quandiu liquorem aqueum exhalaſſe viderimus, mox addentur ad proportionem ſemper quartæ partis reſina pinea, & cera flaua, & ab his liquatis terebinthina; deinde admiſcebitur galbanum vino cretico flauo liquatum, mox Colophonia pulverizata, & gummi hederæ, & per ſetaceum traducta, vnguento frigido addantur, & ſpatula agitentur, ad vnguenti conſiſtentiam.

Vnguenti ex plumbo vera parãdi ratio.

232. In vnguento de plumbo, neque hic quomodo comburatur plumbum, neque quomodo lauetur tam non combuſtum quàm combuſtum, neque quomodo in vſum duci poſſit ſine combuſtione, neq; ſimilia de Antimonio ſcribere eſt neceſſe; quod & à Dioſc. & à recentiorib. diligenter ſint tradita; ſolum perpendemus qua menſura apponendum ſit oleum roſatum, cum ſolum apponatur quantum ex arte ſatis eſt. ſunt qui in vnguentis ex metallis paratis & oleo pro ſingula illorum vncia ſelibram ponunt, ſicque cum mineralium ſex vnciæ hic imponantur tres olei eſſent indendæ. ſed quia hoc modo paratum minimæ eſt efficaciæ, crediderim duplo olei roſati ad metalla addito, validius, & magis ex Me-

ſuei decreto parari, calenti oleo metallis admixtis, & ferrea rudicula permixtis.

233. In parando eo ſine cera, vt plerique faciunt duplici via proceditur. metallis enim, & oleis, ſimul in mortario poſitis ſæpius ſimul agitatis diutius denique ad formam vnguenti reducitur; aut ſi in vaſe ijſdem igni appoſitis, diutiuſque rudicula commixtis, tandem vnguenti conſiſtentiam acquirunt. Sed primus modus illud habet incommodi, quod repoſitum in vaſe, breui metallica ſubſidere videmus & oleum ſupranatare: ſecundus modus illud habet incommodi, quod dum ſuper linteum extenditur, oleum vndecunque diſpergitur, ac vlceri impoſitum oleo ex ſe ſegregato relictis in vlcere puluéribus exſiccatur. Præſtat igitur ceræ aliqua portione addita, & tantundm olei ſublata quantitate, nempe nouem vncijs ceræ additis, & duabus ſolum olei roſati libris cum tribus vncijs impoſitis vnguentum formare. Vnguentum de plumbo ſine ceraquō recte paretur.

234. In vnguento de tuthia ſiue de cadmia, illud ſolum addendum animaduerſis ab alijs, non ſuccum granorum rubeorum ſolatri imponendum eſſe, vt Guidoni placuit, ſed fol. herbæ morellæ. In vnguento de tuthia ſolaui ſuccus vnde extrahendus.

235. Vnguentum roſatum Meſuę maximè vſitatum eſt, ſed ſæpe obſeruaui negligenter eſſe paratum, non adhibita diligentia in axungiæ electione, in eiuſdem lotionibus non repetitis, in quantitate olei amygdalarum. ſed ſi quis diligentiam Gal. lib. 1. comp. med. ſec. gen. 6. in electione axungiæ, fibrarum ablatione, & lotione obſeruauerit, & modum componendi Meſuę, non aberrabit. quod magis difficultatem facit eſt quantitas olei amygdalarum dulcium. cum enim in aliquibus traductionibus legatur olei amygdalarum dulcium partes ſex, & in alijs pars ſexta. maximam inducit varietatem, nam ſi per partes libras ſuma- In Vnguento roſato quota quātas olei amygdalarum dulcium iudenda.

mamus, & axungiæ roſarum, ſi partes in libras ſex mutemus, & ſucci roſatum in tres; ſi partes ſex olei amygdalarum legamus, libras trigintaſex indendas cenſeremus, ſi vera eſt doctrina Gal. lib. 3. de comp. med. ſec. gen. cap. 5. ſed ſi ſextam partem legamus, libra vna indenda ſolum eſſet, quod vt illud abſonum rationi, ita hoc maximè eſt canonibus Meſuei correſpondens. quoniam ſi etiam ſextam partem illius imponamus, liquidius redditur, & facile ranceſcit. multi oleum illud omittunt. ſed ſi non diſcedere à Meſuei præſcripto voluerimus, minuemus ſolum illius quantitatem, idque ex arte, cum pro ratione conditionis ſubſtantiæ axungiæ augenda, aut minuenda ſit.

In Agrippæ vnguento per ſucid. cucumis agreſtis intelligitur.

236. In vnguento Agrippæ non eſt, quod dubitemus per rad. ſucid. intelligere radicem cucumeris aſinini, de qua re valde dubius erat Deſſenius, cum in vnguento Aragon, quod hic abbreuiauit, ibi extendit, ſuccidis, quod cucumeris aſinini ſignificare, antea docuerat Ruellius lib. 3. de nat. plant. 140. & Hermolaus in 4. Dioſc. cap. 366.

Tribuli marini non folia, ſed radices indendæ in vnguento. Agrippæ.

237. Tribuli marini non folia, ſed radices aſſumi debent, & in eius defectu terreſtris radices ſumi poterunt, quod eiuſdem vtrunque conſtituunt virtutis Dioſc. lib. 4. cap. 13. & Gal. lib. ſimpl. 8. cap. 140.

In Populeo vnguẽto quid oculi populei.

238. Populeum vnguentum, vt commune eſt omnibus Pharmacopolijs, ita non vno conſenſu præparatur; aliquibus per oculos populi intelligentibus leues illos lanugine plenos fructus arboris ipſius, racemi ad modum cohęrentes; qui quamuis ob ſimilitudinem quandam cum oculis excuſari aliquo modo poſſint, in errore tamen verſantur, cum per oculos populi Nicolaus intelligat globulos illos in prima germinatione frondium apparentes, quæ ini-

tio

tio augmenti concauiate quadam oculi formam repreſentant, vt optimè contra Ruellium oſtendit Matthæolus lib. 1. in Dioſcor. cap. 93. in quem etiam errorem inciderat Hermolaus Barbarus in Corollario cap. 117.

239. Quoniam autem modus componendi huius vnguenti à Nicolao traditus impoſſibilis eſt, cum tertio die poſt piſtatos oculos populi, collectis omnibus herbis & piſtatis, miſturæque oculorum cum porcina axungia remixtis, per nouem dies omnia ex libra vna vini odoreferi excoquenda docet; cum tempore eruptionis oculorum populi, quod eſt circa principium Aprilis, aliæ herbæ pleræque nondum eruperint, potiſſimum ſolatrum, quod eſt herba morella dicta, quæ in ſuo vigore eſſe non ſolet niſi ad principium Auguſti. propterea ita in componendo erit procedendum. Oculi populi ſuo tempore collecti piſtentur, & axungiæ porcinæ à membranis expurgatæ & lotæ permiſceantur, & vaſe figulino vitreato excepti operculato, reponantur eo vſque, dum cæteræ ſtirpes expetitę poſſint haberi ſatis adultæ & vegetæ: quæ vbi collectæ fuerint, & à ſordibus purgatæ in pila teruntur, & mixturæ priori aſſeruatæ & fermentatæ concorporantur, atque rurſus in loco tepidiori per integram ſaltem hebdomadam fermentantur. poſtea in cacabo ponuntur cum libra vna vini, & bulliant ad conſumptionem vſque vini cum ſpatula ſemper agitando, poſtea per ſacculum bene omnia colentur, abiectiſque herbis, nocte integra dimittatur liquor, nocte quicquid coagulatum ſupernatauerit, vaſe vnguentario reconditur.

Populei vnguenti parandi modus.

240. Comitiſſæ vnguentum à Varignano inuentum, vt efficaciſſimum, & propterea maximè vſitatum, ita in eo componendo multas continet difficultates. primum enim cum medicamentorum primam

Comitiſſæ vnguenti componendi ratio.

mam decoctionem ingredientium, licet æqualem esse debere mensuram per dictionem (ana.) demonstrarit; certam tamen mensuram eorum non præfixit, vt nec aquæ: quamuis quantitate medicamentorum cognita, aquæ quantitas per canones decoctionum cognosci possit; quod tamen non leue subsit discrimen, si magna sit medicamentorum & aquæ quantitas, aut parua, quia in magna cum longior fiat ebullitio, efficacior redditur decoctio. Secundò, in formando vnguento, ceræ, & olei, quantitatem non apposuit, quod animos pharmacopolarum ambiguos reddit. tertiò, quæ quantitas medicamentorum illorum; quæ pulerizata & ceræ & oleo admixta constituere vnguenti formam debent, non est perscripta. In lotione preterea aliqua etiam annotanda sunt, & aliqua in medicamentis ingredientibus. Vt igitur ijs satisfacere possimus, primo tertiæ difficultati satisfaciendum erit, ex cuius explicatione alijs facilius satisfiet. Cum per partes, non per determinatam mensuram ingrediuntur mendicamenta simplicia compositum aliquod, docuit Gal. 3. de comp. med. sec. gen. c. 5. posse nos sumere, quam velimus quantitatem, modo seruemus in reliquis proportionem: si igitur in dicto vnguento pro pulerum primorum parte vna, vncias duas sumamus, & secundarum parte media vnciam vnam, ex quibus resultant vnciæ vndecim; si ex ijs pulueribus partes faciamus ijsq; partem vnam pendentibus vt alterutram earum partium addamus pulueris trochiscorum de charabe, quæ erit vnciarum quinque cum semisse, sic constituentur omnium simul vnciæ sexdecim cum semisse. Ex quo etiam quæ ceræ & olei quantitas indi debeat non ita difficili negotio decerni poterit, cum sua puluerum cum oleo & cera sit ex arte proportio. quam primo docuit Gal. 3. & 6. cap. lib. de comp. med. sec. gen. & Paulus lib. 7. cap. 17. postea

vero

vero Neoterici etiam explicarunt, vt ad libram olei quarta pars ceræ nempe vnciæ tres, & puluerum quartæ partis media pars, quod est vncia vna cum semisse; quibus huic vnguento applicatis, cum pulueres constituerimus vncias sexdecim cum semisse, olei libras vndecim imponemus, & ceræ libras vndecim & vncias nouem. Cum autem Varignana non præfixerit certam quantitatem puluerum, sed per partes medicamentum constituerit, & descripserit, certam neq; medicamentorum simplicium in decoctione ingredientium, neq; aquæ quantitatem præfigere poterat, quia hæc decernenda erat ex quantitate vnguenti parandi. Cum igitur per partes vncias sumpserimus duas, singulorum vncias quatuor, vnde omnium simul resultabunt libræ tres & vnciæ octo, ad quam quantitatem elixandam requirentur lib. quindecim aquæ, & illius tribus libris per elixationem absumptis; sicque duodecim libræ supererunt, quæ in nouem partes diuidendæ erunt, ad nouies lauandam ceram & oleum myrthinum. In corticibus eligendis castanearum, mediam eligemus inter spinosam, & internam vestientem fructum. in glandibus illam eligemus non externam duriusculam, sed internam subtilem glandem vestientem; ex ligno etiam pelliculam sumemus sub cortice crustaceo lignum vestientem. sorbos & mespilos immaturos etiam sumemus, qui acerbi collecti statim exsiccari debent sole, vel furno, ne maturescant.

241. Vnguentum de Arthanita maius Mesuę dignissimum est, quod paratum in officinis conseruetur, sed in eo multa sunt animaduersione digna. primum, vt Cyclaminis eam speciem sumamus, quæ maior dicitur; & ex cyclamine radicem eligemus ex Auic. lib. 2. c. 62. vnde virtutes cyclaminis recensens Diosc. lib. 2. cap. 156. radicum illius solum virtutes recenset.

Arthanitæ vnguentum Cyclaminis maioris radic. recipiat.

242. Ouie-

Succ. crudi Cyclamini sumẽdi in Arthanita.

242. Ouiedus optimè animaduertit, quod quamuis Mesueus capite de cucumere asinino doceat ex eo elicere succum, & exsiccare in modum scammonij, & Diosc. libro 2. cap. 156. succum ex radice cyclaminis doceat per elixationem deducere ad mellis consistentiam, in hoc tamen vnguento succos vtriusque ex radicibus expressos & percolatos indendos esse: si enim pulueres succis ijs sunt immergendi per dies octo, & post leui ebullitione elixandi; neque concreti, neque ad mellis consistenriam deducendi erunt: & si addito sagapeno & myrrha excoquendi sunt ad succorum fere consumptionem, crudi & liquidi erunt imponendi.

Scammonium in externis semper benè triturandum.

243. Quamuis etiam scammonium docuerit Mesue vario modo esse triturandum cap. de ttituratione: rarum enim & leue parum conterendum; multum autem, crassum & durius. id tamen solum intelligitur in medicamentis per os assumendis; non tamen in externis, in quibus, vt vis purgatrix ad interna permeare possit, subtilissimè semper erit puluerizandum.

Lithargirii vnguentum crudum, & coctum.

244. In vnguento de lithargyro, quod & triapharmacum dicunt, & vnguentum nutritum, si sine coctura fiat, quod & frigidius remanet per diuturnam in mortario ductionem consistentiam acquirit; exsiccantem magis facultatem acquirit, si coquatur, vt docet Gal. 6. med. local. cap. 1. animaduertendum tamen ne longa coctione vtamur, ne caliditatem acquirat, vt docet idem 1. med. sec. gen. cap. 5.

In Vnguẽto de calce Gal. & Auic. diuersitas.

245. In vnguento de calce Auic. li. 4. Fen. 4. Tract. 2. ca. 14. excepto à Gal. 6. Meth. med. cap. 2. annotandum, non esse formandum vnguentum, nisi tempore vsus; alioqni nimis durescit. Lauatur autem calx, vt calidam & acrem amittat

qua-

qualitatem, idque toties, quatenus aqua nullam sapiat calcis qualitatem; potissimum, si ad ambusta, & inducendam cicatricem paremus: hic Auic. septies eam lauandam præcipit, & oleo rosato cum paucissima cera illam excipit. At Gal. ibi ter solum lauat, & oleo communi excipit; quod ad vlcera neruorum curanda illud in vsum ducat; cum in ijs non sit refrigerandum, solum bis aut ter lauat, vt cum siccitate aliqua relinquatur caliditas, sicque non rosaceo, sed communi oleo calcem ita lotam excipit.

246. In vnguento albo siue de cerusa, siue simplici, vt Rasis 9. diuisionum cap. 136. siue caplicrato male pharmacopolæ faciunt, qui pro oleo rosato, commune oleum ponunt, & vt oculis imponant ceræ albæ loco, citrinam imponunt, cum tamen ea arte olfactum decipere non possint. Albo vnguento oleum rosatum imponendum.

247. In vnguento siue cerato Galeni lib. 10. Meth. med. cap. 9. refrigerante, ex cera alba, oleo rosato omphacino, & aqua fontana; illud solum annotare libet; satius esse vrgente necessitate illud parare, potissimum æstiuo tempore, quam compositum in vase in pharmacopolio seruare; quod ex æstu adeo exsiccetur, vt amplius nec vsui sit, nec refrigeret. Ceratum refrigelas Gal. semper de nouo parandum.

248. Ceratum Oesypi Philagrij Oesipum habeat optimè paratum, vt docet Mesue botum medulla excipienda erit, non hyberno tempore, vt Galeno placuit lib. 11. simplic. cap. 5. tunc enim maximè sanguine affluit, & fit inepta ad ea munera præstanda; sed in fine æstatis & autumno incoante. tunc .n. alba est, solidior, & paucissimo sanguine refetta; vt docuit Diosc. lib. 2. cap. 66. & Plin. lib. 23. cap. 9. Oesypi Philagrii parandi 16.

Sed quia sæpe cerati solidioris formam non habe-

habere cernimus in apothecis, sed vnguenti; id euenire obseruatum est, aut ratione œsypi mollioris, aut gummarum nimis emollitarum, aut nimiæ quantitatis olei nardini. primo occuremus, si coctione ad ceræ consistentiam deducatur: secundo, si post gummas emollitas elixatione crassefaciamus: tertio, si olei illius semunciam solam indamus.

In Diachilone glutem Alzanach quid.

249. In Diachylone maiori Mesuæ nihil est, in quo magis hæreant pharmacopolæ, quam in glutine alzanach, alijs gummi hederæ, alij piscium collam, alijs viscum intelligentibus; ego cum Melichio visciditatem cochlearum intelligo, cuius extrahendi modum habemus apud Seruitorem in fine sui libri: neque enim video, quomodo ex gummi hederæ gluten elici possit.

Diacalcitis non excipiat calcithim adustam.

250. Diacalcitis siue diapalma nobile est emplastrum, siue ceratum à Gal. traditum lib. 1. de med. comp. sec. gen. c. 6. ac nostris maximè vsitatum. In eo leuigati calcitidis vncias quatuor ponit. An verò adustum indi debeat, in dubium aliquibus vertitur; asserentibus id ob Gal. auctoritatem 9. simp. c. 26. de calcithi agens meliorem omnino dicit crematam calcithim, quam non adustam Quod, vt in plerisque verum esse concedendum est, ita in hoc emplastro non est concedendum; manifestè hoc eodem Gal. asserente 2. de comp. med. sec. gen. ca. 1. calcithim diligenter læuigatam, & per multos dies in acerrimo aceto ardentissimo soli expositam easdem vires acquirere, ac adustam; sed præterea hoc in se melioris conditionis habere, quod non conceperit empyreuma illud & acrimoniam, quæ in adusta postea lotione tolli debet. quod confirmauit eodem libro cap. 9. & lib. 3. cap. 3. & alibi sæpiùs.

Calcithis ī vnguento an coquenda.

251. Si calcithim ab initio cum Gal. posuerimus,

mus nigerrimum habebimus medicamentum; quod si minus nigrum habere voluerimus, cum Paulo Lib. 7. cap. 17. in medio coctionis addemus: quod si post cocturam indatur, albidius emplastrum remanet. Ex coctura enim magis attenuatur, & miscetur calcitis, magisque nigro colore inficit. si enim in Theriaca Andromachi drachmæ quatuor in coctura admixtæ, compositum illud adeo in nigrum tingunt, quid in hoc vnguento facient quatuor vnciæ?

252. Cum Gal. dum coquuntur simul res istæ, remiscendas censeat bacillo palmeo; cum apud nos palmeus ramus viridis, qualis esse deberet, haberi nõ possit, quid illius loco supponere debemus? aliqui radice cannę vtuntur, qua Mesue in secundo palmeo emplastro vtitur. Sed cum nulla adstrictione prædita sit, ob quam palmeo ramo vtitur Gal. vt colligitur ex Gal. lib. 1. med. comp. sec. gen. cap. 6. ea non erit substituenda, sed ex arbore mespili, sorbi, corni, vel similium ramum eligemus. In Diapalma quid pro palma.

253. In emplastro de meliloto licet sciam passim totam herbam sumi, lignosis reiectis partibus, præstare tamen censeo, vaginas imponere semine grauidas, Serapione id persuadente lib. simpl. cap. 18. viriditas autem intensa emplastri, herbæ impositæ signum erit. Meliloti emplastrũ vaginas obtineat semine grauidas.

254. Caricæ per se diligenter tritæ in mortario sunt terendæ, & per setaceum sunt traducendæ, & ad faciliorem traductionem, si viscidiores fuerint, si opus erit, leuis aliqua portio decocti meliloti, & aliorum erit addenda; vt etiam erit obseruandum in radice althęę; detracto ligno. pistanda enim est codemque modo per setaceum traducenda. Caricæ in emplastro meliloti, quomodo traducẽdę.

255. Qui non radices altheæ, aut semina fænugræci in eodem censent esse imponenda, sed mucilagines inde extractas, præterquam quod id præter auctoris sententiam faciunt, breui etiam experientur, In Emplastro meliloti non altheæ mucilago, sed radix, indẽdæ.

 quam

quam facile emplastrum situm contrahat eo modo paratum.

Emplastrum de baccis lauri quomodo parandum.

256. In emplastro de baccis lauri duo annotanda sunt: primum in baccis siue granis semper esse exuendos extremo cortice; secundo mel, quo excipiendos, pulueres subtilissimos paulatim in mortario dicit, non mel requiri colatum; sic enim attenuatum, & viſciditate priuatum acciperemus, quod emplastri huius naturæ repugnat; sed mel calidum, & in varia quidem quantitate, & pro varia mellis consistentia, ac pro varietate temporum anni.

Emplastri de pelle arietina parandi modus optimus.

257. Emplastrum de pelle arietina siue ceratum dicamus Villanouani, quia præstare quod pollicetur non videmus, quod ſicciorem acquirat substantiam, ita vt in puluerem duci poſſit, & ideo non adhæret, multi vt huic occurrant incommodo varia quæsiuerunt remedia. quidam enim aut augendam quantitatem ceræ & terebinthinæ, aut saltem olei alicuius adstringentis libram indendam censent; aut certè vncias nouem vnguenti Comitiſſæ. sed oleum aut vnguentum adhæsioni non inseruient, neque viſciditatem addent: cera autem ne effluat ceratum efficit, sed minimam addit viſciditatem. Calestani modus, quo putat his se posse difficultatibus contraire, suas quoque habet oppositiones. Obseruatum enim est gluten, gummata, viscum, & viſcida huiusmodi igni apposita ad cocturam magis magisque durescere, minusque apta reddi adhæsioni. Quod si tam multa ſicca adeo paucis humidis miſceamus atque viſcidis, ignique apponamus, quid aliud expectandum erit, quam ab igne vbi detracta fuerint, lapideſcere. Alij lapidoſum hoc ceratum, vbi in vſum ducendum est, in puluerem ducunt, & leui aquæ vel aceti portione addita igni appo-

nunt, ſicque mollius reddunt. At non animaduertunt, mollius quidem reddi, ſed non tenacius, viſcidiuſque: Placet magis diligentiſſimi Ouiedi ſententia quod, cum Gal. ſit ſententia, vbi validiſſimum volumus habere ceratum, ceræ quantitatem duplicandam eſſe ad pulueres Lib. 3. med. ſec. gen. c. 57. ceræ & reſinæ ad pulueres duplicemus quantitatem; ſic enim & adhærebit, nec effluet. cum igitur pulueris vnciæ triginta duæ concurrant ceræ, & colophoniæ ſexaginta quatuor vncias imponemus: à quibus ſi detrahamus vncias decem picis naualis, picis Græcæ, terebenthinæ, ceræ, & reſinæ vnciæ quinquaginta quatuor ferè remanebunt indendæ. gummi enim, viſcus, & pellis arietina cocta quaſi additamenta & extrauagantia concurrent, adhæſioni tamen inſeruientia.

259. Sanguis humanus, qui expoſcitur, ſani ſit hominis, vt ob plenitudinem aliquibus extrahitur, non tamen liquidus; nam ſic neq; vniri res ſiccæ cum ceræ & reſina poſſent, neque imputre, & ſine ſitu conſeruari emplaſtrum poſſet. In Guidonis Cauliacenſis compoſitione, qui vnicam ſanguinis copiam appoſuit, liquidum indere, non eſſet præter rationem: at in Arnaldino, in quo libra inditur, illa inferet incommoda. Præſtabit igitur ſiccum imponere. ſed qua quantitate? Caleſtanus pro quilibet vncia drachmam imponit. Securius tamen erit libra vna ſanguinis librata, & mox exſiccata, ſic imponere. quod idem de lumbricis erit intelligendum. Sanguis humanus in cerato de pelle arietina quo modo imponendus.

260. Triapharmacum à Meſueo traditum ex vncia vna lithagyrij, altera aceti, & duabus olei, quamuis laudari poſſit, præſtaret tamen Galenicum componere traditum cap. 9. primi med. ſec. gen. quin ex tribus ibidem traditis triapharmacis ex iiſdem Tetrapharmacum Gal. præligendum quod quo formetur.

com-

compoſitis, ſed eorum quantitate & proportione diſtinctis, poſtremum magis eligendum cenſemus; ex vna parte lithargyrij, & tribus aceti, & tribus olei. cuius ſummas laudes & facultates ibidem recenſet: cum autem aceti & olei, reſpectu habito ad lithargyrium, maiorem contineat quantitatem, quam illud quod à Meſueo traditur, & propterea ad conſiſtentiam cerati acquirendam longiori indigeat coctione, nigrius euadit; ſed etiam validius redditur.

Multa alia in hac materia adeo ab ingenio meo aliena addere poſſem; ſed hæc ad adimplendum multorum deſiderium, qui & in parte Chirurgica Medicinæ, & in ea, quæ ad componenda medicamenta pertinet, à me etiam Cautiones, Animaduerſiones, & Additamenta libro huic meo adeo medicis omnibus recepto, vt ſpatio tredecim annorum quinquies ſit impreſſum, quod fortaſſe nulli alii libro poſt Calcographiam repertam accidit, ſæpè adeo poſtularunt, ſatis eſſe poſſunt. Quæ etiam iure maiori erant à me perſcribenda, quo per munus mihi à Potentiſſimo Rege & Domino meo Protomedici impoſitum, corrigendi mihi erant multi Practicantium Chirurgorum errores; & in Dominio hoc Mediolanenſi vt Pharmacopolæ, poſtquam nullum adhuc certum Antidotarium habeant, quod ſequi neceſſario debeant, viam ſaltem aliquam ineant, per quam incedentes, minus in componendis medicamentis à recto tramite aberrare poſſint; donec aut nouum Mediolanenſe inſtituatur, aut certè ex editis aliquod eligatur, quod ſeruatis ijs Animaduerſionibus omnino ſeruetur.

FINIS.

INDEX.

A

Defen-

Fa-

I

L

M

Phi-

S

scam-

V

Vul-

FINIS.

